

A.N. Əsgərov

Q.H.Nəzirov

**Azərbaycan Dövlət Dəmir
Yolunun təsərrüfatları üzrə
hərəkətin təhlükəsizliyi,
texniki təhlükəsizlik və
işçilərin vəzifə borclarına dair
s u a l - c a v a b**

TESTLƏRİ

Texniki redaktorlar:

A.A.Nəcəfov — Yolun Texniki İstehsal
xidmətin rəisi

A.Ə.Nəcəfov — Yolun Texniki İstehsalat
xidmətinin əməyin
mühafizəsi və texniki
təhlükəsizlik şöbəsinin rəisi

Kitabda Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolunun təsərrüfatları üzrə qatarların hərəkətinin təhlükəsizliyi, dəmiryolçuların əməyinin mühafizəsi və onların texniki təhlükəsizlik qaydalarına riayət etməsi, müəssisələrdə əsas peşələrdə çalışan işçilərin vəzifə borclarına dair suallar və bu sualların qısa şəkildə cavabları test şəklində hazırlanmışdır. Kitab dəmiryolçuların vaxtaşırı atestasiya olunmaları, texniki biliklərinin sınaq imtahanları vaxtı xidməti istifadə üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Testlər Yolun bütün birləşməsi, xidmət rəhbərlərinin və əlaqədar texniki işçilərin iştirakı ilə hazırlanıb.

«Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolunun təsərrüfatları üzrə hərəkətin təhlükəsizliyi, texniki təhlükəsizlik və işçilərin vəzifə borclarına dair sual-cavab testləri» müstəqil Azərbaycan Respublikasında ilk dəfə nəşr olunur.

ÖN SÖZ

Geniş infrastruktura və möhkəm maddi-texniki bazaya malik olan Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolu yeniləşmə və texniki tərəqqi dövrünü yaşayır.

Aparılan əsaslı islahatlar nəticəsində dəmir yolunun bütün sahələrində əsaslı təmir bazaları yaradılmış, istehsalatda iş fəaliyyətinin səmərəsi yüksəlmiş, hərəkət heyətinin saz vəziyyətdə saxlanması daşımaların həcminin artmasına səbəb olmuş, qatarların sahə sürəti yüksəlmiş və hərəkətin təhlükəsizliyinin təmin olunmasına şərait yaratmışdır.

Beynəlxalq əməkdaşlığı cəlb olunan, yerli və xarici partnörlərlə, maliyyə qurumları ilə sıx iqtisadi əlaqələr quran, beynəlxalq təşkilatlarda təmsil olunan ADDY yüksək nüfuz qazanmış və bu nüfuzun qorunub saxlanması, əldə olunan nəaliyyətlərin davamlı olması üçün səylərini daha da artırır. Bütün bunlar dəmir yolunda yeniləşmə və inkişaf üzrə görülen işlərin bir qismidir.

Bu gün Azərbaycan Dövdət Dəmir Yolunun təsərrüfatlarında görülen işlərin keyfiyyətlə yerinə yetirilməsi, hərəkət vasitələrinin, texniki avadanlıq və qurğuların idarə edilməsi, daşınan sərnişinlərin və yüklerin mənzil başına təhlükəsiz və itqisiz çatdırılması üçün işçilərin yüksək texniki biliyə malik olmalarının mühüm əhəmiyyəti vardır.

Bu məqsədlə müəssisələrdə işçilərin texniki biliklərinə böyük əhəmiyyət verilir, texniki dərslərin say və keyfiyyətini artırmaq məqsədilə bir sıra əməli tədbirlər həyata keçilir. Müəssisələrdə keçirilən texniki dərslərin planları birbaşa birlilikdə tərtib edilməklə, burada keçirilən dərslərdə birlik və xidmətlərin rəhbər işçiləri şəxsən iştirak edirlər. Hər ayın ikinci həftəsinin

cümə günü isə Yol üzrə «Bilik günü» elan edilmiş və bütün müəssisələrdə yüksək səviyyədə təşkil edilərək keçirilir.

Qeyd edilən tədbirlərin keçirilməsində, həmçinin işçilərin vaxtaşırı sınaq imtahanlarında və atestasiya olunma vaxtı «ADDY-nun təsərrüfatları üzrə hərəkətin təhlükəsizliyi, texniki təhlükəsizlik və işçilərin vəzifə borclarına dair sual - cavab Testləri» kitabının, işçilərin bu tədbirlərə hazırlığında böyük əhəmiyyəti olcaqdır.

Dəmir yolu təsərrüfatlarında çalışan və fəaliyyətləri əsasən qatarların hərəkəti və yüksək təhlükəli şəraitlə bağlı olan işçilərin vəzifə borclarına dair bilik səviyyələrini atırmaq üçün nəzərdə tutulan süal - cavab Testləri indiki şəraitdə olduqca gərəkli bir vəsaitdir. Burada hər sahə ayrı-ayrılıqla verilmiş və hər bir peşəyə dair əməyin mühafizəsi, texniki təhlükəsizlik və hərəkətin təhlükəsizliyi qaydalarına yiyələnməyə böyük imkanlar yaranmışdır.

Bələliklə, bu dəyərli vəsait Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolunda texniki təhlükəsizlik və hərəkətin təhlükəsizliyi qaydalarına lazıminca yiyələnmək və bununla da istehsalat zədələnmələrinə, peşə xəstəliklərinə tutulma halları, qəza və xəta hadiəsləri nəticəsində ölkə dəmir yolunu, ona dəyə biləcək külli miqdarda izafi xərclərdən azad etməyə imkan verəcəkdir.

Yol rəisi
A.N.Əsgərov

HƏRƏKƏTİN TƏHLÜKƏSİZLİYİNƏ DAİR:

Sual: Manevr edən lokomotivin hərəkətinə və manevrin düzgün yerinə yetirilməsinə cavabdeh şəxs kimdir?

Cavab: Qatar tərtibatçısı.

Sual: Manevr sürətləri hansılardır?

Cavab: 60 km/saat - boş yolda tək lokomotiv və arxa-da tormozla təchiz olunmuş vaqonlarla, 40 km/saat - boş yolla vaqonlar arxada, 25 km/saat - boş yolla vaqonlar qabaqda, 15 km/saat - insanlarla dolu və 4, 5, 6-cı dərəcəli əndazəli vaqonlarla, 5 km/saat - təkanla manevr zamanı, 3 km/saat - lokomotivin vaqonlara qoşulması zamanı.

Sual: Qatarlarda hansı tormoz yoxlamaları aparılır?

Cavab: Tam yoxlama - tormoz magistralının vəziyyəti və bütün vaqonların tormozlarının iş fəaliyyəti. Qısa yoxlama - sonuncu iki vaqonun tormozlarının iş fəaliyyəti üzrə tormoz magistralının vəziyyətinin yoxlanılması.

Sual: Qatarların hərəkəti zamanı işarəvermə və əlaqə vasitələri hansılardır?

Cavab: Qatarların hərəkəti zamanı avtomat və yarı-

mavtomat yol bloklamaları işarəvermə və əlaqənin əsas vasitələridir.

Sual: Qatarların mənzillərdə və stansiyalarda sürəti kim tərəfindən müəyyən edilir və nələr nəzərə alınır?

Cavab: Qatarların sürəti hərəkət cədvəlində nəzərə alınmaqla ADDY-rəisi tərəfindən müəyyən edilir. Yan yollara 1/11 markalı carpaçı olan yoldəyişənlərdə 40 km/saat, 1/9 olarsa sərnişin qatarları üçün 25 km/saat, R-65 növü relsdən olan yoldəyişəndə 50 km/saat, 1/11 carpaçı simmetrik olan yoldəyişənlərdə 70 km/saat, 1/18 markalı yoldəyişənlərdə 80 km/saat sürət olmalıdır.

Sual: Qatarı idarə edərkən maşinistin və onun köməkçisinin vəzifə borcları hansılardır?

Cavab: Qatarı idarə edərkən yolu boşluğununu, işarələri, işarə göstəricilərini və nişanlarını izləmək, onların bütün tələblərini yerinə yetirmək. Verilən işarələri biribirinə təkrarlamaq.

Sual: Yol getdiyi zaman maşinistə nələr qadağandır?

Cavab: ADDY-rəisinin təyin etdiyi sürət məhdudiyyətlərini, xəbərdarlıqlardakı və işarələrdəki sürət həddini göstərilən həddən çox artırmaq, hərəkət zamanı fikrini yayındırmaq və düzgün işləyən təhlükəsizlik qurğularına müdaxilə etmək.

Sual: Qatarların mənzildə məcburi dayanması zamanı maşinistin vəzifəsi nədir?

Cavab: Mənzildə məcburi dayanma lazımlı gələrsə qatarın təcili saxlamaq. Qatarın avtomatik tormozlarını və lokomotivin köməkçi tormozunu işə salmaq və təcili olaraq mənzildə hərəkət edən digər qatarların maşinistinə radiorabitə vasitəsi ilə məlumat vermək. Eyni zamanda stansiya növbətçisi vasitəsi ilə dartı dispeçerinə məlumat vermək.

Əgər 20 dəqiqə müddətinə qatarın hərəkətini bərpa etmək mümkün deyilsə, tormoz başlığı ilə bərkitmək, lazımlı gəlsə qatarı çəpərləmək.

Sual: Mənzildə dayanmış qatarın çəpərlənməsi hansı halda aparılır?

Cavab: Sərnişin qatarın və ya yanğınsöndürən qatarı, eləcə də köməkçi lokomotiv tələb edildikdə, çağırışdan dərhal sonra çəpərləmək.

Əgər qatar mənzildə bütün işarəvermə və əlaqə vəstələri kəsildiyi vaxt göndərilərsə, qatar dayandıqdan dərhal sonra ilk növbədə qatar göndərilən istiqamətdən çəpərlənməlidir.

Sual: Mənzildə dayanmış qatarın hərəkətinə icazə varmı?

Cavab: Əgər bərpa və ya yanğınsöndürən qatar, eləcə də köməkçi lokomotiv tələb edilmişsə, mənzildə dayanmış qatarı kömək gələnə qədər və ya hərəkətinə müvafiq icazə verilənə qədər onun hərəkət etməyə ixtiyarı yoxdur. Bütün hallarda hər iki qatarın maşinistlərinə qatar dispeçerinin qeydiyyatdan keçmiş əmri verilir.

Bütün hallarda hər iki qatarın maşinistlərinə qatar dispeçerinin qeydahatdan keçmiş əmri verilir.

Sual: Avtobloklama ilə təchiz edilmiş mənzildə yoxuşda məcburi dayanmış yük qatarın geriyə asan profilə basılmasına icazə verilirmi?

Cavab: Verilir bu zaman yalnız qatarın sonundan stansiyaya qədər olan sahənin boş olması zamanı qatar dispeçerinin qeydiyyatdan keçmiş əmri əsasında yerinə yetirilə bilər.

Sual: Mator-vaqonlu qatarın mənzildə məcburi dayanması və onun sərbəst hərəkəti mümkün olmarsa arxadan gələn mator-vaqonlu qatarın köməyi ilə birinji stansiyaya gətilirməsinə icazə verilirmi?

Cavab: Verilir. Bu zaman sahənin qatar dispeçerindən qeydiyyatdan keçmiş əmr alınır və hər iki qatarın avto-tormozları ümumi magistralda qoşulmalıdır.

Sual: Mənzildə məcburi dayanmış sərnişin qatarının dayanması zamanı ona köməkçi lokomotivin verilməsi necə aparılmalıdır?

Cavab: Həmən qatarın mənzildən irəlidə və arxada yerləşən stansiyaya çıxarılması hər iki istiqamətə icra edilə bilər.

Köməkçi lokomotivin maşinisti hərəkətin istiqaməti haqda sərnişin qatarının maşinistinə, o isə öz növbəsində, sərnişin qatarının rəisini (briqadir-mexaniki) və bələdciləri xəbərdar etməlidir.

Köməkçi lokomotivinin maşinisti DU-64 formalı icazəverici vərəqə alaraq mənzilə getməlidir.

Sual: Neçə növ xəbərdarlıq mövjuddur?

Cavab: Üç növ: a) müvafiq rəhbər işçi tərəfindən onun şərtlərinə görə qurtarmasının dəqiq vaxtı müəyyən edilməyən, təyin etdiyi ondan ləğv edilənə qədər fəaliyyət göstərən;

b) iş rəhbərinin xəbərdarlıq vermək üçün sıfarişdə təyin etdiyi müəyyən müddət ərzində fəaliyyət göstərər;

c) ayrı-ayrı qatarlar üçün müəyyən edilən (qatarda müəyyən edilmiş sürətlə hərəkət edə bilməyən yükün və ya hərəkət tərkibinin olması, cədvəldə nəzərdə tutulmayan dayanma və i.a. hallarda).

Sual: «FALİ» - qurğusunda nasazlıq yaranarsa maşinist nə etməli?

Cavab: - yüksək qatarının lokomotivinin maşinisti qatarın uzunluğu sığan st-ya qədər hərəkət etməli və köməkçi lokomotiv tələb etməlidir.

- sərnişin qatarının lokomotivinin maşinisti qatar dispeserindən əmr alaraq, lokomotiv briqadasının dəyişmə məntəqəsinə qədər hərəkət edə bilər. Əgər orada təmir

etmək mümkün deyilsə köməkçi lokomotiv tələb etməlidir.

- elektrik və ya dizel qatarının maşinisti qatar dispeserindən əmr alaraq, hərəkət marşrutunun sonuncu st-na qədər getməlidir.

Sual: «FALİ»-si nə vaxt nasaz sayılır?

Cavab: - blok-sahədə lokomotiv və yol svetoforunun işarəsi uyğun gəlmədikdə;

- elektrik pnevmatik klapan (EPK) sıradan çıxan zaman;
- lokomotiv svetoforunun sönməsi halında;
- işlək kabinada sürətölçənin nasazlığı halında.

Sual: «FALİ»-si nasazlığı zamanı qatar boş mənzilə nə vaxt göndərilir?

Cavab: Yol svetoforunun işarəsi 400 metrdən az görünmə qabiliyyəti yaradan çənli, çovğunlu və başqa pis hava səraitində.

Sual: «FALİ»-si nasaz olan lokomotivlərin əsas depoya və ya əksinə necə göndərilir?

Cavab: Ancaq ikinci qoşqu kimi göndərilməsinə icazə verilir.

Qatarların hərəkət təlimatı

Sual: Çıxış və keçid svetoforunun icazəverici göstəricisi nə deməkdir?

Cavab: Çıxış və keçid svetoforunun icazəverici göstəricisi blok-sahənin qatarla tutulmasına icazədir.

Sual: Maşinist qatarı keçid svetoforunun qadağanedici qırmızı işığında, həmçinin aydın olmayan göstərişi karşısındakı dayandıqlıdan sonra nə etməli?

Cavab: Əgər maşinist qarşidakı blok-sahənin qatarla tutulu olduğunu bilirsə, blok sahə boşalana qədər hərəkətini davam etdirmək qadağandır, əgər bilmirsə onda o dayandıqdan sonra tormozları buraxmalıdır, bu müddətdə svetoforda icazəverici işığ yanmadıqda, növbəti svetofora qədər 20 km/saat sürətlə sayıqlıqla hərəkət etməlidir. Növbəti svetofor eyni qaydada olarsa yenə hərəkətini əvvəlki kimi aparmalıdır.

Əgər keçikdən sonra lokomotivin svetoforunda icazəverici işığ gördükdə maşinist işarəni rəhbər tutmaqla növbəti svetofora kimi 40 km/saat sürətlə hərəkət edə bilər.

Sual: Təkraredici svetoforu olan stansiyanın çıxış svetoforunun icazəverici işarəsində təkraredici svetofor yanmasa, maşinist nə etməlidir?

Cavab: Əgər təkraredici svetoforanın göstəricisində yaşıl işığ yanmışsa, təkraredici svetoforun qarşısında dayanmış, yola düşməyə hazır olan sərnişin qatarı maşinistinə, stansiya növbətçisi (şəxsən və ya radiorabitə ilə) təkraredici svetoforun nasazlığı, qatarın hərəkətə gətirilməsinin mümkünluğu və çıxış (marşrut) svetoforunun işarəsini rəhbər tutması barədə məlumat verməlidir.

Çıxış (marşrut) svetoforu işləmirsə onda həmən qatarın maşinistinə çıxış üçün verilən icazəverici sənəd və ya əmrə təkraredici svetofora da aiddir.

Sual: Avtobloklama ilə təchiz olunmuş sahədə düzgün hazırlanmış marşrut ilə birinci blok sahə boşdursa, çıxış svetoforu açılmırsa qatar st-dan necə göndərilir?

Cavab: Çıxış svetoforunun dəvətedici işarəsi ilə göndərilən qatarın maşinistinə stansiya növbətçisinin radiorabitə ilə qeydiyyatdan keçmiş əmri ilə və I-ci bəndi doldurulmuş icazəverici (DU-54 formalı) vərəqə ilə.

Sual: Stansiya növbətçisi birinci blok sahənin boşmasına əmin olmadan çıxış svetoforunun qadağanedici işarəsi ilə qatar göndərə bilərmi?

Cavab: Stansiya növbətçisi avtobloklama ilə təchiz edilmiş mənzilə göndərməsi qadağandır. Lakin 10 dəqiqə müddətinə birinci blok sahənin boşluğunu öyrənə bilmədikdə radiorabitə vasitəsi deməli və ya yazılı DU-54 formalı icazəverici vərəqədə məlumatın olmamasını qeyd etməlidir.

Sual: Avtobloklamanın fəaliyyətinin dayandırılmasını tələb edən nasazlıqlar hansılardır?

Cavab: Mənzildə biri-birinin ardınca yerləşən iki və ya daha çox svetoforda işarə işıqlarının sönməsi halında, tutulu blok sahəyə çıxış və ya keçid svetoforlarında icazəverici işığın açılması halında və biryollu mənzildə ikitərəfli avtobloklaması olan ikiyollu mənzildə biryollu hərəkət qaydası üzrə qatar düzgün olmayan yolla göndərildikdə istiqamət dəyişdirilməsi mümkün olmadıqda.

Sual: Qatarların hərəkətini tənzim etmək üçün necə əlaqə növü mövcuddur?

Cavab: Avtobloklama, yarımvətobloklama, jezl sistemi, radiorabitə və dispeçer mərkəzləşməsi əlaqə növü.

Sual: Bütün işarə vermə və əlaqə vasitələrinin işinin

fasiləsi zamanı qatarın maşinistinə hansı yazılı sənəd verilir?

Cavab: Qatarın maşinistinə iki dioqanallar üzrə qırmızı zolaqlı yazılı icazəverici DU-56 formalı vərəqə verilir.

Sual: Mənzildə məjburi dayanmış qatara arxadan gələn qatarın lokomotivi ilə kömək göstərilməsi necə aparılır?

Cavab: Avtobloklama və radiorabitə ilə təchiz olunmuş sahələrdə yaxşı görünmə şəraitində mənzildə dayanmış qatara kömək göstərilməsi aşağıdakı hallarda icazə verilir:

- dayanmış qatarın arxasında mənzil boyu tək lokomotivdən;
- dayanmış qatarın arxasında mənzil boyu hərəkət edən yüksək qatarının tərkibdən açılmış lokomotivdən;
- arxadan gələn yüksək qatarının tərkibində açılmayan aparıcı lokomotivdən (qatarın tərkibində insan olan vəqon varsa icazə verilmir).

Sual: İşarəvermə təlimatı nəyi öyrədir?

Cavab: Qatarların hərəkəti və manevr işlərinə aid olan əmr və göstərişlərin verilməsi üçün görünən və səs işarələr sistemini, eləcə də bu işarələrin verilməsi üçün nəzərdə tutulan işarəvermə cihazlarının növlərini müəyyən edir.

Sual: İşarələr qavrama növünə görə neçə yerə bölünür?

Cavab: Görünən və səslə işarələrə.

Sual: Görünən işarələr hansılardır və neçə yerə bölünür?

Cavab: Gündüz işarələri: diskler, lövhələr, bayraqlar və işarə göstəriciləri.

Gecə işarələri: qatar fənərləri, dirək üzərində fənər və işarə göstəricilərini müəyyən edən işqlar.

Gecə-gündüz işarələri: svetoforların rəngli işqları, marşrut və digər işiq göstəriciləri, sürətin azaldılmasını tələb edən daimi diskler, sarı rəngli (arxa tərəfi yaşıl rəngli) kvadrat lövhələr, yüksək qatarının sonunu bildirən işiq əksətdirici qırmızı diskler aiddir.

Sual: Səs işarələri nədir?

Cavab: Səs işarələri səslərin sayının və ahəngdarlığının müxtəlif davamiyyəti ilə ifadə olunur. Onların mənaları gecə və gündüz eynidir.

Səs işarələri lokomotivlərin, mator-vaqonlu qatarların və drezinlərin fitləri, əl fitləri, nəfəs şeypurları, digər fitlər və partlayıcılarla (taraqqa) verilir.

Partlayıcıların partlaması hərəkətin dərhal dayandırılmasını tələb edir.

Sual: Svetoforlar öz təyinatına görə hansılardır?

Cavab: Giriş, çıxış, marşrut, keçid, qoruyucu, çəpərləyici, xəbərdaredici, təkraredici, lokomotiv, manevr və təpə.

Sual: Dəvətediji işarə nejə yanır və onu ötüb keçmək qaydası necədir?

Cavab: Dəvətedici işarə - bir qırpcı ağı-ay işığı - qatara qırmızı yanın (və ya sönük) svetoforu 20 km/saat sürətdən artıq olmayan sürətlə keçməyə, hərəkət üçün maneyə rast

gəldikdə dərhal dayanmağa hazır olmaqla növbəti svetofora (və ya qəbul olunan yolun çıxış işarəsi olmadıqda hündüd sütuncuğuna) qədər xüsusi sayıqlıqla hərəkət etməyə icazə verir.

Onu keçərkən bir qısa və bir uzun fit işarəsi verilir.

Sual: Lokomotiv svetoforunda necə işarə var və hər işarənin ayrı-ayrılıqla mənası nədir?

Cavab: Lokomotiv svetoforunda 5 işarə var.

Yaşıl işiq: Hərəkətə müəyyən olunmuş sürətlə icazə verir, qabaqda iki və ya daha çox blok sahə boşdur.

Sarı işiq: Hərəkətə aşağı sürətlə icazə verir, qabaqda bir blok sahə boşdur.

Sarı və qırmızı işiq birlikdə: Hərəkətə blok-sahədə dayanmağa hazır olmaqla bildirir, növbəti blok sahə tutuludur.

Qırmızı işiq: Qatarın tutulu blok sahəyə daxil olduğunu bildirir.

Ağ işiq: Lokomotivin işarəvermə qurğusu qosuludur, işarələr yoldan lokomotivə ötürülmür və maşinist yalnız yol svetoforunun göstəricisini rəhbər tutmalıdır.

Sual: Fəaliyyətsiz svetoforu necə tanımaq olar?

Cavab: Svetoforanın üzərində çarpez işarə olmaqla o sönük olsun.

ƏMƏYİN MÜHAFİZƏSİ VƏ TEXNİKİ TƏHLÜKƏSİZLİYƏ DAİR:

Sual: Teplovozda dizelin hissələrinin sökülməsi və yıgilması necə aparılır?

Cavab: Dizelin hissələrinin sökülməsi və yıgilması, təmir qaydalarına, texnologiya xəritələrin və təlimatlara uyğun ağır və çox zəhmət tələb edən əməliyyatları təmin edən mexanizmlər, xüsusi stendlər, texnoloji meydancalar, domkratlar, stellaj, çıxarıcı, xüsusi açar və digər qurğular vasitəsi ilə aparılır.

Sual: Teplovozda dizelin və dirsəkli valının çıxarılması necə aparılmalıdır?

Cavab: Dizelin və dirsəkli valın çıxarılması xüsusi yük götürən ləvazimatlardan istifadə edilməklə aparılmalıdır. Dizel və dirsəkli vali silkələmədən rəvan qaldırmaq lazımdır. Bu zaman onların altında və yaxınlığında dayanmaq qadağandır. Çıxarılmış dirsəkli val xüsusi stellaja, dizel isə xüsusi çeviriciyə qoyulmalıdır.

Sual: Teplovozda dizelin dirsəkli valını çevirərkən texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən nələr yoxlanılmalıdır?

Cavab: Dizelin dirsəkli valını çevirərkən, çevirici val mexanizminin bloklayıcı qurğusunun saz vəziyyətində olmasına əmin olmaq lazımdır.

Təmirdə dizelin dirsəkli valın çevirilməməsi üçün akkumulyator batareyasının dəstəyi söndürülməli və ora "Qosmayın-adamlar işləyir" lövhəciyi asılmalıdır.

Sual: Teplovozlarda dirsəkli valın çevirilməsi texniki təhlükəsizlik qaydalarına görə necə aparılır?

Cavab:Dirsəkli valı çevirməmişdən əvvəl teplovozdə işləyən digər işçilər xəbərdar edilməli, dirsəkli valla birləşən bütün aqreqatlarda işlər dayandırılmalıdır. Akkumulyator batareyası vasitəsilə dirsəkli valın çevirilməsi qadağandır. Bütün işlər, silindir porşen qrupunda sökülmə və yiğilma başa çatdıqdan sonra yanacağın dizel silindirinə verilməsinə tənzimləmək üçün dirsəkli valı çevirmək olar.

Sual: Teplovozdə yanacaq forsunkası nə vaxt və necə çıxarıılır?

Cavab: Yanacaq forsunkasını ancaq işləməyən dizeldən çıxartmaq və qoymaq olar. Forsunka xüsusi arabaçıq vəsi-təsilə daşınmalıdır. Forsunkanın çıxarılmasında xüsusi çıxarıcı mexanizmdən istifadə edilməlidir.

Sual: Teplovozdə çəkisi 30 kq-dan çox olan su və yağı nasoslarının çıxarılması və qoyulması texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən nejə aparılır?

Cavab: Çəkisi 30 kq-dan çox olan su və yağı nasoslarının və digər aqreqatların çıxarılması və qoyulması iki nəfərin iştirakı ilə aparılmalıdır.

Nasosların təmiri, sökülməsi və yiğilması xüsusi mexanizmlə qurğuda aparılmalıdır. Yağ nasosundan dişli çarx və

yastıqları çıxartmaq üçün çıxarıcı mexanizmdən istifadə edilməlidir.

Sual: Teplovozdə fırlanan tezlik tənzimləyicisini sökər-kən hansı texniki təhlükəsizlik qaydalarına əməl olunmalıdır?

Cavab: Fırlanan tezlik tənzimləyicisini sökməzdən əvvəl onun gövdəsinə xüsusi qurğu (levazimat) geydirilməli, yay tənzimləyicidən ehtiyatla, gövdədən əl ilə tutmaqla çıxarılmalıdır.

Sual: Teplovozdə yağı nasoslarının sökülməsi və təmiri texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən hansı şəraitlə aparılmalıdır?

Cavab: Yağı nasoslarının sökülməsində yağıñ sıxılması üçün xüsusi levazimatdan istifadə edilməli, bu halda nasosun gövdəsi möhkəm bərkidilməlidir.

Yanacaq aparatlarının təmiri və sınağı xüsusi stendə yerli ventilasiya sisteminin qoşulmuş vəziyyətində aparılmalıdır.

Sual: Teplovozdə kompressorun təmiri aparılmazdan əvvəl texniki təhlükəsizlik Qaydalarına əsasən hansı işlər görülməlidir?

Cavab: Kompressorda təmir aparılmazdan əvvəl, teplovozdə (dizel-qatarda) tormoz magistralından və rezervuarдан havanın buraxılmasına və buraxıcı kranın açıq

olmasına əmin olmalı, kompressorda təmir apararkən birləşdirici muftası açılmamış dizelin karterində işləmək qadağandır.

Sual: Teplovozun kuzovu domkrata qaldırılmamışdan əvvəl hansı işlər texniki təhlükəsizlik Qaydalarına əsasən aparılmalıdır?

Cavab: Kuzov qaldırılmamışdan əvvəl domkratlar dayaqlara uyğun nizamlanmalı, domkratların dayaqlarına qalınlığı 25-30 mm olan taxta aralıqlar qoyulmalıdır. Kuzov qaldırıllarkən və endirilərkən, kuzovun damında, içərisində və altında adamların olmamasına əmin olmaq lazımdır.

Sual: Teplovozun kuzovun qaldırılması və endirilməsi kimin rəhbərliyi altında və nejə aparılır?

Cavab: Kuzovun qaldırılması və endirilməsi ustanın (briqadirin) rəhbərliyi altında aparılmalıdır. Kuzovun qaldırılması və endirilməsi bütün domkratlarla eyni zamanda aparılmalıdır. Əvvəlcə kuzovu 50-100 mm qaldırılmalı, dərti mühərriklərin və cərəyandaşıyıcı avadanlıqların çıxış kəbellərinin, hava və qum trubaların, ventilyasiya, baş və yan dayaqların çexolların, kuzovun asılıqanlarının və rəqs söndürücülərinin çıxarılmasına əmin olmaq lazımdır. Kuzovun mailliyi 100 mm-dən çox olmamalıdır.

Qaldırılma vaxtı kuzovun altında hər hansı işin görülməsi zərurəti yaranarsa, gövdəsinin qaldırılması dayandırılma-

hı, tumbalar kuzovun altına qoyulmalı, zəruri işlər görüldükdən sonra kuzov yenidən qaldırılmalıdır. Gövdə tam qaldırıldıqdan sonra qaynaq işlərinin aparılması üçün torpaqlanmalıdır.

Sual: Teplovoz kuzovunun altından arabacıqların çıxarılması və qoyulması kimin rəhbərliyi altında aparılmalıdır?

Cavab: Kuzovun altından arabacıqların çıxarılması və qoyulması ustanın (briqadirin) rəhbərliyi altında aparılmalıdır. Arabacıqlar xüsusi bölməyə gətirildikdən sonra onların altı başmaqlanmalı və taxta pazla bərkidilməlidir.

Sual: Teplovozun kuzovu qaldırıldıqdan və arabacıqlar çıxarıldıqdan sonra, təlimata əsasən kuzovun altına nə qoyulmalıdır?

Cavab: Gövdə qaldırıldıqdan və arabacıqlar çıxarıldıqdan sonra, kuzovun altına müvəqqəti arabacıq, tumba və ya qoruyucu qaykası olan domkrat qoyulmalıdır.

Sual: Teplovozun təmiri zamanı təkər-motor blokunu hərəkət etdirərkən harada dayanmaq olmaz?

Cavab: Təkər-motor blokunu hərəkət etdirərkən baxış kanavasında dayanmaq qadağandır.

Sual: Teplovozda akkumulyator batareyasını yükləyərkən təlimata əsasən hansı işi görmək qadağandır?

Cavab: Konveyer xəttində dərti mühərrikinin lövbərinin təmirində aşağıdakılar qadağandır:

- hərəkət edən konveyerin düyməçiklərini ustanın (briqadırın) icazəsi olmadan işlətmək;
- lövbər konveyerdə olarkən, konveyerin qıraqında dayanmaq və ya kanavaya düşmək;
- hərəkət edən konveyerin zəncirinə və üfürmə kamerasına əllə toxunmaq.

Sual: Teplovozda elektrik maşınlarının və aparatların tozdan təmizlənməsi təlimata əsasən necə aparılmalıdır?

Cavab: Teplovozda (dizel-qatarda) elektrik maşınlarını və aparatları yerindəcə tozdan təmizləmək üçün sıxılmış hava ilə 0,3 Mpa-dan çox olmayan təzyiq altında xüsusi qurğuda, mühafizə maskası və respirator geyməklə aparılmalıdır. Bu vaxt kənar şəxslər orada dayanmamalıdır.

Sual: Teplovozun elektrik maşınlarının elektrik izolyasiyاسının möhkəmliyinin sınağı təmirdən sonra hansı şəraitdə yoxlanılmalıdır?

Cavab: Təmirdən sonra elektrik maşınlarının elektrik izolyasiyاسının möhkəmliyinin sınağı xüsusi avadanlıqları olan stansiyalarda (stend) aparılmalıdır. Sınaq aparılmamışdan əvvəl elektrik maşınlarının düzgün qoşulması, torpaqlanması və kənar şəxslərin sınaq meydançasında olmaması yoxlanılmalıdır.

Sual: Teplovozun akkumulyator batareyasına baxış təlimata əsasən necə aparılmalıdır?

Cavab: Akkumulyator batareyasına baxış keçirərkən

akkumulyator fənərindən və gərginliyi 42 V-dan yuxarı olmayan səyyar işıqdan istifadə edilməlidir.

Akkumulyator batareyasında element arası birləşdiriciləri, dəstəyi izolyasiyalı xüsusi açarla bərkidilməlidir. Akkumulyator batareyaları deponun ərazisində xüsusi arabacıqlar vasitəsilə daşınmalıdır.

Sual: Elektron bloklara baxış təlimata əsasən nejə aparılmalıdır?

Cavab: Elektron bloklara baxış, eləcədə klemma reykasında qaykaların bərkidilməsi və qoruyucuların dəyişdirilməsi, ancaq elektrik mənbəyi söndürüldükdən sonra aparılmalıdır.

Sual: Teplovozda blokların sazlanması və yoxlanması təhlükəsizlik Qaydalarına əsasən nejə nəfər tərəfindən aparılmalıdır?

Cavab: Teplovozda blokların sazlanması, tənzimlənməsi və yoxlanması iki nəfərdən az olmayan briqada tərəfindən aparılmalıdır. Sexdə blokların təmiri, yoxlanması və sazlanması bir nəfərin iştirakı ilə aparılmalıdır.

Sual: Naqillərin lehimlənməsi təlimata əsasən nejə aparılmalıdır?

Cavab: Naqilləri lehimləyərkən, lehimin ələ, sıfətə və gözə sıçramaması üçün onları dartıb aralamaq və silkələmək olmaz. Fasilədə lehim aləti altlığı qoyulmalı, Alətin istilik keçirən hissəsinə toxunmaq qadağndır.

Sual: Teplovozdə kuzovun içərisində blokları qoyarkən təlimata əsasən necə V-dan çox olmayan işqdan istifadə edilməlidir?

Cavab: Kuzovun içərisində blokları qoyarkən işıqlanma kifayət qədər az olduqda gərginliyi 12 V-dan çox olmayan işqdan istifadə edilməlidir.

Sual: Teplovoz və dizel qatarlarının təmirində işləyən cili ngərlər əməyin mühafizəsinə dair nələri bilməlidirlər?

Cavab:

- istehsalatda iş vaxtı insana təsir göstərən təhlükəli və zərərli amilləri;
- zərərçəkənə ilk tibbi yardımın göstərilməsini;
- dərmanlar və sarğı materialları olan çantanın yerini;
- təhlükəsizlik texnikası, istehsalat sanitariyası və yanğın təhlükəsizliyinin tələblərini.

Sual: Teplovoz və dizel qatarlarının təmirində işləyən cili ngərlərin iş vaxtı əməyin mühafizəsinə dair vəzifə borcları?

Cavab:

- əməyin təhlükəsizlik üsullarını tətbiq etmək;
- alət, cihaz, ləvazimatları, avadanlıqları, fərdi mühafizə vasitələrini saz və təmiz vəziyyətdə saxlamaq;
- vəzifəsinə aid və ya ustanın (briqadirin) verdiyi işi yerinə yetirmək;
- lokomotivin (MVHH) maşinisti, nəqliyyat vasitələrin sürücüsü və krançı tərəfindən verilən qadağanedici, xə-

bərdarlıq, göstərici siqnalların, eləcədə yazılı plakatların tələblərini yerinə yetirmək;

- depo ərazisində müəyyən olunmuş piyadalar üçün nəzərdə tutulmuş yollardan, kecid və koridorlardan kecmək;
- hündürlükdə işləyən yerdən təhlükəsiz məsafədə kecmək.

Sual: Teplovoz və dizel qatarlarının təmirində işləyən cili ngərlərə əməyin mühafizəsinə dair nələr qadağan olunur?

Cavab:

- usta (briqadir) tərəfindən təhlükəsizlik qaydalarına riayət olunması bərədə təlimatlandırılmamış işə başlamaq;
- qaldırılmış yükün altında dayanmaq;
- qoruyucu torlarla və şitlərlə mühafizə olunmayan fırlanan hissələrin yaxınlığında işləmək;
- tam dayandırılmamış fırlanan hissələrdən qoruyucu çəpərlənməni açmaq;
- elektrik naqillərinə və kabellərə toxunmaq;
- öz başına sexdə olan elektrik avadanlıq və qurğuları təmir etmək;
- ümumi işıqlandırma sisteminin armaturuna, qırılmış elektrik naqillərinə, asan keçirə bilən yerdə cərəyan daşıyıcının sixaclarına toxunmaq;
- zərurət yaranmamış mexaniki və cərəyandaşıyıcı avadanlıqlardan mühafizə örtüklərini və çəpərləməni açmaq;
- vəzifəsinə aid olmayan maşın, mexanizmləri və avadanlıqları qoşmaq və söndürmək (qəza vəziyyətlərindən başqa);

- hərəkət edən nəqliyyatın qabağından qaçmaq;
- teplovozu (dizel-qatarı) təmirə qoyarkən və təmirdən çıxararkən baxış kanavasında dayanmaq;
- manevr vaxtı teplovozun (dizel-qatarın) altında və damında hər hansı bir iş görmək;
- hərəkət heyətinin hərəkət etdiyi ərazidə və depoda "Ehtiyatlı olun! Əndazəsiz yer" plakatı asılmış yerdə dayanmaq.
- iş vaxtı alkoqol, toksik və narkotik vəziyyətdə olmaq.

Sual: Teplovoz və dizel qatarlarının təmirində işləyən cilingərlər yanğın təhlükəsizliyinin hansı tələblərini yerinə yetirməlidirlər?

Cavab:

- siqareti müəyyən olunmuş yerdə çəkmək;
- qaz-qaynaq aparata, qaz balonuna, tezalışan məhlulların, materialların və rəngləmə kameralarına açıq odla yاخınlaşmamaq;
- teplovozun (dizel-qatarın) dizel və akkumulyator şöbəsinə açıq odla daxil olmamaq;
- əli çirkli və yağılı oksigen balonuna toxunmamaq;
- yanğın söndürən vasitələrdən istifadə etməyi bacarmaq.

Sual: Teplovoz və dizel qatarlarının təmirində işləyən cilingərlər dəmir yolunda olarkən hansı tələblərə əməl etməlidirlər?

Cavab:

- depoya işə gələrkən və işdən gedərkən müəyyən olunmuş marşrut üzrə hərəkət etmək;
- yolun kənarından və yollar arasından keçərkən yanaşı yollarla hərəkət edən lokomotivin və vaqonun hərəkətinə xüsusi diqqət yetirmək;
- yolu düzbucaq altında ən qısa yolla keçmək və relsin üstündən addımlamaq, yaxınlaşan lokomotivin və ya vaqonların təhlükə törətməcəyi məsafəyə əmin olmaq;
- yolu keçməmişdən əvvəl, hərəkət tərkibi olan yolda vaqonun keçid meydançasından istifadə etmək və yanaşı yolda hərəkət edən lokomotivin (vaqonun) yoxluğuna əmin olmaq;
- keçid meydançasından düşərkən üzü vaqona tərəf olmaqla tutacaqdən tutmaq və heç bir maneənin olmasına əmin olmaq;
- bir-birindən aralanmış vaqonların, elektrik qatarların, lokomotivlərin, avtoqoşqların arasından ən azı 10 m məsafədə keçmək;
- yolda qrup halında dayanmış vaqonların, lokomotivlərin qabağından və ya arxasından ən azı 5 m məsafədə keçmək.

Sual: Teplovoz və dizel qatarlarının təmirində işləyən cilingərlər dəmir yolunda olarkən hərəkətin təhlükəsizliyinə dair nələr qadağan olunur?

Cavab:

- relsin və yoldəyişdiricinin hərəkət edən hissəsi üzərində dayanmaq və ya oturmaq;
- lokomotivin və vaqonun ayaqaltısında, pilləkənində oturmaq və hərəkət vaxtı düşmək;
- yol dəyişdiricinin üstündən keçmək;
- yaxınlaşan hərəkət tərkibinin qabağından qaçmaq;
- yolu hərəkət tərkibinin altından keçmək və ya avtoqoşquya dırmaşmaq.

Sual: Teplovoz və dizel qatarlarının təmirində işləyən ciliingərlər zədə aldıqda nə etməlidirlər?

Cavab: Zədə aldıqda zərərçəkən və ya onun yanındakı ciliingər işi dayandırmalı, ilk tibbi yardımın göstərilməsi üçün tədbirlər görməli və baş vermiş hadisə barədə rəhbərliyə məlumat verməlidir.

Sual: Teplovoz və dizel qatarlarının təmirində işləyən ciliingərlər təkər-motor blokunu teplovozun altından çıxararkən nələrə riayət etməlidirlər?

Cavab:

- teplovozdan çıxarılaçaq təkər cütü təkərqaldırıcı qurğunun mərkəzində yerləşdirilməli;
- çıxarılaçaq təkər cütünün altına qabaqdan və arxadan paz qoyulmalı;
- təkər cütü ilə çıxarılaçaq dərti mühərrik domkrata qoyulmalı;

- texnoloji boltla və ya xüsusi pərçimlə traversli asılıqanın yayı sıxılmalıdır.

Sual: Teplovoz və dizel qatarlarının təmirində işləyən ciliingərlərə konveyer xəttində dərti mühərriklərin sökülməsi və yiğilması vaxtı nələr qadağan edilir?

Cavab:

- təhlükəsizlik tədbiri görmədən və qonşuluqda olan işçiləri xəbərdarlıq etmədən arabacı hərəkətə gətirmək;
- dərti mühərrikli və ya onsuz, iş yerindən ən azı 1m məsafədə arabacağı hərəkətə gətirmək;
- hərəkət edən arabacığın qabağında yolu keçmək;
- hərəkət edən arabaciqda hər hansı iş görmək;
- podşipnik lövhəni çıxartdıqdan sonra presi işçi vəziyyətdə saxlamaq.

Sual: Teplovoz və dizel qatarlarının təmirində işləyən ciliingərlərə konveyer xəttində dərti mühərrikinin lövbərinin təmirində nələr qadağan edilir?

Cavab:

- hərəkət edən konveyerin düyməçiklərini ustanın (briqadirin) icazəsi olmadan işlətmək;
- lövbər konveyerdə olarkən, konveyerin qırağında dayanmaq və ya kanavaya düşmək;
- hərəkət edən konveyerin zəncirinə və üfürmə kamerasına əllə toxunmaq.

Sual: Teplovoz və dizel qatarlarının təmirində işləyən çilingərlər elektrik maşınlarının kollektorunu təmizləyərkən və cilalayarkən hansı tələbləri gözləmək lazımdır?

Cavab:

- dərti mühərriklərinin ayırıcılarını açmaq;
- dərti mühərrikinin kollektorunu cilalayan çilingərin göstərişi olmadan teplovozu (dizel-qatarın vaqonu) hərəkətə gətirmək;
- dərti mühərrikinin kollektorunu təmizləyərkən və cilalayarkən hərəkət edən teplovozun (dizel-qatarın) arabacağında dayanmaq;
- ustanın (briqadirin) iştirakı ilə teplovozu (dizel-qatarın vaqonu) 3-5 km/saat sürətlə hərəkət etdirmək;
- kollektoru təmizləyərkən və cilalayarkən mühafizə eynəyindən istifadə etmək.

Sual: E.H.H-də işləyən çilingərlər texniki təhlükəsizliyə dair nələri bilməlidir?

Cavab: Çilingər aşağıdakılardı bilməlidir:

- istehsalatda iş vaxtı insana təsir göstərən təhlükəli və zərərli amilləri;
- zərərçəkənə ilk tibbi yardımın göstərilməsini;
- dərmanlar və sarğı materialları olan çantanın yerini;
- təhlükəsizlik texnikası, istehsalat sanitariyası və yanğın təhlükəsizliyi tələblərini.

- ümumi elektrotexnikanın əsas qanunlarını;
- EHH-dəki elektrik maşınların, cihazların, mexaniki və pnevmatik avadanlıqların təyinatı, quruluşu və iş principlərini;
- depoda olan EHH-in elektrik sxemini;
- EHH-in təmirində istifadə edilən sınaq stendlərin, ölçü cihazlarının, ləvazimatların, mexanizmlərin, elektrik və pnevmatik alətlərin istismar üzrə təlimatlarını;
- EHH-in texnoloji prosesini.

Sual: E.H.H-də işləyən çilingərlərə nələr qadağan olunur?

Cavab: Çilingərə qadağan olunur:

- usta (briqadir) tərəfindən təhlükəsizlik qaydalarına riayət olunması bərədə təlimatlandırılmamış işə başlamaq;
- qaldırılmış yükün altında dayanmaq;
- qoruyucu torlarla və şitlərlə mühafizə olunmayan fırlanan hissələrin yaxınlığında işləmək;
- tam dayandırılmamış fırlanan hissələrdən qoruyucu çəpərlənməni açmaq;
- elektrik naqillərinə və kabellərə toxunmaq;
- öz başına sexdə olan elektrik avadanlıqlarını və qurğuları təmir etmək;
- ümumi işiqlandırma sisteminin armaturuna, qırılmış elektrik naqillərinə, asan keçilə bilən yerdə cərəyan daşıyıcıının sıxaclarına toxunmaq;

- zərurət yaranmamış, mexaniki və cərəyandaşıyıcı avadanlıqlardan mühafizə örtüklərini və çəpərləməni açmaq;
- vəzifəsinə aid olmayan maşın, mexanizm və avadanlıqları qoşmaq və söndürmək (qəza vəziyyətlərindən başqa);
- hərəkət edən nəqliyyatın qabağından qaçmaq;
- EHH-ni təmirə qoyarkən və çıxararkən baxış kanavada dayanmaq;
- manevr vaxtı, EHH-in altında və damında hər hansı bir iş görmək;
- hərəkət heyətinin hərəkət etdiyi ərazidə və depoda "Ehtiyatlı olun! Əndazəsiz yer" plakatı asılmış yerdə dayanmaq;
- iş vaxtı alkoqol, toksik və narkotik vəziyyətdə olmaq.

Sual: E.H.H-nin təmirində çilingərin vəzifə borjları?

Cavab: Çilingər borcludur:

- əməyin təhlükəsizlik üsullarını tətbiq etmək;
- alət, cihaz, ləvazimat, avadanlıq və fərdi mühafizə vasitələrini saz və təmiz vəziyyətdə saxlamaq;
- vəzifəsinə aid və ya ustanın (briqadirin) verdiyi işi yerinə yetirmək;
- lokomotivin maşinisti, nəqliyyat vasitələrin sürücüsü və krançı tərəfindən verilən qadağanedici, xəbərdarlıq, göstərici siqnalların, eləcədə yazılı plakatların tələblərini yerinə yetirmək;
- depo ərazisində müəyyən olunmuş piyadalar üçün nəzər-

- də tutulmuş yollardan, keçid və koridorlardan keçmək;
- hündürlükdə işləyən yerdən təhlükəsiz məsafədə keçmək.

Sual: E.H.H-də işləyən çilingərlər yanğın təhlükəsizliyinə necə əməl etməlidir?

Cavab: Çilingər yanğın təhlükəsizliyin aşağıdakı tələblərini yerinə yetirməlidir:

- siqareti müəyyən olunmuş yerdə çəkmək;
- qaz-qaynaq aparata, qaz balonuna, tezalışan məhlulların, materialların və rəngləmə kameralarına açıq odla yاخınlaşmamaq;
- əli çirkli və yağılı oksigen balonuna toxunmamaq;
- yanğın söndürən vasitələrdən istifadə etməyi bacarmaq.

Sual: E.H.H-də işləyən çilingərə depo və ya dəmir yol xəttində nələr qadağan olunur?

Cavab: Aşağıdakılardır qadağan olunur:

- relsin və yoldəyişdiricinin hərəkət edən hissəsi üzərində dayanmaq və ya oturmaq;
- lokomotivin və vaqonun ayaqaltısında, pilləkənində oturmaq və hərəkət vaxtı düşmək;
- yol dəyişdiricinin üstündən keçmək;
- yaxınlaşan hərəkət tərkibinin qabağından qaçmaq;
- yolu hərəkət tərkibinin altından keçmək və ya avtoqosquya dırmaşmaq.

Sual: E.H.H-dən nejə düşmək lazımdır?

Cavab: EHH-dən düşərkən aşağıda kənar əsyaların olmamasına əmin olmaq, EHH-ə qalxarkən və düşərkən üz kuzova tərəf olmalı, hər iki əl ilə tutacaqdan tutmaq lazımdır. Pilləkandan tullanmaq qadağandır.

Sual: Yemək yeməmişdən əvvəl çilingər təlimata əsasən hansı sanitar tələbləri yerinə yetirməlidir?

Cavab: Yemək yeməmişdən əvvəl əllər sabunla isti su ilə yuyulmalıdır. Yeməyə xüsusi ayrılmış yerdə icazə verilir. Qişa məhsullarını iş yerində saxlamaq və sonra yemək qadağandır.

Sual: Qələvi, turşu və neft məhsulları ilə işləyərkən təlimata əsasən nələrdən istifadə etmək lazımdır?

Cavab: Qələvi, tursu, yağı və digər neft məhsulları ilə işləyərkən xüsusi pasta və mazlardan istifadə edilməlidir.

Sual: E.H.H-nin çilingərləri dəmir yolunda olarkən texniki təhlükəsizlikdən hansı tələblərə əməl etməlidirlər?

Cavab: Dəmir yolunda olarkən aşağıdakı tələblərə əməl edilməlidir:

- depoya işə gələrkən və işdən gedərkən müəyyən olunmuş marşrut üzrə hərəkət etmək;
- yoluñ kənarından və yollar arasından keçərkən yanaşı yollarla hərəkət edən lokomotivin və vaqonun hərəkəti-nə xüsusi diqqətli olmaq;
- yoluñ düzbucaq altında ən qısa yolla keçmək və relsin

üstündən addımlamaq, yaxınlaşan lokomotivin və ya vaqonların təhlükə törətməcəyi məsafəyə əmin olmaq;

- yoluñ keçməmişdən əvvəl hərəkət tərkibi olan yolda vaqonun keçid meydançasından istifadə etmək və yanaşı yolda hərəkət edən lokomotivin (vaqonun) yoxluğuna əmin olmaq;
- keçid meydançasından düşərkən üz vaqona tərəf olmaqla tutacaqdan tutmaq və heç bir maneənin olmamasına əmin olmaq;
- bir-birindən aralanmış vaqonların, elektrik qatarlarının, lokomotiv və avtoqoşuların arasından ən azı 10 m məsafədə keçmək;
- yolda qrup halında dayanmış vaqonların, lokomotivlərin qabağından və ya arxasından ən azı 5 m məsafədə keçmək.

Sual: E.H.H-də işləyən çilingər zədə aldıqda onun fəaliyyəti?

Cavab: Zədə aldıqda, zərərçəkən və ya onun yanındakı çilingər işi dayandırmalı, ilk tibbi yardımın göstərilməsi üçün tədbirlər görməli və baş vermiş hadisə barədə rəhbərliyə məlumat verməlidir.

Sual: Gejə binadan çıxarkən gözün qaranlığa alışması üçün nə etmək lazımdır?

Cavab: Gecə binadan çıxarkən, gözün qaranlığa alışması üçün bir qədər astanada dayanmaq lazımdır.

Sual: E.H.H-də işləyən çilingər işə başlamamışdan əvvəl hansı alət və ləvazimatları yoxlamalıdır?

Cavab: Çilingər işə başlamamışdan əvvəl alət və ləvazimatların, qaldırıcı mexanizmlərin və səyyar nərdivanların vəziyyətini yoxlamalıdır.

Sual: E.H.H-nin elektrik maşın və aparatlarını sıxılmış hava ilə təmizlərkən hansı fərdi mühafizə vasitələri geyinilməlidir?

Cavab: Elektrik maşın və aparatlar sıxılmış hava ilə üfürülməmişdən əvvəl toz buraxmayan pambıq-kağızlı kostyum, respirator və mühafizə eynəyi geyinilməlidir.

Sual: E.H.H-də akkumulyator batareyası ilə işlərkən təlimata əsasən hansı fərdi mühafizə vasitələri geyinilməlidir?

Cavab: Akkumulyator batareyası ilə işə başlamamışdan əvvəl turşuya davamlı pambıq-kağızlı kostyum, rezin əlcək və fartuk, dəri ayaqqabı, mühafizə eynəyi geyinilməlidir.

Sual: E.H.H-də təlimata əsasən çilingərə nələr qadağan olunur?

Cavab: Çilingərə qadağan olunur:

- standarta uyğun olmayan kontrolerin reversiv dəstəyini, düyməli açarların açarını və başqa bloklayıcı qurgulardan və ya onları əvəzləyən ləvazimatlardan istifadə etmək;
- EHH-də xidmət göstərən işçilərin təhlükəsizliyini təmin

edən bloklayıcı qurğuları söndürmək, cərəyanqəbuləcisi qaldırılmış halda elektrik avadanlıqların vaqonaltı yesiklərinin qapaqlarını, örtüklərini və başqa çəpərləyiciləri çıxartmaq;

- kontakt şəbəkəsinin gərginliyi altında EHH-in damına qalxmaq;
- ustanın (briqadirin) iştirakı olmadan gərginlik altında EHH-də işləmək.

Sual: E.H.H-də təlimata əsasən jərəyanqəbulədiyi qalxmış və gərginlik altında hansı işlərə ijazə verilir?

Cavab: Cərəyanqəbuləcisi qalxmış və gərginlik altında olan elektrik hərəkət heyətində aşağıdakı işlərə icazə verilir:

- maşınınistin kabinəsində, kuzovda (yüksek gərginlikli kameryaya girməmək şərti ilə), bufer fanarında, kuzov altınnda, vaqonun daxilində işıqlandırma dövrəsində cərəyan kəsildikdən sonra yanmış lampaları dəyişdirmək;
- kabinanın şüşələrini icəridən yə bayırdan, kuzovun qabaq hissəsini kontakt şəbəkəsindən ən azı 2 m-dan məsafədə durmaq şərtilə silmək;
- idarəetmə dövrəsində cərəyanı kəsməklə qoruyucuları dəyişdirmək;
- avtomat qoruyucusunu qoşduqdan sonra projektor lampasını dəyişdirmək;
- gövdə altına girmədən, tormoz avadanlıqlarına baxmaq

və tormoz silindirində stokun çıxıntısını, buksun qızmasını yoxlamaq;

Elektrovozda əlavə olaraq, aşağıdakılara icazə verilir:

- yüksək gərginlikli kamerada olmayan 50V sabit cərəyanlı aparatlara qulluq etmək;
- örtüyü açaraq təzyiq tənzimləyicini nizamlamaq;
- dielektrik xalça üzərində dayanmaqla, dielektrik əlcək geyərək ustanın nəzarəti altında qoruyucu dövrəni yoxlamaq;
- qoruyucu örtükləri çıxarmadan, yüksək gərginlikli kamerraya daxil olmadan, nəzarət ölçü cihazları vasitəsi ilə elektrik maşınlarının, aparatların işinə nəzarət etmək;
- təkər cütlərinin altına qumun verilməsini yoxlamaq;
- kuzovun aşağı hissəsini silib-təmizləmək;
- kuzovun altına girmədən mexaniki hissələrə baxmaq, boşalmış bolt və qaykaları bərkitmək;
- kompressorun təzyiqini yoxlamaq;
- hava sistemində qoruyucu klapanları tənzimləmək;
- kabinəni, maşın şobəsini, tamburu nəm əskidən istifadə etmədən təmizləmək;

Cərəyan qəbuledicisi qaldırılmış EHH-də digər işlərin görülməsi qəti qadağandır.

Sual: E.H.H-ni hərəkətə gətirməmişdən əvvəl texniki təhlükəsizlik qaydalarına görə cilingər nə etməlidir?

Cavab: EHH-ni hərəkətə gətirməmişdən əvvəl cilingər

texniki xidmət və ya təmir üzrə bütün işləri dayandırmalı və kuzovdan (vaqon, kanava) çıxmalıdır.

Sual: E.H.H-ə kənar mənbədən 42 V dəyişən və 110 V-dan yuxarı sabit jərəyan verilərsə, yüksək gərginlik kamerasında iş aparmaq olar mı?

Cavab: EHH-ni hərəkətə gətirməmişdən əvvəl, cilingər texniki xidmət və ya təmir üzrə bütün işləri dayandırmalı və kuzovdan (vaqon, kanava) çıxmalıdır.

Sual: Depoda və texniki baxış məntəqəsində E.H.H-in damına qalxan yerdə qırmızı işıq təlimata əsasən nəyi bildirir?

Cavab: Yüksək gərginlikli ayırıcıının qoşulması depoda və texniki baxış məntəqəsinin (TBM) meydançasında, EHH-in damına qalxan yerdə qırmızı işığın yanması, seksiya ayırıcısının "Qoşulu" vəziyyəti kontakt şəbəkəsində gərginliyin olmasına göstərir. Seksiya ayırıcısının ötürücünün dəstəyi qiflla bağlanır. Depo və TBM-də seksiya ayırıcısının "Açılı" vəziyyəti kontakt şəbəkəsində gərginliyin olmamasını bildirir.

Sual: Kontakt şəbəkəsindən gərginliyin çıxarılmasında yaşıl işığın yanması nəyi bildirir?

Cavab: Kontakt şəbəkəsindən gərginliyin çıxarılmasında yaşıl işığın yanması, seksiya ayırıcısının açıq vəziyyətdə olduğunu göstərir. Svetoforum işarəsi hər hansı səbəbdən yanmadıqda, kontakt şəbəkəsi gərginlik altında sayılır.

Depo növbətçisi və ya işə cavabdeh şəxs kontakt şəbəkəsini torpaqlamalı, ayırıcını qifilla bağlamalı, açarı özü ilə götürməli və bundan sonra EHH-in damına çıxmağa icazə verməlidir.

Usta (briqadir) depo növbətçisinin və ya işə cavabdeh şəxsin icazəsi ilə işçiləri işə buraxır. Usta (briqadir) seksiya ayırıcısının "Açılı" vəziyyətində olduğuna və kontakt şəbəkəsinin torpaqlanmasına şəxsən əmin olmalıdır.

Sual: E.H.H-i baxış kanavasına daxil olduqdan sonra maşinist və usta nəyə riayət etməlidirlər?

Cavab: EHH baxış kanavasına daxil olduqdan sonra maşinist cərəyanqəbuledicini endirməli, depo növbətçisi usta və ya xüsusi olaraq öyrədilmiş və təyin olunmuş çilingər kontakt şəbəkəsini qidalandıran seksiya ayırıcısını söndürməklə, bu kanavada olan kontakt şəbəkəsindən gərginliyi çıxarmalıdır. Söndürməni aparan şəxs seksiya ayırıcısının açıldığına, onun torpaqlayıcı bıçağın bağlı vəziyyətində ayırıcının və torpaqlayıcının bütövlüyünün pozulmamasına əmin olmalıdır.

EHH-in depodan (TBM) çıxararkən, kənar elektrik mənbəyindən qidalanan kabelləri EHH-dən açıb onları xüsusi ayrılmış yerə qoymaqla lazımdır. EHH-in öz-özünə hərəkət etməməsi üçün təkər cütünün altına tormoz başmaqları qoyulmalıdır.

Sual: E.H.H-ə təmirdən sonra gərginliyin verilməsi, maşın və aparatların yoxlanılması kimin ijarəsi ilə aparılır?

Cavab: EHH-in təmiri prosesində və təmirdən sonra gərginliyin verilməsi lazımdır, cərəyanqəbuledicinin qaldırılması, maşın və aparatların qoşulması və yoxlanılması, ancaq ustadan (briqadirin), depo növbətçisinin icazə ilə aparılmalıdır.

Sual: E.H.H-də kontakt şəbəkəsindən gərginliyin təjili çıxırılması zərurəti yaranarsa təlimata əsasən çilingər hansı işləri yerinə yetirməlidir?

Cavab: Kontakt şəbəkəsindən gərginliyin təcili çıxarılması zərurəti yaranarsa, çilingər tərəfindən seksiya ayırıcısını söndürməsinə icazə verilir, o bu haqda depo növbətçisini, ustaya (briqadirə) məlumat verməli və ayırıcının kənar şəxslər tərəfindən qoşulmaması üçün tədbir görməlidir.

Sual: E.H.H-də 400 V-a qədər gərginlikli kabelləri rəzetskaya qoşmamışdan əvvəl usta hansı işləri görməlidir?

Cavab: Elektrik mənbəyi 400 V-a qədər gərginlikli kabelləri EHH-in kuzovun altındakı rozetkaya qoşmamışdan əvvəl usta (briqadir, depo növbətçisi) EHH-də işləyən bütün işçiləri xəbərdar etməli, yüksək gərginlikli kameranı bağlamalı, damda, kabinədə, kuzovda və kanavada işlər dayanırmalı və işçilər təhlükəsiz sahəyə çəkilməlidirlər.

Sual: Təkər-motor blokunu elektrovozun altından çıxararkən hansı işləri aparmaq lazımdır?

Cavab: Təkər-motor blokunu elektrovozun altından çıxararkən aşağıdakılara riayət edilməlidir:

- elektrovozdan çıxarılaçaq təkər cütü təkər qaldırıcı qurğunun mərkəzində yerləşdirilməli;
- çıxarılaçaq təkər cütünün altına qabaqdan və arxadan tormoz başlığı qoyulmalı;
- təkər cütü ilə çıxarılaçaq dartı mühərriki domkrata qoyulmalı.

Dartı mühərrikini arabacığın çərçivəsindən ayırankən sıxılmış traversi tullamaq və ona zərbə endirmək qadağandır.

Sual: E.H.H-də kuzovun qaldırılması və endirilməsi təlimata əsasən kim tərəfindən aparılır?

Cavab: Kuzovun qaldırılması və endirilməsi ustanın (brigadirin) rəhbərliyi altında aparılmalıdır. Kuzovun qaldırılması və endirilməsi bütün domkratlarla eyni zamanda aparılmalıdır. Əvvəlcə kuzovu 50-100 mm qaldırılmalı, dərti mühərriklərin və cərəyandaşıyıcı avadanlıqların çıxış kəbellərinin, hava və qum trubaların, ventilyasiya, baş və yan dayaqların çexolların, deşikvari asılıqanların və rəqs söndürülərin çıxarılmasına əmin olmaq lazımdır. Kuzovun mailliyi 100 mm-dən çox olmamalıdır.

Qaldırılma vaxtı kuzovun altında hər hansı işin görülməsi zərurəti yaranarsa, kuzovun qaldırılması dayandırılmalı, tumbalar kuzovun altına qoyulmalı, zəruri işlər görül-

dükdən sonra kuzov yenidən qaldırılmalıdır. Kuzov tam qaldırıldıqdan sonra, qaynaq işlərinin aparılması üçün torpaqlanmalıdır.

Sual: E.H.H-nin kuzovunda qaynaq və digər odlu işlər aparılarkən təlimata əsasən nələrə əməl etmək lazımdır?

Cavab: EHH-in kuzovunda qaynaq və digər odlu işlər aparılmamışdan əvvəl iş yeri ilkin yanğınsöndürənlə (od-söndürən, su, qum) təmin olunmalı və yanğın təhlükəsizliyinə cavabdeh şəxs təyin edilməlidir. Əlavə olaraq, alışqan materiallar (sürtgü yağıları, silgi materialları və s.) metallin qızdırılacağı məsafədən 2 m radiusunda yığışdırılmalıdır.

Sual: E.H.H-in kuzovun qabaq hissəsini təmizləmə və rəngləmə işləri aparılarkən nələrdən istifadə olunur?

Cavab: EHH-in kuzovunun qabaq hissəsini təmizləyərkən və rəngləyərkən projektorun şüşəsini, şüşətəmizləyənləri dəyişdirərkən xüsusi körpülərdən və nərdivanlardan istifadə edilməlidir.

Sual: E.H.H-də klapanları, rezervuarları və tormoz qolötürməsinin hissəsini təlimata əsasən nejə dəyişdirmək lazımdır?

Cavab: Klapanları, rezervuarları, tormoz qəliblərini və tormoz qolötürməsinin hissəsini dəyişdirərkən, tormoz silindirini açarkən, havapaylayıcı açıq vəziyyətdə olmalı və rezervuardan hava buraxılmalıdır. Təzyiq altında olan kranı,

klapanı, probkanı, pnevmatik cihazları açmaq qadağandır.

Sual: E.H.H-də tormoz magistralının birləşdirici xor-tumlarını açmamışdan əvvəl nəyi baqlamaq lazımdır?

Cavab: Tormoz magistralının birləşdirici xor-tumlarını açmamışdan əvvəl sonluq kran bağlanmalıdır.

Sual: E.H.H-də sonluq kran dəyişdirilərkən əvvəl nə et-mək lazımdır?

Cavab: Sonluq kranı dəyişdirməmişdən əvvəl tormoz ma-gistralı qidalanma mənbəyindən açılmalıdır.

Sual: E.H.H-də kuzovun altında tormoz avadanlıqlarını təmir edərkən nə etmək lazımdır?

Cavab: EHH-də kuzovun altında tormoz avadanlıqlarını təmir edərkən, tormoz silindirinin başlığı tərəfində durmaq və stokun başlığına toxunmaq qadağandır.

Sual: E.H.H-də mexaniki avadanlıqları təmir edərkən təlimata əsasən nələrə əməl olunmalıdır?

Cavab: Mexaniki avadanlıqları təmir edərkən, avtotor-moz söndürülməli, ehtiyat və iki kameralı rezervuardan ha-va buraxılmalıdır, ehtiyat rezervuarın kranı bağlanmalıdır.

Sual: E.H.H-də dərti mühərrikinə gərginlik verib yox-layarkən texniki təhlükəsizlik qaydalarına nejə riayət olun-malıdır?

Cavab: Dərti mühərrikinə gərginlik verməklə, dişli çarx-lar və fırlanan avadanlıqlar yoxlanılarkən, EHH-də bütün

işlər dayandırılmalı, işçilərin təhlükəsiz sahəyə çəkilməsinə əmin olmaq lazımdır.

Sual: E.H.H-nin damında qoruyuju jəpərləmə olmadıq-da təlimata əsasən kim işləyə bilər?

Cavab: EHH-in damında, qoruyucu çəpərlənmə olma-dıqda ancaq xüsusi təlimatlandırılmış çilingər işləyə bilər.

EHH-in damında bir seksiyadan digər seksiyaya keçmək (qaçmaq, tullanmaq) qadağandır. Damda boltları açarkən və bağlayarkən, acların hərəkəti özünə tərəf olmalı, üz isə damın kənar tərəfi istiqamətində olmalıdır. Damda kənar detalların və alətlərin saxlanması qadağandır.

Sual: Cərəyanqəbuledici qalxmış vəziyyətdə lokomotiv briqadalarına hansı işləri görməyə icəə verilir?

Cavab: Cərəyanqəbuledicisi qalxmış vəziyyətdə və gərg-inlik altında olan elektrik hərəkət heyətində aşağıdakı işlə-rə icazə verilir:

- maşınınistin kabinəsində, kuzovda (yüksek gərginlikli ka-meraya girməmək şərti ilə), bufer fənarında, kuzov altınd-a, vaqonun daxilində yanmış lampaları işıqlandırma dövrəsində cərəyan kəsildikdən sonra dəyişdirmək;
- kabinanın şüşələrini içəridən və bayırdan, kuzovun qa-baq hissəsini kontakt şəbəkəsindən ən azı 2 m məsafədə durmaq şərtilə silmək;
- idarəetmə dövrəsində qoruyucuları cərəyanı kəsməklə dəyişdirmək;

- projektor lampasını avtomat qoruyucusunu qoşduqdan sonra dəyişdirmək;
- tormoz avadanlıqlarına baxmaq və tormoz silindrində stokun çıxıntısını, buksun qızmasını kuzov altına girmədən yoxlamaq;
Elektrovozda əlavə olaraq, aşağıdakılara icazə verilir:
  - yüksək gərginlikli kamerası olmayan 50V sabit cərəyanlı aparatlara qulluq etmək;
  - təzyiq tənzimləyicinin örtüyünü açmaq və nizamlamaq;
  - qoruyucu dövrəni dielektrik xalça üzərində dayanmaqla, dielektrik əlcək geyərək, ustanın nəzarəti altında yoxlamaq;
  - nəzarət ölçü cihazları vasitəsi ilə elektrik maşınlarının, aparatların işinə qoruyucu örtükləri çıxarmadan, yüksək gərginlikli kamerasaya daxil olmadan nəzarət etmək;
  - təkər cütlərinin altına qumun verilməsini yoxlamaq;
  - kuzovun aşağı hissəsini silib-təmizləmək;
  - kuzov altına girmədən mexaniki hissələrə baxmaq, boşalmış bolt və qaykaları bərkitmək;
  - kompressorun təzyiqini yoxlamaq;
  - hava sistemində qoruyucu klapanları tənzimləmək;
  - kabinanı, maşın şöbəsini, tamburu nəm əskidən istifadə etmədən təmizləmək.

Sual: Kontakt şəbəkəsinin naqilləri qırılıb lokomotivin

üstünə düşdükdə lokomotiv briqadası təlimata əsasən necə hərəkət etməlidir?

Cavab: Kontakt şəbəkəsinin naqilləri qırılıb lokomotivin (MVHH) üstünə düşdükdə lokomotiv briqadası lokomotivdən (MVHH) düşərkən və qalxarkən dielektrik əlcəklərdən istifadə etməli, hərəkət heyətindən 8 m məsafədə kiçik adımlarla ayağı yerdən aralamaqla (0,1 m-dən çox olmayaq) hərəkət etməli.

Sual: Lokomotiv briqadası tormozlanmış lokomotivdə hansı işləri apara bilər?

Cavab: Tormozlanmış lokomotivdə aşağıdakı işlər aparıla bilər:

- fasılısız avtomat lokomotiv işarəverici (FALİ) və avto-stopun sazlığına nəzarət etmək;
- bloklayıcı qurğuların, qoruyucu vasitələrin, işarə avadanlıqlarının, yanğın əlehinə qurğuların olmasını yoxlamaq;
- yüksək gərginlikli kamerasaya dizel söndürüldükdən sonra girmək;
- qatarın birinci vaqonu ilə lokomotivin qoşulmasını yoxlamaq;
- tormoz magistralını sıxılmış hava ilə doldurub avtotormozu yoxlamaq;
- şüşələri, kuzovun aşağı və qabaq hissələrini silib-təmizləmək, kabinet və maşın şöbəsinin zalını yığışdırmaq;

- cərəyanı kəsilmiş işıqlanma dövrəsində, kabinədə, maşın şobəsində, kuzov altında, projektorda yanmış lampaları dəyişdirmək;
- idarəetmə dövrəsində qoruyucuları dəyişdirmək;
- mexaniki və tormoz avadanlıqlarına baxmaq və boşalmış hissələri bərkitmək.

Bütün göstərilən əməliyyatlar tələsmədən, diqqətlə yerinə yetirilməlidir.

Sual: Hərəkət zamanı maşinistin saqlamlığı pozularsa, maşinist köməkçisi hansı tədbirləri görməlidir?

Cavab: Hərəkət zamanı maşinistin saqlamlığı birdən-birdə pişləşərsə və qəza vəziyyəti yaranarsa, maşinist qatarı təcili saxlamalı, radio-rabitə vasitəsi ilə baş vermiş hadisə barədə stansiya növbətçisinə xəbər verdikdən sonra, görüləcək tədbirlər barədə məlumatlandırılmalıdır.

Sual: Lokomotiv briqadasına nələr qadağan edilir?

Cavab: Lokomotiv briqadasına aşağıdakılardan qadağan edilir:

- relsin və yoldəyişdiricinin hərəkət edən hissəsi üzərində dayanmaq və ya oturmaq;
- lokomotiv hərəkət edərkən ayaqaltıda, pilləkəndə və bayırda durmaq;
- yoldəyişdiricinin üstündən keçmək;
- yaxınlaşan hərəkət tərkibinin qabağından qaçmaq;

- yolu hərəkət tərkibinin altından keçmək və ya avtoqoşquya dırmaşmaq.

Sual: Dəmir yolunda olarkən lokomotiv briqadaları texniki təhlükəsizlik qaydalarına nejə əməl etməlidir?

Cavab: Dəmir yolunda olarkən aşağıdakı tələblərə əməl edilməlidir:

- yolun kənarından və yollar arasından keçərkən yanaşı yollarla hərəkət edən lokomotivin və vaqonun hərəkətinə qarşı xüsusi diqqətli olmaq;
- yolu düzbucaq altında, ən qısa yolla keçmək və relsin üstündən addımlamaq, yaxınlaşan lokomotivin (MVHH) və ya vaqonların təhlükə törətməyəcəyi məsafəyə əmin olmaq;
- yolu keçməzdən əvvəl hərəkət tərkibi olan yolda vaqonun kecid meydançasından istifadə etmək və yanaşı yolda hərəkət edən lokomotivin (vaqonun) yoxluğuna əmin olmaq;
- kecid meydançasından düşərkən üzünüz vaqona tərəf olmaqla tutacaqdən tutmaq və heç bir maneənin olmasına əmin olmaq;
- bir-birindən aralanmış vaqonların, elektrik qatarlarının, lokomotiv və avtoqoşqularının arasından ən azı 10 m məsafədə keçmək;
- yolda qrup halında dayanmış vaqonların, lokomotivlərin qabağından və ya arxasından ən azı 5 m məsafədə keçmək.

Sual: Lokomotiv briqadası lokomotivdə yanğın təhlükəsizliyinin hansı tələblərinə əməl etməlidir?

Cavab: Maşinist lokomotivdə yanğın təhlükəsizliyinə cavabdehdır.

Lokomotiv briqadaları yanğın təhlükəsizliyinin aşağıdakı tələblərinə əməl etməlidirlər:

- maşinist kabinası və maşın zalı təmiz saxlanılmalı, kənar əşyalarla kabinanın doldurulmasına yol verməməli;
- alətlər, işarə əşyaları, silgi materialları qutularda, sürtkü materialları dəmir qablarda, izolyasiyaedici qoruyucu vasitələr, yanğın avadanlıqları onlar üçün ayrılmış xüsusi yerlərdə saxlamalı və təyinatı üzrə istifadə etməli. Elektrik qatarlarında silgi və sürtkü materialları vaqonun altında qutuda saxlanılır;
- bütün mühafizə avadanlıqlarını saz vəziyyətdə saxlamalı;
- maşın zalında lokomotiv briqadasının və digər şəxslərin papiros çəkməsi, həmcinin od yandırılması qadağandır.

Sual: Lokomotiv briqadaların təhlükəsizlik tələblərinin yerinə yetirilməsində maşinist köməkçisinə javabdehlik və nəzarət kimə həvalə olunur?

Cavab: Maşinist köməkçisi tərəfindən təhlükəsizlik tələblərinin yerinə yetirilməsinə görə cavabdehlik və nəzarət maşinistə həvalə olunur.

Sual: Lokomotiv briqadası lokomotiv depoya və ya tex-

---

niki baxış məntəqəsinə daxil olarkən və çıxarkən təlimata əsasən nələrə baxmalıdır?

Cavab: Depoya və ya lokomotivlərin texniki baxış məntəqəsinə daxil olarkən və oradan çıxarkən lokomotivin (MVHH) damında, altında, pilləkənində, eləcə də baxış xəndəklərində adamların olmamasına, eləcə də qapıların açıq vəziyyətdə olmasına əmin olunmalıdır.

Sual: Teplovozun deponun təmir yoluna qoyulması və çıxarılması lokomotiv briqadası tərəfindən necə aparılır?

Cavab: Teplovozun deponun təmir yoluna qoyulması və oradan çıxarılması, dizeli söndürülmüş halda dartı mühərrik-ləri kənar elektrik mənbəyindən qidalandırılmaqla və ya işlək teplovozun köməkliyi ilə aparılır. İşlək teplovozun binaya daxil olmaması üçün təmirə qoyulan və oradan çıxarılan teplovoz arasında vaqon və ya digər hərəkət tərkibi olmalıdır.

Sual: Lokomotivin depoya və ya texniki baxış məntəqəsinə daxil olmasını və çıxmاسını kimin rəhbərliyi altında lokomotiv briqadası yerinə yetirir?

Cavab: Lokomotivin (MVHH) depoya və ya texniki baxış məntəqəsinə daxil olması və oradan çıxması, yerli təlimata uyğun olaraq bir nəfərin-depo növbətçisinin (baş ustanın, növbədə olan ustanın (briqadirin)) nəzarəti altında aparılmalıdır.

Lokomotivi (MVHH) xəndəyə qoyarkən və oradan çıxa-

rarkən sürət 3 km/saat-dan artıq olmamalıdır. Təkanla hərəkət qadağandır.

Sual: Lokomotiv briqadası elektrovozun (MVHH) qəbulunda təlimata əsasən nələri yoxlamalıdır?

Cavab: Elektrovozun (MVHH) qəbulundan və texniki baxışdan əvvəl gərginliyin kontakt səbəkəsindən çıxarılmasını təsdiq edən işarənin göstəricisinə, seksiya ayırıcısı dəstəyinin vəziyyətinə və kontakt şəbəkəsinin torpaqlanmasına, kənar elektrik mənbəyindən qidalanan kabelin lokomotivdən açılmasına əmin olmaq lazımdır.

Qırmızı işığın yanmaması kontakt şəbəkəsinin gərginlik altında olmasını göstərir.

Sual: Kimin ijazəsi ilə elektrvozun qəbulu lokomotiv briqadası tərəfindən aparılır?

Cavab: Elektrovozun (MVHH) qəbulu və baxışı, ancaq depo növbətçisinin və ya cavabdeh şəxsin icazəsi ilə aparılır.

Sual: Cərəyanqəbuledici qaldırılmazdan əvvəl lokomotiv briqadaları nələri yoxlayır. Sonra jərəyan qəbuledijini qaldırmalıdır?

Cavab: Cərəyanqəbuledici qaldırılmazdan əvvəl maşinist öz köməkçisini xəbərdar etməli və hər ikisi aşağıdakılara əmin olmalıdır:

- yüksək gərginlikli kamerada və kuzovda adamların olmamasına;

- yüksək gərginlikli kameranın qapısının bağlı olmasına və lövhənin qoyulmasına;
- vaqonaltı qutuların, dama çıxan pilləkənin, eləcə də elektrik maşınlarının lüklərinin bağlı olmasına;
- kənar əşyaların, material və ehtiyat hissələrinin, alətlərin yiğisdirilməsinə;
- təmir edilən maşın və aparatlardan müvəqqəti torpaqlayıcıların və birləşdiricilərin açılmasına;
- teztəsirli açarın açılmasına və kontrollerin dəstəyinin "0" vəziyyətində olmasına;
- dam və ya baş ayırıcının qosulmasına;
- adamların təhlükəsiz sahəyə çəkilməsinə.

Bundan sonra maşinist yüksək səslə "Cərəyanedicini qaldırıram" elan etməli və bildiriş səs işarəsi verdikdən sonra, müəyyən olunmuş qaydada, cərəyanqəbuledicini qaldırmalıdır.

Sual: Qatarı hərəkətə gətirməzdən əvvəl lokomotiv briqadaları nələri yoxlamalıdır?

Cavab: Qatarı hərəkətə gətirməzdən əvvəl, idarə olunan kabinənin, MVHH -in hərəkətində isə işçi tamburun, qeyri-işlək kabinənin, vaqonun idarəetmə skaflarının, xidməti kabinetlərin qapıları bağlanmalıdır.

Kabinetdə lokomotiv briqadasından əlavə orada getməyə icazəsi olan iki nəfər gedə bilər.

Sual: Hərəkət vaxtı lokomotiv briqadasına təlimata əsasən nələr qadağandır?

Cavab: Hərəkət vaxtı aşağıdakılardır qadağandır:

- yan pəncərədən başı küləyin qabağını alandan (erker) kənaraya çıxartmaq;
- çıxış qapılarını açaraq başı bayır çıxartmaq (MVHH-də dayanacaqlarda yola düşən hallardan başqa);
- pilləkəndə, ayaqaltıda, meydançada və lokomotivin (MVHH) bayır hissəsində dayanmaq;
- kontrollerin yiğilması və artırılması (azalması) vəziyyətində, eləcə də elektrik-istilik sisteminin açılıb-qoşulması zamanı maşın zalına daxil olmaq;
- platformaya yaxınlaşarkən MVHH-in bayır qapısından düşmək.

Sual: Lokomotiv briqadası lokomotivdən nə vaxt düşməli və təlimata əsasən necə hərəkət etməlidir?

Cavab: Lokomotiv (MVHH) tam dayandıqdan sonra düşməli, düşərkən düşülən yerin təhlükəsiz olduğunu əmin olmalı, qaranlıq vaxtı düşdüyü yeri işıqlandırmaq lazımdır. Yanaşı yola qatar yaxınlaşarkən və ya oradan keçərkən lokomotivdən düşmək olmaz.

Qatar tam dayandıqdan sonra lokomotivin (MVHH) mexaniki hissəsinə baxış keçirmək və ya təmir etmək olar.

Yanaşı yoldan qatar keçərkən lokomotivə baxış keçirmək və ya təmir etmək qadağandır.

Qatar enişdə və ya yoxuşda nasazlığa görə dayandıqda, ilk növbədə qatarın müvafiq qaydada tormozlanmasını təmin etdikdən sonra təmirə başlamaq olar. Belə hallarda lokomotiv briqadasının üzvlərindən biri lokomotivdə qalmalıdır.

Sual: Qaranlıq vaxtı lokomotivə çöldən baxış keçirmək və təmir etmək üçün lokomotiv briqadası nədən istifadə etməlidir?

Cavab: Qaranlıq vaxtı lokomotivi (MVHH) baxış və təmir etmək üçün səyyar və akkumulyator fənərindən istifadə edilməlidir.

Sual: Qarşidan gələn qatarın vəziyyətinə nəzər yetirmək üçün lokomotiv briqadası nejə hərəkət etməlidir?

Cavab: Qarşısından gələn qatarın vəziyyətinə nəzər yetirmək məqsədilə maşinist köməkçisi, maşinistin kreslosuna tərəf keçməli, qarşidan gələn qatarda əndazədən çıxan yüksək, təkər cütlərinin bukslarında qığılçım, alov və ya digər nasazlıqları gördükdə dərhal radio-rabitə vasitəsi ilə qatarın maşinistinə və yaxınlıqdakı stansiya növbətçisinə məlumat verməlidir.

Sual: Qaranlıq vaxtı mənzil və stansiyalarda lokomotiv briqadaları procketordan təlimata əsasən nejə istifadə etməlidirlər?

Cavab: Qaranlıq vaxtı mənzil və ya stansiyalarda qarşı-

dan gələn qatarın lokomotiv briqadasının görmə qabiliyyətinə təsir göstərməmək məqsədilə projektor "Tutqun işıq" vəziyyətinə gətirilməli, qarşidan gələn qatarın baş hissəsi keçikdən sonra qatarın vəziyyətinə baxmaq üçün projektor "Parlaq işıq" vəziyyətinə keçirilməlidir.

Stansiyalarda qatarların görüşməsi vaxtı dayanmış qatarlarda projektor söndürülməlidir.

Stansiya işçilərinin görmə qabiliyyətinə təsir göstərməmək üçün stansiyaya daxil olarkən lokomotiv (MVHH) birinci yoldəyişdiricini keçikdən sonra projektoru "Tutqun işıq" vəziyyətinə gətirilməli, çıxış yoldəyişdiricini keçərkən projektor "Parlaq işıq" vəziyyətinə keçirilməlidir.

Çəidləmə stansiyalarında manevr teplovozlarında yolda əşyaların, adamların və hərəkət təkriblərinin görünmə vəziyyətindən asılı olaraq projektor "Tutqun işıq" və ya "Parlaq işıq" vəziyyətində olmalıdır.

Sual: Lokomotiv briqadaları tərəfindən hərəkət vaxtı lokomotivin maşın şöbəsinə baxış nejə aparılır?

Cavab: Hərəkət vaxtı lokomotivin maşın şöbəsinə baxış keçid dəhlizindən maşinistin icazəsi ilə maşinist köməkçisi tərəfindən keçirilir. Bu zaman kontrollerin dəstəyi "0" və ya "hərəkət" vəziyyətində olmalıdır.

Maşinist köməkçisi dəhlizdə olarkən hərəkətin təhlükə-

sizliyinin təmin olunmasında maneə yarandıqda, maşinist kontrolleri aşağı vəziyyətə gətirməli, teztəsirli açarın düyməsini dövrədən ayırmalıdır.

Sual: Lokomotiv briqadası lokomotivlə nasaz hərəkət heyətini apararkən nələri yoxlamalıdır?

Cavab: Nasaz işləməyən hərəkət heyəti, digər lokomotivlə aparıldıqda aşağıdakılara əmin olmalıdır:

- işləməyən elektrik hərəkət heyətinin kabinəsində, kuzov altında və damda bütün işlər dayandırılmalı və adamlar təhlükəsiz zonaya çəkilməli;
- kontrollerin dəstəyi "0" vəziyyətinə qoyulmalı və cərəyanqəbuləcici endirilməli;
- köməkçi maşınların və cərəyanqəbulədicinin düyməli açarını açıb lövhədən çıxarmalı, düyməli açar və reversiv dəstək qabaqkı maşinistdə olmalıdır;
- elektrik hərəkət heyətində idarəetmə açarlarını söndürməli, həmcinin elektrik qatarlarında, idarəetmə sxeminin baş dövrə açarını açmalı;
- dam ayırıcısının, köməkçi maşınların dövrəsini və dartı mühərriklərinin ayırıcılarını dövrədən açmalı.

Sual: Vagonları elektrik-istilik sistemi ilə təjhiz olunmuş elektrovozlarda lokomotiv briqadaları tərəfindən hansı təhlükəsizlik tələblərinə əməl olunmalıdır?

Cavab: Vagonları elektrik-istilik sistemi ilə təchiz olunmuş elektrovozlarda, əlavə olaraq, aşağıdakı təhlükəsizlik tələblərinə riayət olumalıdır:

- lokomotivlə başdakı vagon arasında elektrik-istilik sistemi birləşdirildikdən sonra lokomotiv qatardan açılanadək elektrik-istilik sisteminin açarı maşinistdə olmalıdır;
- vagon qatardan açılarkən və ya qatarə qosularkən, vagonun hərəkət hissəsinə baxış keçiriləndə, elektrik-istilik sistemi lokomotivdən açıldıqda və ya qosulduğda maşinist elektrik-istilik sistemini, yüksək gərginlikli və köməkçi dövrəni, teztəsirli açarı dövrədən açmalı, cərəyanqəbuledicini endirməli və elektrik-istilik sisteminin açarını qatarın elektrik mexanikinə və ya qatarın rəisiinə verməlidir;
- elektrik-istilik sisteminin başdakı vagona qoşulması və açılması qatarın elektrik mexaniki və ya qatarın rəisi tərəfindən dielektrik əlcəklə maşinistin nəzarəti altında aparılmalı və onlar birləşdirməni qurtardıqdan sonra açarı maşinistə verməlidirlər;
- açar maşinistdə olmadıqda elektrik-istilik sisteminin qoşmaq və qatarı hərəkətə gətirmək qadağandır;
- hərəkət vaxtı bir qrup vagon qatardan aralandıqda, ma-

şinist dərhal elektrik-istilik sistemini söndürməlidir;

- lokomotivdə elektrik-istilik sisteminin qoruyucusu işə düşərsə, maşinist təkrar bir dəfə də sistemi qoşa bilər. Təkrar işə düşmə halı olduqda, səbəb və nasazlıq aradan qaldırıldıqdan sonra sistem qatarın elektrik mexanikinin və ya qatar rəisinin şifahi sorğusu əsasında qoşulmalıdır.

Sual: Dizelə, köməkçi avadanlıqlara və elektrik avadanlıqlarına baxış keçirilməmişdən əvvəl lokomotiv briqadası hansı işləri görməlidir?

Cavab: Dizelə, köməkçi avadanlıqlara və elektrik avadanlıqlarına baxış keçirilməzdən əvvəl elektrik dövrəsindən cərəyan kəsilməli, akkumulyator batareyasının açarı ayrılmalıdır.

Sual: Lokomotiv briqadası tərəfindən gərginlik altında olan jihazlarda, aparatlarda təmir aparmaq olarmı?

Cavab: Gərginlik altında olan cihazları, aparatları açmaq və onlarda hər hansı nasazlığı düzəltmək qadağandır.

Elektrik dövrəsində cərəyan kəsildikdən sonra avtomat ayırıcılarının, elektrik aparatlarının və maşınların çıxaclarına naqilləri birləşdirmək və ya baxış keçirmək, eləcə də qoruyucuları dəyişdirmək olar.

Sual: Maşinistin əsas iş yeri kabinada haradadır?

Cavab: Maşinistin əsas iş yeri kabinada sağ tərəfdədir.

Sual: Digər seksiya tərəfindən aparılan dizeli işləməyən teplovozdə təhlükəsizliyi təmin etmək üçün lokomotiv briqadası hansı tədbirləri görməlidir?

Cavab: Teplovozun bir dizeli işləmirsə, o digər seksiya tərəfindən aparılırsa, işləməyən seksiyada təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün aşağıdakı tədbirlər görülməlidir:

- kontrollerin baş və reversiv dəstəyi "0" vəziyyətinə qoyulmalıdır, idarəetmə düymələrini işıqlandırma düyməsindən başqa söndürmək;
- dartı mühərriklərinin ayırıcılarını açıq vəziyyətə qoymaq.

Sual: Lokomotiv briqadası lokomotivi qəbul edərkən lokomotivdə təhlükəsizlik təxnikasına aid hansı alət və avadanlıqlar olmalıdır?

Cavab: Lokomotiv (MVHH) qəbul edilərkən aşağıdakı qoruyucu ləvazimatların olması yoxlanılmalıdır:

- dielektrik elcək və xalçalar, əlehqaz, (teplovozdə qazla yanğın söndürmə qurğusu olarsa) səsə qarşı qulaqlıq aparatı.

Qoruyucu ləvazimatlar vaxtaşırı müvafiq qaydada yoxlanılmalıdır. Yoxlama müddətini keçən ləvazimatların istifadəsi qəti qadağandır.

Sual: Elektrovoz (MVHH) təmir və texniki baxış mən-

təqəsinin kanavasına qoyulan zaman lokomotiv briqadası hansı işləri görməlidir?

Cavab: Elektrovoz (MVHH) təmir və texniki baxış məntəqəsinin xəndeyinə qoyulmadan əvvəl cərəyanqəbuləcisi endirilməli, lokomotiv (MVHH) təmirə qoyulduğdan sonra əl tormozu ilə tormozlanmalıdır və ya təkər cütlərinin altı başmaqlanmalıdır, işlək lokomotiv və qonla təmirə qoyulan lokomotivdən açılaraq kənarlaşdırılmalıdır.

Sual: Lokomotivlər seksiyalararası pnevmatik xortumlarının açılması və qoşulması nejə aparılır?

Cavab: Vəqon, lokomotiv, seksiya aralarında pnevmatik xortumların, elektrik-istilik sisteminin birləşdirilməsi və açılması, eləcə də avtoqoşuların yoxlanması lokomotivin (MVHH) tam tormozlanmasından sonra, cərəyanqəbuləcisi enidirilmiş halda şəxsən maşinistin icazəsi ilə aparılmalıdır.

Vəqon və seksiya arasındakı elektrik birləşdiricilərinin qoşulub-açılması ancaq elektrik cərəyanının dövrədən kəsilmiş halında aparılmalıdır.

Tormoz magistralında birləşdirici xomutu açmazdan əvvəl sonluq kranı bağlanmalıdır.

Tormoz magistralının üfürülməsi üçün birləşdirici xomutu başlıqda saxlamalı, sonra isə kran açılmalıdır.

Qatara qoşulmadan əvvəl avtoqoşqunun vəziyyətini

yoxlamaq üçün maşinist lokomotivi sərnişin qatarlarında 5 m, yük qatarlarında 10 m məsafədə saxlamalıdır.

Sual: Dizel şöbəsinə kontrollerin vəziyyəti nejədən yuxarı olduqda daxil olmaq qadağandır?

Cavab: Kontrollerin 10-cudan yuxarı vəziyyətində dizel şöbəsinə daxil olmaq qadağandır.

Sual: Lokomotiv briqadası lokomotiv və MVHH-də sərnişinlər üçün hər hansı təhlükə yarandıqda nə etməli?

Cavab: Lokomotiv briqadaları lokomotivdə və MVHH-də sərnişinlər üçün təhlükə yarada biləcək hər hansı nasazlılığı dərhal aradan qaldırmalıdır. Aşkar olunan nasazlıqları yol boyu aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda, həmin təhlükəli yer etibarlı çəpərlənməlidir.

Əsas və ya dövriyyə deposuna çatan kimi maşinist nasazlıqlar haqqında lokomotivin texniki vəziyyəti jurnalıqda qeydiyyat aparmalıdır.

Nasazlıqlar aradan qaldırılmayanadək lokomotivi istismara buraxmaq olmaz.

Sual: Hərəkət vaxtı elektrik qatarının dam avadanlığında nasazlıq yarandıqda lokomotiv briqadası hansı işləri görməlidir?

Cavab: Elektrik qatarının dam avadanlığında nasazlıq yarandıqda və hərəkəti davam etdirmək mümkün olma-

dıqda, cərəyanqəbuledici endirilib hava kranını seksiyada "Əl ilə - köməkçi kompressor" vəziyyətinə gətirilməlidir.

Sual: Elektrikləşdirilmiş dəmir yolunda lokomotiv briqadasına elektrik hərəkət heyətinin damına qalxaraq hər hansı bir iş görməyə ijazə verilirmi?

Cavab: Elektrikləşdirilmiş dəmir yolunda elektrik hərəkət heyətinin damına qalxaraq hər hansı bir iş görmək qəti qadağandır.

Elektrikləşdirilmiş dəmir yolunda lokomotivin (MVHH) damına qalxaraq iş görmək zərurəti yarandıqda, maşinistin şifahı sorğusuna əsasən enerji dispetçeri tərəfindən kontakt səbəkəsindən gərginlik çıxarılmalıdır. Enerji dispetçerinin əmrinə əsasən elektrik təchizatı distansiyanın 2 işçisi kontakt səbəkəsini torpaqlamalıdır.

Lokomotiv briqadası kontakt səbəkəsinin torpaqlanmasına tam əmin olduqdan sonra elektrik təchizatı distansiyasının işçilərinin icazəsi və bilavasitə iştirakı ilə lokomotivin (MVHH) damında iş görə bilər.

Damda nasazlıq aradan qaldırıldıqdan sonra elektrik təchizatı distansiyasının işçiləri torpaqlama ştanqını çıxarılmalıdır.

Sual: Qatar tuneldə məjburən dayandıqda lokomotiv briqadası hansı işləri görməlidir?

Cavab: Qatar tuneldə məcburən dayandıqda qatarın dayanma səbəbi dəqiqləşdirilməli və oradan çıxmaq üçün bütün imkanlardan istifadə edilməlidir.

Məcburən dayanmış qatarın tuneldən çıxarılma qaydası deponun xüsusi təlimatında göstərilməlidir.

Qaz iyi hiss edildikdə əlehqaz geyilməlidir.

Sual: Lokomotiv briqadası nəyə borjludurlar?

Cavab: Maşinistlər və maşinist köməkçiləri borcludurlar:

- işə gəlməmişdən qabaq yaxşı istirahət etməyə;
- işdə olarkən lokomotiv briqadalarının üstündə: elektrik təhlükəsizliyi üzrə qrupun verilməsini təsdiq edən vəsiqə, lokomotivi (MVHH) idarə etmək hüquqi verən şəhadətnamə, maşinist köməkçisinin vəsiqəsi olmalıdır;
- lokomotivə (MVHH) qalxarkən və düşərkən üzü pilləkənə tərəf olmaqla tutacaqdan tutmağa;
- lokomotivə (MVHH) texniki baxış keçirərkən xüsusi formada olmağa.

Sual: Lokomotiv briqadası nələri bilməlidir?

Cavab: Maşinistlər və maşinist köməkçiləri aşağıdakılari bilməlidirlər:

- lokomotivin (MVHH) konstruksiyasını, avadanlıqların nasazlığını və onların aradan qaldırılma üsullarını;

- istehsalatda iş vaxtı insana təsir göstərən təhlükəli və zərərli amilləri;
- zərərçəkənə ilk tibbi yardımın göstərilməsini;
- dərman və sarğı materialları olan çantanın yerini;
- yüksək və aşağı gərginlikli elektrik naqillərinin, maşınların, cihaz və aparatların yerini;
- əməyin mühafizəsi, istehsalat sanitariyası və yanğın təhlükəsizliyi qaydalarının tələblərini.

Sual: Depo ərazisində və sexlərdə lokomotiv briqadaları nələrə əməl etməlidirlər?

Cavab: Depo ərazisində, o cümlədən sexlərdə aşağıdakılara əməl olunmalıdır:

- əməyin təhlükəsizliyi nişanlarının və işarələrin tələblərinə riayət etmək;
- qaldırılmış yükün altında dayanmamaq;
- baxış xəndəklərini tunel və keçid körpüçükleri qoyulmuş yerlərdən keçmək;
- avadanlıqların qoruyucu çəpərlərinə icazəsiz daxil olmamaq;
- elektrik cihazlarına, onlara birləşən naqillərin uçluqlarına, ümumi işıqlandırmanın elementlərinə, kontakt şəbəkəsinin dayaqlarına toxunmamaq;
- kontakt şəbəkəsi naqilini qırılmış və yerə düşmüş vəziyyətdə görən kimi dərhal həmin yer çəpərlənməli və

elektrik dispetçerinə məlumat verilməli, gərginlik altında qırılıb yerə düşmüş naqıl 8 m-dən yaxın olduqdan həmin sahədən kiçik addımlarla (ən çoxu 0,1 m) uzaqlaşmaq;

- gərginlik altında olan elektrik şkaflarını açmamaq;
- hərəkət edərkən xidməti keçidlərdən istifadə etmək;
- təhlükəsizliyi qorumaq üçün lokomotivin, vəqonun, yüksək qaldırıcı kranın, avtomobilərin hərəkətinə qarşı diqqətli olmaq;
- lokomotiv (MVHH) təmirə qoyularkən və təmirdən çıxarıllarkən "Ehtiyatlı olun! Əndazəsiz yer" təhlükəsizlik işarəsi plakatlarının tələblərinə əməl etmək.

Sual: Lokomotiv briqadaları yanğın təhlükəsizliyinin hansı tələblərinə əməl etməlidirlər?

Cavab: Maşinist lokomotivdə yanğın təhlükəsizliyinə cavabdehdir.

Lokomotiv briqadaları yanğın təhlükəsizliyinin aşağıdakı tələblərinə əməl etməlidirlər:

- maşinist kabinası və maşın zalı təmiz saxlanılmalı, kənar əşyalarla oranın doldurulmasına yol verməməli;
- alətlər, işarə əşyaları, silgi materialları qutularda, sürtkü materialları dəmir qablarda, izolyasiyaedici qoruyucu vasitələr, yanğın avadanlıqları onlar üçün ayrılmış xüsusi

si yerlərdə saxlamalı və təyinatı üzrə istifadə etməli. Elektrik qatarlarında silgi və sürtkü materialları vəqonun altında qutuda saxlanılır;

- bütün mühafizə avadanlıqlarını saz vəziyyətdə saxlamalı;
- maşın zalında lokomotiv briqadasının və digər şəxslərin papiros çəkməsi, həmcinin od yandırması qadağandır.

Sual: Lokomotiv briqadaları şəxsi gigiyena qaydalarına nejə əməl etməlidirlər?

Cavab: Lokomotiv briqadaları şəxsi gigiyəna qaydalarının aşağıdakı tələblərinə əməl etməlidirlər:

- dizel yanacağına, sürtkü materiallarına, soyudulmuş suya toxunarkən dəri xəstəliyinə tutulmanın qarşısını almaq üçün xüsusi mazdan, pastadan və bioloji əlcəkdən istifadə edilməlidir. Göstərilən qoruyucu vasitələrdən istifadə edərkən tibb məntəqəsinin həkimi ilə məsləhətləşmək lazımdır;
- qoruyucu pastadan istifadə olunması lazım gələrsə, iş qurtardıqdan sonra əlləri sabunla yumalı, yuyulmuş əlləri borlu vazelin və lanolin mazı ilə yüngülvari sürtmək lazımdır;
- dəridə yoluxma yaranan zamanı həkimə müraciət edilməlidir. Həkimin məsləhəti ilə işçi müvəqqəti olaraq başqa işə keçirilməlidir.

Sual: Təzyiq altında olan jihazlarda və birləşdirilərdə hava itgisini, apparat və jənlərdə nasazlığı aradan qaldırmaq üçün hansı işlər görülməlidir?

Cavab: Təzyiq altında olan cihazlarda və birləşdiricilərdə hava itkisini, apparat və çənlərdə nasazlıqları aradan qaldırmaq üçün əvvəlcə sistemdən sıxılmış hava buraxılmalıdır.

Ventil və kranları çekiçlə və digər əşyalarla açıb-bağlamaq qəti qadağandır.

Maşinist lokomotivin tormoz sisteminin yoxlanılması barədə maşinist köməkçisini xəbərdar etməli və bu işə lokomotivin (MVHH) altında adamların olmadığına, tormoz və qol ötürüçülərində hər hansı işin aparılmadığına, tormoz cihazların qoşulmasına əmin olduqdan sonra başlamalıdır.

Qoruyucu toru olmayan, naqillərin izolyasiyası və çəngeli nasaz olan səyyar fənərlərin istifadəsi qadağandır. Səyyar fənərləri elektrik mənbəyinə qosarkən əldə tutulmaq və ya bir yerə möhkəm bağlamaq lazımdır.

VƏZİFƏ BORCLARINA DAİR:

Sual: Kimlər lokomotiv briqadası sayılır?

Cavab: Lokomotivlərin, motor-vaqon hərəkət heyətinin (MVHH) maşinistləri və maşinist köməkçiləri, həmcinin ocaqçılar (paravozda) lokomotiv briqadası sayılır.

Sual: Kimlər maşinist işləyə bilər?

Cavab: Lokomotivlərin və MVHH-nin müvafiq dərti novunu idarə etmək haqqında vəsiqəsi-şəhadətnaməsi olan, ADDY-da Texniki İstismar qaydalarını (T.İ.Q), ADDY-da işarəvermə təlimatını, ADDY-da qatarların hərəkəti və manevrə işi üzrə təlimatları, texniki təhlükəsizlik qaydaları və istehsalat sanitariyası üzrə təlimatı, ADDY müəssələri işçilərinin nizamnaməsini, lokomotiv briqadalarının vəzifələrinə aid quvvədə olan əmrləri, göstərişləri və təlimatları bilən, lokomotiv deposunun imtahan komissiyasında sınaq yoxlamasını müvəffəqiyyətlə verən, sərbəst işləməyə qadir olması barədə maşinist-təlimatçısının yazılı rəyi olan şəxslər maşinist işləyə bilərlər.

Sual: Kimlər maşinist və maşinist köməkçisi təyin oluna bilər?

Cavab: Lokomotivlərin (MVHH) maşinisti və maşinist köməkçisi təyin olunan şəxslər həkim-ekspert komissiyasından tibbi müsbət rəy alıqdan və dəmir yolu rəhbərliyinin

təyin etdiyi qaydada pislərini peşə seçimindən keçidkən sonra, göstərilən şəxslərin bilikləri texniki təhlükəsizlik qaydaları və istehsalat sanitariyası təlimatları üzrə yoxlamadan sonra, elektrik təhlükəsizliyi üzrə müvafiq ixtisas qruppu alıqda masinist və ya masinist köməkçisi işləyə bilər.

Sual: Lokomotiv briqadası nə üçün lokomotivə daimi təhkim olmalıdır, bunun əhəmiyyəti?

Cavab: Lokomotivləri texniki cəhətdən saz saxlamaq, lokomotiv briqadasının məsuliyyətini daha da artırmaq, iş prosesində hərəkətin təhlükəsizliyinin və qarşılıqlı əlaqələrin təmin olunması üçün lokomotiv briqadasının heyyəti daimi olmalıdır.

Lokomotiv briqadalarının şəxsi heyyəti-işçilərin işguzar və mənəvi keyfiyyətləri bir birinə pislərini uyğunlaşmaları nəzərə alınmaqla lokomotivlərə təhkim olunmalıdır. Qatarların yay və qış mövsümüne görə hərəkət qrafikinə uyğun olaraq ildə 2 dəfə belə təhkim olmaya depoda baxılır və depo rəisinin əmri ilə təsdiq olunur.

İş stajı bir ildən az olan təcrübəsiz masinistə müvafiq olaraq təcrübəli masinist köməkçisi və masinist təhkim olunur. Mustəsna hallarda lokomotiv briqadasının şəxsi heyyətində dəyişiklik aparılmasına depo rəisinin və yaxud onun istismar üzrə müavinin icazəsi ilə yol verilir.

Yeni təhkim olunmuş lokomotiv briqadası ilə ilk səfərqə-

bağı depo rəhbərliyi şəxsən, onlar olmadıqda masinist-təlimatçısı və ya depo növbətçisi təlimat aparmalıdır.

Sual: Sərnişin qatarlarına hansı masinist və masinist köməkçisi təyin olunur?

Cavab: Sərnişin hərəkətində işləmək üçün 1-ci, 2-ci ixtisas dərəcəsi olan lokomotiv masinistləri təyin olunurlar.

Müstəsna hallarda sərnişin hərəkətinə göstərilən ixtisas dərəcəsi olmayan, amma nəzəri və praktiki cəhətdən hazırlıqlı ixtisas təhsilli masinistlər təyin oluna bilərlər.

Sərnişin qatarlarında işləmək üçün lokomotiv briqadalarının şəxsi heyyəti qatarların yay və qış hərəkət cədvəlinə görə və lazımlı gəldikdə əlavə sərnişin qatarlarına xidmət etmək üçün siyahıya alınmaqla lokomotiv deposunun rəisiinin təqdimatına əsasən "Lokomotiv" İstehsalat Birliyinin rəisi tərəfindən təsdiq olunur.

Sual: Tək (köməkçisiz) işləyən masinist nejə təyin olunur?

Cavab: Köməkçisiz işləyən masinistlər həmin iş üçün hər il tibbi müainədən keçidkən sonra və masinistik stajı 1 il-dən az olmadıqda tək masinist işləməyə təyin olunurlar.

Sual: İşlədiyi lokomotivin növu və iş sahəsi dəyişdikdə lokomotiv briqadasına olan tələblər hansılardır?

Cavab: Lokomotiv masinistlərin başqa sahəyə yaxud iş növünə görə yeri dəyişdikdə, xidmət etdikləri lokomotivlər

başqa seriyalı lokomotivlərlə əvəz olunduqda, qatarları idarə etmək yaxud manevr işini icra etmək üçün sərbəst işləməyə машинist-təlimatçısının nəzarət-təlimat səfərindən və musbət yazılı rəyindən sonra buraxılır.

İşdə üç aydan artıq fasilə olduqda, lokomotiv briqadası lokomotiv depolarında fəaliyyət göstərən komissiyada sınaq yoxlamasında imtahan verdikdən və əlavə təlimatlandırdıqdan sonra sərbəst işləməyə buraxılır, lazımlı gəldikdə isə onlarla nəzarət-təlimat səfəri keçirilir.

Sınaq yoxlamasından keçməyən işçilər ikinci dəfə komissiyanın təyin etdiyi vaxtda (15 gündən gec olmamaqla) təkrar imtahan verə bilər. İkinci dəfə imtahan verə bilməyən şəxslər müəyyən edilmiş qaydada başqa işə keçirilə bilər. Başqa işə keçməkdən imtina edən şəxslər qanunla işdən azad olunurlar.

Sual: Машинист, көмекçi ilə işlədikdə hansı hallarda və nejə işləyən lokomotivdən kənarlaşa bilər?

Cavab: Lokomotiv машинistinin iş vaxtında lokomotivdən getməsi qadağandır. Mustəsna hallarda belə bir zərurət yarandıqda lokomotivi (qatarı), hərəkət heyyətini təhlükəsiz hərəkəti təmin olunan yerdə saxlamalı, onun özbaşına hərəkətə gəlməsinin qarşısını almaq üçün dəmir yolunda müəyyən olmuş qaydada tormozlamalı, bərkitməli və lokomotivi машинist köməkçisinin nəzarəti altında saxlamalıdır.

Sual: Tək işləyən машинist (köməkçisiz) lokomotivdən necə gedə bilər?

Cavab: Köməkçi olmadıqda, машинist yalnız lokomotivi (MVHH) qeyri işlək vəziyyətə gətirdikdən, onu özbaşına hərəkətə gəlməmək üçün müəyyən edilmiş qaydada bərkidərək idarəetmə açarını götürdükdən və kabinəni bağladıqdan sonra lokomotivi tərk edə bilər.

Sual: Машинист hansı halda bələdçi tələb edə bilər və bələdçi ona nə üçün verilir?

Cavab: Машинist hər hansı sahədə işləməyə icazəsi olmadıqda və həmin sahəyə buraxılması zərurəti yarandıqda машинistə bələdcilik etmək üçün başqa машинist və yaxud lokomotivi idarə etmək hüququ haqqında şəhadənaməsi olan, həmin sahədə ən azı 2 ildən az stajı olmayan sərbəst машинist işləməyə buraxılmasının mümkünluğu barədə машинist-təlimatçısının rəyi olan машинist və машинist köməkçiləri göndərilir.

Bələdçi qatarı sahə boyunca təhlükəsiz və səmərəli hərəkətini təmin edən bütün lazımı məlumatları qatarı idarə edən машинistə bildirməlidir.

Qatarın idarə olunmasında, təhlükəsizliyin təmin olunmasında, hərəkət cədvəlinin yerinə yetirilməsində bələdçi və qatarı idarə edən машинist birgə məsuliyyət daşıyırlar.

Sual: Lokomotiv briqadasının vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab: Lokomotiv briqadası aşağıda göstərilən qayda və təlimatları bilməli və dəqiq yerinə yetirməlidir:

- Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolunun «Texniki istismar qaydalarını»;
- Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolunda «İşarəvermə təlimatını»;
- Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolunda «Qatarların hərəkəti və manevra işi üzrə təlimatı»;
- lokomotiv briqadalarının vəzifələrinə aid quvvədə olan əmrləri, göstərişləri, təlimatları və digər normativ aktları;
- Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolu müəssisələri işçilərinin intizam nizamnaməsini;
- lokomotivlərin təmiri və istismarı zamanı təhlükəsizlik texnikasına əməl olunması qaydalarını, istehsalat sanitariya qaydalarını.

Sual: Lokomotiv briqadası lokomotivlərin texniki xidmətini (TX) nejə və harada keçirir?

Cavab: Lokomotivlərə texniki xidmət olunması, qatarların səmərəli idarə edilməsi və manevr işinin yerinə yetirilməsi üzrə daimi özünün texniki biliyini, peşə ustalığını və ixtisasını artırmalıdır.

Lokomotivlərə texniki xidmət TX-1 lokomotiv briqadası tərəfindən lokomotivləri qəbul və təhvil verdikdə, bəzi hallarda isə stansiya yollarında dayanarkən aparılır.

Sual: Lokomotiv briqadası işə nejə gəlməlidir?

Cavab: Lokomotiv briqadası işə yaxşı istirahət etdikdən sonra hazırlıqlı, iş geyim formasında, cədvəl üzrə və yaxud depo növbətçisinin çağırışı ilə təyin olunan vaxtda gəlməlidir.

Sual: Lokomotiv briqadası təyin olunmuş vaxtda işə gələ bilmədikdə nə etməlidir?

Cavab: Müəyyən edilmiş vaxtda lokomotiv briqadası işə gələ bilmədikdə bu barədə ən azı iş vaxtından 3 saat əvvəl depo növbətçisinə məlumat verməlidir.

Sual: Lokomotiv briqadasının iş vaxtı hansı sənədləri yanında olmalıdır?

Cavab: İş vaxtı lokomotiv briqadasının üstündə olmalıdır:

- maşinistdə lokomotiv idarə etmək haqqında şəhadətnamə yaxud şəxsiyyətini təsdiq edən vəsiqə. (Lokomotivi idarə etmək haqqında vəsiqənin deponun kadrlar şöbəsində saxlanması haqqında qeydiyyat, əgər depoda belə qayda müəyyən edilibsə).
- maşinistin formulyarı və marşrutu, texniki formulyarı, xəbərdarlıq talonu, qatarların hərəkət cədvəli, stansiyaların texniki-sərəncam aktından çıxarış, xidmət olunan sahədə qatarların təyin olunmuş hərəkət sürəti və rejim xəritəsi.
- maşinist köməkçisində maşinist köməkçisi haqqında vəsiqə, texniki formulyar, xəbərdarlıq talonu, xidmət olunan sahədə qatarların hərəkət sürətinə dair çıxarış.

Sual: Lokomotiv briqadası lokomotivi qəbul edərkən vəzifəsi hansılardır?

Cavab: Lokomotivin (MVHH) qəbulu və təhvili zamanı, eləcə də yolda, dayanacaqlarda lokomotivə (MVHH) texniki xidmət üzrə müəyyən edilmiş normativ sənədlərin və yerli təlimatların tələblərinə ciddi əməl edilməlidir. Lokomotiv Texniki istismar qaydalarının tələblərinə uyğun qəbul olunmalıdır.

Sual: Lokomotiv briqadası səfəri başa vurduqdan sonra lokomotivi necə təhvil verməli və onun vəzifələri hansılardır?

Cavab: Maşinist müəyyən edilmiş qaydada tərtib etdiyi marşrutu (yol vərəqəsini) maşinist formulyarını, işlədiyi səfərin və ya növbənin sürətölçən lentini, hərəkəti məhdudlaşdırmaq barədə xəbərdarlıq vərəqəsini (blankını), tormoz haqqındaki arayışı, (lokomotiv qatardan açılmadan hərəkəti davam etdirildikdən başqa) lokomotiv idarəetmə və maşinist kabinasının açarlarını depo növbətçisinə təhvil verir. Hərəkətin təhlükəsizliyini təhlükə qarşısında qoyan çatışmamazlıqlar aşgar edilsə bu barədə maşinistlərin irad kitabında qeydiyyat aparır.

Sual: Yolda hadisə baş verdikdə lokomotiv briqadası əsas depoya qayıtdıqdan sonra nə etməlidir?

Cavab: Qatarı idarə edərkən və ya manevra işində hər

hansı xəta hadisəsi baş verdikdə, lokomotivin detal və aqreqatları sıradan çıxdıqda, lokomotiv briqadasının günahı üzündən hərəkət cədvəli pozulduqda, lokomotiv briqadası əsas depoya gəldikdən sonra baş verən hadisə haqqında depo rəisinin adına izahat yazar, məlumat verir. Briqada depoya, rəisin və ya onun istismar üzrə müavinin iş vaxtından sonra gecə gələrsə izahatlarını depo növbətçisinə verirlər.

Sual: Maşinist köməkçisinin vəzifələri nədən ibarətdir?

Cavab: Lokomotivin (MVHH-nin) maşinist köməkçisinin vəzifələri aşağıdakılardır:

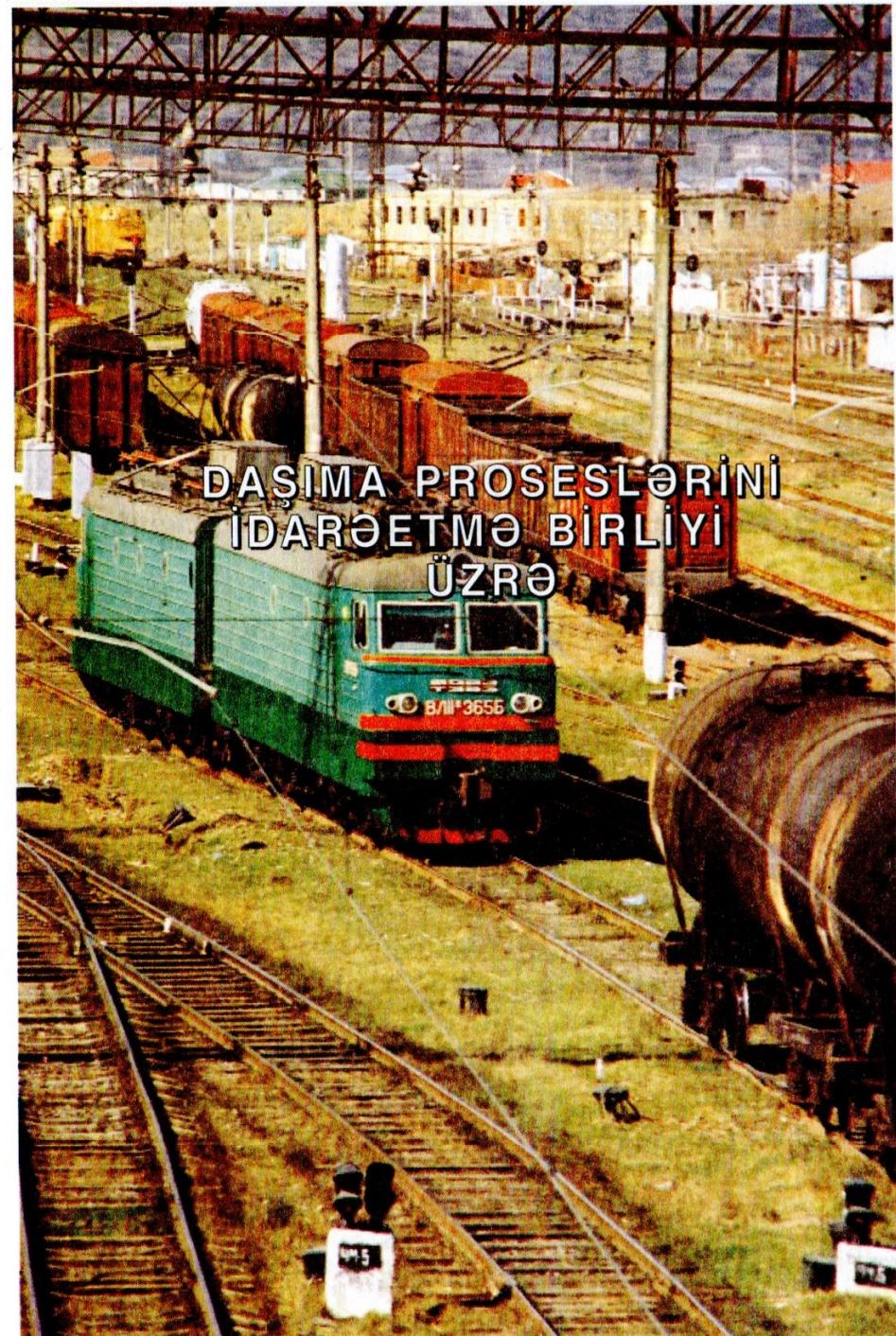
- lokomotiv qulluq və texniki xidmət göstərmək üçün maşinist tərəfindən verilən tapşırıqları vaxtında və dəqiqliyinə yetirmək, həmçinin lokomotivin (MVHH) detal və aqreqatlarının işinə nəzarət, qarşılaşdığı qatarların vəziyyətinə, lokomotivin və ya qatarın özbaşına hərəkətə gəlməsinə qarşı təbdir görmək;
- svetoforanın qadağanedici işarəsinə doğru hərəkət etdikdə ayaq ustə maşinistin yanında dayanaraq işarənin göstərişini maşinistə təkrar etmək, kontrollerin vəziyyətinə, tormoz magistralında havanın təzyiqini maşinistə təkrar etmək. Qatarın dayanması üçün maşinist tədbir görmədikdə, qadağanedici işarəni keçməmək üçün qatarı saxlamaq;
- maşinist qatarı idarə etmək qabiliyyətini itirdikdə qatarı

və ya lokomotivi saxlamaq, onun özbaşına hərəkətə gəlməsinə qarşı müəyyən edilmiş qaydada bərkitmək, radio-rabitə vasitəsi ilə yaxındakı qatarın maşinistinə, qatar dispetçerinə, stansiyaların növbətçisinə məlumat vermək. Qatarın sonrakı hərəkətini dispetçer müəyyən edir.

Sual: Lokomotiv briqadasının huquqları nədən ibarətdir?

Cavab:

Vəzifəsinə dair depoda olan normativ və texniki sənədlərdən istifadə etmək, lokomotivdə təmirin növlərini və keyfiyyətli aparılmasını yoxlamaq, təmir kitabına və texniki vəziyyət jurnalına iradlar qeyd etmək, qatarların hərəkəti zamanı təhlükəsizliyi təmin etmək məqsədilə çatışmamazlıqlar barədə rəhbər işçilərə məlumat vermək, xidməti telefondan istifadə etmək, köməkçisinin formulyarına nöqsanlar barədə qeyidlər etmək, işin yaxşılaşması üçün yolun vəzifəli şəxslərinə müraciət etmək və s.

HƏRƏKƏTİN TƏHLÜKƏSİZLİYİNƏ DAİR:

Sual: Dəmir yol nəqliyyatı işçilərinin əsas vəzifəsi?

Cavab: Dəmir yol nəqliyyatı işçilərinin əsas vəzifəsi hərəkətin təhlükəsizliyini, daşınan yüklərin saxlanışını şərtsiz təmin etməklə sərnişin və yükdaşımı ehtiyacını ödəmək, texniki vasitələrdən səmərəli istifadə etmək, ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə riayət etmək hesab olunur.

Sual: Hansı nasazlıqlar olduqda yoldəyişdiricinin istismarı qadağandır?

Cavab: Aşağıdakı nasazlıqlardan biri mövcud olduqda yoldəyişənlərin istismarı qadağandır:

- yoldəyişən tiyələrinin və çarpzaların hərəkət edən ürəkciklərinin qollara aralanması;
- tiyənin və küt çarpezin birinci qolunun (dartqısının) qabağında, iti çarpezin ürəkciyinin qabağında - yoldəyişənin bağlı halında ürəkciyin ucundakı ölçülmə yerlərində tiyənin çərçivə relsindən, çarpezin hərəkətedən ürəkciyinin bığcıqdan 4 mm və çox aralı qalması;
- təkər cütü darağının tiyənin və ya ürəkciyin üzərinə çıxmazı təhlükəsini yarada bilən tiyənin və ya ürəkciyin ovxalanması və ovxalanmanın uzunluğunun bütün hallarında:

- baş yollarda.....200 mm və çox,
qəbul-göndərmə yollarında.....300 mm və çox,
digər stansiya yollarında.....400mm və çox;
- tiyənin başlığının və ya hərəkət edən ürəkciyin səthinin en kəsiyinin 50 mm və çox ölçülmə yerində tiyənin çərçivə relsinə nisbətən və hərəkət edən ürəkciyin bığcığa nisbətən 2 mm və çox aşağı olması;
- kontrrels başlığının işçi yanı ilə çarpezin ürəkciyinin işçi yanı arasındaki məsafə - 1472 mm-dən az;
- kontrrels başlığının başlıqlarının işçi yanları arasındaki məsafə - 1435 mm-dən çox;
- tiyənin və ya çərçivə relsinin sınaması;
- çarpezin (ürəkciyin, bığcığın və ya kontrrelsin) sınaması;
- birboltluda boltun və ya ikiboltu içlikdə hər iki kontrrels boltunun qırılması.
- çərçivə relslərinin, tiyələrin, bığçıqların və çarpzaların ürəkciklərinin şaquli yeyilməsi normadan çox olduqda onların istismarı qaydası Azərbaycan Dövlət Dəmir Yoluun təlimatı ilə müəyyən edilir.

Sual: Yoldəyişənlərin çarpzalarının markaları hansı yolda nə qədər olmalıdır?

Cavab: Yoldəyişənlərin çarpzaları aşağıdakı markalara malik olmalıdır:

- baş və qəbul - göndərmə sərnişin yollarında 1/11-dən, kə-

- sişmənin davamı olan yollarda birtərəfli və çarpez yol-dəyişənlər isə - 1/9-dən dik (kəskin) olmamalıdır;
- sərnişin qatarları çarpağı - 1/9 markalı yoldəyişənin yalnız düz istiqaməti üzrə keçə bilər. Sərnişin qatarlarını yan yollara - 1/9 markalı çarpaşa malik yoldəyişənlə yönelt-məyə o zaman icazə verilir ki, belə yoldəyişənləri - 1/11 markası ilə dəyişmək üçün yoldəyişmə boğazının yenidən qurulması tələb olunur və həmin anda onu həyata keçir-mək mümkün deyildir;
  - yüksək hərəkətinin qəbul-göndərmə yollarında çarpanın dik-liyi - 1/9-dən, simmetrikdə isə - 1/6-dən çox olmamalıdır;
  - digər yollarda diklik 1/8-dən, simmetrikdə isə - 1/4,5-dən çox olmamalıdır;
  - baş yollarda yerləşən bütün əks sığal yoldəyişənlərin tiy-ələrinin qarşısında dəfətmə tirləri qoyulmalıdır;
  - əyri sahələrdə baş yollara yeni yoldəyişənlərin qoyulma-sına icazə verilmir. Müstəsna hallarda bu ancaq ADDY rəisinin icazəsi ilə həyata keçirilə bilər;
  - yeni çarpez yoldəyişənlərin və bütöv (kar) kəsişmələrin tətbiqinə ancaq ADDY rəisi icazə verə bilər.

Sual: Qatarların hərəkət qrafiki nədir və nəyi ifadə edir?

Cavab: Hərəkət qrafiki qatarların hərəkətinin təşkilinin əsasıdır, bütün bölmələrin fəaliyyətini ümumiləşdirir və dəmir yoluğun istismar işinin planını ifadə edir. Qatarların hə-

rəkət qrafiki dəmir yol nəqliyyatı işçiləri üçün dəyişdirilməz qanundur, onun yerinə yetirilməsi ən mühüm keyfiyyət gö-stəricilərindən biridir. Qatarların hərəkət qrafikini ADDY rəisi və ya onun birinci müavini təsdiq edir.

Sual: Qatarların hərəkət qrafiki nəyi təmin etməlidir?

Cavab: Qatarların hərəkət qrafiki aşağıdakıları təmin etməlidir:

- sərnişinlərin və yüklerin daşınma tələbatının yerinə yeti-rilməsini;
- qatarların hərəkətinin təhlükəsizliyini;
- stansiyaların iş görmə, sahələrin buraxma və daşıma qabiliyyətindən səmərəli istifadəni;
- lokomotiv briqadalarının müəyyən edilmiş fasiləsiz işə ri-ayət etməsini;
- yolların, tikililərin, işarəvermə, mərkəzləşdirmə və blok-lama, rabitə və elektrik təchizatı qurğularının cari saxla-nışı və təmir işlərinin aparılmasının mümkünüünü.

Sual: Qatarlar neçə yerə bölündürülər?

- Cavab: - Növbədən kənar;
- Növbəlilər.

Sual: Növbədənkənar qatarlar hansılardır?

Cavab: Növbədənkənarlar - yanğını söndürmək üçün və normal hərəkətin bərpası üçün təyin edilmiş bərpa, yanğınsöndürən, qartəmizləyən, vəqonsuz lokomotivlər, özü hə-rəkət edən xüsusi hərəkət tərkibləri;

Sual: Növbəli qatarlar hansılardır və üstünlüğünə görə necə düzülürlər?

Cavab:

- sürətli sərnişin;
- sürət sərnişin;
- bütün başqa sərnişin;
- poçt baqaj, hərbi, yük-sərnişin, insanla dolu yük və sürətləndirilmiş yük qatarları;

Sual: Stansiya sərhədi haradan başlayır, harada quratrır? Stansiya sərhədi nədir?

Cavab: Stansiyaların sərhədi aşağıdakılardır:

- biryollu sahələrdə - giriş svetoforları.
- ikiyollu sahələrdə, ayrılıqda baş yolların bir tərəfindən giriş svetoforları, o biri tərəfindən isə axırıncı çıxış yoldəyişənindən 50 m. məsafədən az olmayaraq qoyulmuş "Stansiyanın sərhədi" göstərici nişanı;
- ikitərəfli avtomat bloklama ilə təchiz edilmiş ikiyollu sahələrdə, eləcə də qatarları düzgün olmayan yolla qəbul etmək üçün giriş svetoforları qoyulmuş yerlərdə, ayrılıqda hər bir baş yoluun giriş svetoforları stansiyanın sərhədidir.

Sual: Texniki-sərənjam aktı nəyi müəyyən edir?

Cavab: Texniki-sərəncam aktı qatarları stansiyada təhlükəsiz və maneəsiz qəbul etmək, göndərmək, buraxmaq,

stansiya ərazisində manevr işinin və ümumiyyətlə, stansiyanın texniki vasitələrdən istifadə qaydalarını müəyyənləşdirir.

Bütün təsərrüfat işçiləri üçün texniki-sərəncam aktında göstərilmiş qaydaların yerinə yetirilməsi məcburidir.

Sual: Texniki sərənjam aktı kim tərəfindən tərtib olunur və onu kim təsdiq edir?

Cavab: Stansiyanın texniki-sərəncam aktı ADDY-nun təlimatları əsasında stansiya rəisi tərəfindən tərtib edilir.

Stansiyanın texniki-sərəncam aktı hərəkət təlimatçısı tərəfindən yoxlanılır və göstərilmiş şəxslər tərəfindən təsdiq edilir: çeşidləmə və sərnişin, eləcə də ADDY-nun təsdiq etdiyi siyahı üzrə yük və sahə stansiyaları üçün "Daşima Proseslərini İdarəetmə" birliyinin rəisi tərəfindən, bundan başqa göstərilmiş stansiyalarda lokomotiv və vaqon depolarının, işarəvermə və rabitə, elektrik təhcizatı və yol distansiyalarının rəhbərləri ilə razılışdırılır;

Digər stansiyalar üçün dəmir yolu hissəsinin daşima şöbəsinin rəisi (və ya "Daşima Proseslərini İdarəetmə" birliyi rəisinin müavini).

Texniki-sərəncam aktına, stansiyanın sxematik planı və yerli şəraitdən asılı olaraq lazımı təlimatlar əlavə edilir.

Manevr dispetçerinin, çeşidləmə təpəsi və park növbətçilərinin, mərkəzləşdirilmiş icra postlarında, yoldəyişmə postlarında, lokomotiv deposu növbətçisinin və vaqon

müayinəcisinin otaqlarında stansianın texniki-sərəncam aktından çıkış, stansiya növbətçisində isə stansianın texniki-sərəncam aktının surəti olmalıdır.

Sual: Yoldəyişənlərin normal istiqaməti nədir və hansı tərəfə olmalıdır?

Cavab: Baş və qəbul-göndərmə yollarındaki, eləcə də mühafizə yollarındaki yoldəyişənlər normal istiqamətdə (vəziyyətdə) olmalıdır.

Yoldəyişənlərin normal istiqaməti aşağıdakılardan ibarətdir: təkyolu xətlərdəki stansiyalarda, baş yoldakı giriş yoldəyişənləri stansianın hər iki sonundan müxtəlif yollar istiqamətinə;

- ikiyolu xətlərdəki stansiyalarda baş yoldakı giriş yoldəyişənləri uyğun baş yollar istiqamətinə;
- qoruyucu və tutucu dalanlara aparan yoldəyişənlərdən başqa stansiyalarda və mənzillərin baş yollarında olan bütün digər yoldəyişənləri uyğun baş yollar istiqamətinə;
- qoruyucu və tutucu dalanlara aparan yoldəyişənlər bu dalanların istiqamətinə.

Sual: Bölmə məntəqələri nədir və onlara nələr aiddir?

Cavab: Qatarların hərəkəti bölmə məntəqələri ilə məhdudlaşdırılır. Stansiyalar, sovuşma və ötmə məntəqələri, yol postları, avtomat bloklamanın keçid svetoforları, eləcə də sərbəst işarəvermə və rabitə vasitəsi kimi tətbiq edilən avto-

mat lokomotiv işarəverici blok-sahəsinin sərhədi bölmə məntəqələri adlanır.

Sual: Yoldəyişənlər başqa istiqamətə hansı hallarda çevrilir?

Cavab: Yoldəyişənlər başqa istiqamətlərə aşağıdakı hallarda çevirilir:

- qatarlar üçün qəbul və göndərmə marşrutu hazırlanarkən;
- manevr işlərində;
- yollar hərəkət tərkibləri ilə tutulu olduqda;
- stansiya yollarında maneə və iş yerlərinin hasarlanması lazım olduqda;
- yoldəyişənlərin təmiri, yoxlanılması və təmizlənməsi vaxtı.

Sual: Manevr işinə kim rəhbərlik edir?

Cavab: Stansiya yollarında manevrancaq bir işçinin - stansiya növbətçisinin, manevr dispetçerinin, çeşidləmə təpəsi və ya parkın növbətçisinin, dispetçer mərkəzləşdirilməsi ilə təchiz edilmiş sahələrdə isə - qatar dispetçerinin göstərişi ilə aparılmalıdır. Manevr işinə rəhbərlik edən işçilər arasında vəzifə borclarının bölgüsü stansianın texniki-sərəncam aktında göstərilir.

Sual: Manevrə işləri hansı hallarda hansı sürətdən çox olmayıaraq aparılır?

60 km/saat - tək lokomotivlərin və sıxılmış hava ilə təchiz

edilmiş, eyni zamanda avtomat tormozu yoxlanılmış, arxasına vaqonlar qoşulmuş lokomotivlərin boş yollarda hərəkəti zamanı;

40 km/saat - arxasına vaqonlar qoşulmuş lokomotivin boş yolla hərəkəti zamanı;

25 km/saat - boş yolla vaqonlarla qabağa, eləcə də bərpa və yanğınsöndürən qatarların hərəkəti zamanı;

15 km/saat - insanlarla dolu vaqonlarda, eləcə də 4-cü, 5-ci və 6-cı dərəcəli yandan və aşağıdan əndazəsiz yüklü vaqonlarla hərəkət zamanı;

5 km/saat - təkanla manevr zamanı, təpəaltı parklarda açılan vaqonların başqa ayırmaların yaxınlaşması zamanı;

3 km/saat - lokomotivin (vaqonlarla və ya vaqonsuz) vaqonlara yaxınlaşması zamanı.

Hərəkət tərkibinin vaqon tərəzisində hərəkət sürəti tərəzinin konstruksiyasından asılıdır və stansiyanın texniki-sərəncam aktında göstərilir.

"Dəmir yolunda yüklerin daşınma qaydaları" və "Dəmir yolunda təhlükəli yüklerin daşınma qaydaları"nda göstərilmiş ayrı-ayrı kateqoriyalı yüklə dolu vaqonların, refrijerator vaqonlarının və seksiyalarının təkanlı manevr və çəsidləmə təpəsindən buraxılması" Qatarların hərəkəti və manevr işi "nə dair Təlimat"la müəyyən edilmiş qaydada müvafiq xüsusi ehtiyatlıqla aparılmalıdır.

Sual: Hansı vaqonları təpədən buraxmaq və ya onlarla təkanla manevr etmək olmaz ?

Cavab: Vaqonları çəsidləmək üçün təpə qurğuları olan stansiyalarda manevrlər Yolun hissə rəisi və ya Yolun Baş mühəndisinin təsdiq etdiyi təlimata əsasən aparılmalıdır.

Aşağıdakılara təkanlarla və təpədən buraxmaqla manevr etmək qadağandır:

- yükleri müşayiət edən bələdçili (komandali) vaqonlardan başqa, insanla tutulu vaqonları;
  - dəmir yolunda yüklerin daşınma qaydalarında və "Dəmir yolunda təhlükəli yüklerin daşınma qaydaları"nda göstərilmiş ayrı-ayrı kateqoriyalı yüklə dolu vaqonları;
  - 4,5,6-cı dərəcəli aşağıdan və yandan əndazəsiz yüklerlə, 3-cü dərəcəli yuxarıdan əndazəsiz yüklerlə dolu açıq və yarıv vaqonları, yüklənmiş transportyorları;
  - qeyri-işlək halda olan lokomotivləri, motorvaqonlu hərəkət tərkibini, refrijerator qatar tərkiblərini, sərnişin vaqonlarını, dəmir yolunda hərəkət edən kranları;
  - "təpədən buraxma" - "Через горку не спускать" trafarəti olan vaqonlara və xüsusi hərəkət tərkibinə;
  - çəsidləmə təpəsindən buraxmaq qadağandır;
- 12 və daha çox oxu olan yüklə və boş transportyorları, qoşquda bir və ya iki aralıq açıq vaqonlu qaldırıcılıq qabiliyyəti 120 t olan qoşqu növlü yüklü transportyorları, eləcə

də "Təpədən buraxma" - "Через горку не спускать" trafeti olan hərəkət tərkibini.

Sual: Manevr işinə javabdeh kimdir?

Cavab: Manevr edən lokomotivin hərəkətinə və onun düzgün yerinə yetirilməsinə ancaq bir işçi - manevr rəhbəri (qatar tərtibatçısı) cavabdehdir.

Sual: Hansı vaqonları qatarlara qosmaq qadağandır?

- hərəkətin təhlükəsizliyini qorxu altına alan və daşınan yüklerin salamatlığını təmin etməyən nasaz vaqonları;
- yüksəldirme normasından artıq yüklənmiş vaqonları;
- kuzovun (gövdənin) əyilməsinə və ya çərçivə və gövdənin hərəkət edən hissələrinin zərbəsinə səbəb olan yayları yatmış və eləcə də dam örtüyü təbəqəsində qopma təhlükəsi olan nasaz vaqonları;
- relsdən çıxmış, ağır qəzaya uğramış qatarlardakı vaqonları əvvəlcədən yoxlayıb onların hərəkəti üçün yararlılığına əmin olmadan;
- açıq qapılı və lüklü vaqonları;

Sual: Sərnişin və poçt-baqaj qatarlarına hansı vaqonları qosmaq qadağandır?

Cavab:

- təhlükəli yüklə dolu vaqonları;
- vaxtaşırı təmir və ya vahid texniki təftiş müddəti ötmüş vaqonları;

- yük vaqonlarını.

Sual: Qatarlarda tam tormoz yoxlanması nə vaxt aparılır?

Cavab: Qatarlarda tam tormoz yoxlanması qatarı gündərməzdən əvvəl tərtibat stansiyalarında lokomotivi dəyişəndən sonra aparırlar.

Sual: Tormozların qısa yoxlanması hansı hallarda aparılır?

Cavab: Tormozların qısa yoxlanması aşağıdakı hallarda aparılır:

- əgər əvvəlcə stansiyada kompressor qurğusundan və ya lokomotivdən avtotormozlar tam üsulla yoxlanılıbsa, qatarın lokomotivi hərəkət tərkibinə qosulduqdan sonra;
- motorvaqonlu qatarlarda idarəetmə kabinəsi və lokomotiv briqadası dəyişdikdən sonra lokomotiv qatardan açılmadıqda;

Sual: Stansiya növbətçisi qatarları qəbul etməzdən əvvəl nəyə əməl etməyə borcludur?

Cavab:

- qatarın qəbul yolunun boşluğununa əmin olmağa;
- qatarın qəbul yoluna və qəbul marşrutuna çıxan manevrləri dayandırmağa;
- qatara qəbul marşrutu hazırlamağa;
- giriş svetoforunu açmağa.

Sual: Stansiya növbətçisi qatarları göndərməzdən əvvəl nəyə əməl etməyə borcludur?

Cavab:

- mənzilin, avtobloklamada isə birinci blok-sahənin boşluğununa;
- qatarın göndərmə marşrutuna çıxan manevrlərin dayandırılmasına;
- göndərmə marşrutunun hazırlığına;
- mənzili tutmaq üçün çıkış svetoforunun açılmasına və ya maşinistə başqa icazəvericinin verilməsinə.

Sual: Göndərilən qatarın maşinisti üçün mənzili tutmağa nə icazə verir?

Cavab: Göndərilən qatarın maşinisti üçün mənzili tutmağa icazə çıkış svetoforunun icazəverici göstəricisi, onun nasazlığı və ya çıkış svetoforu olmayan yollardan göndərildiyi hallarda isə müəyyən edilmiş formada yazılı icazəverici, stansiya növbətçisinin radio-rabitə ilə verdiyi əmr və ya jezldir.

Sual: Çıxış svetoforunu kim açır?

Cavab: Çıxış svetoforunu şəxsən stansiya növbətçisi və ya onun göstərişinə əsasən mərkəzləşdirilmə postunun operatoru açmalıdır. Dispetçer mərkəzləşdirilməsi ilə təchiz edilmiş sahələrdə çıkış svetoforunu qatar dispetçeri açmalıdır.

Sual: Qatarların hərəkət jurnalında nələr qeyd olunur?

Cavab: Stansiya növbətçisi qatarların hərəkət jurnalında hər bir qatarın faktiki göndərilmə vaxtını, onun nömrəsini, lazımlı gəldikdə isə qatarın tərkibini xarakterizə edən başqa məlumat-

ları qeyd etməli və dərhal qatarın göndərildiyi qonşu stansiyanın növbətçisinə və qatar dispetçerinə məlumat verməlidir. Bundan başqa stansiya növbətçisi qatar barəsində lazımi məlumatların avtomat idarəetmə sisteminə verilməsini təmin etməlidir.

Sual: Qatarların hərəkəti zamanı hansı işarəvermə və əlaqə vasitələrindən istifadə olunur?

Cavab: Qatarların hərəkəti zamanı avtomat və yarımavtomat yol bloklamaları işarəvermə və əlaqənin əsas vasitəlidir.

Bir istiqamətdə avtobloklama ilə təchiz edilmiş ikiyollu və çoxiyollu mənzillərdə ikitərəfli təşkil etmə zamanı əks istiqamətdə (düzgün olmayan yolla) qatarların hərəkəti lokomotiv svetoforunun işarəvericisi ilə yerinə yetirilə bilər.

Sual: Qaratların hərəkətinə kim başlılıq edir?

Cavab: Qatarların hərəkətinə ancaq bir işçi - xidmət etdiyi sahədə qatarların hərəkət qrafikinin yerinə yetirilməsinə cavabdeh olan qatar dispetçeri rəhbərlik etməlidir. Qatara rəhbərlik eyni vaxtda bir işçinin tabeliyində olmalıdır: stansiyada-stansiya növbətçisinin, dispetçer mərkəzləşdirilməsi ilə təchiz edilmiş sahələrdə-qatar dispetçerinin, postda-post növbətçisinin; qatarda (motorvaqonlu qatarda) - aparıcı lokomotivi idarə edən maşinistin.

Hər bir stansiya və yol postunda qatarların qəbulu, göndərilməsi və buraxılmasına yalnız bir işçi - stansiya növbətçisi

və ya müvafiq postun növbətçisi, dispetçer mərkəzləşdirilməsi ilə təchiz edilmiş sahələrdə isə qatar dispetçeri göstəriş vərə bilər.

Sual: Avtobloklamanın fəaliyyətinin dayandırılmasını tələb edən nasazlıqlar hansılardır?

Cavab:

- mənzildə bir-birinin ardınca yerləşən iki və ya daha çox svetoforda işarə işıqlarının sönməsi;
- tutulu blok-sahəyə çıxış və ya keçid svetoforlarında icazə-verici işığın olması;
- biryollu mənzildə və ya ikitərəfli avtobloklaması olan ikiyollarlu mənzildə binyollu hərəkət qaydası üzrə qatar düzgün olmayan yolla göndərildikdə istiqamətinin dəyişdirilməsi, o cümlədən, köməkçi rejimin dəstəklərinin (düymələrinin) köməyi ilə mümkün olmadıqda. Avtobloklamadan müəyyən edilmiş istiqamətdə istifadəyə icazə verilir.

Sual: Manevr zamanı hansı vaqonları təpədən buraxmaq qadağandır?

Cavab: TİQ-nin 15.19-cu bəndinə uyğun olaraq təkanlarla manevr etmək və təpədən buraxmaq qadağandır:

- yükləri müşayiət edən bələdcili (komandalı) vaqonlardan başqa, insanla tutulu vaqonları;
- «Dəmir yolunda yüklərin daşınma Qaydaları»nda və «Təhlükəli yüklərin dəmir yolu nəqliyyatı ilə daşınma Qay-

daları»nda göstərilmiş ayrı-ayrı kateqoriyalı yüklə dolu vagonları;

- 4, 5 və 6-cı dərəcəli aşağı və yan əndazəsiz yüklərlə, 3-cü dərəcəli yuxarı əndazəsiz yüklərlə dolu açıq və yarımvagonları, yüklənmiş transportyorları;
- qeyri-işlək halda olan lokomotivləri, motorvaqonlu hərəkət tərkiblərini, refrijerator qatar tərkiblərini, sərnişin vagonlarını, dəmir yolunda hərəkət edən kranları;
- «Təpədən buraxma!» trafareti olan vagonları və xüsusi hərəkət tərkibini.

Göstərilən hərəkət tərkibləri çeşidləmə təpəsindən ancaq manevr lokomotivilə buraxıla bilər.

Sual: Stansiyada vaqonların bərkidilməsi zamanı, hərada başmaq qoymaq qadağandır?

Cavab:

- bilavasitə rels calağı qarşısında və rels calağında (əgər o, qaynaq edilməyibse);
- yoldəyişənin çarpanı qarşısına;
- tiyənin çərçivə relsinə yanaşlığı yerdə;
- əyrinin xarıçı relsinə.

Sual: Texniki İstismar Qaydalarına görə lokomotiv briqadalarına verilən xəbərdarlıqlar neçə cür olur?

Cavab:

- müvafiq rəhbər işçi tərəfindən onun şərtlərinə görə qurtar-

masının dəqiq vaxtı müəyyən edilməyən, təyin edildiyi andan ləğv edilənə qədər fəaliyyət göstərən;

- iş rəhbərinin xəbərdarlıq vermək üçün sifarişdə təyin etdiyi müəyyən müddət ərzində fəaliyyət göstərən;
- xüsusi şərtlərlə onların buraxılmasına riayət edilməsi lazımlı gələn ayrı-ayrı qatarlar üçün müəyyən edilən (qatarda müəyyən edilmiş sürətlə hərəkət edə bilməyən yükün və ya hərəkət tərkibinin olması, cədvəldə nəzərdə tutulmayan dayanma və i.a. hallarda).

Sual: Xəbərdarlıq vərəqəsi necə doldurulur?

Cavab: I qrafada qatarın hərəkəti üzrə xəbərdarlıqların təyin edildiyi kilometrlər (piketlər) və ya stansiyalar (yolun nömrəsi, yoldəyişənin nömrəsi) ardıcıl qaydada yazılır.

II qrafada xəbərdarlıqların fəaliyyət müddəti qeyd edilir. Xəbərdarlıqların fəaliyyəti müəyyən vaxtla məhdudlaşdırıldıqda, müvafiq kilometrin qarşısında fəaliyyət saatları yazılır, məsələn, 8-16 xəbərdarlığı saat 8-dən 16-ya qədər fəaliyyətdə olmasını göstərir. Ləğv edilənə qədər təyin olunmuş xəbərdarlıqlar üçün vərəqlə müvafiq kilometrin qarşısında «Ləğv edilən qədər» qeydi yazılmalıdır.

III qrafada müvafiq kilometrin, piketin, yolun nömrəsi, yoldəyişənin nömrəsi qarşısında qatarların bu kilometrlərdə, piketlərdə, stansiya yollarında və yoldəyişənlərində xəbərdarlıqlarla təyin edilmiş hərəkət sürətləri yazılır.

IV qrafada qırmızı işarələrin qoyulması nəzərdə tutulan müvafiq kilometrlərin, piketlərin və s. qarşısında qırmızı işarənin olmadığı hallarda qatarların hərəkət qaydaları haqda qeydlər edir. Qırmızı işarə olmadıqda, qatarın müəyyən edilmiş sürətlə hərəkətinə icazə verilirsə, onda «Müəy. edil.» sözü qeyd olmur, qırmızı işarə olmadıqda, qatar aşağı sürətlə hərəkət etməlidir, onda həmin sürəti göstərən rəqəm yazılır, məsələn, «25» km/saat.

Xəbərdarlıq hər hansı bir mənzillə əlaqəli olmadıqda, vərəqənin təmiz sahəsində sürətin azadılması və ya məhdudlaşdırılması tələb edilən kilometrdən aşağıda yazılır, məsələn, «Maksimum sürət 50 km/saat».

V qrafada qatarların sahədə hərəkətinin digər xüsusi şərtləri qeyd edilir.

Sual: Qatar telefonoqrammaları jurnalının aparılma qaydası haqqında nə demək olar?

Cavab: Qatarların telefon əlaqəsi ilə hərəkəti zamanı hər bir stansiyada qatar telefonoqrammaları jurnalı aparılır.

Biryollu mənzili məhdudlaşdırılan stansiyalarda bir jurnal aparılır.

İkiyollu mənzilləri məhdudlaşdırılan stansiyalarda hər bir mənzil üçün ayrıraqda bir qatar telefonoqrammaları jurnalı aparılır.

Göndərilən telefonoqramlar şəxsən stansiya növbətçisi tərəfindən imzalanmalıdır.

Növbənin qəbulu və təhvili zamanı stansiya növbətçiləri və operatorlar qatar telefonoqramları jurnalında aşağıdakı formada imza edirlər:

«Tarix, saat, dəqiqə.

Növbəni qəbul etdi SN.....(imza)

Operator.....(imza)

Növbəni təhvil verdi SN.....(imza)

Operator.....(imza)»

Əsas işarəvermə və əlaqə vasitələrinin fəaliyyətinin pozulması və onların bərpa edilməsi hallarında telefon əlaqəsinə keçidikdə, jurnalda növbənin qəbulu və təhvili haqda qeydlər qatar dispetçerindən bu barədə əmr aldıqdan sonra aşağıdakı formada tərtib olunur:

«Tarix, saat, dəqiqə.

Dispetçerin.....N°-li əmri ilə.....mənzilinin....yolu ilə qatarların hərəkəti telefon əlaqəsi ilə müəyyən edilir.

Telefon əlaqəsi ilə növbəni qəbul etdi:

SN.....(imza)

Operator.....(imza)»

«Tarix, saat, daqiqliq.

Dispetçerin.....N°-li əmri ilə.....mənzilinin....yolu ilə qatarların hərəkəti..... (əlaqə vasitəsi göstərilir) ilə bərpa edilir.

Telefon əlaqəsi ilə növbəni təhvil verdi:

SN.....(imza)

Operator.....(imza)»

Növbəyə daxil olmuş stansiya növbətçisinin və operatorun soyadları qonşu stansiyaya xəbər verilir və onlar qatar telefonoqramları jurnalında növbələrin qəbulu və təhvili haqda qeydin altında yazılır.

Sual: Qatarların qəbulu və göndərilməsi üçün ümumi tələblər hansılardır?

Cavab: Hər bir qatarın qəbulu və ya göndərilməsi üçün marşrut vaxtında hazırlanmalı və giriş (çıxış) svetoforu elə hesabla açılmalıdır ki, qəbul edilən (göndərilən) qatarın maşinisti işarənin açıq vəziyyətini vaxtında başa düşsün və qatar stansiyaya daxil olarkən müəyyən edilmiş sürətin azaldılmasına və ya qatar stansiyadan göndərilərkən onun ləngidilməsinə yol verilməsin.

Stansiya növbətçisi hər bir qatarın qəbulundan və göndərilməsindən əvvəl qəbul (göndərmə) yoluna və marşrutuna çıxan hərəkət tərkibinin qatarın hərəkət marşrutuna çıxmasını istisna etmək mümkün olmayan yollarda yoldəyişənləri mühafizə vəziyyətinə qoymaqla manevrləri dayandırmağa borcludur.

Stansiya növbətçisinin manevrlərin faktiki dayandırılmasına əmin olanadək işarəni açması, qatarın qəbuluna və ya göndərilməsinə başqa icazə verməsi qadağandır.

Yoldəyişənləri və işarələri mərkəzləşdirilmə ilə təchiz olunan stansiyalarda qatarların qəbul və göndərmə marşrutla-

rının hazırlanması üzrə bütün əməliyyatlar şəxsən stansiya növbətçisi və ya onun göstərişi ilə mərkəzləşdirilmə postunun operatoru tərəfindən yerinə yetirilir.

Sual: İcra edilmiş hərəkət qrafikində qeyd olunanlar haqqında nə demək olar?

Cavab:

- qatarların və qatar lokomotivlərinin nömrələri, maşinistlərin soyadları, qatarların çəkisi və şərti uzunluğu, buraxılması xüsusi şərt tələb edən qatarlar. Müvafiq hərflərlə və indekslərlə tamamlanmış qatarların nömrələri həmin hərflərlə və indekslərlə icra edilən hərəkət qrafikində aşağıdakılardır qeyd edilir;
- qatarların sahənin stansiyalarına gəlmə (çatma), getmə və keçmə vaxtları;
- lokomotivlərdən istifadə edilməsi barədə məlumatlar;
- günün müəyyən edilmiş dövründə stansiyaların qatar və yük işi barədə məlumatlar;
- aralıq stansiyalarda qəbul-göndərmə yollarına qoyulmuş tormoz başmaqlarını və ya vaqonların bərkidilməsi üçün stasionar qurğuların göstərməklə ayrı-ayrı vaqonlarla və ya tərkiblərlə tutulu olması;
- sahənin stansiyalarının baş, qəbul-göndərmə yollarında və mənzillərdə kontakt şəbəkəsindən gərginliyin açılması (çıxarılması);

- sürətin azaldılmasını tələb edən qüvvədə olan xəbərdarlıqlar;
- qatarların düzgün olmayan yolla hərəkəti;
- hərəkətə xidmət edən mənzillərin, yolların və digər qurğuların bağlanması.

Sual: Avtobloklamanın nasazlığı barədə xəbər tutan növbətçinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab:

- qatarların bu mənzilə (bu yola) göndərilməsini dayandırmaq, çıxış svetoforlarını qadağanedici vəziyyətə gətmək;
- mənzildə olan qatarların maşinistlərini radiorabitə vasitəsilə çağırmaq və onları nasazlıq haqda xəbərdar etmək;
- qatar dispetçerinə avtobloklamanın nasazlığı haqda məlumat vermək;
- baxış jurnalında müvafiq qeydlər etmək və İMB elektromexanikinə (işarəvermə və rabitə distansiyası üzrə növbətçiye) məlumat vermək.

Sual: Bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin işinin fasiləsi zamanı qatarların hərəkət qaydaları barədə nə demək olar?

Cavab: TİQ-nin 16.29-cu bəndinə uyğun olaraq bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin işinin fasiləsi zamanı qatarların hərəkəti biryollu sahələrdə yazılı bildiriş vasitəsilə, ikiyollu

sahələrdə isə stansiyalararası mənzili keçməsinə lazım olan vaxt ayrılığı ilə yerinə yetirilir.

Bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin işinin fasiləsi zamanı mənzilin qatarla tutulmasına stansiya növbətçisi tərəfindən maşinistə verilən dioqanallar üzrə iki qırmızı zolaqlı yazılı icazəverici əsas verir. (DU-56 forması 84-cü səh. göstərilmişdir).

Bununla belə əvvəl göndərilmiş qatarın qonşu stansiyaya çatması haqda məlumat olmadıqda, maşinist mənzil boyu xüsusi sayıqlıqla və qatarı dərhal dayandırmağa hazır olmaqla hərəkət etməlidir, belə ki, əvvəl göndərilmiş qatarın sonu çəpərlənməmiş ola bilər.

Sual: Bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin fasiləsi zamanı hansı qatarları göndərmək qadağandır?

Cavab:

- birinci sinif təhlükəli (partlayıcı maddə) yüklü, əndazəsiz yüklü, birləşmiş, çökisi və uzunluğu artırılmış, həmçinin bir maşinist tərəfmdən idarə edilən;
- mənzildə işləmək üçün dayanmış, bərpa, yanğınsöndürən qatarlardan və köməkçi lokomotivlərdən başqa;
- mənzildə yol birləşməsində hərəkət edən.

İtələyici lokomotivlər bütün mənzil boyu qonşu stansiyaya qədər hərəkət etməlidirlər.

Sual: Dispetçer sərəncamları jurnalında qeydə alınması vacib olan əmrlər hansılardır?

Cavab:

- mənzillərin və ya mənzillərin ayrı-ayrı yollarının açılması və bağlanması (o cümlədən, gərginliyin açılması ilə əlaqədar elektrik qatarlarının hərəkəti üçün) haqda;
- ikiyollu hərəkətdən bireyə hərəkətə keçmə və ikiyollu hərəkətin bərpası haqda;
- qatarların hərəkəti zamanı əlaqə vasitələrinin birindən digərinə keçirmə haqda;
- ikitərəfli avtobloklama ilə təchiz olunmayan sahələrdə qatarların düzgün olmayan yolla göndərilməsi haqda;
- qatarların vaxt ayrılığı ilə göndərilməsi (bu Təlimatın XIV fəslində göstərilmiş hallar və qaydalar üzrə) haqda;
- tərkibində 1-ci sinif təhlükəli (partlayıcı maddələrlə) və əndazəsiz yüklü vaqonları olan qatarların göndərilməsi haqda;
- sərnişin, poçt-baqaj, yük-sərnişin və insanla tutulu qatarların stansiyanın texniki-sərəncam aktında bu əməliyyatlar üçün nəzərdə tutulmayan yollara qəbulu və göndərilməsi haqda;
- qrafikdə nəzərdə tutulmayan qatarların təyinatı, onların hərəkət qaydaları və qatarların ləğvi haqda. Tək lokomotivlərin, özü hərəkət edən xüsusi hərəkət tərkiblərinin və təsərrüfat qatarlarının sahə ilə buraxılması haqda əmrlər qeydə alınmaya da bilər;

- avtomat lokomotiv işarəvericisinin nasaz halında qatarların hərəkəti haqda;
- gecikən sərnişin qatarlarının buraxılma qaydaları haqda;
- bu Təlimatın 1.15 və 1.22-ci bəndələrində nəzərdə tutulmuş hallarda.

Sual: Manevr işi nəyə əsasən aparılır?

Cavab: Manevr işi stansiyanın texnoloji iş prosesinə uyğun və plan əsasında aşağıdakılardır nəzərə almaqla aparılmalıdır:

- qatarların vaxtında tərtib olunması və göndərilməsi;
- vaqonların yük əməliyyatları altına vaxtında verilməsi və onların yük əməliyyatları qurtardıqdan sonra götürülməsi (yığışdırılması);
- vaqonların hazırlığına az vaxtin sərf edilməsi;
- bütün manevr vasitələrindən və texniki qurğularдан səmərəli istifadə edilməsi;
- qatarların stansiyaya fasiləsiz qəbulu;
- hərəkətin təhlükəsizliyi, manevrlə əlaqədar işçilərin təhlükəsizliyi və hərəkət tərkibinin saxlanması.

Sual: Manevr işində hansı rabitə vasitəsi əsas olaraq işlədir?

Cavab: TİQ-nin 15.14-cü bəndinə uyğun olaraq manevr işi zamanı göstərişlərin verilməsində əsas vasitə radiorabitə, lazımi hallarda isə ikitərəfli park rabitə qurğusu olmalıdır.

Manevr işi zamanı əl işarəverici cihazları ilə işarə verilməsinə icazə verilir.

Qatar tərtibatçısı saz səyyar radiostansiyaya malik olmalıdır. Stansiyalarda olan radiorabitə və ikitərəfli park rabitəsi qurğuları manevr işinin təşkili və hərəkətin təhlükəsizliyinin təminini üçün istifadə olunmalıdır.

Sual: Manevr işinin aparılmasına kim başçılıq edə bilər?

Cavab: TİQ-nin 15.13-cü bəndinə uyğun olaraq stansiya yollarında manevr ancaq bir işçinin - stansiya növbətçisinin, manevr dispetçerinin, çeşidləmə təpəsi və ya park növbətçisinin, dispetçer mərkəzləşdirilməsi ilə təchiz edilmiş sahələrdə isə qatar dispetçerinin göstərişi ilə aparılmalıdır. Manevr işinə rəhbərlik edən işçilər arasında vəzifə borclarının bölgüsü stansiyanın texniki-sərəncam aktında göstərilir.

Manevr işini icra edən lokomotivin hərəkətinə, onların düzgün yerinə yetirilməsinə cavabdehlik daşıyan bir işçi -manevrlərin rəhbəri (qatar tərtibatçısı və ya baş konduktor) rəhbərlik etməlidir.

Sual: Qatarın qəbulundan əvvəl yolun boşluğunun yoxlanılması üsulları hansılardır?

Cavab:

- qəbul-göndərmə yolları elektrik izolyasiyası ilə təchiz olunmuş stansiyalarda idarəetmə aparatlarının nəzarət cihazları ilə;
- qəbul yolunun müəyyən hissəsinin boşluğunun yoxlanması texniki sərəncam-aktında göstərilən stansiya işçisinin (birinin və ya ikisinin, onların işlədiyi rayondan asılı olaraq)

yoxlanılan yolun yaxşı görünməsi təmin edilən yerədək keçməsi ilə aparılır;

- günün qaranlıq vaxtı və gündüz pis görünmə zamanı yoldəyişmə postu növbətçisinin və ya texniki-sərəncam aktında göstərilən işçinin qəbul yolunu boydan-boya keçməsilə;
- stansiyani dayanmadan keçən qatarların son işarələri ilə (bütün yolun yaxşı görünməsi zamanı).

Sual: Qatarların göndərilməsi üçün marşrutun hazırlanması barədə nə demək olar?

Cavab:

- stansiya növbətçisi göndərmə marşrutuna daxil olan bütün yoldəyişmə postlarının böyük növbətçilərini (onların növbəsi müəyyən edilmədikdə yoldəyişmə postlarının növbətçilərini) çağırır və marşrutun hazırlanması barədə onlara sərəncam verir;
- stansiya növbətçisinin göstərişi ilə yoldəyişmə postunun növbətçilərindən biri telefondakı bütün işçilərin iştirakı ilə bu sərəncamı təkrar edir, qalanları isə onun başa düşməsini «Düzdür» sözü ilə təsdiqləyirlər. Stansiya növbətçisi sərəncamın düzgün başa düşülməsinə əmin olduqdan sonra, onu «Yerinə yetirin!» sözü ilə təsdiq edir;
- yoldəyişmə postlarının böyük növbətçiləri marşrutun hazırlanması haqda sərəncam aldıqda, onu dərhal yerinə yetirmək üçün öz rayonundakı yoldəyişmə postlarının

növbətçilərinə verməli, həmçinin sonuncuların onu düzgün başa düşməsinə əmin olmalıdırlar.

Göndərmə marşrutunun hazırlanması və stansiya növbətçisinə marşrutun hazırlığı barədə məruzə ilə əlaqədar bütün əməliyyatlar eynilə qəbul marşrutu üçün olan qaydada yerinə yetirilir;

- stansiya növbətçisi mənzilin boşluğu və zəruri hallarda qonşu stansiya növbətçisinin razılığının olması zamanı göndərmə marşrutunun düzgün hazırlanmasına əmin olduqdan sonra çıxış svetoforunu açır və ya maşinistə mənzili tutmağa başqa icazəverici işarə verir (radiorabitə ilə əmr, yazılı icazəverici və ya jezl);
- yoldəyişmə postunun növbətçiləri qatarı stansiyanın TSA-da nəzərdə tutulmuş yerlərdə, müəyyən edilmiş işarələrlə, eynilə qatarların qəbulu zamanı işlədilən qaydalarla müşayiət edərək yola salmalıdırlar. Marşrutun sonuncu çıkış yoldəyişənin daxil olduğu yoldəyişmə postunun növbətçisi qatarı yola saldıqdan və sonuncu vaqonda işarələrin olmasına əmin olduqdan sonra stansiya növbətçisinə qatarın tam tərkibdə göndərilməsi barədə məruzə edir.

Sual: Giriş svetoforunun qadağanedici göstərişində qatarın qəbulu barədə nə demək olar?

Cavab: Növbətçinin xüsusi icazəsi qəbul edilə bilər.

Qatarı stansiyaya dəvətedici işarəsi və ya stansiya növbət-

çisinin xüsusi icazəsi ilə qəbul edərkən hərəkət sürəti 20 km/saatdan çox olmamalı, bununla yanaşı maşinist qatarı xüsusi sayıqlıqla idarə etməli və sonrakı hərəkət üçün maneə ilə qarşılaşarsa, dərhal dayanmağa hazır olmalıdır.

Giriş (marşrut) svetoforunun qadağanedici göstəricisində qatarların stansiyaya qəbuluna aşağıdakı hallarda yol verilir:

- nasazlıq səbəbindən giriş svetoforunun açılması mümkün olmadıqda;
- qatarın texniki-sərəncam aktı ilə nəzərdə tutulmayan yola qəbulu ilə əlaqədar giriş svetoforunu açmaq mümkün olmadıqda;
- itələyici lokomotivlər, stansiyada yerləşən depoya gələn lokomotivlər, depodan qatarların tərkibinə qoşulmağa gedən lokomotivlər yolların müəyyən sahələrinə qəbul edildikdə;
- sərnişin qatarları ilə tutulu olan yollardan başqa bərpa və yanğınsöndürən qatarları, köməkçi lokomotivlər, vəqonsuz lokomotivlər, qartəmizləyənlər, özü hərəkət edən xüsusi hərəkət tərkibləri, həmçinin təsərrüfat qatarları (iş aparılar kən mənzili bağlamaqla) stansiya yollarının boş sahələrinə qəbul edildikdə.

Giriş (marşrut) svetoforunun qadağanedici göstəricisində qatarların stansiyaya qəbulu aşağıdakı kimi icra edilir:

- stansiya növbətçisinin maşinistə radiorabitə vasitəsilə verdiyi qeydə alınmış əmri ilə;

- stansiya növbətçisinin giriş svetoforunun yanında qurulmuş xüsusi telefonla verdiyi qeydə alınmış əmri ilə;
- dəvətedici işarə ilə;
- stansiya növbətçisinin yazılı icazəvericisi ilə;
- qatar dispetçerinin (dispetçer mərkəzləşdirilməsində) qeydə alınmış əmri ilə;
- giriş svetoforunun dirəyində quraşdırılmış xüsusi manevr svetoforu ilə.

Sual: Çeşidləmə təpəsindən buraxılmazdan əvvəl növbətçinin vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab:

- yolların təpə tərəfdən boşluğu dərəcəsini və onlara keçidin olmasını yoxlamaq;
- təpədən qarşıda gözlənilən buraxmanın planı, açılmış vagonların yerləşdirilmə ardıcılılığı, hər bir ayırmada vagonların sayı, ayırmadanın hərəkətetmə qabiliyyəti, buraxma zamanı xüsusi ehtiyat tələb edən uzunbazalı (daxıl təkər cütlerinin oxlarının mərkəzləri arasındaki məsafə 11,3 m-dən çox olan) vagonların olması və digər zəruri məlumatlarla tanış olmaq;
- vagonların həmin stansiya üçün müəyyən edilmiş qayda üzrə çəşidlənməsində iştirak edən digər işçilərin (sərəncam və icra postlarının operatorlarının, qatar tərtibatçılarının, vagonların hərəkət sürətinin tənzimləyicilərinin və s.) qarşıda göz-

- lənilən buraxmanın xarakteri ilə tanışlığını təmin etmək;
- çeşidləmə işlərinin avtomatlaşdırma qurğularını işə salmaq.

Sual: «Təpədən buraxma» möhürü olan vaqonların hərəkəti barədə nə demək olar?

Cavab: Daşıma sənədlərində «Təpədən buraxma» - («Не спускать с горки!») möhürü və ya üzərində «Təpədən buraxma!» («С горки не спускать!») trafareti olan vaqonlarla və xüsusi hərəkət tərkiblərilə manevrlər lokomotivlə basılma və ya təpəaltı park tərəfindən «götürülmə» yolu ilə daldalanacaq normalarına riayət etməklə, xüsusi ehtiyatla təkan və qəfil dayanma olmadan aparılmalıdır. Belə vaqonların və xüsusi hərəkət tərkibinin başqa vaqonlarla və ya lokomotivlə qoşulması zamanı sürət 3 km/saatdan çox olmamalıdır. Onların çeşidləmə təpəsindən buraxılması yalnız lokomotivlə icra edilməlidir.

Sual: Partlayıcı maddələr (PM) olan vaqonlarla manevr işinin aparılması barədə nə demək olar?

Cavab: PM yüklü vaqonların daşıma sənədlərindəki «Yükün adı» («Название груза») qrafasında yükün adı və ya onun şərti nömrəsi göstərilir.

PM yüklü vaqonların daşıma sənədlərinə möhürlər (stampalar) vurulur, o cümlədən:

- 119, 126, 137, 141, 179, 182 şərti nömrəli PM-lərin

daşınması zamanı qırmızı rəngli möhürlər «.....N°-li PM, Xüsusi təhlükəli» («Особо опасно, БМ №.....»), «Daldalanacaq», («Прикрытие»), «Təpədən buraxma!» - («Не спускать с горки!»).....N2-1İ PM, Xüsusi təhlükəli möhürün əsasında bu Təlimatın 5-ci əlavəsinin 2-ci qrafasına uyğun daldalanacaq norması müəyyən edilir;

- yerində qalan PM-lərin daşınması zamanı - «Təhlükəli yüklerin dəmir yolu nəqliyyatı ilə daşınması Qaydaları»nda qırmızı dəmir rəngli möhürlər «PM» - (BM), «Daldalanacaq», eləcə də «Təpədən buraxma!» möhürü, bundan başqa aşağıdakı əlavə möhürlər də vurula bilər:
  - «Açma. Seksiyadır!» - («Секция. Не расцеплять!»);
  - «Zəhərlidir» - («Ядовито!»);
  - «Mütəxəssisin müşayiəti ilə» - («В сопровождении специалиста»);
  - «Dəmir yolu mühafizəsi» - («Охрана Ж.Д.») və s. «PM» möhürü daşınan yükün əl ilə yazılmış şərti nömrəsi ilə tamamlanmalı, «Daldalanacaq» («Прикрытие») möhürü isə A sxeminin 3.6.6.-ci bəndi və ya B sxeminin 3.6.6.-ci bəndi üzrə qeydlə tamamlanmalı və buna əsasən daldalanacaq norması (bu Təlimatın 5 N°-li əlavəsinin 2-ci və 3-cü qrafalarına uyğun) müəyyənləşdirilməlidir.

Sual: “PM” olan vaqonları hansı qatarlara qoşmaq qadağandır?

Cavab:

- sərnişin və poçt-baqaj (Müdafiə Nazirliyinin və Daxili İşlər Nazirliyinin, digər hərbiləşdirilmiş dövlət təşkilatlarının qarovul və komandalarının və dəmir yolunun hərbiləşdirilmiş naryadlarının tabel silahı və onun döyüş sursatları daşınan qatarlardan başqa);
- tərkibində insan olan (hərbi eşelonlardan başqa), həmçinin tərkibində insanlar olan ayrı ayrı vaqonları (eşelonun heyəti ilə tutulu olan vaqonlardan başqa);
- birləşdirilmiş;
- tərkibində üçüncü üst, üçüncü alt və daha böyük dərəcəli, dördüncü yan və daha böyük dərəcəli əndazəsiz yüklü vaqonları olan;
- qatarların hərəkət qrafiki ilə müəyyən edilmiş uzunluğu keçən.

Bundan başqa şərti nömrələri bu Təlimatın 15.2-ci bəndində göstərilmiş PM yüklü vaqonları tərkibində «Təhlükəli yüklerin dəmir yolu nəqliyyatı ilə daşınması Qaydaları»na uyğun aşağıda göstərilmiş təhlükəli yüklü vaqonları olan yük qatarlarına qoşmaq qadağandır;

- sıxılmış və mayeləşdirilmiş qazlar (2-ci sinif);
- tez alışan (tez alovlanan, asanlıqla alovlanan) mayelər (3-cü sinif);
- tezalışan bərk maddələr, özü-özünə yan an maddələr və su,

- həmçinin havanın rütubəti ilə qarşılıqlı əlaqəyə girdikdə özü alışan qazlar ayrılan maddələr (4-cü sinif);
- oksidləşən (turşulaşan) maddələr və üzvi peroksidlər (5-ci sinif);
- zəhərli maddələr (6.1-cı yarımsinif).

Sual: Qəza vəziyyətində «PM» yüklü vaqonlarla iş hansı kitaba əsasən aparılır?

Cavab: PM yüklü vaqonla qəza vəziyyətinin nəticələrinin aradan qaldırılması və təhlükəsizlik tədbirlərinin yerinə yetirilməsi üzrə digər işlər, yaranmış vəziyyətdən asılı olaraq, «Təhlükəli yüklerin dəmir yolu nəqliyyatı ilə daşınması zamanı təhlükəsizlik və qəza vəziyyətinin aradan qaldırılması Qaydaları»na və «Təhlükəli yüklerin dəmir yolu nəqliyyatı ilə daşınması Qaydaları»na əsasən aparılmalıdır.

Sual: Dəmir yolunda nəçə cür işarələr mövcuddur?

Cavab: İşarələr qavrama tərzinə görə görünən və səsli işarələrə bölünürələr.

Sual: Görünən işarələr hansılardır?

Cavab: Görünən işarələr istifadə olunma vaxtına görə gündüz, gecə və gecə-gündüz işarələrinə bölünürələr.

Sual: Səs işarələri hansılardır?

Cavab: Səs işarələri lokomotivlərin, motorvaqonlu qatarların və drezinlərin fitləri, əl fitləri, nəfəs şeypurları, digər fitlər və partlayıcılarla verilir.

Sual: Svetoforların təsnifatı barədə nə demək olar?

Cavab: Svetoforlar öz təyinatına görə giriş, çıxış, marşrut, keçid, qoruyucu, çəpərləyici, xəbərdaredici, təkraredici, lokomotiv, manevr və təpə svetoforlarına bölünürler.

Sual: Giriş svetoforlarında iki sarı işıq nəyi göstərir?

Cavab: Giriş svetoforlarında iki sarı işıq qatara stansiyanın yan yoluna, dayanmağa hazır vəziyyətdə daxil olmağa icazə verir, növbəti svetofor bağlıdır.

Sual: Dəvətedici işarə nədir?

Cavab: Dəvətedici işarə bir qırçısan ağı-ay işığı qatara qırmızı yanmış (və ya sönüük) svetoforu 20 km/saatdan artıq olmayan sürətlə keçməyə, hərəkət üçün maneyə rast gəldikdə dərhal dayanmağa hazır olmaqla növbəti svetofora (və ya qəbul olunan yolun çıxış işarəsi olmadıqda hüdüd sütuncuğuna) qədər xüsusi sayıqlıqla hərəkət etməyə icazə verir.

Bu işarə giriş və marşrut (qruplaşdırılmış svetoforlardan başqa) svetoforlarında tətbiq edilir.

Sual: Çıxış svetoforanın işarələrində yuxarıdakı qırçısan iki sarı işıq nəyi göstərir?

Cavab: Qatara stansiyadan aşağı sürətlə yola düşməyə icazə verilir; qatar yoldəyişən üzərində istiqamətini dəyişərək hərəkət edir, növbəti svetofor açıqdır.

Sual: Marşrut svetoforlarında bir qırçısan sarı işıq nəyi göstərir?

Cavab: Svetoforu müəyyən edilmiş sürətlə keçməyə icazə verilir, növbəti svetofor (marşrut və ya çıxış) açıqdır və onu aşağı sürətlə keçmək tələb olunur.

Sual: Keçid svetoforları harada quraşdırılır?

Cavab: Keçid svetoforları avtobloklama ilə təchiz edilmiş mənzillərdə quraşdırılır və blok-sahələri bir birindən ayırrı.

Sual: Təkrarlayıcı svetoforlar nəyi göstərir?

Cavab: Təkrarlayıcı svetoforlar bir yaşıl işıqla çıxış və ya marşrut svetoforunun açıq olmasını göstərir.

Sual: Təkrarlayıcı svetoforların normal vəziyyəti hansıdır?

Cavab: Normal vəziyyətdə təkraredici svetoforların işarə işıqları yanmır və bu vəziyyətdə svetoforlar işarə əhəmiyyəti kəsb etmir.

Sual: Gündüz qırmızı bayraq, gecə əl fənərinin qırmızı işığı olmadıqda dayan işarəsi necə verilir?

Cavab: Gündüz qırmızı bayraq, gecə əl fənərinin qırmızı işığı olmadıqda dayan işarəsi aşağıdakı kimi verilir:

Gündüz – sarı bayrağın, əlin və ya hər hansı bir əşyanın dairəvi hərəkətilə; gecə əl fənərinin istənilən rəngdə işığının dairəvi hərəkətilə.

Sual: Avtotormozlar yoxlanıllarkən hansı işarələr verilir?

Cavab: Avtotormozlar yoxlanıllarkən aşağıdakı işalərər verilir:
Maşinistdən sınaq tormozlaması aparmağın tələb olunması

(şifahi xəbərdarlıqdan sonra): gündüz - şaquli qaldırılmış əl ilə; gecə - qaldırılmış şəffaf ağ işıqlı əl fənəri ilə. Maşinist bir qısa lokomotiv fiti ilə cavab verərək tormozlamağa başlayır.

Maşinistdən tormozu buraxmağın tələb olunması: gündüz - əlin qarşıda üfiqi hərəkəti ilə, gecə - eyni qaydada şəffaf ağ işıqlı əl fənəri ilə.

Maşinist iki qısa lokomotiv fiti ilə cavab verərək tormozu buraxır.

Avtomat tormozlar yoxlanılan zaman göstərişləri vermək üçün radiorabitə və ya ikitərəfli park rabitəsi tətbiq edilə bilər.

Sual: Səs ilə «dayan» işarəsi necə verilir?

Cavab: Səs ilə «dayan» işarəsi üç qısa işarə ilə verilir.

Sual: Üç uzun və bir qısa işarə nəyi bildirir?

Cavab: Üç uzun və bir qısa işarə qatarın stansiyaya tam tərkibdə gəlməməsi barədə xəbər verir.

Sual: Sayıqliq işarəsi necə verilir?

Cavab: Sayıqliq işarəsi - bir qısa və bir uzun fitlə lokomotivlə (motorvaqonlu qatarın vasitəsilə) verilir.

Sual: Bildiriş işarəsi necə və hansı hallarda verilir?

Cavab: Bildiriş işarəsi - bir uzun fit - lokomotivdən (motorvaqonlu qatardan) və drezindən aşağıdakı hallarda verilir:

Qatar stansiyaya, yol postuna, sərnişin dayanacağı məntəqəsinə, sürətin azaldılması tələb edən səyyar və əl işarələrinə, tunnellərə, keçidlərə, yoldan götürülən dreznlərə yaxınlaşarkən.

Sual: Ümumi həyəcan siqnalı necə və hansı hallarda verilir?

Cavab: Ümumi həyəcan siqnalı bir uzun və üç qısa səslər qrupu ilə aşağıdakı hallarda verilir:

- yollarda hərəkətin təhlükəsizliyini qorxu altına alan nəsəzləqlər olduqda;

- qatar qarlı çovğunda dayandıqda, qatar ağır qəzaya düşdükdə və kömək tələb olunan digər hallarda.

Sual: «Radiasiya təhlükəsi» və ya «Kimyəvi həyəcan» işarəsi necə verilir?

Cavab: «Radiasiya təhlükəsi» və ya «Kimyəvi həyəcan» işarəsi 2-3 dəqiqə ərzində aşağıdakı kimi verilir:

- mənzillərdə - lokomotiv (motorvaqonlu qatarlar) və drezinlərin fitlərinin bir uzun və bir qısa səs qrupları ilə verilir.

Sual: Texniki istismar Qaydaları nə deməkdir?

Cavab: Dəmir yolunun istismarında ardıcıl işlərin görülməsi, ölçülər, lazımı obyektlərin saxlanması, qatarların hərəkətinin təhlükəsizliyinin təşkili və işarə vermənin prinsiplərinin tədbiqi.

Sual: Dəmir yolu nəqliyyatı işçilərinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Dəmir yolu sərnişinlərin və yükün təhlükəsiz daşınmasına cavabdehlik, öz bilik səviyyəsini yüksəltmək, insan həyatına qayğılaşım, verilən tapşırıqları layiqincə yerinə yetirmək, əmlakı qorumaq.

Sual: Dəmir yol tikililəri və qurğuları necə saxlanmalıdır?

Cavab: Saz halda, onlara məsuliyyət daşıyanlar layiqincə işini tutmalı, saxlanma müddətini uzatmalıdır.

Sual: Tikililər, qurğular, mexanizmlər və avadanlıqlar nəyə uyğun istismar olunmalıdır?

Cavab: Təsdiq olunmuş layihəyə və ADDY təlimatlarına uyğun.

Sual: Düz sahə üzrə iki yollu xəttin mənzilində yolların oxlar arası məsafə nə qədər olmalıdır?

Cavab: 4100 mm.

Sual: Düz sahədə hər iki yana düzülmüş relslərin başlığı hansı səviyyədə olmalıdır?

Sual: Eyni səviyyədə, eyrilərdə isə biri-birindən 6 mm fərqlənməlidir.

Sual: İşarə nəyə qulluq edir?

Cavab: Hərəkətin dəqiq təşkilinə və qatarların manevr işlərinə.

Sual: Qatar dispetçerlərinin telefonu ilə qatarların hərəkətinə aid olmayan danışq aparmaq olarmı?

Cavab: Qadağan olunur.

Sual: Stansiyalarda hərəkət xidməti işçiləri ştatı olmadıqda, yəni gün ərzində növbə olmadıqda qatar dispetçerlərinin telefonuna kimlər qoşula bilər?

Cavab: Stansiya rəisinin, işarəvermə, mərkəzləşdirmə və bloklama elektromexanikinin, həmçinin elektromontyorumun ev telefonları.

Sual: Sabit cərəyanla hərəkət edən qatarlarda gərginliyin səviyyəsi neçə kilovolt olmalıdır?

Cavab: Aşağı gərginlik 2,7 KV, yuxarı gərginlik isə 4 KV olmalıdır.

Sual: Kontakt şəbəkəsinin hündürlüyü stansiyalarda və mənzillərdə relsin başlığından hansı məsafədə olur?

Cavab: 6000 mm - mənzillərdə, 7000 mm - stansiyalarda.

Sual: Stansiyalarda manevr işlərini kimin göstərişi ilə aparmaq olar?

Cavab: Stansiya növbətçisinin göstərişi ilə.

Sual: Lokomotiv briqadası manevr işləri görərkən, nə etməyə borcludur?

Cavab: Manevr işlərinin dəqiq və vaxtlı-vaxtında yerinə yetirmək, işlərə diqqətlə baxmaq, yol arasında olan insanların təhlükəsizliyini təmin etmək.

Sual: Öz sahələrində qatarların hərəkətinə kim rəhbərlik edir?

Cavab: Qatar dispetçeri.

Sual: lokomotivdə lokomotiv briqadası ilə birlikdə neçə nəfər eyni vaxtda ola bilər?

Cavab: 5 nəfərdən artıq olması qadağandır.

Sual: İşarə nəyi təmin etmək üçündür?

Cavab: Qatarların dəqiq hərəkəti və manevr işlərini görmək üçün.

Sual: İşarələri qəbul etmək üçün hansı işarə edici üslublar var?

Cavab: Görünən və səsli işarələr.

Sual: Bir qırmızı yanmış nəyə işarədir?

Cavab: Dayan işarəsinə.

Sual: Dəvət olunma işarəsi necə olur?

Cavab: Bir ay-ağ yanılıb sönmə işığı ilə.

Sual: Svetoforun bir yaşıl işığı nəyi göstərir?

Cavab: Müəyyən olunmuş sürətlə hərəkəti davam etdirmək olar, qabağdakı iki blok sahə boşdur.

Sual: Sarı rəngdə dairəvi işarədə nəyi başa düşmək olar?

Cavab: Qatarın sürətini azaltmaq, təhlükəli yerdən keçilməsinə hazırlıq görmək, qabaqda olan blok sahə boşdur, ondan sonrakı doludur.

ƏMƏYİN MÜHAFİZƏSİ VƏ TEXNİKİ TƏHLÜKƏSİZLİYƏ DAİR :

Sual: İşçinin əmək intizamı və təhlükəsizlik texnikası qaydalarına əməl edilməsi üzrə vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab:

- əməyin mühafizəsi üzrə müvafiq normativ aktlarda nəzərdə tutulmuş əməyin təhlükəsizliyi, əməyin gigiyenası və yanğına qarşı mühafizə tələblərini öyrənmək, mənimsəmək və onlara şərtsiz əməl etmək;
- əmək fəaliyyəti zamanı özünü və başqa işçiləri təhlükəyə məruz qoymayacağı vəziyyətdə işə başlamaq.

Sual: Dəmir yolunu keçərkən işçi necə hərəkət etməlidir?

Cavab: Yolu keçərkən xüsusi piyada kecidlərdən, tunellərdən və bu məqsədlə nəzərdə tutulan digər yerlərdən istifadə etmək lazımdır. Yol boyu yalnız iki yolu arası və ya yolu kənarındaki torpaqla keçmək olar;

Sual: Yük qaldıran kran və nəqliyyat vasitələrinin iş zonasında olarkən təhlükəsizlik qaydalarına necə əməl etmək lazımdır?

Cavab: Krançılar, kran məşinistləri, onların köməkçiləri, iş zamanı krana çıxış və onlardan düşmək xüsusi qalereyadan həyata keçirilməli, yüksəldirme prosesində kranın oxu altında

heç kimin olmaması təmin edilməli, yükün ağırlığının kranın qaldırma qüvvəsinə müvafiq olması gözlənməlidir.

Sual: Yanğın və partlayışlar hansı səbəbdən yaranır?

Cavab: Yanğının əsas səbəbləri oddan düzgün istifadə edilməməsi, soba və tüstü borularının düzgün quraşdırılmaması, kerosin işqvericilərindən düzgün istifadə edilməməsi, icazə verilməyən yerlərdə siqaret çəkilməsi və s.

Sual: İlkin yanğın söndürmə vasitəri hansılardır?

Cavab: İlkin yanğın söndürmə vasitəsi kimi OP-2, OP-3 yanğın söndürənlərindən, 2x2 m ölçülü keçədən və ya asbest örtükdən, 2 vedrə ilə təchiz olunmuş 200 litr su tutumlu cəlləklərdən istifadə oluna bilər.

Sual: Manevr vaxtı tələb edilən təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?

Cavab: Stansiyada manevr işi tətbiq edilən texnoloji prosesin tələbinə cavab verməli, hərəkətin və əməkçilərin təhlükəsizliyini təmin etməlidir.

Stansiyada manevr işini görmək üçün verilən lokomotiv texniki cəhətcə saz olmaqla yanaşı, lazımı işarə vermə və digər avadanlıqlarla (inventar) təmin edilməli, radio əlaqə qurğusu işləməlidir.

Sual: Çeşidləmə təpəsində iş gedərkən görülən təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?

Cavab: Qatar tərtibçilərinin, onların köməkçilərinin, başmaq

qoyanları və çəşidləmə təpəsinin başqa işçilərinin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün çəşidləmə təpəsi yaxşı işıqlandırılmalıdır. Çəşidləmə təpəsinin belində, yollarda, yollar arasında, vaqonlar əyləndirilən sahədə təmizlik işi yüksək səviyyədə olmaqla yanaşı, təpədə işləyən lokomotiv işlək vəziyyətdə olmalıdır. Təpədən buraxılan vaqonların sürətini avtomatik tənzimləyən qurğu ilə təmin edilir. Qurğunun istismarını düzgün aparmaq üçün xüsusi təlimat olmalıdır və həmin təlimatı təpə işçiləri tam bilməlidirlər.

Sual: Manevr işi ilə məşğul olan işçilərin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün görülən tədbirlər hansılardır?

Cavab: Yoldəyişdirici vəzifəsinə, xüsusi program əsasında öyrədilmiş, sonradan əsas işçinin yanında ən azı altı növbə təcrübə keçmiş işçi təyin edilə bilər. Yoldəyişdirici bir məntəqədən digər məntəqəyə və yaxud da bir stansiyadan başqa stansiyaya köçürmə yolu ilə işləməyə göndərilirsə, iş şəraiti dəyişdiyindən işçi yeni yerdə sahə standartlarının tələbinə uyğun olaraq təlimatlandırılmalıdır.

Sual: Hərəkət sürətinin tənzimləyicilərinin vəzifələri hansılardır?

Cavab: Hərəkət sürətinin tənzimləyiciləri başmaqları relslər üzərinə qoyarkən təhlükəsizlik texnikasının tələblərinə əməl etməklə öz təhlükəsizliklərini təmin etməlidirlər. Bundan əlavə stansiya yollarının planını - profilini, tormozlamaq

üçün lazım olan məsafəni bilməlidirlər. Eyni zamanda vaqonların tormozlama dərəcəsini və qaydasını yaxşı bilməlidirlər.

Sual: Qatar tərtibçilərinin işə qəbul edilməsi üçün tələblər hansılardır?

Cavab: Qatar tərtibçisi işinə o şəxs təyin edilməlidir ki, xüsusi program əsasında hazırlıq keçmiş, dərəcə komissiyasına imtahan vermiş, işlədiyi təşkilatda ən azı bir il qatar tərtibçisinin köməkçisi, yol dəyişdirici, başmaq qoyan və yaxud da konduktor işləmiş olsun.

Sual: Konduktor briqadalarına qoyulan tələblər hansılardır?

Cavab: Konduktoru işə buraxmaq üçün, onu iş şəraiti ilə təcrübəli konduktorla səfərə göndərilərək nəzarət altında bir daha tanış edildikdən sonra, işə buraxılır, əsasən yiğma və paylama qatarlarında işi təşkil etmək üçün konduktor təyin edilir.

Çeşidləmə təpəsində qurğu və avadanlıqları təmir edərkən görülən təhlükəsizlik tədbirləri.

Vaqonları təpədən buraxarkən, təpəyə qatar çəkilərkən və bu sahədə lokomotiv işləyərkən vaqon yavaşıcılarında, mərkəzləşdirilmiş yol dəyişənlərdə, svetoforlarda təmir-tənzim işi aparmaq olmaz. Aparılan iş qurğuların söndürülməsi ilə bilavasitə əlaqədardırsa, onda yoldəyişdirici qurğulara, yollara, işarə vermə və rəbitə qurğularında baxış keçirmək haqqında xüsusi jurnalda qeydiyyat aparılmalıdır.

Sual: İş vaxtı qatar tərtibçisi hansı xüsusi geyimdə olmalıdır?

Cavab: Şəxsi təhlükəsizliyin təmini məqsədi ilə iş vaxtı qatar tərtibçisi sarı jilet geyinməlidir.

Sual: Hərəkət zamanı qatar tərtibçisi və ya konduktora nə qadağan olunur?

Cavab: Qatarın hərəkəti vaxtı qatar tərtibçisi və ya konduktora bir açıq vaqondan digərinə keçmək, vaqonun damına çıxıb hərəkət etmək, açıq vaqonda ayaq üstündə dayanmaq, açıq vaqonun yanında (bortunda) oturmaq və s. qəti qadağan edilir.

Sual: Təpədə yolun bağlanması ilə əlaqədar vaqonlar necə çəsidlənməlidir?

Cavab: Qurğunun söndürülməsi və yolun bağlanması ilə əlaqədar iş görülürsə, onda həmin yer təpə tərəfdən aşağıdakı qayda üzrə çəpərlənməlidir:

- yuxarı tormozlayıcı mövqeni - qadağanedici işarə ilə;
- aşağı tormozlayıcı mövqeni - mərkəzləşdirilmiş formada yol dəyişdirilən dəstəsini söndürüb, onları metal-çivlərə tikmək;
- parkın tormozlayıcı mövqeni - yoldəyişdirici vasitəsi ilə, yol dəyişdiricini mərkəzləşdirilmiş idarə sistemindən ayıırlar və metal-çivlərlə tikirlər, bu cür çəpərləmə imkan vermir ki, təmir gedən yavaşıcıının yoluna təpədən buraxılan vaqon, yaxud da başqa növ hərəkət heyəti daxil olsun.

Sual: Sixilmiş hava altında olan manevr heyətindən və qonu acarkən qatar tərtibçisinin təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?

Cavab: Qatar tərtibçisinin hava magistralının son kranlarını bağlamalı, sonra vaqonlar açılmalıdır ki, yüksək təzyiq altında olan əyləc dolunun başı ona xəsarət yetirməsin.

Sual: Stansiyanın yolları necə işıqlandırılmalıdır?

Cavab: Əməkçilərin və hərəkətin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün stansiya yolları yaxşı işıqlandırılmalıdır. Xüsusi əsidişləmə təpələri və manevr yolları daha yaxşı işıqlandırılmalıdır.

Sual: Stansiya yolları necə saxlanılmalıdır?

Cavab: Stansiya yolları təmiz və saz vəziyyətdə saxlanılmalıdır. Qatar tərtibçilərinin və başmaq qoyanların iş yerləri soyuq havada bağlayarsa, o yerlərə qum səpilməlidir. Vagon hissələrini yiğmaq üçün stellajlar yolların arasında ən geniş yerdə qoyulur.

VƏZİFƏ BORCLARINA DAİR :

Sual: Təpə növbətçisinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Vagonları təpədən buraxarkən təpə növbətçisi (operator) bilməlidir:

- açılmış vagon başmaq üzərinə gedərkən vagonun sürəti nəzərdə tutulandan artıq olmasın, vagonların tormozlanma dərəcəsindən və yolların dolmasından asılı olaraq buraxılan vagonların sürətlərini tənzimləmək;
- təpəaltı parkın işarələrinə fikir vermək, verilən işarədən asılı olaraq, vagonların buraxılması ardıcılılığı haqqında təcili tədbir görmək;
- icra məntəqələrinin operatorlarına, başmaq qoyanlara, yol dəyişdiricilərə buraxılan vagonlar barəsində məlumat verməlidir ki, onlar təhlükəsizliyi təmin etmək üçün tədbirlər görsünlər (əsasən rolikli yastığı olan vagonları buraxarkən);
- yüksəkdən danışan radio-əlaqə vasitəsi ilə növbə ərzində ən azı bir dəfə bütün işçiləri aparılan işin təhlükəli olmasına haqqında məlumatlandırmaq lazımdır ki, onlar öz təhlükəsizliyini təmin etsinlər.

Sual: Manevr işi ilə məşğul olan işçilərin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün görülən tədbirlər hansılardır?

Cavab: Yoldəyişdirici və yoldəyişdiricisinin təmizləyici,

yoldəyişdirici vəzifəsinə, xüsusi program əsasında öyrədilmiş, sonradan əsas işçinin yanında ən azı altı növbə təcrübə keçmiş işçi təyin edilə bilər. Yol dəyişdirici bir məntəqədən digər məntəqəyə və yaxud da bir stansiyadan başqa stansiyaya köçurmə yolu ilə işləməyə göndərilirsə, iş şəraiti dəyişdiyindən işçi yeni yerdə sahə standartının tələbinə uyğun olaraq təlimatlandırılmalıdır.

Yoldəyişdiricilər və tənzimləyicilər öz təhlükəsizliyini qorumaq üçün aşağıdakıları bilməlidirlər:

- qatar yoldəyişdiricidən keçerkən, yoldəyişdirənə qulluq edən işçi elə yerdə dayanmalıdır ki, qatarın yoldəyişdiricidən keçməsini açıq-aydın görsün və qatar keçerkən qatara yaxınlaşmasın;
- manevr vaxtı hərəkətə nəzarət etsin, verilən səsli işarəyə dəqiq əməl etsin və təhlükəsizliyi tam təmin etmək üçün həddindən artıq sayıq olsun;
- yoldəyişdiricini lazımi istiqamətdə çevirdikdən sonra, maşinistə hərəkət üçün işarə verməli, özü isə təhlükəsiz yerə çəkilməlidir;
- yüksək sürətlə keçən qatarı buraxarkən (qatar yoldəyişdiricinin üstündən keçerkən) yerli təlimatda nəzərdə tutulan məsafəyə çəkilməlidir.

Sual: Növbəyə başlayarkən stansiya növbətçisinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Stansiya növbətçisi növbəyə başlayarkən aşağıdakıları yerinə yetirməlidir:

- qatar tərtibatçılarının, mərkəzləşdirilmiş stansiya postları növbətçilərinin, mərkəzləşdirilmə postları operatorlarının və yoldəyişmə postları növbətçilərinin, işarəçilərin və başqa işçilərin işə çıxmasını (gəlməsini) yoxlamalı;
- onların vasitəsi ilə xidmət etdikləri iş yerlərinin vəziyyətini, xüsusən hərəkət tərkibinin stansiyanın texniki-sərəncam aktına uyğun bərkidilməsinin düzgünlüyünü yoxlamalı;
- çatışmazlıqlar olduqda hərəkətin təhlükəsizliyini və normal işi təmin edən lazımi tədbirlər görməli, lazımlıqda isə bu barədə stansiya rəisinə xəbər verməli.

Sual: Qatar dispetçerinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Qatar dispetçerinin vəzifə borcları aşağıdakılardır:

- hərəkətin müəyyən edilmiş həcmini təmin etmək, qatarların hərəkətini tezləşdirmək;
- hərəkət qrafikinə və qatarların tərtibat planına uyğun tərtibatı və göndərilməsi üzrə tapşırıqların yerinə yetirilməsinə dair stansiyaların işinə nəzarət etmək və tədbirlər görmək;
- stansiya növbətçilərinə, lazımlıqda isə qatar ləkləşmələrinin maşinistlərinə qatarların hərəkəti ilə əlaqədar vaxtında göstərişlər vermək;
- qatarların mənzillərdə hərəkətinə, stansiyalarda vaxtın-

da qəbulu, göndərilməsi və buraxılmasına nəzarət etmək.

Sual: Manevr rəhbərinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Manevr işinə başlamazdan əvvəl manevr rəhbərinin vəzifə borcları aşağıdakılardır:

- manevrlərdə iştirak edən bütün işçilərin, o cümlədən, lokomotiv briqadasının tam tərkibdə öz iş yerlərində olmasına əmin olmaq;

- maşinisti və manevrlərdə iştirak edən stansiya işçilərini görüləcək manevrlərin planı və onların yerinə yetirilməsi qaydaları ilə tanış etmək;

- vagonların hərəkəti üçün maneolərin (təkərlərin altındaki tormoz başmaqlarının və s.) olmadığını yoxlamaq.

Sual: Manevr rəhbərinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Manevr rəhbərinin vəzifə borcu aşağıdakılardır:

- manevr işini dəqiq və vaxtında yerinə yetirmək;
- manevr işinin aparılmasında iştirak edən bütün işçilərin düzgün yerləşdirilməsini və onların plana əsasən qarşılıqlı fəaliyyətini və manevr işinin hansı üsulla görüləcəyini təmin etmək;

- manevr işini elə təşkil etmək lazımdır ki, hərəkətin təhlükəsizliyi, manevr işində iştirak edən işçilərin şəxsi təhlükəsizliyi, hərəkət tərkibinin və daşınan yükünün saxlanması təmin olunsun.

Sual: Manevr zamanı lokomotiv briqadasının vəzifə borcları nədən ibarətdir?

- manevr işi tapşırığını dəqiq və vaxtında yerinə yetirmək;
- verilən işarələri diqqətlə izləmək, hərəkət haqqında işarələri və göstərişləri dəqiq və vaxtında yerinə yetirmək;
- yollarda olan insanların, yoldəyişənlərin vəziyyətini və hərəkət tərkibinin yerləşməsini diqqətlə izləmək;
- manevrin təhlükəsizliyini və hərəkət tərkibinin salamatlığını təmin etmək.

Sual: Qatar dispetçerinin işi və vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab: Qatar dispetçerinin vəzifə borcları aşağıdakılardır:

- hərəkətin müəyyən edilmiş həcmi təmin etmək, qatarların hərəkətini tezləşdirmək, onların stansiyada yola hazırlıq vaxtını azaltmaq üçün texniki vasitələrdən maksimum istifadə etmək, vagon parkından, lokomotivlərdən və mənzillərin buraxma (daşıma) qabiliyyətindən daha səmərəli istifadə etmək;
- hərəkət qrafikinə və qatarların tərtibat planına uyğun tərtibatı və göndərilməsi üzrə tapşırıqların yerinə yetirilməsinə dair stansiyaların işinə nəzarət etmək və tədbirlər görmək;
- stansiya növbətçilərinə, lazım gəldikdə isə qatar lokomotivlərin maşinistlərinə, qatarların hərəkəti ilə əlaqədar vaxtında göstərişlər vermək;

- qatarların mənzillərdə hərəkətinə, stansiyalarda vaxtında qəbulu, göndərilməsi və buraxılmasına, xüsusilə İMB və rab-

tə qurğularının normal işinin pozulduğu zaman, sərnişin, yüksərnişin, insanla tutulu qatarların, uzuntərkibli, ağırçəkili qatarların tərkibində 1-ci sinif təhlükəli (partlayıcı maddələrlə) və əndazəsiz yüklü vaqonları olan qatarları ötmələri və görüşmələri zamanı nəzarət etmək;

- hərəkət qrafikinin yerinə yetirilməsi, təhlükəsizliyin təminini, lokomotiv briqadalarının müəyyən edilmiş fasiləsiz iş vaxtının pozulmasına yol verilməməsi üçün tədbirlər görmək.

Sual: Qatar dispətçerin növbəyə daxil olarkən vəzifələri nədən ibarətdir?

Cavab: Qatar dispətçeri növbəyə daxil olarkən sahədəki qatarların hərəkət vəziyyəti ilə tanış olmalı, bütün stansiya növbətçilərinin növbəyə daxil olmasını yoxlamalı, saatları yoxlamaq üçün dəqiq vaxtı onlara bildirməli, stansiyalardakı vəziyyətlə və sahədə qüvvədə olan xəbərdarlıqlarla tanış olmalı, şəraitdən asılı olaraq görüləcək iş barədə, o cümlədən, hərəkətin təhlükəsizliyinin təmini üzrə stansiyalara lazımi göstərişlər verməlidir.

Dispətçer mərkəzləşdirilməsi ilə təchiz edilmiş sahələrdə qatar dispətçeri növbəyə daxil olarkən, stansiya rəisləri və ya qatarların qəbulu və göndərilməsi üzrə əməliyyatların yerinə yetirilməsi həvalə olunan digər işçilər vasitəsilə texniki vətələrin sazlığını yoxlamalı, sahənin stansiyalarındakı vəziyyətlə tanış olmalıdır.

Sual: Manevr rəhbərinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab:

- manevr işini dəqiq və vaxtında yerinə yetirmək;
- manevr işinin aparılmasında iştirak edən bütün işçilərin düzgün yerləşdirilməsini və onların plana əsasən qarşılıqlı fəaliyyətini və manevr işinin hansı üsulla görüləcəyini təmin etmək;
- qatarları texniki istismar Qaydalarının, ADDY-nun müvafiq təlimatlarının və göstərişlərinin tələblərinə uyğun tətbiq etmək;
- manevr işini elə təşkil etmək lazımdır ki, hərəkətin təhlükəsizliyi, manevr işində iştirak edən işçilərin şəxsi təhlükəsizliyi, hərəkət tərkibinin və daşınan yükün saxlanması təmin olunsun. İnsanla tutulu, əndazəsiz və 1-ci sinif təhlükəli yüklərlə (partlayıcı maddələrlə) dolu vaqonlarla manevr işləri xüsusi ehtiyatla aparılmalıdır.

Sual: Qatarların təhlükəsiz qəbulu üçün növbətçinin vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab:

- qatarları stansiyanın texniki-sərəncam aktı ilə müəyyən edilmiş ixtisaslaşmaya uyğun hərəkət tərkibindən boş yola qəbul etmək;
- gələn qatarlarla yolların tutulma ardıcılığını əvvəlcədən planlaşdırmaq və hər bir qatarın qəbulu üçün müvafiq yol hazırlamaq;

-
- qəbul-göndərmə yollarının vəziyyətinin (boş və ya tutulu olmasının) hesabatını aparmaq (idarəetmə cizazlarının göstəriciləri ilə, icra edilmiş hərəkət qrafikinə əsasən və başqa üsullarla).

Sual: Növbəyə daxil olan zaman qatar tərtibatçısının vəzifələri nədən ibarətdir?

Cavab: Tərtibatçı (baş konduktor) növbəyə daxil olan zaman öz rayonunun yollarında hərəkət tərkibinin olması və yerləşməsi ilə tanış olmalı, onun bərkidilməsinin etibarlığını yoxlamalı, manevr rayonu üçün müəyyən edilmiş bərkitmə vasitələrinin olmasına əmin olmalı, yoxlamanın nəticələri barədə stansiya növbətçisinə məruzə etməlidir.

Sual: Vagonların hərəkət sürətinin tənzimləyicisinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab:

- tərkibin buraxılmasına başlayarkən özlərinin xidmət etdikləri yollarda dayanmaq;
- təpə növbətçisinin verdiyi məlumatları və komandaları, qatar tərtibatçısının və ya lokomotiv maşinistinin verdiyi işarələri diqqətlə izləmək;
- yolların tutumundan daha tam istifadəni və təpəaltı parkın yollarında dayanan vagonlara yeni açılmış vagonların təhlükəsiz yanaşmasını təmin edərək, vagonları ehtiyatla tormozlamaq. Büyüt ayırmalar təpədən buraxılarkən təkər cütlə-

---

rinin altına əlavə tormoz başmaqları xüsusi çəngəllə qoyulur;

- lokomotiv vagonların birləşdirilməsi üçün yola girərkən tormoz başmaqlarını qatar tərtibatçısının və ya təpə növbətçisinin göstərişi ilə vagonların altından götürmək;
- onların iş rayonlarına ayırmaların intensiv hərəkəti zamanı qonşu yollara xidmət edən vagonların hərəkət sürətinin tənzimləyicilərinə kömək etmək.

HƏRƏKƏTİN TƏHLÜKƏSİZLİYİNƏ DAİR:

Sual: İkiyollu mənzillərin düz sahələrində yolların oxları arasındaki məsafə nə qədər olmalıdır?

Cavab: Yolların oxları arasındaki məsafə 4100 mm-dən az olmamalıdır.

Sual: Düz sahələrdə üç və dördyollu xətlərin ikinci və üçüncü yolların oxları arasındaki məsafə nə qədər olmalıdır?

Cavab: İkinci və üçüncü yolların oxları arasındaki məsafə ən azı - 5000 mm olmalıdır.

Sual: Stansiyalardakı yanaşı yolların oxları arasındaki məsafə düz sahələrdə nə qədər, ikinci dərəcəli yolların və yük rayonlarının yollarında nə qədər olmalıdır?

Cavab: Yanaşı yolların oxları arasındaki məsafə ən azı 4800 mm, ikinci dərəcəli yollarda isə ən azı - 4500 mm olmalıdır.

Sual: Stansiyalarda baş yollar kənardə yerləşdiyi halda onların arasındaki məsafəyə nə qədər icazə verilir?

Cavab: Bu halda ADDY rəisinin icazəsi ilə onların arasındaki məsafə - 4100 mm olmalıdır.

Sual: Torpaq yatağının üstdən eni nə qədər olmalıdır?

Cavab: Biryollu xəttlərdə 5,5 m, ikiyollu xəttlərdə - 9,6 m,

qayalıq və bataqlıq yerlərdən keçən xəttlərdə ən azı 5,0 m və 9,1 m-dən az olmamalıdır.

– ✓ **Sual: Torpaq yatağının kənarının üstdən eni nə qədər olmalıdır?**

Cavab: Yolun hər iki tərəfindən minimum 0,4 m olmalıdır.

– ✓ **Sual: Hansı radiusda əyri sahələrdə torpaq yatağı genişləndirilir?**

Cavab: Radiusu 2000 m-dən az olan əyri sahələrdə torpaq yatağı müəyyən edilən norma üzrə genişləndirilir.

Sual: Su daşan yerlərdə torpaq yatağının kənarı nə qədər olmalıdır?

Cavab: Güclü külək əsən zaman dalğanın maksimum hündürlüyündən 0,5 m-dən yüksək olmalıdır.

Sual: Yolun düz və radiusu 350 m və çox əyri sahələrində relslərin başlıqlarının daxili səthləri arasındaki məsafə nə qədər olmalıdır?

Cavab: Yolun düz və radiusu 350 m-dən çox olan əyri sahələrdə relsarası məsafə 1520 mm olmalıdır.

Sual: Daha kəskin əyrilərdə relsarası məsafə nə qədər olmalıdır?

Cavab: Radiusu 349-dan – 300 metrə qədər olan yerdə – 1530 mm, radiusu 299 m və az olan yerlərdə isə 1535 mm olmalıdır.

Sual: Rels şpal manqaları kompleks dəyişməyən sahə-

lərdə (yəni əsaslı təmirdən keçməmiş sahələrdə) bu ölçülər nə qədər olmalıdır?

Cavab: Radiusu 650 m-dən çox olan əyri və düz sahələrdə relsarası məsafənin nominal eninin – 1524 mm olmasına icazə verilir. Kəskin əyrilərdə bu relsarası məsafələr:

radiusu 650 m-dən – 450 m qədər – 1530 km

radiusu 449 m-dən – 350 m qədər – 1535 km

radiusu 349 m və az olanda – 1540 km

ölçüdə olmasına icazə verilir.

Sual: Yolun düz və əyri sahələrində düzəldilməsi tələb edilməyən relsarası məsafənin nominal ölçülərdən kənara çıxma miqdarı darlıq və genlik üzrə nə qədər olmalıdır?

Cavab: Bu hallarda relsarası məsafənin darlığı – 4 mm, genliyə + 6 mm icazə verilir.

Sual: Hərəkət sürəti 50 km/saat və az olan sahələrdə darlığı və genliyə nə qədər icazə verilir?

Cavab: Hərəkət sürəti 50 km və az müəyyən edilmiş sahələrdə darlığı – 4 mm, genlik üzrə + 10 mm-dən çox olmamalıdır.

Sual: Relsarası məsafənin hansı ölçülərə qədər az və ya çox olmasına icazə verilir?

Cavab: Relsarası məsafənin – 1512 mm-dən az, 1546 mm-dən çox olmasına icazə verilmir.

Sual: Yoldəyişənlərdə kənar kəsişmələrdə hansı nasazähləqlər mövcud olduqda onların istismarı qadağan olunur?

Cavab:

- yoldəyişən tiyələrin dərti qollarından aralanması;
- tiyənin və dərti qolunun qabağında yoldəyişənin bağlı hələndə tiyənin çərçivə relsindən 4 mm və çox aralı qalması;
- təkər cütü darağının tiyənin üzərinə çıxmazı təhlükəsini yarada bilən tiyənin bütün hallarda ovxalanması və ovxalanmanın uzunluğu;
- baş yollarda - 200 mm və çox.
- qəbul göndərmə yollarda - 300 mm və çox, digər stansiya yollarında - 400 mm və çox
- tiyənin başlığının en kəsiyinin - 50 mm və çox ölçmə yərində tiyənin çərçivə relsinə nisbətən - 2 mm və çox aşağı olması;
- kontrrels başlığının işlək üzü ilə çarpazın ürəkciyinin işlək üzü arasındaki məsafə - 1472 mm-dən az;
- kontrrels və biğcığ başlığının işlək ipləri arasındaki məsafə - 1435 mm-dən çox;
- tiyənin və çərçivə relsinin sınması;
- çarpazın, ürəkciyin, biğcığın və ya kontrrelsin sınması;
- birbətlədə boltun və ya ikiboltlu içlikdə isə hər iki kontrrels boltunun qırılması.

Sual: Calaqsız rels hansı sahələrdə qoyula bilər?

Cavab: Bütün kateqoriyalı düz yollarda və radiusu 350 m-dən az olmayan əyri sahələrdə calaqsız rels qoyula bilər.

Sual: Rels pletində ciddi qüsür və ya çat aşkar edilərsə təcili olaraq hansı tədbirləri görmək lazımdır?

Cavab: Müvəqqəti olaraq qüsurlu yer dəmir yanlışa alınmalıdır, əgər sınıq üzə çıxarsa 25 km/saatda xəbərdarlıq qoyaraq, qüsurlu yer 8-11 m uzunluqda kəsilib əvəzinə rels qoyulmalıdır, sonra isə pletin bütövlüyü bərpa olunmalıdır.

✓ **Sual: Giriş svetoforunda**

a) Bir qırışan sarı işıq (bir yaşılla) nəyi göstərir?

Cavab: Qatara müəyyən edilmiş sürətlə stansiyanın baş yolu daxil olmasına icazə verilir, növbəti svetofor açıqdır və onu aşağı sürətlə keçmək tələb olunur.

✓ **b) Bir qırışan yaşıl, bir sarı işıq və bir işıqlanan yaşıl zolaq nəyi göstərir?**

Cavab: Qatara 80 km/saatdan yuxarı olmayan sürətlə stansiyanın yan yolu daxil olmağa icazə verilir, növbəti svetofor açıqdır və onu 80 km/saat çox olmayan sürətlə keçmək tələb olunur.

✓ **c) İki sarı işıq və bir işıqlanan yaşıl zolaq nəyi göstərir?**

Cavab: Qatara 60 km/saat yuxarı olmayan sürətlə stansiyanın yan yolu dayanmağa hazır vəziyyətdə qəbul olunmağa icazə verilir, növbəti svetofor bağlıdır.

✓ **ç) Üç sarı işıq harada tətbiq olunur?**

Cavab: Motor vaqonlu qatara «tək lokomotivlə» götürülməyən növlu drezinə yolun boş hissəsinə xüsusi ehtiyatla 20 km/saatdan artıq olmayan sürətlə qırmızı işarəli marşrut svetoforuna qədər hərəkət etməsinə icazə verilir.

✓ **Sual: Çıxış svetoforunda**

a) İşarələrindən yuxarıdakı qırışan iki sarı işıq nə göstərir?

Cavab: Qatara stansiyadan aşağı süretlə yola düşməyə icazə verilir, qatar yoldəyişən üzərində istiqamətini dəyişərək hərəkət edir, növbəti svetoforlar açıqdır.

✓ **b) Bir yaşıl və bir ağ-ay işığı nəyi göstərir?**

Cavab: Qatara stansiyadan yola düşməyə icazə verilir, qabaqda iki və ya daha çox blok sahə boşdur.

✓ **c) Bir sarı və bir ağ-ay işığı nəyi göstərir?**

Cavab: Qatara stansiyadan yola düşməyə icazə verilir, qabaqda bir blok sahə boşdur.

Sual: Svetoforanın şərti icazəverici işarəsi avtoblokirovka ilə təchiz olunmuş sahələrin sürətli yoxusunda keçid svetoforunda yerləşdirilmiş lövhədən əksetdirici nişanla verilən şəffaf ağ rəngli «T» hərfi şəklində işarə nəyi göstərir?

Cavab: Yük qatarına qırmızı işarəli svetoforu 20 km/saatdan artıq olmayan sürətlə xüsusi ehtiyatla keçməyə və bundan sonra hərəkət üçün manəyə yarandıqda onu dərhal saxlamağa hazır olmaqla icazə verilir.

Sual: Relsarası standart uzunluq və qısaldılmışların uzunluqları hansılardır?

Cavab: R-50 və daha ağır tipli relslərdə standart uzunluqlar - 25 m və 12,5 m olmalıdır. Qısaldılmış relslərin uzunluqları 25 m üçün - 24,92 m, 24,84 m, 12,5 m üçün isə 12,46 m, 12,42 m və 12,38 m olmalıdır.

Sual: İstismar prosesində relslər tək-tək dəyişdirilərkən yolda olan relslə yeni dəyişdirilmiş relsdə şaquli və üfüqi çıxıntılarının (pilləciklərin), yəni rels başlıqlarında müqayisədə hündürlükdə fərq nə qədər olmalıdır? Cox olarsa hansı ölçülər götürülməlidir?

Cavab: 1 mm-dən çox şaquli və ya üfüqi pilləyə malik olan relslər kecid yanlıqları ilə birləşdirilməlidir. Çıxıntılı (pilləcikli) calağın üzərindən qatarların hərəkət sürəti havanın temperaturundan asılı olaraq aşağıdakı kimi olmalıdır:

Hərəkət sürəti

Pillənin ölçüsü - 25° C-dən yüksək - 25° C və aşağı

1 mm-dən çox 2 mm-ə qədər - 80 km/saat 50 km/saat

2 mm-dən çox 4 mm-ə qədər - 40 km/saat 25 km/saat

4 mm-dən çox 5 mm-ə qədər - 15 km/saat 15 km/saat

5 mm-dən çox olarsa hərəkət dayandırılır.

Sual: R-75, R-65, R-50 tipli relslərin hündürlüğünün, başlığın və oturacağın ölçüləri hansılardır? 1 p/metr uzunluğunda relsin kütləsi - çəkisi nə qədərdir?

Cavab:

Reislərin tipi:	R-75	R-65	R-50
Hündürlüyü	192 mm	180 mm	152 mm
Oturacağı	150 mm	150 mm	132 mm
Başlığı	72 mm	71 mm	70 mm
Çekisi	74,41 kq	64,72 kq	51,67 kq

Sual: Standart ağac şpalların ölçüləri (hündürlüyü, eni və uzunluğu) hansılardır və neçə növ olur?

Cavab:

Növləri	Hündürlüyü	Eni	Uzunluğu
I	180 mm	250 mm	2750 mm +- 20 mm
II	160 mm	230 mm	2750 mm +- 20 mm
III	150 mm	230 mm	2750 mm +- 20 mm

Sual: Adi yoldəyişən hansı əsas hissələrdən ibarətdir və onlar hansılardır?

Cavab: Adi yoldəyişən üç əsas hissədən ibarətdir:

1-ci hissə: çərçivə relsin qabaq calağından arxa calağadək və tiyənin kökünə kimi olan məsafədə çərçivə relsləri, tiyələr və onların bağlayıcıları daxildir.

2-ci hissə: çərçivə relsinin arxa calağından kontrrelsin qabaq calağı və çarpazın ön calağınadək məsafədə keçid əyri və düz yollara daxildir.

3-cü hissə: kontrrelsin ön calağı və çarpazın ön calağından arxa məsafədə çarpaz və kontrrelslər daxildir.

Sual: Adi yoldəyişənlərdə izin nəzarət ölçmə yerləri və onların şablonla ölçüləri hansılardır?

Cavab: Adi yoldəyişənlərdə ölçü yerləri aşağıdakılardır:

Çərçivə relsinin ön calağında - 1520 mm (R-65 və R-50 tripli yoldəyişənlərdə) tiyənin ucunda R-65 tripli yoldəyişən və 1/11 və 1/9 markada - 1524 mm, R-50 tripli 1/9 və 1/11 markada - 1528 mm, tiyənin kökündə düz yola - 1521 mm, yan yola 1520 mm, kecid əyrisinin ortasında R-65 və R-50 hər ikisində 1/11 markada - 1520 mm, hər iki tipdə 1/9 markada 1524 mm, əyrinin sonunda, çarpazın əvvəli və sonunda hər iki tərəfə, həmçinin ürəkciyin 20 mm olan yerində - 1520 mm olmalıdır.

Sual: Adi yoldəyişənlərdə normadan kənara çıxma halları hansı ölçülərdə olur? (darlıq və genliyə)

Cavab: Çərçivə relsinin calağında, tiyənin ucunda və kökündə genliyə + 4 mm, kecid əyri ortasında + 10 mm, çarpazda + 3 mm bu ölçülərdə darlığa - 2 mm, çarpazda və əyrinin sonunda - 3 mm icazə verilir. Yeyilmə nəzərə alınmaqla 1546 mm-dən çox olmamalıdır.

Sual: İşarə nişanları və yol işaretləri yolun hansı tərəfində və hansı məsafədə qoyulur?

Cavab: İşarə nişanları hərəkət istiqamətinin sağ tərəfi, yol

ışarələri isə kilometrlər hesabılə sağ tərəfdə kənar yolu oxun-
dan ən azı 3100 mm məsafədə qoyulur.

Sual: Hüdud sütuncuqları iki yolu arasında hansı məsafə-
də qoyulur?

Cavab: Hüdud sütuncuqları qovuşan yolların oxları arasın-
dakı məsafə 4100 mm olan yerdə qoyulur.

**Sual: Yolölçən vaqon yoxlama zamanı yolda mövcud
olan hansı nasazlıqları lent üzərində əks etdirir?**

Cavab: Yoxlama zamanı yolda olan yolu genişlənməsi, da-
ralması, yolu yatması hər xəttdə ayrılmazla, səviyyənin kə-
nara çıxmazı, çapraz yatmalar, yolu planda vəziyyəti.

**Sual: Yoxlama zamanı aşkar olunmuş yolda olan na-
sazlıqlar necə düzəldilir?**

Cavab: Vaqonun lenti alınan kimi analiz olunur, daha ciddi
qüsurlar 1-ci növbədə, sonra qeyri ciddi, daha sonra qalan
qüsurlar yerində briqada köməyi ilə düzəldilir ki, növbəti yox-
lamada nasazlıqlar təkrar olunmasın və qeyri-kafi kilometr ol-
masın.

**Sual: Yolu cari saxlanışında hansı işlərin görülməsi nə-
zərdə tutulur?**

Cavab: Yolu cari saxlanışı müntəzəm olaraq yolu vəziyy-
ətini nəzarətdə saxlamaqla vaxtlı-vaxtında aşağıdakı işlərin
görülməsini təmin edir:

Yolu şablonla söküüb-tikilməsi, calaqlarda məsamələrin

tənzimlənməsi, profildə yolu düzəldilməsi, rixtovka, şpal-
ların, çevirici tirlərin, relslərin, onların bağlayıcılarının, balla-
stın hissə-hissə dəyişdirilməsi, yolu torpaq yatağının yandan
düzəldilməsi, suaxidıcı körpü məcralarının vaxtaşırı təmizlən-
məsi və sair. Yolu cari saxlanışının hər iki həftəlik işi plan-
laşdırılır, planlaşdırılan işlər yol briqadırının iki həftəlik
qrafikində (PU-74 formalı hesabatda) qeyd olunur.

**Sual: Yolu cari saxlanışında əsas üsul nədən ibarətdir
və bu üsul necə tətbiq olunur?**

Cavab: Yolu cari saxlanışında əsas üsul yolda əmələ gələ
biləcək nasazlıqların vaxtında qarşısının alınmasıdır. Bu məq-
sədlə yolu ümumi vəziyyəti, həmçinin onun ayrı-ayrı ele-
mentlərinin vəziyyəti müvəqqəti olaraq öyrənilməli və yolda
qüsurların və nasazlıqların əmələ gəlmə səbəbləri aydınlaşdı-
rlaraq onların vaxtında düzəldilməsi təmin olunmalıdır.

Sual: Neçə cür təmir işləri var?

Cavab: Əsaslı, orta, qaldırma relsləri təzə relslərlə bütöv
dəyişmək, relsləri yarım-yararlı relslərlə bütöv dəyişmək, yol-
dəyişənin metal hissələrini təzə və yarım-yararlı yoldəyişən-
lərlə əvəz etmək.

**Sual: Əsaslı, orta və qaldırma təmir işləri nə vaxt
aparılır? Bu təmir işləri nədən aslıdır?**

Cavab: Əsaslı təmir işləri relslərdə normadan artıq yeyinti
olduqda aparılır.

Əsaslı təmir zamanı çirkli ballast, rels-şpal çərçivəsi dəyişdirilir, eyni zamanda torpaq yatağı, süni qurğular və ballast qatıda təmir olunur. Orta təmir işləri ballast qatının çirkəlməsi zamanı aparılır. Çirkli ballast təmizlənir və bərabər tək-tək rels, şpal və başqa bağlayıcılar da dəyişdirilir.

Qaldırma təmir işləri ən çox yayılmış təmir işlərindən biridir. Belə ki, qaldırma təmir işləri zamanı şpalın altında çinqılın bərabər olması və yumuşaqlığı, rels altı, oturacaq və ballastın su keçirmə qabiliyyəti pozulduqda aparılır.

Əsaslı, orta və qaldırma təmir işləri həmin sahədə buraxılan tonajdan asılıdır. Belə ki, əsaslı təmir - 500 mil.ton km. orta təmir - 350 mln ton km, qaldırma - 150 mln ton km-dən sonra aparılır.

Sual: Əsaslı təmir işlərinin qəbulunun texniki şərtləri nədən ibarətdir?

Cavab: Yol aşağıdakı normalardan kənara çıxmamalıdır.

Şablona görə düz sahədə - 2 mm

Reislərin səviyyəsinə görə - 3 mm

Sual: Calaqsız yolda plan və uzununa profil necə olmalıdır?

Cavab: Planda calaqsız yol düz və əyrinin radiusu 350 m-də çox olan yerlərdə qoyulur.

Sual: Ən uzun və qısa rels pleti necə metr olmalıdır?

Cavab: Normal pletin uzunluğu 700 - 800 metr, amma 250

m-dən az olmalı deyil. Yol xidməti rəisinin icazəsi ilə 150 metrə kimi rels pleti yola qoymaq olar. Ən uzun plet 950 metrdir.

Sual: Rels pletlərinin bir-birinə birləşdirilməsi və calaqlayıcılar necə olmalıdır?

Cavab: Havanın hərarətinin dəyişməsi ilə əlaqədar olaraq pletin uzunluğu artır və azalır. Bununla əlaqədar olaraq uzanmanın və qısalmanın kompensasiya etmək üçün pletlər arasında nizamlayıcı resslər qoyulur. Bir-birinə birləşən pletlərin uzunluqlarının yarısının cəmi 600 metrədən çox olarsa, üç cüt nizamlayıcı rels qoyulur. Əgər pletlərin yarısının cəmi 600 m olarsa, 2 cüt nizamlayıcı rels qoyulur. Nizamlayıcı resslərin uzunluqları 12,5 : 12,42 m olur.

Sual: Rels pletində hərarət gərginliyinin dərəcəsi (razryadkası) necə cür olur?

Cavab: Calaqsız yolu istismar prosesi zamanı pletdə əmələ gəlmiş hərarət gərginliyi razryadkası iki cür olur.

1 - Epizodik, 2 - mövsümi.

Sual: Torpaq yatağı nədir?

Cavab: Torpaq yatağı dəmir yoluñ üst quruluşuna qədər olan hissəsidir.

Sual: Torpaq yatağı necə cür olur?

Cavab: Torpaq yatağı qazma və tökmədən ibarətdir.

Sual: Qazma və tökmə torpaq yatağı hansı yerdə qurulur?

Cavab: Qazma torpaq yatağı - dağ və dağətəyi ərazilərdə,

tökmə torpaq yatağı isə relyefi düz olan sahələrdə qurulur.

Sual: Torpaq yatağı hansı elementlərdən ibarətdir?

Cavab: Torpaq yatağı əsasən bədən, oturacaq yanlardan (yamaclardan) və qaşdan ibarətdir.

Sual: Torpaq yatağının yamaclarının mailliyi nədən asılıdır?

Cavab: Torpaq yatağının yamaclarının mailliyi qazma və tökmənin hündürlüyündən asılı olaraq dəyişir:

Hündürlük 3 m-də 1:1; 6 m-də 1:1,5; 12 m-də 1:1,75; 12 m çox 1:2 nisbətində dəyişir.

Sual: Torpaq yatağı hansı qruntlardan qurulur?

Cavab: Torpaq yatağın bütün drinajlı yerli torpaqlardan istifadə edilir.

Sual: Torpaq yatağında hansı xəstəliklər olur?

Cavab: Torpaq yatağında qruntun (torpağın) yük götürmə qabiliyyəti azaldıqca onun nəmliyi artır. Yatağı və ballast prizmanı sağlam saxlamayanda, aşağıdakı xəstəliklər əmələ gəlir: ballast təknəsi, yastiğı, kisəsi və yuvası kimi xəstəliklər yaranır, yataq deformasiyaya uğrayaraq çökmələr əmələ gəlir.

Sual: Yuxarıda göstərilən xəstəlikləri aradan qaldırmaq üçün hansı tədbirlər görülməlidir?

Cavab: Torpaq yatağının üst qatında baş vermiş deformasiyalar - çökmələri, təknələri, kisələri, yuva və s. xəstəlikləri aradan qaldırmaq üçün, həmin hissə kəsilib götürülür, yerinə qırma daş, çıraq, şlak, qum, drinaj və qrunt tökülməlidir.

Sual: Torpaq yatağında olan suları axıtmaq üçün hansı qurğulardan istifadə edilir?

Cavab: Dəmir yoluna, o cümlədən torpaq yatağına atmosfer, sel və qrunt sularını yiğib kanal, lotoq, su ötürücü arxlər və küvetlər vasitəsi ilə körpülərə tərəf yönəltmək lazımdır.

Sual: Sürüşmə necə əmələ gəlir?

Cavab: Torpaq yatağının yamaclarında qruntun (torpağın) çox sulanması nəticəsində aşağı gil qatından su keçməyərək sürüşmə əmələ gətirir.

Sual: Qabarma necə əmələ gəlir?

Cavab: Yataqda donma vaxtı eyni tərkibli (mergel, gil) və nəmliyi olmayan quru qruntda deformasiya nəticəsində qabarma baş verir. Belə olduqda həmin yer kəsilib götürülür, yeni qruntla əvəz edilir.

Sual: Uçurum əsasən hansı dəmir yolu torpaq yatağında baş verir?

Cavab: Uçurum əsasən dağ, dağətəyi ərazilərdə olur. Bunun karşısını almaq üçün tunel, qalereya, istehkam və qoruyucu divarlardan istifadə edilir.

Sual: Torpaq yatağının eni nə qədər olmalıdır?

Cavab: Tək yolda düz sahələrdə 5,6 m, dağlıq sahələrdə 5,0 m cüt yolda düz sahələrdə 9,6 m, dağlıq sahələrdə 9,0 m.

Sual: Torpaq yatağının normal istismarını təmin etmək üçün nə edilməlidir?

Cavab: Arxlərin dağüstü və su ötürücü novların, suyun ma-

neəsiz axınını təmin etmək, torpaq yatağının əyrilərinin və tökülmələrin əyrilərindəki aşmaların aradan götürülməsinin yerinə yetirilməsini təmin etməlidir.

Sual: Torpaq yatağında qoruyucu və bərkidici qurğular nə deməkdir?

Cavab: Dəmir yolunda torpaq yatağının, suötürücü, qoruyucu və bərkidici qurğularının saxlanması qaydalarına riayət etməklə, qatarların fasıləsiz, təhlükəsiz və təyin edilmiş sürətlə hərəkətini təmin etmək deməkdir.

Sual: Torpaq yatağına və onun qurğularına neçə cür nəzarət və baxışlar var?

Cavab: Torpaq yatağına, onun bərkidici-qoruyucu qurğularına 4 cür nəzarət və baxışlar var. Onlardan a) sistematik nəzarət; b) cari baxışlar; v) dövrü baxışlar; q) xüsusi müayinələr və müşahidələr və s.

Sual: Göstərilən nəzarətlər kimlər tərəfimdən həyata keçirilir?

Cavab: Torpaq yatağına, onun bərkidici-qoruyucu qurğularına sistematik nəzarət dəmir yolu və süni qurğular baxıcıları, yol briqadırları, torpaq yatağı üzrə ixtisaslaşmış briqadaların briqadirləri tərəfindən 1 №-li əlavədə göstərilən müddətlərdə həyata keçirilir.

Sual: Uçurumlara, sürüşmələrə, yuyulmalara məruz qalan yerlərdə yoxlamalar necə aparılır?

Cavab: Uçurumlara, sürüşmələrə, yuyulmalara və digər de-

formasiyaları olan qeyri-sabit torpaq yataqlarına baxışlar və nozaret edilmə qaydaları hər bir sahə üçün yol distansiyası tərəfindən işlənib hazırlanan və «Yol» İB-nin rəisi tərəfindən təsdiq edilən xüsusi yerli təlimatla müəyyən edilməlidir.

Sual: Torpaq yatağının və onun tikililərinin normal istismarını təmin etmək üçüb nə etmək lazımdır?

Cavab: Su ötürüçü qurğuların dibinin, drenaj kəsiklərinin çıxışlarının təmizləmək, suyun maneəsiz axması təmin etmək, kolları və ağacları kəsməklə su ötürüçü arxları, novları təmizləmək lazımdır.

Sual: Torpaq yatağının əsaslı təmirinə nə daxildir?

Cavab: Hər bir ayrı-ayrı hallarda əsaslı təmirin keçirilməsi zəruriyyəti və onun həcmi torpaq yatağının və onun tikililərinin hissə-hissə tədqiqi əsasında sahənin mühəndis-geoloji xüsusiyyəlləri,yük gərginliyi və digər yerli şərait nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.

Sual: Yolların əsaslı, orta və doldurma təmiri zamanı nə etmək lazımdır?

Cavab: Əsaslı təmir zamanı torpaq yatağında uçurum, ballast dərinləşmələri (çanaqlar, yataq, kisələr, yuva və s.) aradan qaldırılmaqla təmir, kənarların kəsilməsi və düzəldilməsi, su ötürüçülərin bərpası və təmiri həmçinin ayrı-ayrı yerlərdə torpaq yatağının genişləndirilməsi yerinə yrtirilməlidir.

Sual: Dəmir yolunun sürüşmədən qorunması tədbirləri necə olur?

Cavab: Tutucu qurğuların, kontrbanket, dayaq divarı, kontfors, cərgəli dirəklər, qrunt sularının kənara axıdılması üst səthədə axmanın (novun) qurulması, üst hissənin hamarlanması su keçirməyən örtüyün qurulması lazımdır. Dəmir yolunun üst quruluşunun altında tökülən demokratik ölçüləri olan trapesiya şəkilli konstruksiya - bu da bütün qruntlardan tökülür. Bu ölçü mühəndisin konstruksiyasıdır.

Sual: Körpünün üst quruluşu hansı elementlərdən ibarətdir ?

Cavab: Körpünün üst quruluşu aşağıdakı elementlərdən ibarətdir:

- rels, k/rels, k/bucaqlıq, mühafizə bucaqlığı, körpü tiri, mühafizə tiri, pəncəli bolt;
- mühafizə boltu və bərkidicilər.

Sual: Körpü tirinin en kəsiyinin ölçüləri nə qədədir?

Cavab: Körpü tirinin en kəsiyinin ölçüləri aşağıdakı kimidir:

Uzununa tirlər

və ferma

arasında məsafə m.

2,0 m-ə qədər olanda

2,0 m-dən 2,2 m-ə qədər

2,2 m-dən 2,3 m-ə qədər

2,3 m-dən 2,5 m-ə qədər

Körpü tirlərinin en kəsikləri

Kontr bucaqla

olanda

20x24

20x24

22x26

22x28

Kontr rels

olanda

20x24

22x26

22x28

24x30

Sual: Kontrreləs nə üçün qoyulur?

Cavab: Kontrreləs ona görə qoyulur ki, əgər qatar körpünün

girişində yolda düşərsə, kontrreləs qatarı körpü boyu istiqamətləndirib körpünü uçmağa qoymur.

Sual: Mühafizə tirinin vəzifəsi nədir ?

Cavab: Mühafizə tirinin vəzifəsi körpü tirlərinin epyurasının pozulmasına imkan verməməkdir.

Sual: Dayaq hissələri nə üçün qoyulur və onların vəzifələri nədən ibarətdir ?

Cavab: Dayaq hissələri şaquli qüvvələri qəbul edir və qüvvələri dayaqların bədəninə ötürür, ordan da dayaqların özüllərinə paylayır.

Sual: Hansı dayaq hissələrini tanıyırsınız ?

Cavab: Yastı, tangensal, sektor və diyircəkli.

Sual: Aşırımlar növlərinə görə neçə cür olur?

Cavab: Aşırımlar növlərinə görə 6 cür olur: - plitə şəkilli, qabırğalı, paliqonal şəkilli, poroleloqram şəkilli, çərçivə şəkilində və tağ şəkilində.

Sual: Materialına görə aşırımlar neçə cürdür?

Cavab: Materialına görə aşırımlar 5 cür olur: metal, d/beton, tağlı daş, tağlı d/beton, ağac.

Sual: Mühafizə bucaqlığının ölçülərini deyin?

Cavab: Mühafizə bucaqlar mm ölçüləri - L160x100x12

Sual: Aşırımların uzunluğundan asılı olaraq hansı dayaq hissələri nə vaxt qoyulur?

Cavab: Əgər dəmir-beton aşırımının uzunluğu 10 m olarsa,

onda yastı dayaq hissələri qoyulur, 10 m-dən - 20 m-ə qədər olarsa tangensal dayaq hissələri qoyulur, 20 m-dən çox olarsa diyircəkli və sektor şəkilli dayaq hissələri qoyulur, metal aşırının uzunluğu 10 m olarsa, yastı dayaq hissələri qoyulur, 25 m-dən çox olarsa diyircəkli və sektor şəkilli dayaq hissələri qoyulur, metal aşırının uzunluğu 5 m-ə qədər olarsa, onda bir yaruslu ferma altı ağaç tir qoyulur.

Sual: Yolun oxu ilə körpünün oxu arasmdakı fərqə nə qədər icazə verilir?

Cavab: Yolun oxu ilə körpünün oxu arasmdakı fərqə cəmi 30 mm icazə verilir.

Sual: Aşırının yük götürmə qabiliyyəti necə hesablanır və hesabat üçün hansı göstəricilər lazımdır?

Cavab: Aşırının yük götürmə qabiliyyəti düsturlar əsasında aparılır, yük götürmə qabiliyyətini hesablamaq üçün aşağıdakı göstəriciləri əvvəlcədən təyin etmək lazımdır.

Lp, hb, e, hn dayaqda, hn ortada, P,

J max, Ln, L, Jo, W, Zo, D, d.

Bunları bildikdən sonra formulalar əsasında aşırının yük götürmə qabiliyyətini hesablamaq olar.

Sual: Körpüdə deformasiyanı hansı priborla ölçürlər?

Cavab: Körpüdə deformasiyanı «Proqibomer» priboru ilə ölçürlər.

Sual: Körpüdə gərginlik hansı priborla ölçülür?

Cavab: Körpüdə gərginlik «Tenzometr» priboru ilə ölçülür.

Sual: Betonun markası nə ilə ölçülür və onun vahidi nədir?

Cavab: Betonun markası «Sklerometr» priboru ilə ölçülür və onun vahidi kq/sm²-dir.

Sual: Körpünün dayağı neçə cür olur?

Cavab: Körpünün dayağı müxtəlif konstruksiyalı kənar və orta dayaqlardan ibarətdir. Materialına görə dayaqlar monolit betondan, but-betondan, dəmir - betondan, daş kladkadan, yiğma betondan və yiğma dəmir-belondan ibarətdir. Dayaqlar monolit və yiğma olurlar. Yiğma dayaqlar da iki cür olur:

1) Yiğma dirəkli oboloçka şəklində.

2) Yiğma monolit şəklində.

Sual: Dayaqda çatın əmələ gəlməsinin səbəbləri hansılardır?

Cavab: Dayaqda çatin əmələ gəlmə səbəbləri aşağıdakılardan ibarətdir:

Əgər özülün əsası zəif olarsa, onda dayaqda çat əmələ gəlir, əgər stik şkaf divarının üstündə olarsa çat əmələ gəlir, dayaq keyfiyyətsiz hazırlanıqda da çat əmələ gəlir.

Sual: Hansı körpülərdə k/rels qoyulur?

Cavab: Tam uzunluğu 50 m -dən böyük olan körpülərdə kontr rels qoyulur.

Sual: Metal aşırımda hansı element eninə tirlə uzununa tiri birləşdirir?

Cavab: Metal aşırımda «Rıbka» eninə tirlə uzununa tiri birləşdirir.

Sual: Fasonka nə üçün qoyulur?

Cavab: Dioqonal birləşmələrini birləşdirmək üçün «Fasonka»dan istifadə olunur.

Sual: Körpüdə qabarit ölçüləri neçədir?

Cavab: Körpüdə qabarit - 4,90 m-dir.

Sual: Bərabərləşdirici cihaz körpüdə nə üçün qoyulur?

Cavab: Bərabərləşdirici cihaz körpüdə aşırımları tənzimləmək üçün qoyulur.

Sual: Torpaq yatağının hündürlüyü neçə metr olanda körpünün girişində düşmə piləkəni qoyulur?

Cavab: Torpaq yatağının hündürlüyü 5,0 m dən çox olanda körpünün girişində düşmə pilləkəni qoyulur.

Sual: Körpüdə sığınacaq neçə metrdən bir qoyulur və necə?

Cavab: Körpüdə sığınacaq şahmat üsulu ilə 25 m-dən bir qoyulur.

Sual: Hansı səni qurğuları tanıyırsınız?

Cavab: Aşağıdakı səni qurğular mövcuddur:

- körpülər, tunellər, yolötürücü, piyada körpülər, viaduk, akveduk, daş körpülər;
- metal körpülər, dəmir-beton körpülər, borular, sifonlar, dyükerlər.

Sual: Tunellərdə qabarit necədir?

Cavab: Tunellərdə qabarit 4,90 m-dir.

Sual: Tyubinqlər tunellərdə neçə cür olur?

Cavab: Tyubinqlər tunellərdə iki cür olur. Çuqun və dəmir beton tyubinqlər

Sual: Akveduk və viaduk harada qoyulur?

Cavab: Akveduk qazmalarda kanal suyunu buraxmaq üçün, viaduk isə dağlıq sahələrdə və yarğanlarda tikilir.

Sual: Borular neçə cür olur ?

Cavab: Borular üç cür olur - dəmir-beton, metal və tağlı daş borular.

Formasına görə isə iki cür olur - dairəvi və düzbucaqlı.

Sual: Körpüdə konsol neçə cürdür?

Cavab: Körpüdə konsol iki cürdür - qısa konsol və uzun konsol.

Sual: Pəncəli bolt hansı elementi bərkidir?

Cavab: Pəncəli boltla körpü tirləri aşırının yuxarı kəmərinə birləşdirilir.

Sual: Mühafizə boltu nə üçündür?

Cavab: Mühafizə boltu mühafizə tiri ilə körpü tirini birləşdirir.

Sual: Körpünün məcrasında suyu istiqamətləndirmək üçün hansı tikintilər tikilməlidir?

Cavab: Körpünün məcrasında suyu istiqamətləndirmək üçün

- perepadlar, pilləvari sahilbərkitmə divarları, dambalar və bəraj divarları tikilir.

Sual: Dayaq hissəsi aşırım altı sahəyə nə ilə bərkidilir?

Cavab: Dayaq hissələri aşırım altı sahəyə anker boltları ilə birləşdirilir.

Sual: Körpüdə ballastın qalınlığı nə qədər olmalıdır?

Cavab: Körpüdə ballast qatının qalınlığı - 30 sm-dir.

Sual: Metal aşırımların hissələri hansı birləşmələrlə birləşir?

Cavab: Metal aşırımların hissələri qaynaq, bolt və pərçim birləşmələri ilə birləşdirilir.

Sual: Yüksək gərginləşmiş boltların bərkidilməsi hansı açarla yoxlanılır və norma nə qədər olmalıdır?

Cavab: Yüksək gərginləşmiş boltların bərkidilməsi «dinamometrik» açarla yoxlanılır, norma 110 kq/sm² olmalıdır.

Sual: Zəif pərçim birləşmələri nə ilə yoxlanılır?

Cavab: Zəif pərçim birləşmələri çəkicilə yoxlanılır.

Sual: İnşaat hündürlüyü nə deməkdir?

Cavab: Relsin altından aşırımin aşağı konstruksiyasına qədər olan hissəsinə inşaat hündürlüyü deyilir.

Sual: Metal körpünün aşırımlarının rənglənməsinin müddəti necə ildir?

Cavab: Metal körpünün aşırımlarının rənglənməsinin müddəti 5 ildir.

Sual: Metal aşırımları rəngləmək üçün hansı materiallardan istifadə olunur?

Cavab: Metal aşırımları rəngləmək üçün - 124 X B və 125 XB materiallarından istifadə olunur.

Sual: Dayağın özülləri neçə cür olur?

Cavab: Dayağın özülləri üç cür olur:

- 1) yiğma dəmir-beton oboločki
- 2) buraxılmış quyu (opusknie kolodsi)
- 3) kesonni

Özül yiğma oboločkada 2 yerə bölünür:

- 1) yiğma dəmir-beton svay O - 0.40 - 1 m
- 2) svay oboločkadan ibarət olan dirək şəkilli özüllər -O-1,6-2,4 m.

Sual: Aşırımin işçi elementlərində pərçim birləşməsini necə dəyişirlər?

Cavab: Aşırımin işçi elementlərində pərçimi qatarlar arası dəyişirlər.

Sual: Piyada körpülərdə elektirikləşdirilmiş sahədə qoruyucu şit nə üçün və hansı ölçüdə qoyulur?

Cavab: Piyadaların təhlükəsizliyini qorumaq üçün hündürlüyü 2,0 m, eni isə 1,0 m olan qoruyucu şit piyada körpünün hər iki tərəfinə qoyulur.

Sual: Metal körpülərdə yanğına qarşı avadanlıqlar hansılardır?

Cavab: Metal körpülərdə yanğına qarşı avadanlıqlar aşağıdakılardır.

Həcmi - 200 l olan çəllək, 0,25 m³ həcmində qumla dolu yesik, yanğınsöndürən və gidropult.

Sual: Körpü tirləri arasındaki məsafə nə qədərdir?

Cavab: Körpü tirləri arasındaki məsafə - 150 mm-cir.

Sual: Körpüyə neçə cür baxış keçirilir?

Cavab: Körpüyə 4 cür baxış keçirilir.

1. Gündəlik nəzarət

2. Cari baxış

3. Vaxtaşırı baxış

4. Xüsusi baxış

Sual: Uzunluqlarından asılı olaraq körpülər neçə cür olur?

Cavab: Uzunluqlarından asılı olaraq körpülər 3 cür olur.

1. Kiçik körpülər

2. Orta körpülər

3. Böyük körpülər

Sual: Köhnə körpülər hansı körpülərə deyilir?

Cavab: 1907-ci ilin normalarına qədər hesablanmış və istismar müddəti 60 ildən çox olan körpülərə köhnə körpülər deyilir.

Sual: Körpülərdə kontrrels neçə tip aşağı qoyulur?

Cavab: Körpülərdə kontrrels bir tip aşağı qoyulur.

Sual: Dəmir yolu keçidləri nədir?

Cavab: Dəmir yolu keçidləri - dəmir yolu ilə avtomobil yolu-nun bir səviyyədə kəsişməsi olub, qatarların və avtomobil nəqliyyatı vasitələrinin hərəkətinin təhlükəsizliyini təmin edən qurğudur.

Sual: Relslər arasında döşəmə rels başlığından nə qədər hündür olmalıdır?

Cavab: Döşəmələr rels başlığından 1-3 sm-ə kimi hündür olmalıdır.

Sual: Mexanikləşdirilmiş şlaqbaumlar dəmir yolundan hansı məsafədə olmalıdır?

Cavab: Mexanikləşdirilmiş şlaqbaumlar kənar relsdən 8,5 m-dən az və 14 m-dən çox olmayan məsafədə quraşdırılır.

Sual: Şlaqbaumlar bağlı vəziyyətdə olanda avtomobil yolundan nə qədər hündürlükdə olmalıdır?

Cavab: Şlaqbaumlar bağlı vəziyyətdə avtomobil yolundan 1-1,25 m hündürlükdə olmalıdır.

Sual: Avtomatik, yarımavtomatik və elektrik şlaqbaumlarında çəpərləyici tirlərin standart uzunluğu nə qədərdir?

Cavab: Avtomatik, yarımavtomatik və elektrik şlaqbaumlarında çəpərləyici tirlərin standart uzunluğu 4,6 və 8 m olmalıdır.

Sual: Avtomatik, yarımavtomatik və elektrik şlaqbaumları çəpərləyici tirlərinin uzunluğundan asılı olaraq dəmir yolundan hansı məsafədə olmalıdır?

Cavab: Avtomatik, yarımavtomatik və elektrik şlaqbaumları çəpərləyici tirlərinin uzunluğundan asılı olaraq kənar relsdən ən azı 6, 8 və 10 m məsafədə olmalıdır.

Sual: Keçidin hərəkət hissəsinin eni nə qədər olmalıdır?

Cavab: Keçidin hərəkət hissəsinin eni avtomobil yoluñun hərəkət hissəsinin eninə bərabər, lakin 6 m-dən az olmamalıdır.

Sual: «Birxətli dəmir yolu» və ya «Çoxxətli dəmir yolu» xəbərdarlıq nişanları necə qoyulmalıdır?

Cavab: «Birxətli dəmir yolu» və ya «Çoxxətli dəmir yolu» xəbərdarlıq nişanları svetoforla birlikdə, o olmadiqda isə kənar relsdən ən azı 20 m məsafədə qoyulur.

Sual: Dəmir yolu keçidlərində bir yolun o biri yola nisbətən hündür olmasına nə qədər icazə verilir?

Cavab: Yolun düz sahələrində yerləşən keçidlərin hüdudlarında qonşu yolların yollararası məsafə 5000 mm-ə qədər olduqda rels başlıqlarının səviyyəsindəki fərq 40 mm-dən çox, yollar arası məsafə 5000 mm-dən çox olduqda isə 50 mm-dən çox olmamalıdır.

ƏMƏYİN MÜHAFİZƏSİ VƏ TEXNİKİ TƏHLÜKƏSİZLİYƏ DAİR:

Sual: Yolun və süni qurğulann təmiri, saxlanması və baxışı zamanı hansı təhlükəsizlik qaydaları rəhbər tutulur?

Cavab: ADDY TİQ, İT, TTQ və Yol rəhbərliyi tərəfindən verilmiş digər normativ sənədlər əldə rəhbər tutulur.

Sual: Yol işçiləri iş zamanı hansı fərdi mühafizə vasitələrindən istifadə edirlər?

Cavab: Yol işçiləri iş zamanı əsasən sarı rəngli işarə jiletini, əlcək, xüsusi geyim və xüsusi ayaqqabı geyinməlidilər.

Sual: Süni qurğularda və körpülərdə işləyən işçilər əlavə hansı fərdi mühafizə vasitələrindən istifadə edirlər?

Cavab: Süni qurğularda və körpülərdə işləyən işçilər sıqnal jileti, əlcək, xüsusi geyim, ayaqqabından başqa dəbilqə, mühafizə kəməri və eynəkdən istifadə etməlidilər.

Sual: Yol baxıcıları yola baxış keçirərkən hansı istiqamətdə hərəkət etməlidirlər?

Cavab: Yol baxıcısı qatarın hərəkətinin əks istiqamətində hərəkət etməlidir.

Sual: Yolda yaxınlaşan qatara «saxla» işarəsi necə verilir?

Cavab: Gündüz qolu tam açmaqla dairəvi, gecə isə qırımızı rəngli əl fənərdən istifadə olunur.

Sual: Qırmızı lövhəcik iş yerindən neçə metr məsafədə qoyulur?

Cavab: İş yerindən 50 metr məsafədə qırmızı lövhəcik qoyulur.

Sual: Stansiya yolunda dayanmış vaqonun arxa tərəfindən neçə metr məsafədən yolu keçmək olar?

Cavab: Yolda dayanmış vaqonun arxa tərəfindən azı 5 metr məsafədən keçmək olar.

Sual: Qatar iş yerinə neçə metr yaxınlaşan zamanı işçilər yoldan çıxmalıdırılar?

Cavab: Qatarın hərəkət sürətindən asılı olaraq iş yerinə qatar azı 400 metr qalmış işçilər yoldan çıxmalıdırılar.

Sual: Qatarın buraxılması üçün işçilər yolun hansı tərəfinə çıxmalıdırılar?

Cavab: Yolda işləyən işçilər qatarın buraxılması zamanı iki yollu sahədə qonşu yola tərəf, tək yollu sahələrdə isə yolun kənar relsindən azı 2 metr aralıda dayanmalıdırılar.

Sual: İş yerinə gedərkən işçilər necə getməlidirlər?

Cavab: İş yerinə işçilər yolun kənarı ilə bir-birlərinin ardınca, qrupdan qabaqda və arxa tərəfdə əlində qırmızı əl bayraqlı işarəçi olmaqla hərəkət etməlidirlər.

Sual: Kimyəvi maddələrlə işləyərkən hansı fərdi mühafizə vasitələrindən istifadə olunur?

Cavab: Mühafizə eynəyindən, nəfəs yollarının qorunması üçün əleyhiqaz və ya respiratordan və rezin əlcəkdən istifadə olunur.

Sual: Maneə yeri 200 metr və az olarsa hasarlama necə aparılır?

Cavab: Maneə yerindən hər iki tərəfə 50 m məsafədə səyyar qırmızı işarə ilə çəpərlənir, həmin işarələrdən mənzildəki rəhbər maillik və qatarların maksimum hərəkət sürətindən asılı olaraq «B» məsafəsində (UOO, 1200, 1300 m və sair) üç ədəd partlayıcı (petard) qoyulur (hər birinin arası 20 m) və iş yerinə yaxın partlayıcıdan qatar göstərilən tərəfə 200 m məsafədə sürəti azaltmayı tələb edən səyyar sarı işarə qoyulur.

1-ci partlayıcıdan iş yerinə tərəf qırmızı işarə tutmuş işarəçinin mühafizəsi altında olmalıdır. Bu halda iş ikiyollu sahədə aparıllarsa qonşu yola hər iki tərəfdən 500-1500 m məsafədə səyyar «C» işarəsi ilə hasarlanır. Səyyar qırmızı işarələr isə iş rəhbərinin nəzarətində olmalıdır.

Sual: Maneə yeri 200 metrdən çox olarsa?

Cavab: Maneə yeri əvvəlki kimi çəpərlənməkdən əlavə iş yerindən 50 m məsafədə hər iki tərəfdən qırmızı işarələr qoyulur, onlar əlavə qoyulmuş işarəçilərin mühafizəsi altında olur və iş rəhbərinin göstərişi ilə yerinə qoyulur və

götürülür. Bir xətli yolda çəpərləmə aparıлarkən səyyar «C» işarəsi qoyulur.

Sual: ADDY rəisinin əmrinə əsasən sürətin daim azal-
dılması tələb edilən yerlər təhlükəli yer kimi necə çəpər-
lənir?

Cavab: Təhlükəli yerin sərhədlərindən hər iki tərəfə 50 m məsafədə «təhlükəli yerin başlığı» və «təhlükəli yerin sonu» daimi işarə nişanları ilə çəpərlənir.

Bu işarə nişanlarından sonra «A» məsafəsində mənzilin rəhbər mailliyyindən və qatarların maksimal hərəkət sürətdən asılı olaraq (800, 1000, 1100, 1400 m) sürəti azaltma dəimi işarəsi qoyulur.

Sual: Surəti azaltmağa ehtiyac olmayaraq briqada yolda cari təmir işləri apararkən, briqada üzvlərinin təhlükəsizliyini təmin etmək və yolda briqadanın işlədiyi nişanı hansı işarəverici nişanı və hansı məsafədə qoymaq lazımdır?

Cavab: Belə hallarda briqada işləyən sahə tək və cüt yolda hər iki tərəfdən 500 - 1500 metr məsafədən «C» işarəverici nişan qoyulur. Qatar o işarəyə yaxınlaşarkən lokomotivdə xəbərdaredici işarə verir.

Sual: Yolda iş apararkən qatar yaxınlaşanda hansı məsafədə yolu boşaltmaq lazımdır?

Cavab: İş zamanı həmin yolla yaxınlaşan qatar briqadaya 400 m məsafədən az olmayaraq qalanda yoldan çıxmalo və yoldan 2 m yaxın olmayaraq aralıda dayanaraq qatarın keçməsini gözləmək lazımdır.

Sual: «Ümumi həyəcan» işarəsi necə verilir?

Cavab: Bir uzun üç gödək səslər qrupu ilə verilir.

Sual: «Yangın həyəcanı» işarəsi necə verilir?

Cavab: Bir uzun iki gödək səslər qrupu ilə verilir.

Sual: «Hava həyəcanı» işarəsi necə verilir?

Cavab: 2-3 dəqiqə ərzində sürəktli sıra səslər, həmçinin fasiləsiz bir sıra qısa səslər verilir.

VƏZİFƏ BORCLARINA DAİR:

Sual: İşarəçinin vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab: Yolda işləyən işçilərin qatarın yaxınlaşması zamanı vaxtında yoldan çıxmaları barədə işarə verməsi üçün təyin edilir.

Sual: Yol ustası hansı müddətdə yolu yoxlamalıdır və yoxlamanın nəticələri haraya qeyd olunur?

Cavab: Yol ustası hər yarımayda yol briqadırı ilə birlikdə yolu yoxlamalı və nəticələri xüsusi PU-28 və 29 formalı cib kitabçasında qeyd etməli.

Sual: Yol ustanının vəzifə borcu və səlahiyyətləri nədən ibarətdir?

Cavab: Yol ustası xidmət etdiyi məntəqənin sahəsində qatarların müəyyən olunmuş sürətlə və təhlükəsiz hərəkətini təmin etməli, müəyyən olunmuş müddətdə plan tapşırıqlarını yerinə yetirməli, cari saxlanışla yol üstü quruluşu materiallarının, torpaq yatağının, süni qurğuların saz halda saxlanılmasını təmin etməli, işçi briqadada gündəlik işini müəyyənləşdirməli, görülən işlərin yüksək keyfiyyətli olmasına nəzarət etməli, işçi briqadaları lazımı materialla təmin etməli, maşın, mexanizm, iş alətləri, işarə nişanlarının saz vəziyyətdə saxlanılmasını təmin etməli, görülən işlərin düzgün hesabatını aparmalı, yarımaylıq qrafiklərin gündəlik görülən işə münasib doldurulmasına diqqət yetirməli, qabaqcıl təcrübəli işçiləri arasında tətbiq etməli. İstehsal mədəniyyətinin yüksəldilməsini və nizam-intiza-

mın yüksək səviyyədə olmasına nail olmalıdır. Rəhbərlik etdiyi sahənin əmək fəaliyyətinin yüksəldilməsinə, qatarların təhlükəsiz hərəkətinin təmin olunmasına cavabdehlik daşıyır.

Öz sahəsi üçün təmir işlərinin plan və tapşırıqların vaxtında verilməsi lazımı yol üstü quruluşu materiallarını rəhbərlikdən tələb edə bilər və digər məsələlərin həllində iştirak etmək səlahiyyəti var.

Başa çatmış və təmiri qurtarmış yol işlərinin torpaq və süni qurğuların təmir işlərinin qəbulunda iştirak edə bilər.

İş görülərkən işçilər üçün təhlükəli olan sahələrdə işin dayandırılmasını tələb edə bilər.

Əmək intizamını pozmaq üstündə işçilərin cəzalandırılmasını rəhbərlikdən tələb edə bilər və sair.

Sual: Uçurumla mübarizə dəstəsinin rəhbəri hansı təlimatları bilməlidir?

Cavab:

- yol işləri görülən zaman qatarların təhlükəsiz hərəkətinin təmin edilməsi üzrə təlimatı;
- yoluñ cari təminatı üzrə təlimatı;
- işarələrvermə təlimatı;
- uçurumla mübarizə ustanının, briqadirinin, gözetçisinin və dağa-qayaya dırmaşanların vəzifə təlimatlarını.

Sual: Uçurumla mübarizə briqadirinin əsas vəzifələri nədir?

Cavab: Hər on gündə dəmiryoluna yaxın olan qorxulu dağ

yamacların və torpaq sahələrini yoxlayıb asılı və dəyanətsiz ayrı-ayrı daş qaya parçalarının yola uçub tökülməsi qorxusu olan zəif torpaq sahələrini aşkara çıxarmalıdır.

Sual: Dağa-qayaya dırmaşanların iş cədvəli necə olmalıdır?

Cavab: Dağa-qayaya dırmaşanlar həftədə iki dəfədən az olmayaraq öz uçurum sahələrindəki qorxulu qaya parçalarında atmosfer amillərinin təsiri nəticəsində baş vermiş fiziki-mekaniki dəyişiklikləri yoxlamalıdırular.

Sual: Növbəyə başlayan keçid növbətçisi nəyi yoxlamamalıdır?

Cavab:

- keçiddən hər iki tərəfə 50 m məsafədə dəmir yolunu;
- keçid avadanlıqlarının vəziyyətini və onların bütün qurğularını;
- plomblanan qurğularda plombların olmasını;
- əl işarələrinin taraqqaların, alətlərin, inventarların olmasını və vəziyyətini.

Sual: Keçid növbətçisi hərəkətin təhlükəsizliyini qorxu altına alan nasazlığı aşkar etdikdə nə etməlidir?

Cavab: Keçid növbətçisinin, hərəkətin təhlükəsizliyini qorxu altına alan nasazlığı öz gücü ilə dərhal ləğv etmək mümkün olmadıqda, o təhlükəli yeri dayanma işarələri ilə çəpərləməyə, nəqliyyat vasitələrinin keçiddən hərəkətini bağlamağa, sonra isə bu haqda stansiya növbətçisini (qatar dispətçerini) və onun

vasitəsi ilə yol ustasını (yol briqadırını) məlumatlaşdırmalıdır. Bundan sonra hadisənin nəticələrini aradan qaldırmaq üçün tədbirlər görür. Kömək tələb olunan hallarda nəfəsli şeypurla və ya asılmış metal əşyaya zərbələr vurmaqla bir uzun üç qısa səs qrupu ilə ümumi həyacan işarəsi verməlidir.

Sual: Keçid növbətçisi hansı hallarda qatar, lokomotiv və ya drezinə dayanma işarəsi verməlidir?

Cavab:

- təkərdə sürüngəc olduğuna görə qüvvətli zərbələr;
- fırlanmayan təkər olduqda;
- yanğın;
- buksun qızması;
- insanın və ya yükün qatardan düşmə təhlükəsi və s. nöqsanlar nəzərə çarpıldıqda keçid növbətçisi qatara, lokomotiv və ya drezinə dayanma işarəsi verməlidir.

Sual: Keçiddə və ya onun yaxınlığında yol-nəqliyyat hadisəsi baş verdikdə, keçid növbətçisi hansı işləri yerinə yetirməlidir?

Cavab: Qatarların və nəqliyyat vasitələrinin hərəkətinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün tədbirlər görmək.

- baş vermiş hadisə barədə stansiya növbətçisinə (qatar dispətçerinə), eləcə də polisə, yol ustasına (yol briqadırınə), həmçinin imkan daxilində avtomobil yolunun saxlanması icra edən yol təşkilatına yerli təlimatın müəyyən etdiyi qaydada məlumat vermək;

- zərərçəkənlərə ilk yardım göstərmək, lazım gəldikdə imkan daxilində «təcili yardım» çağrımaq.

Sual: Keçid növbətçisi qatarı harada və necə qarşılmalıdır?

Cavab: Keçid növbətçisi qatarı bir qayda olaraq keçid postunun binası yanında, kənar relsdən 3 m-dən yaxın olmayan məsafədə, başını hərəkət istiqamətinə qarşı yarımdövrə vəziyyətdə saxlamaqla, üzü yola tərəf qarşılmalıdır. Qatarı iki yol arasında və ya qonşu yolda olmaqla, eləcə də avlomobil yolunun hərəkət hissəsində duraraq qarşılamaq «Qadağandır».

Sual: Dəmir yolu keçidinə yaxınlaşan avtomobil sürücüləri nə etməlidirlər?

Cavab: Sürücü dəmir yolu keçidinə yaxınlaşdıqda yol nişanlarını, svetoforları, nişanlama xətlərini, şlaqbaumun vəziyyətini və keçid növbətçisinin göstərişlərini əsas tutmalı, yaxınlaşan qatarın olmadığına əmin olmalı.

HƏRƏKƏTİN TƏHLÜKƏSİZLİYİNƏ DAİR:

Sual: Texniki İstismar qaydaları nə deməkdir?

Cavab: Dəmir yolunun istismarında ardıcıl işlərin görülməsi, ölçülər, lazımı obyektlərin saxlanması, qatarların hərəkətinin təhlükəsizliyinin təşkili və işarə vermənin principlərinin tədbiqi.

Sual: Dəmir yolu nəqliyyatı işçilərinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Dəmir yolunda sərnişinlərin və yükün təhlükəsiz daşınmasına cavabdehlik, öz bilik səviyyəsini yüksəltmək, insan həyatına qayğılaşlıq, verilən tapşırıqları layiqincə yeriñə yetirmək, əmlakı qorumaq.

Sual: Dəmir yol tikililəri və qurğuları necə saxlanmalıdır?

Cavab: Saz halda, onlara məsuliyyət daşıyanlar layiqincə işini tutmalı, saxlanma müddətini uzatmalıdırlar.

Sual: Tikililər, qurğular, mexanizmlər və avadanlıqlar nəyə uyğun istismar olunmalıdır?

Cavab: Təsdiq olunmuş layihəyə və ADDY təlimatlarına uyğun.

Sual: Düz sahə üzrə iki yolu xəttin mənzilində yolların oxlar arası məsafəsi nə qədər olmalıdır?

Cavab: 4100 mm.

Sual: Düz sahədə hər iki yana düzülmüş relslərin başlığı hansı səviyyədə olmalıdır?

Cavab: Eyni səviyyədə, əyrilərdə isə biri-birindən 6 mm fərqlənməlidir.

Sual: İri əndazəli və ağır çəkili nəqliyyat vasitələri yükə və yüksək keçidlərdən kimlərin iştirakı ilə keçməli və kimin buna icazəsi olmalıdır?

Cavab: Yol distansiyası rəisinin razılığı, yol ustası və briqadirinin iştirakı ilə.

Sual: Əgər əndazəsi 4,5 metrdən hündür olan mexanizmlər elektrikləşmiş dəmir yolu keçərsə, kimin buna icazəsi olmalıdır?

Cavab: Elektrik təchizatı distansiyasının rəisinin.

Sual: Dəmir yolunun üst və alt hissəsilə elektrik xətti, rabitə xətti, neft, qaz kəməri və yaxud başqa vasitələrlə kəsişsə, buna kimin icazəsi olmalıdır.

Cavab: Yol rəisinin.

Sual: Bərpa işləri görən qatarların, drezinlərin və yanğın söndürən qatarların daimi dayanacağı olan yollarda digər qatarların dayanmasına icazə verilirmi?

Cavab: Qadağan olunur.

Sual: Yanmasına icazə verilirmi?

Cavab: Qadağan olunur.

Sual: İşarə nəyə qulluq edir?

Cavab: Hərəkətin dəqiq təşkilinə və qatarların manevr işlərinə.

Sual: Qatar dispetçerlərinin telefonu ilə qatarların hərəkətinə aid olmayan danışıqlar aparmaq olarmı?

Cavab: Qadağan olunur.

Sual: Stansiyalarda hərəkət xidməti işçiləri ştatı olmadıqda, yəni gün ərzində növbə olmadıqda qatar dispetçerlərinin telefonuna kimlər qoşula bilər?

Cavab: Stansiya rəisinin, işarəvermə, mərkəzləşdirmə və bloklama elektromexanikinin, həmçinin elektromontyorumun ev telefonu.

Sual: İşarəvermə, mərkəzləşdirmə və bloklama qurğularının tipini kim təsdiq edir?

Cavab: ADDY İşarəvermə və rabitə istehsalat birlüyü.

Sual: Baş yolda svetoforun işarə göstəricisini 3 ayda bir dəfə kim yoxlayır?

Cavab: Rabitə distansiyasının rəisi.

Sual: Bir ayda svetoforun işarə göstəricisini kim yoxlayır?

Cavab: Lokomotivdə rabitə üzrə böyük elektrik mexaniki.

Sual: Elektrik qurğuları nəyi təmin etməlidir?

Cavab: Qatarların avtobloklama vasitələrinin və başqa dəmir yolu obyektlərinin fasiləsiz elektrik təchizatını.

Sual: Sabit cərəyanla hərəkət edən qatarlarda gərginliyin səviyyəsi neçə kilovolt olmalıdır?

Cavab: Aşağı gərginlik 2,7 KV, yuxarı gərginlik isə 4 KV olmalıdır.

Sual: ADDY rəhbərliyinin razılığı ilə müəyyən sahələrdə sabit cərəyanın səviyyəsi neçə KV-da qədər düşə bilər?

Cavab: 2,4 KV-a qədər.

Sual: Kontakt şəbəkəsinin hündürlüyü stansiyalarda və mənzillərdə relsin başlığından hansı məsafədə olur?

Cavab: 5750 mm - mənzillərdə, 6250 mm - stansiyalarda.

Sual: Hansı hallarda sabit cərəyanla qidalanan kontakt şəbəkəsinin hündürlüyü relsin başlığından hansı məsafədə ola bilər?

Cavab: ADDY rəhbərliyinin icazəsi ilə aşağı hündürlük 5550 mm, yuxarı hündürlük 6800 mm-dək.

Sual: Kənar yolun oxundan kontakt şəbəkəsi dayağının daxili hissəsinə olan məsafə stansiyalarda və mənzillərdə nə qədər olmalıdır?

Cavab: 3100 mm.

Sual: Tikililərdə və qurğularda təmir işləri görülərək nəyə riayət olunmalıdır?

Cavab: Qatarların təhlükəsiz hərəkətinə və təhlükəsizlik texnikasına riayət olunmalıdır.

Sual: Kontakt şebəkəsinin işçiləri təmir işlərini başlamazdan əvvəl kimlə əlaqə saxlamalıdır?

Cavab: Enerji dispetçeri ilə.

Sual: İMB qurğularında dəyişən cərəyanların nominalları hansılardır?

Cavab: 115, 230 və ya 380 volt.

Sual: Nominal gərginliyin normadan kənara çıxma həddi nə qədərdir?

Cavab: 10 %-dən artıq azalmasına, 5%-dən artıq yüksəlməsinə icazə verilmir.

Sual: Kontakt şebəkəsi, avtobloklama vasitələrinin qidalanma və ayırma sxemləri kim tərəfdən təsdiq edilir?

Cavab: ADDY rəisi tərəfindən.

Sual: Gərginliyi 1000 v-dan yuxarı olan elektrik ötürücü hava xəttlərinin ən böyük sallanma vəziyyətdə aşağı nöqtəsindən yerin səthinə qədər olan məsafə mənzillərdə və stansiyalarda nə qədər olmalıdır?

Cavab: Mənzillərdə - 6 m, stansiyalarda - 7 m.

Sual: Xüsusi çətin şəraitdə yeni elektrikləşdirilən xəttlərdə yolun oxundan kontakt şebəkəsi dayaqlarının daxili hissəsinə qədər məsafə stansiyalarda və mənzillərdə nə qədər olmalıdır?

Cavab: Stansiyalarda - 2450 mm, mənzillərdə - 2750 mm.

Sual: Hərəkət tərkibli qatarların təmirinə və qulluq olunmasına kimlər məsuliyyət daşıyır?

Cavab: Zavodun rəisi, ustalar və istismar ərəfəsində məntəqə işçiləri.

Sual: Stansiyalarda manevr işlərini kimin göstərişi ilə aparmaq olar?

Cavab: Stansiya növbətçisinin göstərişi ilə.

Sual: Lokomotiv briqadası manevr işləri görərkən, nə borcludur?

Cavab: Manevr işlərinin dəqiq və vaxtlı-vaxtında yerinə yetirmək, işlərə diqqətlə baxmaq, yol arasında olan insanların təhlükəsizliyini güdmək.

Sual: Öz sahələrində qatarların hərəkətinə kim rəhbərlik edir?

Cavab: Qatar dispetçeri.

Sual: Lokomotivdə lokomotiv briqadası ilə birlikdə neçə nəfər eyni vaxtda ola bilər?

Cavab: 5 nəfərdən artıq olması qadağandır.

Sual: İşarə nəyi təmin etmək üçündür?

Cavab: Qatarların hərəkətini və manevr işlərini dəqiq görmək üçün.

Sual: İşarələri qəbul etmək üçün hansı işarədici üslülər var?

Cavab: Görünən və səsli işarələr.

Sual: Qırmızı yanmış işarəsi nəyi göstərir?

Cavab: Dayanmayı.

Sual: Dəvət olunma işarəsi necə olur?

Cavab: Bir ay-ağ yanınb sönmə işığı ilə.

Sual: Svetoforun bir yaşıl işığı nəyi göstərir?

Cavab: Müəyyən olunmuş sürətlə hərəkəti davam etdirmək olar, qabaqdakı iki blok sahə boşdur.

Sual: Sarı rəngli disk nəyi göstərir?

Cavab: Qatarın sürətini azaltmaq, təhlükəli yerdən keçilməsinə hazırlıq görmək, qabağda olan blok sahə boşdur, ondan sonrakı doludur.

Sual: Əl fənərinin qırmızı işığı nəyə işarədir?

Cavab: Qatarın dayanmasına.

Sual: Sağ əlin aşağı və yuxarı hərəkəti nəyə işarədir?

Cavab: Sürətin azaldılmasına.

Sual: Sağ əlin üfüqi vəziyyəti nəyə işarədir?

Cavab: Maşinistdən tələb olunur ki, tormozu buraxsın.

Sual: Yol dəyişənin yanında sarı bayraqın dolanmış vəziyyətdə əldə tutulması nəyə işarə edir?

Cavab: Qatarların hərəkətinin davam etdirilməsinə.

Sual: Əl yol dəyişənin yanında ağ işıqda yanın fənərin verdiyi işıq nəyə işarədir?

Cavab: Qatarların hərəkətinin davam etdirilməsinə.

Sual: Sərnişin qatarı stansiyaya yaxınlaşdıqda vaqon bələdçilərinin əldində dolanmış vəziyyətdə tutduğu bayraq nəyə işarədir?

Cavab: Qatarın salamat stansiyaya çatmasına işarə edir.

Sual: Kontakt şəbəkəsi nasaz olduqda, EÇ-nin işçisi qatar gözlənən tərəfdən maşinistə «Cərəyanqəbuledicisini endir!» işarəsini vermək üçün hansı məsafədə dayanmalıdır?

Cavab: 500 m məsafəsində.

✓ **Sual: «Cərəyanqəbuledicisini endir!» işarəni necə verir?**

Cavab: Gündüz - sol əlin şaquli qaldırılmış vəziyyətində sağ əlin öndə üfüqi xətt boyu təkrarlanan hərəkəti ilə, gecə - fənərin şəffav ağ işığı ilə üfüqi və şaquli təkrar hərəkəti ilə.

✓ **Sual: Manevr svetaforlarında bir ağ-ay işığı nəyə işarə edir?**

Cavab: «Manevr aparılmasına icazə verilir».

✓ **Sual: Manevr svetaforunda bir göy işıq nəyə işarə edir?**

Cavab: «Manevr aparılmasına icazə verilmir».

Sual: Dayağa qoyulmuş kvadrat lövhədə yeri qara və ortasında ağ rəngdə üfuqi xətt olan şuar nəyi bildirir?

Cavab: «Cərəyanqəbuledicisini endir!»

✓ **Sual: Lokomotivdən üç qısa səsli işarə verilərsə, bu nə deməkdir?**

Cavab: Dayan.

✓ **Sual: Bir uzun səsli işarə verilərsə bu nə deməkdir?**

Cavab: Qatar göndərilir.

Sual: Üç uzun səsli işarəsi nə deməkdir?

Cavab: Lokomotiv briqadası tormoz etməlidir.

Sual: Üç uzun bir qısa səs işarəsi nə deməkdir?

Cavab: Lokomotiv briqadası tormozu buraxmalıdır.

Sual: Bir uzun iki qısa səs işarəsi nə deməkdir?

Cavab: Yanğın həyəcanı.

Sual: Bir uzun bir qısa səs işarəsi nə deməkdir?

Cavab: Radiasiya təhlükəsi və yaxud kimyəvi həyəcan.

Sual: Hər bir stansiya və yol məntəqəsində qatarların qəbuluna, göndərilməsinə və buraxılmasına kim sərəncam verə bilər?

Cavab: Stansiya növbətçisi, parka və məntəqəyə uyğun növbətçi və əgər dispetçer mərkəzləşməsi avadanlığı ilə təchiz olunarsa, qatar dispetçeri.

Sual: Qatarların qəbul etmə, göndərmə və buraxılma əməliyyatlarının tez və aydın yerinə yetiriməsi nəyə əsaslanır?

Cavab: Texniki istismar qaydalarına, işarə vermə təlimatlarına və stansiyanın texniki-sərəncam aktlarına əsaslanır.

Sual: Növbəni qəbul edən stansiya növbətçisinin vəzifə borcu nədir?

Cavab: Qatar tərtibatçılarının, mərkəzləşmiş növbətçi məntəqələrin, işarəçilərin və yol məntəqələri işçilərin işdə olmadıqlarına nəzarət etmək.

Sual: Əgər yolun svetoforunun işarəsi lokomotivin svetoforunun işarəsilə uyğun gəlməsə, maşinist nə etməlidir?

Cavab: Maşinist yolun svetoforunun işarəsinə əməl etməlidir.

Sual: Qatarların qəbul olunmasında və göndərilməsində stansiya növbətçisi nə edir?

Cavab: Müəyyən olunmuş qaydada ardıcıl olaraq qəbul etmə və göndərmə marşrutu üzrə giriş və çıxış svetoforunu açır.

Sual: Əgər birlikdə bir neçə qatar birləşmiş halda mənzil boyu hərəkət edirsə, hansı maşinistin siqnalı rəhbər tutulur?

Cavab: Aparıcı qatarın maşinistinin siqnalı.

Sual: Stansiya növbətçisi avtobloklama ilə təchiz olunmuş mənzildə svetoforun göstəricisinin qadağan edici işarəsində nəyə inandıqdan sonra qatarı göndərə bilər?

Cavab: Birinci blok sahəsinin boş olduğuna.

Sual: Qatar mənzildən aralanarkən maşinistin vəzifə borcu nədlər?

Cavab: Radio rabitə vasitəsilə maşinist mənzildə hərəkət edən qatarların maşinistlərinə və stansiya növbətçilərinə məlumat verməlidir.

Sual: Mənzildə qatarın aralanmış hissəsini hansı hallarda birləşdirmək qadağandır?

Cavab:

- dumanda, çovğunda və işarələrin çətin seçildiyi əlverişsiz şəraitlərində;
- yolun mailliyi 0,0025 dərəcədən çox olan yerlərdə.

Sual: Çıxış svetoforunda marşrut istiqamətinin göstəricisi nasaz olduqda, stansiya növbətçisi nə edir?

Cavab: Bu halda stansiya növbətçisi şəxsən radiorabitə və ya qatarların hərəkətilə əlaqədar digər stansiya işçilərindən birinin vasitəsilə göstəricinin nasazlığı və marşrutun qatarın hərəkəti istiqamətində hazır olması barədə xəbər verməlidir.

Sual: Əgər qatar bütün mənzil boyu bir neçə əsas və ya itələyici lokomotiv ilə hərəkət edərsə, qatarın yola düşməməsi üçün yazılı işarəvermə kimə verilir?

Cavab: Aparıcı lokomotivin maşinistinə.

Sual: Maşinistin qonşu ayırma məntəqəsinə qədər hərəkət etməsi üçün əgər bloklamanın fəaliyyəti dayandırılsa və telefon əlaqəsi kəsilsə, hansı vərəqə forması verilir?

Cavab: DU-50 forması.

Sual: Az fəaliyyətli və dalan yollarda qatarların hərəkəti zamanı hansı əlaqə vasitəsinə icazə verilir?

Cavab: Elektrojezl sistemi və telefondan istifadə edilməsinə.

Sual: Stansiya növbətçisi tərəfindən yol vərəqəsi qatar

düzgün olmayan yolla göndərildikdə və giriş işarəsi olmadıqda hansı hüquqa malikdir?

Cavab: Stansiya sərhədi işarə nişanına qədər hərəkət etməyə.

Sual: Bərpa qatarını və xüsusi tərkibli qatarı yola salmazdan əvvəl stansiya növbətçisi nəyə əmin olmalıdır?

Cavab: Stansiya ilə kömək göstərilən yer arasında başqa qatarların olmadığını.

Sual: Mənzilə kömək üçün göstərilən bərpa (yanğın söndürən) qatar lokomotivinin, özü hərəkət edən xüsusi hərəkət tərkibinin və ya köməkçi lokomotivin maşinisti diaqonal üzrə qırmızı zolaqlı yazılı işarəvericidə (DU-64 forması) göstərilən yerə neçə km qalmış sürəti azaltmaq üçün tədbir görməlidir?

Cavab: İki kilometr qalmış sürəti azaltmaq üçün tədbir görməlidir və xüsusi sayıqlıqla və maneə ilə rastlaşdıqda dərhal dayanmağa hazır olmaqla hərəkət etməlidir.

Sual: Qəbul-göndərmə yollarında elektrik izolyasiyası olmayan stansiyaların növbətçiləri poçt-baqaj tərkibində insan olan yük qatarlarının qəbulundan əvvəl qatarın hansı yola qəbul edilməsi barədə kimə məlumat verməlidir?

Cavab: Qatar dispetçerinə.

Sual: Mərkəzləşdirilmiş yoldəyişənləri olan stansiya-

larda elektrik dərti qatarının qəbulu və göndərilməsi üçün variant marşrutundan istifadə etməyə lazım gəldikdə stansiya növbətçisi nə etməlidir?

Cavab: Qatarın hərəkət marşrutunda kontakt şəbəkəsinin olub olmamasına əmin olmalıdır.

Sual: Giriş svetoforu açıldıqdan sonra stansiya növbətçisi qəbul marşrutunu dəyişdirə bilərmi?

Cavab: Dəyişdirmə haqda göstəriş vermək hüququ yoxdur.

Sual: Birinci dərəcəli təhlükəli və əndazəsiz yüklü qatarlar hansı yola qəbul olunur?

Cavab: Stansiyanın texniki-sərəncam aktında göstərilən yola qəbul olunur.

Sual: Qatar dispetçeri hansı işləri aparır?

Cavab: Qatarların hərəkəti barədə məlumatları, sahədəki normal işin bütün pozuntularını və onların yaranma səbəbi ni qeyd etməklə icra olunan hərəkət qrafikini aparır.

Sual: Dispetçerin əmrinin bir neçə stansiyaya ünvanlandıqdan sonra düzgünlüyü necə yoxlanılır?

Cavab: Stansiya növbətçilərindən biri əmrin mətnini oxuyur, o biriləri düzgünlüğünü yoxlayır.

Sual: Vagon və lokomotiv depolarının təmir yollarında manevr hərəkəti kimlərin nəzarəti altında görülür?

Cavab: Müvafiq xidmətin məsul işçilərinin nəzarəti və yaxud sərəncamı ilə görülür.

Sual: Qatar tərtibatçısı və yaxud konduktor manevr işini kimin tapşırığı ilə yernə yetirir?

Cavab: Yalnız manevrlərə sərəncam verən şəxsin göstərişi əsasında.

ƏMƏYİN MÜHAFİZƏSİ VƏ TEKNİKİ TƏHLÜKƏSİZLİYƏ DAİR:

Sual: Elektrik təchizatı dərti yarım stansiyalarda və stansiyalarda təhlükəsizliyi təmin edən neçə kateqoriyalar var?

Cavab: Dörd.

Sual: Bu kateqoriyalar hansılardır?

Cavab: Gərginliyin çıxarılması və torpaqlanması, gərginliyi açmadan cərəyan daşıyan hissələrdə və onların yaxınlığında, gərginlik altında olan cərəyandaşıyan hissələrdən uzaqda və avadanlıqlardan gərginliyin qismən çıxarılması kateqoriyaları.

Sual: İşçilər elektrik avadanlıqlarda təftiş və təmir işlərini görərkən işə hansı sənədlərlə buraxılırlar?

Cavab: Sərəncam, naryad və naryad-buraxılışla.

Sual: Naryad nə deməkdir?

Cavab: İşin yerini, vaxtını, işləyənlərin və onların təhlükəsizliyini təmin edən sənəddir.

Sual: İşin görülməsinə məsul rəhbər hansı elektrik təhlükəsizliyi ixtisas qrupu olan işçiləri təyin etmək olar?

Cavab: Beşinci qrup.

Sual: Yüksək gərginliyi 1000 V yuxarı olan avadanlıqlarda işləmək üçün neçə nəfər və hansı elektrik təhlükəsizliyi ixtisas qrupu olan işçini cəlb etmək olar?

Cavab: İki nəfəri. Birinin IV, o birisinin isə II-ci qrupdan aşağı olmamalıdır.

Sual: Məsul rəhbər təyin olunması briqadının təhlükəsizliyinə kim məsuliyyət daşıyır?

Cavab: İş icraçısı.

Sual: Dielektrik rezin əlcək neçə KV gərginlikdə sınaq olunur?

Cavab: 6 KV gərginlikdə.

Sual: Elektrik qurğularının müqaviməti neçə OM-dan artıq olmalıdır?

Cavab: 0,5 OM-dan.

Sual: Dielektrik rezin boru neçə KV gərginlikdə sınaq olunur?

Cavab: 15 KV gərginlikdə.

Sual: Qoruyucu bel kəməri neçə kq çəkidə mexaniki sınaq olunur?

Cavab: 225 kq-la.

Sual: Leyter neçə KV gərginlikdə və nə müddətdə yoxlanılır?

Cavab: 40 KV gərginlikdə sınaqdan keçirilir və 6 ayda bir dəfə yoxlanılır.

Sual: 10 KV gərginlik ölçüsü neçə KV gərginlikdə sınaq olunur?

Cavab: 20 KV gərginlikdə.

Sual: Nə üçün elektrik qurğularının gərginlik altında olmayan torpaqlama konturuna birləşir?

Cavab: İnsan həyatının və elektrik avadanlıqlarının qorunması üçün.

Sual: İş prosesində insan həyatını qoruyan tədbirlər hansılardır?

Cavab: Təşkilatı və texniki tədbirlər.

Sual: Elektrik cərəyanından xəsarət alanlara hansı tibbi yardım göstərilir?

Cavab: Süni nəfəs verilir.

Sual: İşçilər nədən xəsarət ala bilər?

Cavab: Elektrikdən, mexaniki, bioloji və kimyəvi xəsarətlər.

Sual: Elektrik qövsündən gözü qorumaq üçün hansı müdafiə vasitəsindən istifadə etmək lazımdır?

Cavab: Eynəkdən.

Sual: Hansı məsafədə iş hündürlükdə görülən sayılar?

Cavab: Ayaq yer səthindən 1 m hündürlükdən yuxarıda olundan sonra.

Sual: Mühafizə kaskası işçiləri hansı xəsarətlərdən qoruyur?

Cavab: Başın zədələnməsindən və günəş şüasından.

Sual: İşçiye naryad yazılıqlıdan və sərəncam verildikdən sonra hansı təlimat keçirilir?

Cavab: Cari təlimat.

Sual: İş stajı 1 ildən az olan və stajı 1 ildən yuxarı olan işçilərə hansı müddətdən sonra və hansı təlimat keçilir?

Cavab: İş stajı 1 ildən az olan işçilərlə 1,5 ayda bir dəfə, iş stajı 1 ildən çox olan işçilərlə 3 ayda bir dəfə təkrar təlimat keçirilir.

Sual: Dartı yarımtansiyaların və kontakt şəbəkəsi rayonlarının növbətçiləri əməliyyat idarə etmə ərəfəsində kimin tabeçiliyindədirlər?

Cavab: Enerji dispetçerinin.

Sual: Yüksək gərginlikli elektrik avadanlıqlarda istifadə olunan torpaqlamanın en kəsiyi neçə mm-dən az olmalıdır?

Cavab: En kəsiyi 25 mm-dən az olmamalıdır.

Sual: Torpaqlama naqilinin 30% yararsız hala düşərsə, istifadə oluna bilərmə?

Cavab: Xeyir.

Sual: Yüksək gərginlikli elektrik qurğularında qəza hadnələri baş verdikdə növbətçi elektrik mexanikləri kimə məlumat verməlidirlər?

Cavab: İlk növbədə enerji dispetçerinə.

Sual: Elektrik qurğuları nə deməkdir?

Cavab: Elektrik enerjisini qəbul edən, dəyişdirən, paylayan ötürən xəttlər, o cümlədən elektrik işıqlandırma şəbəkəsi və dalğaaparıcıları elektrik qurğuları sayılır.

Sual: İşlək elektrik qurğuları nə deməkdir?

Cavab: Elektrik enerjisinin qoşulduğu andan və hər an gərginliyi qəbuletməyə hazır olan qurğulara işlək elektrik qurğuları deyilir.

Sual: Qeyri işlək elektrik qurğuları nəyə deyirlər?

Cavab: İstismarda olmayan, həmçinin uzun müddətə açılmış və bütün bu vaxtda torpaqlanmış elektrik qurğularına.

Sual: Hava xətti nədir?

Cavab: Dayağın üzərində izolyator vasitəsi ilə bərkidilmiş elektrik naqillərinə hava xətti deyilir.

Sual: Transformator yarımstansiyaları nə deməkdir?

Cavab: Bir gərginlikdən digər gərginliyə keçirən qurğu. (artırıcı və azaldıcı).

Sual: Dəst transformator yarımstansiyaları hansılardır?

Cavab: Artırıcı və azaldıcı transformatorlar və paylayıcı qurğulardan ibarət elektrik qurğuları.

Sual: «OM» transformatorlar neçə fazalı olur və hərada istifadə olunur?

Cavab: Bir fazalı yağı transformatorları avtobloklama vətələrində istifadə olunurlar.

Sual: İMB qurğusunun fəaliyyəti nədən ibarətdir?

Cavab: Svetoforların qidası, yoldəyişənlərin mərkəzləşdirilməsi və təhlükəsizliyin təmin olunması üçün istifadə olunmasından.

Sual: Kontakt şəbəkəsi nədir?

Cavab: Dartı cərəyanının ötürülməsini təmin edən avadanlıqlar və naqilləri saxlayan konstruksiyalar.

Sual: Konstruksiya aparatı nədir?

Cavab: Yüksək gərginliyi açan və qoşan aparat (avtomat, açar, ayırıcı və sairə).

Sual: Yonəlinən gərginlik nədir?

Cavab: İnsan həyatı üçün təhlükəli olan, açılmış məftillərə və avadanlıqlara, başqa işlək hava xəttindən yönəlinən gərginlikdir.

Sual: Yonəlinən gərginliyin təhlükəsiz zonası nə qədər olmalıdır?

Cavab: 1 kv-a qədər hava xətti üçün 2 m, 1-25 kv-10 m, 35 KV-15 m, 110 KV-20 m, 150-220 KV-25 m.

Sual: Elektrik avadanlıqlarının eyni potensiallı olması üçün nə etmək lazımdır?

Cavab: Şuntlamaq.

Sual: Müxtəlif potensiallı elementlər hansılardır?

Cavab: Bir-biri ilə metallik birləşmiş avadanlıqların müxtəlif elementləridir.

Sual: Neytral element nədir?

Cavab: İzolyatorların arasında yerləşən, gərginlik altında olmayan və torpaqlama ilə mexaniki əlaqəsi olmayan elementlərdir.

Sual: Addım gərginliyi nə deməkdir?

Cavab: Qəza nəticəsində qırılıb yerə düşmüş yüksək gərginlikli hava xəttinin teli yerin səthində 40 m diametri olan sahədə potensial yaradır. Bu sahədə ayaqların arasında olan 0,8 m məsafəyə addım gərginliyi deyilir.

Sual: Addım gərginliyindən necə mühafizə olunmalıdır?

Cavab: Addım gərginliyinə düşməmək üçün ayaqları qaldırmadan (sürüməklə) yaxud iki ayağı qaldırıb sahəni tullanmaqla keçmək lazımdır.

VƏZİFƏ BORCLARINA DAİR:**Sual: Birlik rəisinin vəzifə borcları?**

Cavab: Elektrik Təchizatı təsərrüfatının ümumi inzibati və texniki rəhbərliyi.

Sual: Birliyin baş mühəndisinin vəzifə borcu?

Cavab: Bütün texniki məsələlərin həlli, təsərrüfatın inkişafi layihələrinin işlənilməsi, əməyin mühafizəsi işinin aparılması.

Sual: Birliyin rəis müavininin vəzifə borcu?

Cavab: Kontakt şəbəkəsi, dartı yarımtansiyalar və elektrik şəbəkələrinin istismarına aid bütün məsələlər.

Sual: Birliyin inspektorunun vəzifə borcu?

Cavab: Elektrik Təchizatı təsərrüfatında hərəkətin təhlükəsizliyinin təminı.

Sual: Birliyin istismar şöbə rəisinin vəzifə borcları?

Cavab: İstismarla əlaqədar avadanlıqların həm təmiri, həm də istismarı.

Sual: ETİB-nin texniki şöbə rəisinin vəzifə borcu?

Cavab: Texniki layihələrə baxılması, əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası ilə əlaqədar məsələlərin aparılması.

Sual: Elektrik şöbəsi rəisinin vəzifə borcu?

Cavab: Elektrik enerjisinin istehlakçı, qənaəti və istehlakçılarla müqavilələrin bağlanması.

Sual: Elektrik Təchizatı distansiyası rəisinin vəzifə borcu?

Cavab: Bütün distansiyanın işinin rəhbərliyi, inzibati və texniki məsələlərin həlli.

Sual: Elektrik Təchizatı distansiyasının rəis müavininin vəzifə borcu?

Cavab: Kontakt şəbəkəsi rayonlarının işinə nəzarət, kontakt şəbəkəsi, avtobloklama qurğuları xəttlərinin istismarı.

Sual: Elektrik Təchizatı distansiyasının baş mühəndisinin vəzifə borcu?

Cavab: Dartı yarımkəndəsi, təmir-təftiş sahəsinin işlərinin nəzarəti.

Sual: Kontakt şəbəkəsi rayonu rəisinin vəzifə borcu?

Cavab: İstismarda olan kontakt şəbəkəsi, avtobloklama ha-va xəttlərində təmir və plan-xəbərdarlıq işlərinin aparılması.

Sual: Dartı yarımkəndəsi rəisinin vəzifə borcları?

Cavab: Avadanlıqların təlimat və qaydalar əsasında istismarı, istismar heyyətinin əməyin mühafizəsinin təminи.

Sual: Elektrik şəbəkəsi rayonları rəislərinin vəzifə borcları?

Cavab: Stansiyalarda, dəmir yolu obyektlərində işıqlandırmanın təminи.

Sual: Təmir-təftiş sahəsi rəisinin vəzifə borcu?

Cavab: Dartı yarımkəndəsi, təmir-təftiş sahəsinde bütün plan-müayinə (profilaktik) işlərinin aparılmasının təminи.

Sual: Kontakt şəbəkəsi rayonu böyük elektrik mexanikinin vəzifə borcu?

Cavab: Naryad sisteminin aparılması, plan-xəbərdarlıq işlərinin təsdiq olunmuş cədvələ uyğun aparılması.

Sual: Kontakt şəbəkəsi rayonu elektrik mexanikinin vəzifə borcu?

Cavab: İşləyən briqadalarda işə rəhbərlik etməsi, aparılmış işlərin hesabatı.

Sual: Kontakt şəbəkəsi rayonu elektrik mexanikinin vəzifə borcu?

Cavab: Qəza-bərpa və plan-xəbərdarlıq işlərində iştirak etməsi.

Sual: Dartı yarımkəndəsi rəisinin böyük elektrik mexanikinin vəzifə borcu?

Cavab: Dartı yarımkəndəsi, təmir-təftiş sahəsinde bütün işlərin naryadın tətbiqi, lazımlı gəldikdə briqadaya daxil edilir və obyektdə əməyin mühafizəsinə cavabdehlik edir.

Sual: Dartı yarımkəndəsi rəisinin növbətçi elektrik mexanikinin vəzifə borcu?

Cavab: 12 saatlıq növbə ərzində enerji dispetçeri tərəfindən verilən bütün əmr və sərəncamları yerinə yetirməli, təhlükəsizlik texnikasına riayət etməli.

Sual: Dartı yarımkəndəsi rəisinin növbətçi elektrik mexanikinin vəzifə borcu?

Cavab: Dartı yarımkəndəsi, təmir-təftiş sahəsinde bütün işlərin naryadın tətbiqi, lazımlı gəldikdə briqadaya daxil edilir və obyektdə əməyin mühafizəsinə cavabdehlik edir.

Sual: Elektrik şəbəkəsi rayonu elektrik montyorunun vəzifə borcu?

Cavab: Elektrik şəbəkəsi rayonu elektrik montyori dəmir yolu obyektlərinin işıqlandırması və baş vermiş qəzaların ləğvində iştirak etməsi.

Sual: Təmir-təftiş sahəsinin elektrik mexanikinin vəzifə borcu?

Cavab: Təmir-təftiş sahəsinin elektrik mexanikinin ixtisasından asılı olaraq yağıla dolmuş elektrik aparatlarının, rele mühafizəsi, 3,3 kv-luq avadanlıqların təmir və plan-müayinə işlərinin aparılması.

Sual: Təmir-təftiş sahəsi elektrik montyorunun vəzifə borcu?

Cavab: Təmir-təftiş sahəsinin elektrik montyori dərti yarımsṭansiyada naryadla, həmçinin sahənin özündə görülən işlərdə iştirak edir.

Sual: Yol elektrik mexaniki laboratoriya rəisiinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Yol elektrik mexaniki laboratoriya rəisi dərti yarımsṭansiyalarda mürəkkəb mühafizə, nəzarət işlərinin aparılmasını təşkil və təmin edir.

Sual: Yol elektrotexniki laboratoriyası mühəndisinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Yol elektrotexniki laboratoriya mühəndisi metrolo-

---

ji ölçülərin, dəmir yolu obyektlərinin torpaqlanmasını, dərti yarımsṭansiyalarda mürəkkəb rele mühafizələrini yoxlamalıdır.

Sual: Böyük enerji dispetçerinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Böyük enerji dispetçeri növbədə olan enerji dispetçerinin işinə nəzarət etməklə lazım gəldikdə onu operativ əvəz edir.

Sual: Enerji dispetçerinin vəzifə borcu?

Cavab: Enerji dispetçeri operativ tabeçiliyində olan kontakt şəbəkə rayonları və dərti yarımsṭansiyalarında işlərin naryad, yaxud sərəncamla görülməsini tənzimləyir.

HƏRƏKƏTİN

TƏHLÜKƏSİZLİYİNƏ DAİR:

✓ **Sual: İşarələr nəyə xidmət edir?**

Cavab: İşarələr hərəkətin təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə xidmət edir.

✓ **Sual: İşarələr qavrama tərzinə görə neçə hissəyə bölünür?**

Cavab: İşarələr qavrama tərzinə görə iki hissəyə bölünür: görünən və səslə işarələr.

✓ **Sual: Görünən işarələr istifadə olunma vaxtına görə neçə hissəyə bölünlərlər?**

Cavab: 3 hissəyə: gündüz, gecə və gecə-gündüz.

✓ **Sual: Gündüz işarələri nə ilə verilir?**

Cavab: Disklər, lövhələr, bayraqlar və işarə göstəriciləri ilə.

✓ **Sual: Gecə işarələri nə ilə verilir?**

Cavab: Əl və qatar fənərləri, dirək üzərindəki fənərlər və işarə göstəricilərinin müəyyən edilmiş zəngli işarələri ilə.

✓ **Sual: Səs işarələri bir-birindən nə ilə fərqlənir?**

Cavab: Səslərin sayı və ahəngdarlığının müxtəlif davamiyyəti ilə.

✓ **Sual: Svetoforlar öz təyinatına görə hansılardır?**

Cavab: Giriş, çıxış, marşrut, keçid, qoruyucu, çəpərləyiçi, xəbərdaredici, təkraredici, lokomotiv, manevr və təpə.

✓ **Sual: Giriş svetoforunun təyinatı nədir?**

Cavab: Giriş svetoforu qatarların stansiyaya girməsinə icazə və ya qadağa verir.

✓ **Sual: Çıxış svetoforunun təyinatı nədir?**

Cavab: Çıxış svetoforu qatarların stansiyadan yola düşməsinə icazə və ya qadağa verir.

✓ **Sual: Marşrut svetoforunun təyinatı nədir?**

Cavab: Marşrut svetoforu qatarın bir rayondan digərinə hərəkətinə icazə verir.

✓ **Sual: Keçid svetoforunun təyinatı nədir?**

Cavab: Keçid svetoforu qatarın bir blok-sahədən o birinə keçməsinə icazə və ya qadağa verir.

✓ **Sual: Qoruyucu svetoforun təyinatı nədir?**

Cavab: Qoruyucu svetofor dəmir yol xəttinin digər dəmir yol xətləri ilə kəsişdiyi yerləri qorumaq üçün istifadə olunur.

✓ **Sual: Çəpərləyici svetoforun təyinatı nədir?**

Cavab: Çəpərləyici svetoforu keçidlərdə, böyük sünü qurğularda, uçqun yerlərdə, həmçinin vagonların təmirinin icrası vaxtı qatarların çəpərlənməsində istifadə olunur.

✓ **Sual: Xəbərdaredici svetoforun təyinatı nədir?**

Cavab: Xəbərdaredici svetoforu əsas svetoforanın göstəricisi haqda xəbərdarlıq edir.

✓ **Sual: Təkraredici svetoforun təyinatı nədir?**

Cavab: Təkraredici svetofor əsas svetoforanın görüntüsünü yerli şəraitə görə təkrar edir.

✓ **Sual: Lokomotiv svetoforunun təyinatı nədir?**

Cavab: Lokomotiv svetoforu qabaqdakı svetoforanın verdiyi işarəni lokomotivdə bildirir.

✓ **Sual: Manevr svetoforunun təyinatı nədir?**

Cavab: Manevr aparılmasına icazə və qadağa verir.

✓ **Sual: Təpə svetoforunun təyinatı nədir?**

Cavab: Vagonların təpədən buraxılmasına icazə və qadağa edir.

Sual: Elektrik mərkəzləşdirilmə qurğuları nəyi təmin etməlidir?

Cavab: Svetofor və yoldəyişənlərin əlaqəli qapanmasını, idarəetmə aparatında yoldəyişənin vəziyyətini, seksiyaların tutulmasına nəzarəti, svetoforların marşrutda və ya ayrılıqda idarə olunması imkanını təmin etməlidir.

Sual: Elektrik mərkəzləşdirmə qurğusu nəyə yol verməlidir?

Cavab: Tutulmuş yola svetoforanın açılmamasına, yol dəyişənin hərəkət altında çevrilməməsinə.

Sual: Dispetçer mərkəzləşdirilməsi nəyi təmin etməlidir?

Cavab: Bir sıra stansiya və mənzillərin yoldəyişənlərinin və işarələrinin bir məntəqədən idarə olunmasını.

Sual: Yoldəyişənlərin və işarələrin açar asılılığı nəyi təmin edir?

Cavab: Açıq asılılılığı qurğuları nəzarət kiliplərinin köməyi ilə yoldəyişənlərin və işarələrin qarşılıqlı qapanmasını təmin edir.

Sual: Stansiya bloklaması nəyi təmin etməlidir?

Cavab: Stansiya növbətçisi tərəfindən məntəqələrdə qatarların qəbul və göndərilmə marşrutlarının və stansiya daxili marşrutların düzgün hazırlanması üzərində nəzarəti təmin edir.

Sual: Təpə mərkəzləşdirilməsi nəyi təmin etməlidir?

Cavab: Yoldəyişənlərin fərdi idarə edilməsini, idarəetmə pultunda yoldəyişənlərin vəziyyətinə və yoldəyişən seksiylərin tutulmasına nəzarəti təmin edir.

Sual: Avtomat keçid işarəvericisi və avtomat şlaqbaumlar nəyi təmin etməlidir?

Cavab: Keçid işarəvericiləri avtomobil yolları tərəfə dayanma işarələri verməyə, avtomat şlaqbaumlar isə qatar keçidə yaxınlaşanadək keçidi əvvəlcədən nəqliyyat vəsaitlərindən azad etmək üçün lazımi vaxt ərzində bağlı vəziyyəti təmin etməlidir.

Sual: Hava xətləri məftillərinin alçaq nöqtəsi ilə yer arasındaki məsafə nə qədər olmalıdır?

Cavab: Mənzillərdə 2,5 m, stansiyada 3,0 m, avtomobil yolları ilə kəsişmələrdə 5,5 m-dən az olmamalıdır.

Sual: İMB və Rabitə xətləri zədələndikdə, onların hansını növbə ilə bərpa etmək lazımdır?

Cavab: Qatar dispetçeri, enerji dispetçeri, yol bloklama, stansiyalar arası qatar və yoldəyişmə rabitə evi.

Sual: Təpə vaqon sürət yavaşıdcısı nəyi təmin edir?

Cavab: Təpədən tərkibin buraxılması zamanı arabir və nişanlı vaqonların tormozlanmasını yerinə yetirən qurğudur.

Sual: Vaqon yavaşıdcıları tormoz sisteminə görə hansılardır?

Cavab: Kəlbətinvari çəkici (KB) tipli, kəlbətinvari sıxıcı-qaldırıcı (KNP) tipli və kəlbətinvari sıxıcı (M50) tipli.

Sual: ADDY-da hansı texnoloji rabitə növləri var?

Cavab: ADDY-da qatarların təhlükəsizliyini təmin etmək üçün maqistral, yol qatar və enerji dispetçer, manevr və radio-qatar, stansiyalararası rabitə növləri var.

✓ Sual: ADDY-da hansı tipli avtomat telefon stansiyaları var?

Cavab: ADDY-da addım, koordinat və elektron tipli ATS-lər istismar olunur.

Sual: Dəmir yolunda rabitəni təşkil etmək üçün hansı yüksəkətezlikli aparatlardan istifadə olunur?

Cavab: Dəmir yolunda işarə vermə və rabitə distansiyalarında xətt aparat zallarında (XAZ) əsasən K-60, K-24, B-12-3, B-3-3, P-310, P-305 yüksəkətezlikli aparatlardan istifadə olunur.

✓ Sual: Rabitə kanalı nə üçün istifadə olunur?

Cavab: Telefon, teleqraf danışıcıları və siqnalları uzaq məsafələrə ötürmək üçün istifadə olunur.

✓ **Sual: Rabitədə sönmə əmsalı nədir?**

Cavab: Rabitə kanallarında sönmə əmsalları neper və desibellə ölçülür

Inp=8,79 db.

Desibel danışiq siqnalının səviyyəsinin kanalın girişində və çıkışındaki nisbətləridir.

Sual: Danışiq tezliyi hansı effektli ötürüçülük zolağındadır?

Cavab: Danışığın normal effektli tezliyi $300=3400$ hers (hs) arasındadır.

Sual: Fiber-optik rabitə kabelində informasiya nə ilə ötürülür?

Cavab: Fiber-optik rabitə kabelində informasiya analoq (mis kabellərdə) sistemindən fərgli olaraq optik kabeldəki zərif liflərlə (fiberlərlə) ötürülür. Bu liflər kvars materialından hazırlanır ki, bununla da yüksək keyfiyyətli çoxkanallı rabitə yaratmaq mümkündür.

✓ **Sual: Rabitə avadanlıqlarında torpaqlama işləri niyə aparılır?**

Cavab: Rabitə avadanlıqlarında xidməti personalı yüksək gərginlikdən qorumaq üçün avadanlıqların gövdəsi yerlə elektrodlar və ya kontur vasitəsi ilə torpaqlanır.

Sual: Optik rabitə sistemində 2 mb/s informasiya axını nə deməkdir?

Cavab: 2 mb/s informasiya axını optik rabitə avadanlıqlarında yüksəktezlikli OTN aparatında yaranır və bu 30 rəqəmsal kanal deməkdir.

1 kanal - 64 kilobit/saniyə deməkdir.

Sual: Qatar radio rabitəsi nə üçün nəzərdə tutulmuşdur?

Cavab: QRR daşima proseslərinin idarə edilməsi zamanı qatarların hərəkəti ilə bilavasitə əlaqədar olan vəzifəli şəxslərin bir biri ilə rabitə əlaqəsi saxlamaq üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Sual: QRR-dən kimlər istifadə edirlər?

Cavab: QRR-dən maşinistlər, maşinist köməkçiləri, qatar lokomotiv və enerji dispetçerləri, stansiya növbətçiləri istifadə edirlər.

Sual: QRR hansı rejimlərdə işləyə bilər?

Cavab: Simpleks və dupleks rejimlərdə.

Sual: Simpleks və dupleks rejimləri nə ilə xarakterizə olunur?

Cavab: Simpleks rejimi informasiyanın növbə ilə qəbulu və ötürülməsi ilə xarakterizə olunur. Dupleks rejimi informasiyanın eyni vaxtda qəbulu və ötürülməsi ilə xarakterizə olunur.

Sual: ADDY-nun QRR-də hansı radiostansiyalarдан istifadə olunur ?

Cavab: 43 RTS, 42 RTM.

Sual: PONAB-ın fəaliyyət prinsipi?

Cavab: PONAB-ın fəaliyyət prinsipi buksaların gövdəsin-də yaranmış infraqırmızı şüalanmanın impulslar şəklində elektrik siqnallarına çevrilməsini və qatardakı qızmış buksalar haqqında informasiyanın ötürülməsini təmin etməkdir.

Sual: PONAB cihazı hansı qurğulardan ibarətdir?

Cavab: Mənzillerdəki, stansiyalardakı və yerüstü qurğular-dan ibarətdir.

Sual: PONAB cihazının nəzarət etdiyi sahələrdə hərəkət heyyəti minimum hansı sürətlə hərəkət etməlidir?

Cavab: 10 km/saat sürətdən aşağı olmayıaraq.

Sual: Yerüstü qurğuların tərkibinə nə daxildir?

Cavab: Yerüstü sol kamera, yerüstü sağ kamera, təkərlərin keçdiyi 4 ədəd datçık, rels dövrəsi, 2 ədəd birləşdirici muftalar.

**ƏMƏYİN MÜHAFİZƏSİ VƏ
TEXNİKİ TƏHLÜKƏSİZLİYƏ DAİR:**

Sual: Əməyin mühafizəsi nədir?

Cavab: Əməyin mühafizəsi - işçinin əmək prosesində adamların iş qabiliyyəti və sağlamlığının qorunması, təhlükə-sizliyinin, sanitar-gigiyena və müalicə- profilaktik tədbirlər və vəsaitlərin texniki, sosial-iqtisadi, təşkilati və qanunverici bir sistemdir.

Sual: Əməyin mühafizəsinin işini tənzimləyici, qanuni normalar sistemini nə təşkil edir?

Cavab: Əməyin mühafizəsinin təlimatları, normaları, qanunları, əməyin təhlükəsizliyi standartlar sistemi.

Sual: Bədbəxt hadisələrin qarşısını almaq üçün hansı tədbirlər nəzərdə tutulur?

Cavab: Təşkilati, texniki, sanitar-gigiyenik, iqtisadi və qanuni.

Sual: İstismar zamanı təhlükəli və zərərli faktorlar han-sı qruplara bölünür?

Cavab: Fiziki, kimyəvi, bioloji, psixofizioloji.

Sual: Təşkilatlarda əməyin mühafizəsinin təşkilinə kim məsuliyyət daşıyır?

Cavab: Direktor və baş mühəndis.

Sual: Əməyin mühafizəsi haqda qanunvericiliyin yerinə yetirilməsinə nəzarəti kim həyata keçirir?

Cavab: Prokurorluq orqanları.

Sual: Dəmir yolu nəqliyyatında hansı nəzarət növlərin-dən istifadə olunur?

Cavab: Operativ, pilləli (inzibati-ictimai), inzibati, ictimai, dövlət və inzibati nəzarət orqanları keçirilən yoxlama.

Sual: İşə qəbul zamanı hansı təlimatlar aparılır?

Cavab: Giriş və iş yerində ilkin.

Sual: Giriş təlimatını kim keçirir?

Cavab: Texniki təhlükəsizlik üzrə mühəndis və ya təşkilatın baş mühəndisi mühazirə və ya söhbət formasında.

Sual: Giriş təlimatı harada keçirilir?

Cavab: Əməyin mühafizəsi kabinetində, texniki təhsil vasitələ-rindən və əyani tədris vəsaitlərindən istifadə etməklə keçirilir.

Sual: İlkin təlimat nə vaxt keçirilir?

Cavab: Giriş təlimatından sonra işə başlamazdan və ya sta-jirovkadan əvvəl.

Sual: İş yerində ilkin təlimatın keçirilməsi haqqda qeyd hansı jurnalda aparılır?

Cavab: TNU-19 formalı jurnalda.

Sual: İstifadə olunmuş TNU-19 formalı jurnal nə qədər saxlanılır?

Cavab: 1 il.

Sual: İş zamanı hansı növ təlimatlar aparılır?

Cavab: Təkrar, plandan kənar, cari.

Sual: Təkrar təlimat nə məqsədlə aparılır?

Cavab: Təkrar təlimat - ixtisasından, təhsilindən, stajından asılı olmayaraq əməyin mühafizəsi üzrə biliyin möhkəmləndi-rilməsi və yüksəldilməsi məqsədi ilə bütün işçilərlə aparılır.

Sual: Plandan kənar təlimatın aparılma müddəti?

Cavab: Başqa təşkilatlarda bədbəxt hadisə və ya təşkilatda təhlükəsizlik tələbatları pozulduqdan 3 (üç) sutkadan gec ol-mayaraq plandan kənar təlimat keçirilir.

Sual: Təkrar təlimatın aparılması periodikliyi?

Cavab: 3 ayda bir dəfədən gec olmayaraq TNU - 19 formalı jurnalında qeyd edilməklə aparılır.

Sual: Bədbəxt hadisə zamanı xidməti araşdırmanın kim aparır?

Cavab: Təşkilatın (sexin), əməyin mühafizəsi üzrə şöbə rə-isi (mühəndis), əməyin mühafizəsi üzrə böyük inzibati müvək-kili və ya sexin həmkarlar komitəsinin başqa nümayəndəsi.

Sual: Bədbəxt hadisə zamanı xəsarət alan şəxsə hansı sənəd verilir?

Cavab: İZ formalı akt.

Sual: İZ formalı aktın saxlanması müddəti?

Cavab: Bədbəxt hadisəsinin qeydiyyata götürüldüyü gündən 45 il müddətinə.

Sual: Hansı istehsalat xəsarətləri xüsusi xidməti araş-dırmaya aiddirlər?

Cavab: Xüsusi xidməti araşdırılmaya aiddir:

- qrup halında bədbəxt hadisə;
- ölümlə əlaqədar bədbəxt hadisə.

Sual: Hansı bədbəxt hadisə istehsalatda qrup halında bədbəxt hadisə adlanır?

Cavab: Bədən xəsarətinin ağırlığından asılı olmayaraq iki və daha artıq işçinin eyni zamanda xəsarət alması.

Sual: İZ formalı akt hansı müddətə tərtib edilir?

Cavab: İZ formalı akt bədbəxt hadisənin araşdırılması 3 sutka müddətində aparıldıqdan sonra tərtib edilir.

Sual: Xüsusi araştırma aktı hansı müddətə tərtib edilir?

Cavab: Bədbəxt hadisənin araşdırılması 10 gün müddətdə xüsusi araştırma komisiyası tərəfindən aparılır və xüsusi araştırma aktı tərtib edilir.

Sual: Hansı bədbəxt hadisə xüsusi ağır sayılır?

Cavab: Ölümlə nəticələnən hadisə.

Sual: Hansı bədbəxt hadisə qeydə alınmır?

Cavab: Təbii ölüm hadisəsi, özünə qəsd hadisəsi, cinayət edərkən cinayətkarın aldığı xəsarət.

Sual: Dəmir yolu nəqliyyatında hansı növ təhlükəsizlik nişanlarından istifadə edilir?

Cavab: Xəbərdar edici, qadağan edici, məlumat verən, göstərici.

Sual: Dəmir yolu nəqliyyatında hansı işaretə rəngləri istifadə edilir?

Cavab: Qırmızı, sarı, yaşıl və göy.

Sual: Təhlükəsizlik nişanları və işaretə rəngləri nəyə görə nəzərdə tutulub?

Cavab: İşarə rəngləri və təhlükəsizlik nişanları birbaşa təhlükə ilə əlaqədar işləyən fəhlələrin diqqətini cəlb etmək, təhlükəsizliyi təmin etmək, habelə lazımlı məlumatın verilməsi üçün nəzərdə tutulub.

Sual: Qadağan edici nişanların hansı əsas və yardımçı rəngləri var?

Cavab: Əsas rəng - qara, yardımçı (əks) - ağ.

Sual: Xəbərdar edici işaretənin hansı rəngləri var?

Cavab: Əsas - sarı, yardımçı - qara.

Sual: Məlumat verici işaretənin hansı rəngləri var?

Cavab: Əsas - yaşıl, yardımçı - ağ.

Sual: Göstərici işaretənin hansı rəngləri var?

Cavab: Əsas - göy, yardımçı - ağ.

Sual: Dəmir yolu işçilərinin fərdi müdafiə vəsaitlərilə (FMV) təmin edilmə qaydası, onların saxlanması, istismarı və onlara qulluq hansı sənəddə öz əksini tapıb?

Cavab: Yol standartında, 12.07.1995-ci il tarixli 90/N sayılı əmrde.

Sual: Təşkilatlarda fərdi müdafiə vəsaitlərin paylanması hansı qayda ilə aparılır?

Cavab: Müdafiyyət tərəfindən tərtib edilmiş, təşkilatın həm-

karlar komitəsi ilə razılaşdırılmış sifariş əsasında.

Sual: NX, NODX anbarlarına daxil olan FMV yoxlan-
malıdırmı və kim tərəfindən?

Cavab: Yol həmkarlar komitəsinin nümayəndəsinin iştirakı ilə komisiya anbara daxil olan hər məhsulun 10%-ni yoxlamalıdır.

Sual: Fərdi müdafiə vəsaitləri harada və necə sax-
lanılır?

Cavab: FMV xüsusi quru, qızdırılan otaqlarda, başqa əşya və materiallardan izolə edilmiş, ölçü və boyuna görə çeşidlənmiş halda saxlanılır.

Sual: İsti xüsusi geyim və xüsusi ayaqqabılar nə vaxt verilir?

Cavab: İlin soyuq ayları başladığda paylanır, ilin isti vaxtı başladığda qaytarılır. Dəqiq period kollektiv müqavilə əsasında təyin edilir.

Sual: İşçi iş yerinə FMV-siz gəldikdə müdriyyət nə et-
məlidir?

Cavab: Müdriyyət FMV-in istifadəsinə nəzarət etməli, işçinin xüsusi geyimsiz işə çıxmasına, habelə xüsusi geyim və xüsusi ayaqqabı nimdaş, çox çirkli olanda işə buraxmamalıdır.

Sual: İstehsalat xəsarəti nədir?

Cavab: İstehsalat xəsarəti-istehsalatda bədbəxt hadisə nəticəsində insan orqanizminin gözlənilmədən zədələnməsi və ya nasazlığı (əzilmə, yanma, yaralanma, sınıq, elektrik cərəy-

anı ilə zədələnmə, kəskin zəhərlənmə və s).

Sual: İxtisas xəstəliyi nədir?

Cavab: Ziyańlı əmək şəraitində işləməsi nəticəsində yaranan xəstəlikdir.

Sual: Müdafiə vəsaitləri istismar qaydasının xarakteri-
nə görə necə bölünür?

Cavab: İki kateqoriyaya bölünür:

- kollektiv müdafiə vəsaitləri;
- fərdi müdafiə vəsaitləri.

Sual: Əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması işi necə maliyə-
ləşdirilir?

Cavab: Əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması işi üç mənbədən maliyələşdirilir: kapital qoyuluşu, əsaslı təmir, istismar.

Sual: Tibbi baxış hansı növlərdə aparılır?

Cavab: İşə qəbul zamanı əvvəlcədən tibbi baxış, periodik tibbi baxış.

Sual: Əvvəlcədən tibbi baxış nəyə lazımdır?

Cavab: Əvvəlcədən tibbi baxış yeni işə qəbul olunan şəxsin seçdiyi ixtisasın əmək şəraitinin tələbatlarına uyğun olub - olmadığını dəqiqləşdirmək üçün lazımdır.

Sual: Əlavə qida almağa hüququ olan işçilərin siyahısını kim tərtib edir?

Cavab: Təşkilatın müdriyyəti, həmkarlar komitəsinin razılığı ilə.

VƏZİFƏ BORCLARINA DAİR:

Sual: «İşarə vermə və Rabitə» İB-nin rəisinin vəzifə borcu nədir?

Cavab: Qatarların hərəkətinin təhlükəsizliyinin təmin olunması, avtomatika, telemexanika və rabitə qurğularının etibarlığının artırılmasına yönəlmış tədbirləri təsdiq edir və baxır. Birliyin tabeliyində olan müəssisələrdə işlərin yerinə yetirilməsini təşkil etmək.

Sual: «İşarə vermə və Rabitə» İB-nin baş mühəndisinin vəzifə borcu nədir?

Cavab: Qatarların hərəkətinin fasiləsiz və təhlükəsiz olmasına təmin etməklə, texniki tərəqqinin sürətləndirmək üçün, iqtisadi və təkmil qərarlara əsaslanaraq daşınma proseslərini avtomatlaşdırılması layihə-smeta tapşırıq sənədlərini işləyib hazırlamaq, həmçinin qəbul olunmuş qaydada yenidən qurulan və modernizasiya olunan İMB, rabitə, PONAB qurğularının layihə sənədlərini razılaşdırmaq və hazırlamaq.

Sual: «İşarə vermə və Rabitə» İB-nin İMB üzrə rəis müavinin vəzifə borcu nədir?

Cavab: İMB qurğularının etibarlı işinin təmin olunmasına rəhbərlik edir.

Qatarların təhlükəsiz hərəkətinin təlimatçısı olan İMB və mexaniki çəşidləmə qurğularının normal işini pozan nasazlıql-

ları aşkar edir, onların etibarlığını artırmaq üçün tədbirlər hazırlanır və həyata keçirir.

Sual: «İşarə vermə və Rabitə» İB-nin rabitə üzrə rəis müavinin vəzifə borcu nədir?

Cavab: Rabitə qurğularının etibarlı işinin təmin olunmasına rəhbərlik edir.

Qatarların fasiləsiz və təhlükəsiz hərəkətini təmin edən rabitə qurğularının normal işini pozan nasazlıqları aşkar edir, onların etibarlığını artırmaq üçün tədbirlər hazırlanır və həyata keçirir.

Sual: «İşarə vermə və Rabitə» İB-nin təhlükəsizlik üzrə baş müvəkkilinin vəzifə borcu nədir?

Cavab: Qatarların təhlükəsiz hərəkətini təmin edən qurğularının təlimata uyğun olmasına nəzarət edir və birbaşa birliyin rəisinə tabe olur. Distansiyalarda texniki inspeksiyalar keçirir, inspeksiyaların nəticələrini müvafiq distansiyalara ölçü götürülməsi üçün təqdim edir.

Sual: «İşarə vermə və Rabitə» İB-nin texniki - istehsalat şöbəsinin vəzifə borcu nədir?

Cavab: Texniki - istehsalat şöbəsinin işinə ümumi rəhbərlik edir. Layihələşdirmə, tikinti, istehsalatda əməyin və idarəetmənin təşkili, meteroloji, təminat, texniki nəzarət üzrə işləri yerinə yetirir. Əsaslı tikintiyə, yeni texnikaya, əməyin və ətraf mühütün mühafizəsinə, quraşdırılmayan avadanlıqlara dair olan əmirlərin yerinə yetirilməsinə nəzarət edir.

Sual: «İşarəvermə və Rabitə» İB-nin əməyin mühafizəsi mühəndisinin vəzifə borcu nədir?

Cavab: Əməyin mühafizəsi üzrə bütün məsələləri yoxlamaq, işçilərin əmək və istirahət üsulunun gözlənilməsi, təlimat və tədrislərin keçirilməsi, tibbi yoxlamadan vaxtında keçirilmənin gözlənilməsi, məzuniyyətin verilməsi, qoruyucu vəsaitin və xüsusi paltarların verilməsinin təmin olunması, orta təbəqə və ayrı işçilərin əmək mühafizəsi normalarını və əsas tələblərinin bilməsi, qadın, yetkin, yetkinliyə çatmayanların əməyi və başqa.

Sual: İstehsalat sahəsi rəisiinin vəzifələri hansılardır?

Cavab: İstehsalat sahəsinin rəisi sahənin istehsalat-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qaydaları, təlimatları və başqa materialları bilməli: sahədəki qurğuların iş prinsipini nəzəri və praktiki cəhətdən bilməli, texnoloji baxımdan işlərin yerinə yetirilməsini, elektrik avadanlıqlarının texniki istismar qaydaların, əməyin təhlükəsizliyi və texniki təhlükəsizlik qaydalarını, istehsalatda iqtisadiyyatın təşkilinin əsaslarını, əmək qanunvericilik əsaslarını və distansiyasında fəaliyyət göstərən əmək qaydalarını bilməlidir.

Sual: Baş elektrik mexanikinin vəzifələri hansılardır?

Cavab: Baş elektrik mexaniki istehsalat işlərində nəzəri və praktiki qaydaları bilməklə, onlara nəzarət etməli, əlaqədar sahədəki qurğuların işləmə prinsipini bilərək onlara nəzarət et-

məli, lazım gələrsə onlar üzərində ölçülər aparmalı, elektrik və digər parametrləri normaya uyğun saxlamalı, cilingər-montaj işlərini bilməli, distansiyada əmək qanunvericiliyi qaydalarını bilməli və sistematik olaraq biliyini artırmalıdır.

Sual: Elektrik mexanikinin vəzifələri hansılardır?

Cavab: Nəzəri və praktiki olaraq qurğulara xidmət etmək, onların saz vəziyyətində saxlanması, lazım gələrsə təmir və montaj işlərini apararaq ölçü parametrlərini lazımı normaya getirilməsini təmin etməlidir. Bunları yerinə yetirən zaman yerli istehsalat qaydalarına riayət etməli, qabaqcıl xidmət metodlarına əsaslanmalı və bunları tabeliyində olan işçilərə daima öyrətməlidir.

HƏRƏKƏTİN

TƏHLÜKƏSİZLİYİNƏ DAİR:

Sual: Qatarların hərəkəti ilə əlaqədar işçilərin məsuliyyəti nədən ibarətdir?

Cavab: Qatarların hərəkəti ilə əlaqədar hər bir işçi öz vəzifəsi daxilində hərəkətin təhlükəsizliyinə və texniki-istismar Qaydalarının yerinə yetirilməsinə məsuliyyət daşıyır.

Y **Sual: Tormoz avadanlıqlarında nə təmin edilməlidir?**

Cavab: Hərəkət tərkibinin, o cümlədən, özü hərəkət edən xüsusi hərəkət tərkibinin, əl tormozları müəyyən edilmiş normada saxlanılmalı və ADDY-nun müəyyən etdiyi hesablama tormoz sıxmasını təmin etməlidir.

Y **Sual: Ayrılma və qırılma hissələri necə olmalıdır?**

Cavab: Ayrılma və qırılma nəticəsində əndazədən çıxa bilən və ya yola düşə bilən tormoz qolu ötürmələrinin bütün hissələri qoruyucu qurğulara malik olmalıdır.

Y **Sual: Avtoqoşqu oxunun rels başlığının səviyyəsindən hündürlüyü nə qədər olmalıdır?**

Cavab: Lokomotivlərdə, sərnişin və boş yük vaqonlarında - 1080 mm-dən çox olmamalıdır. Lokomotivlərdə və içərisində insan olan sərnişin vaqonlarında 980 mm-dən az və yük vaqonlarında (yüklü halda) 950 mm-dən az altı və səkkiz oxlu vaqonlarda isə 900 mm-dən az olmamalıdır.

Sual: Yük qatarlarında lokomotivlə birinci yüklü vaqon arasında və sərnişin qatarlarında lokomotivlə birinci vaqon arasında avtoqoşquların mərkəzi oxları arasındaki fərq nə qədər olmalıdır?

Cavab: Yük qatarlarında lokomotivlə birinci vaqon arasında 110 mm-dən, sərnişin qatarlarında lokomotivlə birinci vaqon arasında məsafə 100 mm-dən çox olmamalıdır.

Sual: Vaqonların texniki xidməti və təmiri harada aparılır?

Cavab: Vaqonların texniki xidməti və təmiri texniki xidmət məntəqələrində, vaqon depolarında və zavodlarda aparılır.

Sual: Vaqonlarda texniki xidmət zamanı nəyi yoxlamaq lazımdır?

Cavab: Vaqonların qovşaqlarının və hissələrinin vəziyyətini və yeyilməsini, onların müəyyən edilmiş ölçülərə uyğunluğunu yoxlamaq lazımdır.

Sual: Bütün 4-oxlu vaqonların, dumkarlarda və 8-oxlu çən vaqonlarda arabacıqların hər iki tərəfdəki sürüskənlərin arasındaki minimal məsamənin cəmi nə qədər olmalıdır?

Cavab: Bütün 4-oxlu vaqonlarda arabacıqların hər iki tərəfdəki sürüskənlərin arasındaki minimal məsamənin cəmi 4 mm-dən az - 20 mm-dən çox, happer-dozatorlarda 6 mm-dən

az, 12 mm-dən çox, dumkarlarda 12 mm-dən az -20 mm-dən çox, 8 oxlu çən vaqonlarında 4 mm-dən az - 15 mm-dən çox olmamalıdır.

Sual: Qatarın hər bir vaqonu çeşidləmə və tərtibat stansiyalarında yol keçərkən hansı işləri görmək lazımdır?

Cavab: Qatarların hərəkət qrafikində nəzərdə tutulmuş stansiyalarda texniki xidmətdən keçməli, nasazlıq aşkar edildikdə isə təmir edilməlidir. Bu stansiyalarda vaqonların açılmadan təmiri təşkil edilməlidir.

Sual: Texniki xidmət məntəqəsi olmayan stansiyalarda hər bir vaqon qatara qoşulmazdan əvvəl nə olunmalıdır?

Cavab: Texniki xidmət məntəqəsi olan yaxın stansiyaya qədər hərəkət etmək üçün baxılmalı və hazırlanmalıdır.

Sual: Qatarların texniki xidmətə təqdim edilməsi və onlara texniki xidmət qaydaları, hansı sənəddə öz əksini tapır?

Cavab: ADDY rəhbərliyi tərəfindən təsdiq edilmiş texnoloji prosesdə.

Sual: Texniki xidmət məntəqələrinin işçiləri texnoloji proses və qatarların hərəkət qrafikinə uyğun olaraq nə etməlidirlər?

Cavab: Vaqonlara vaxtında texniki xidmət göstərməli və təmir etməlidirlər.

Sual: Təminat sahəsi ərazisində hərəkətin təhlükəsizliyinə və vaqonların qatardan açılmadan hərəkətinə görə kim məsuliyyət daşıyır?

Cavab: ADDY-nun müəyyən etdiyi məntəqələrin işçiləri məsuliyyət daşıyır.

Sual: Qatarda avtotormozlar necə yoxlanılır?

Cavab: Tormoz maqistralının vəziyyətini və bütün vaqonların tormozlarının iş fəaliyyətini yoxlamaqla - tam yoxlama.

Sual: Tormozların tam yoxlaması nə vaxt keçirilir?

Cavab: Qatarı göndərməzdən əvvəl tərtibat stansiyalarında, lokomotiv dəyişiləndən sonra, lokomotivlərin hərəkət etdiyi sahə 600 km-dən çox olduqda, lokomotiv briqadasının dəyişdirilməsi yerlərində və vaqonlara texniki xidmət məntəqələri olan stansiyaların birində yüksək qatarının avtotormozlarının tam yoxlanılması aparılmalıdır.

Sual: Qatarda avtotormozların tam yoxlanmasıdan sonra hansı işlər görülməlidir?

Cavab: Vaqon müayinəçisi aparıcı lokomotivin maşinistinə qatarın tormozla təchizatı və onların saz (düzgün) təsiri barədə ADDY tərəfindən müəyyən edilmiş VU-45 formalı arayış verməlidir.

Sual: Bütün qatarların yoxlanılma qaydası kim tərəfindən müəyyən edilir?

Cavab: ADDY rəhbərliyi tərəfindən müəyyən edilir.

Sual: Yük və sərnişin qatarlarının sonlarını bildirən qatar işarə cihazlarının asılması və götürülməsi kimə həvalə edilir?

Cavab: Bu qatarlara işarə cihazlarının asılması və götürülməsi vaqonlara texniki xidmət məntəqələrinin işçilərinə həvalə edilir.

Sual: Təkər cütləri hansı tələblərə cavab verməlidir?

Cavab: Hər bir təkər cütü müəyyən edilmiş təkər cütlərinin təmiri, baxışı, müayinəsi və tərtibatı təlimatının tələblərini qəne etməli, ox üzərində təkər cütünün tərtib olunduğu tarix, yer və tam müayinədən keçməsi barədə nişan, eləcədə onun tərtibat zamanı qəbulu barədə damğa vurulmalıdır.

Sual: Təkər cütlərinin qeydiyyatı necə aparılır?

Cavab: Təkər cütləri müəyyən edilmiş qaydada hərəkət təribinin altında adı və tam müayinədən keçməsi barədə müvafiq jurnallarda qeydiyyat aparılır.

Sual: Yük vaqonlarında təkər cütlərinin neçə tip növü vardır?

Cavab: Təkər cütlərinin tipi RU-950 və RU1Ş - 950-dir.

Sual: Təkər cütlərində neçə cür təmir növləri aparılır?

Cavab: Təkər cütlərində elementlər dəyişilmədən və elementlər dəyişilərək təmir növləri aparılır.

Sual: Diyircəkli yastıqlı bukslarda hansı sürtgü yağından istifadə edilir?

Cavab: LZSNİİ - dəmir yol sürtgü yağından istifadə edilir.

Sual: Buksun tam təftiş zamanı hansı əməliyyatlar aparılır?

Cavab: Buksun demontajı. Diyircəkli yastıqlar, buks qovşığının digər detallarının və təkər cütlərinin yuyulması, baxış və yoxlanması. Buks detallarının və təkər cütlərinin təmiri.

Sual: Vagon sistemlərinə rəsəd mənzilində hansı defektlərə rast gəlmək olar?

Cavab: Çatlar, sınıqlar, burulmalar və yeyilmələrə rast gəlmək olar.

Sual: Nəzarətçi - defektoskopçu nəyi bilməlidir?

Cavab: Detalların maqnitləşdirmə metodu ilə yoxlanmasını və defektoskopların iş prinsipini.

Sual: ADDY-nun işarə vermə Təlimatının tələblərinin sözsüz yerinə yetirilməsi kimlər üçün məcburidir?

Cavab: Dəmir yolu nəqliyyatının bütün bölmələri və işçiləri üçün məcburidir.

Sual: İşarələr nəyə xidmət edir?

Cavab: Hərəkətin təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə, eləcədə qatarların hərəkətinin və manevr işçilərinin təşkilinə xidmət edir.

+ Y **Sual: Bir yaşıl işıq nəyə icazə verir?**

Cavab: Qatara müəyyən edilmiş surətlə hərəkətə icazə verir.

+ Y **Sual: Bir qırmızı işıq nəyi göstərir?**

Cavab: Dayan: işarəni keçmək qadağandır.

+ Y **Sual: Səs işarələrinin mənası nödir?**

Cavab: Səs işarələri - «Dayan» - üç qısa, qatarın yola düşməsi - bir uzun, qatarı müayinə edən işçilərin tələbi ilə tormozlama - bir qısa, tormozları burax - iki qısa fit mənasındadır.

+ Y **Sual: Vagonların təmiri hansı təlimatlara uyğun aparılmalıdır?**

Cavab: Vagonların depo təmiri SV-587 sayılı 21 avqust 1998-ci ildə təsdiq olunmuş «Depo təmiri üzrə rəhbər sənəd»in tələblərinə uyğun, əsaslı təmiri isə SV-627 sayılı 31 dekabr 1998-ci ildə təsdiq olunmuş «Əsaslı təmir üzrə rəhbər sənəd»in tələblərinə uyğun aparılmalıdır.

Sual: Vagonların yeni sistemli təmir növü ilə, yəni faktiki iş həcmimin yerinə yetirilməsi ilə (по пробегу) təmir necə aparılır?

Cavab:

- vagonların depo təmirindən sonra depo təmiri 100 min km-dən, sistemlər isə 110 min km-dən sonra, 2 ildən artıq olmamaqla;

Sual: Giriş təlimatı nə vaxt aparılır?

Cavab: İşə başlamazdan, işə qəbul haqda əmr hazırlanan zaman aparılır.

Sual: İlk təlimat nə vaxt aparılır?

Cavab: Giriş təlimatından sonra işə başlamazdan əvvəl.

Sual: Texniki təhlükəsizlik haqda plandan kənar təlimat hansı vaxtlarda keçirilir?

Cavab: Təşkilatda təhlükəsizlik tələbləri pozulduqda və ya başqa təşkilatda bədbəxt hadisə haqda məlumat aldıqdan üç sutkadan geç olmayaraq keçirilir.

Sual: İstehsalatda baş verən bədbəxt hadisədən ziyan çəkənə hansı sənəd verilir?

Cavab: Araşdırırmalar başa çatdıqdan üç gündən gec olmayaraq İZ formalı akt verilir.

Sual: İZ formalı aktın saxlanması müddəti neçə ildir?

Cavab: Bədbəxt hadisənin qeydə alındığı təşkilatda 45 il müddətində saxlanılır.

Sual: Ən ağır nəticələnən bədbəxt hadisə hansı sayılır?

Cavab: Ölümə nəticələnən.

Sual: Hansı bədbəxt hadisələr qeydə alınmır?

Cavab: Təbii ölüm, özünə qəsd, cinayət işi vaxtı alınan xəsarətlər.

Sual: Təmirə göndərilən vaqonlarda hansı işlər görülməlidir?

Cavab: Vaqonlar daxildən buxarlanmalı, yuyulmalı, qazsızlaşdırılmalı, təmizlənməli və xaricdən yuyulmalıdır.

Sual: Qaynaq işləri kim tərəfindən aparılmalıdır?

Cavab: Qaynaqcının attestasiya qanununa əsasən və vəsiqəsi olan və sınaq işlərini keçmiş qaynaqçılar tərəfindən.

Sual: Kran sürücüsü nəyi bilməlidir?

Cavab: Kranların quruluşunu, iş prinsipini və istismar qaydalarını.

Sual: Vəqon təmiri cilingəri nəyi bilməlidir?

Cavab: Cilingər işinin əsaslarını, vəqonun detallarını və işlədi-lən cilingər alətlərinin növləri.

Sual: Qazançı nəyi bilməlidir?

Cavab: Sisternaların quruluşunu, onun detallarını, təmir zamanı işlədilən material və alətlərin növləri.

Sual: Elektrik qaynaqçısı nəyi bilməlidir?

Cavab: Qaynaq aparatının quruluşunu, prinsipini və qaynaq ti-kişinin formalarını.

Sual: Dəmirçi nəyi bilməlidir?

Cavab: Metal külçələrin qızdırılma qaydalarını, sobaların və avadanlığın iş prinsipini.

Sual: Yanğın həyəcanı işarəsi səslə necə verilir?

Cavab: Bir uzun iki qısa səslə.

VƏZİFƏ BORCLARINA DAİR:

Sual: Dəmir yol nəqliyyatı işçilərinin ümumi vəzifələri nə hesab olunur?

Cavab: Dəmir yol nəqliyyatı işçilərinin əsas vəzifəsi hərəkətin təhlükəsizliyini, daşınan yüklərin qorunmasını şərtsiz təmin etməklə sənmişin və yükdaşımı ehtiyacını ödəmək, texniki vasitələrdən səmərəli istifadə etmək, ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə riayət etmək hesab olunur.

Sual: Qatarların hərəkəti ilə əlaqədar hər bir işçi hansı məsuliyyəti daşıyır?

Cavab: Hər bir işçi öz vəzifəsi daxilində hərəkətin təhlükəsizliyi və texniki-istismar Qaydalarının yerinə yetirilməsinə məsuliyyət daşıyır.

Sual: Dəmir Yolu nəqliyyatı işçilərinin TİQ-na riayət etmələrinə cavabdehlik kimlərə həvalə edilir?

Cavab: Müvafiq bölmə rəhbərlərinə.

Sual: Dəmir yol nəqliyyatının hər bir işçisi hansı tədbirlər görməyə borcludur?

Cavab: İnsanların həyatına və sağlamlığına, hərəkətin təhlükəsizliyinə təhlükə yarananda qatara və ya manevr edən tərkibə dayanma işarəsi verməyə və ya onların dayanması üçün başqa tədbirlər görməyə borcludur.

Sual: Tikililərdə və ya qurğularда hərəkətin təhlükəsizliyinə və ya ətraf mühitin çirkənməsinə səbəb ola biləcək nasazlıq aşkar edilərkən işçi hansı tədbirləri görməlidir?

Cavab: İşçi dərhal təhlükəli yerin çəpərlənməsi və nasazlığın aradan qaldırılması üçün tədbirlər görməlidir.

HƏRƏKƏTİN

TƏHLÜKƏSİZLİYİNƏ DAİR:

Sual: Əgər qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa, təkər cütündə darağın qalınlığı nə qədər olmalıdır?

Cavab: Əgər qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa, təkər cütündə darağın qalınlığı 33-25 mm olmalıdır.

Sual: Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa, təkər cütündə darağın qalınlığı nə qədər olmalıdır?

Cavab: Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa, təkər cütündə darağın qalınlığı 33-28 mm olmalıdır.

Sual: Əgər qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa, təkər cütünün çəmbərinin qalınlığı nə qədər olmalıdır?

Cavab: Əgər qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa, təkər cütünün çəmbərinin qalınlığı 30 mm olmalıdır.

Sual: Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa, təkər cütünün çəmbərinin qalınlığı nə qədər olmalıdır?

Cavab: Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa, təkər cütünün çəmbərinin qalınlığı 35 mm olmalıdır.

Sual: Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa, yüklənmiş təkər cütlərinin daxili səthləri arasındaki məsafə nə qədər olmalıdır?

Cavab: Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa, yüklənmiş təkər cütlərinin daxili səthləri arasındaki məsafə $1440+3/-1$ qədər olmalıdır.

Sual: Əgər qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa, yüklənmiş təkər cütlərinin daxili səthləri arasındaki məsafə nə qədər olmalıdır?

Cavab: Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa, yüklənmiş təkər cütlərinin daxili səthləri arasındaki məsafə $1440+3/-3$ qədər olmalıdır.

Sual: Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa, sərnişin vaqonlarının təkərlərinin diyirlənmə səthində yeyilmə neçə millimetrdən çox olmamalıdır?

Cavab: Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa, sərnişin vaqonlarının təkərlərinin diyirlənmə səthində yeyilmə 5 mm-dən çox olmamalıdır.

Sual: Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa, sərnişin vaqonlarının təkərlərinin diyirlənmə səthində yeyilmə neçə millimetrdən çox olmamalıdır?

Cavab: Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa sərnişin vaqonlarının təkərlərinin diyirlənmə səthində yeyilmə 7 mm-dən çox olmamalıdır.

Sual: Hərəkət zamanı təkər cütlərində yaranmış qaynağın (navar) buraxılma həddi nə qədər olmalıdır?

Cavab: Hərəkət zamanı təkər cütlərində yaranmış qaynağın (navar) buraxılma həddi 0,5 mm-dən çox olmamalıdır.

Sual: Sərnişinlərlə dolu olan vaqonların manevri zamanı sürəti nə qədər olmalıdır?

Cavab: Sərnişinlərlə dolu olan vaqonların manevri zamanı sürəti 15 km/saatdan çox olmamalıdır.

Sual: Lokomotivin vaqonlarla və ya vaqonsuz vaqonla ra yaxınlaşması zamanı manevr sürəti nə qədər olmalıdır?

Cavab: Lokomotivin vaqonlarla və ya vaqonsuz vaqonlara yaxınlaşması zamanı manevr sürəti 3 km/saatdan çox olmamalıdır.

Sual: Lokomotiv və vaqon arasında avtoqoşquların məsafə fərqi nə qədərdir?

Cavab: Lokomotiv və 1-ci vaqonun avtoqoşqusu arasındaki məsafə fərqi 100 mm-dir, qalan vaqonlarda isə avtoqoşqları arasında buraxılan məsafə fərqi qatarın hərəkət sürətindən aslidir. Əgər qatarın hərəkət sürəti 120 km/saata qədər olarsa, onda avtoqoşqlar arasındaki məsafə fərqi 70 mm-dən, əgər qatarın hərəkət sürəti 120 km/saatdan çox olarsa onda avtoqoşqlar arasındaki məsafə fərqi 50-dən mm çox olmamalıdır.

Sual: Relsin baş hissəsindən avtoqoşqunun mərkəzi xətinə qədər olan məsafə nə qədərdir? (maksimum-minimum).

Cavab: Relsin baş hissəsindən avtoqoşqunun mərkəzi xətinə qədər olan məsafə 980-1080 mm.

Sual: Qatarın hərəkəti zamanı vaqon «yuz» (hərəkət zamanı təkər fırlanmırsa) gedərsə, onda hansı tədbirlər görülməlidir?

Cavab: Qatarın hərəkəti zamanı vaqon «yuz» (hərəkət zamanı təkər fırlanmırsa) gedərsə, bələdçi vaqonun dəhlizində yerləşən hava buraxıcı klapanın dəstəyini qaldırır və əylənc kalodkasının təkərin fırlanma səthindən ayrılmasını gözləyir, əgər əylənc kalodkası təkərin fırlanma səthindən ayrılmırsa, onda təcili olaraq əylənc kranını çəkməklə qatar saxlanılır və hadisə haqqında qatar rəisinə, elektrikə, qatar ustasına məlumat verir. Baş vermiş hadisəni (nasazlığı) yerində aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda, vaqonun əylənc sistemi bağlanır və qatarın hərəkəti 1-ci texniki müayinə məntəqəsinə qədər təmin olunur (baş vermiş nasazlıqla əlaqədar, hərəkətin surətini tənzimləmək məqsədilə maşinistə məlumat verilir).

Sual: Neçə cür işarələr mövcüddür?

Cavab: İşarələr hərəkətin təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə, eləcə də qatarların hərəkətinin və manevr işlərinin təşkilinə xidmət edir. İşarələr qavranma tərzinə görə «görünən» və «səsli» işarələrə bölündür. Görünən işarələrə gündüz işarələri (disklər, lövhələr, bayraqlar, yoldəyişənlər) aiddir. Gecə işarələrinə isə əl fənərləri, dirək üstündə fənərlər, rəngli işıqlar aiddir.

Sual: Maşinist tərəfindən verilən siqnallar nəyə işarədir?

Cavab: Maşinist tərəfindən aşağıdakı siqnallar verilə bilər.

- 3 uzun siqnal - qatarın tormozlanmasına;
- 2 uzun siqnal - tormozların buraxılmasına;

- 3 qısa siqnal - qatarın dayanmasına;
- 1 uzun siqnal - qatarın yola salınmasına;
- 1 uzun 3 qısa - ümumi həyəcan siqnali;
- 1 uzun 2 qısa - yanğın həyəcanı siqnali;
- qısa siqnal - hava həyəcanı siqnalıdır.

Sual: Tərəfinizdən siqnalların verilmə qaydaları (irəli, geri, dayanma, yavaş) gündüz və gecə vaxtları?

Cavab: Qatarın irəli hərəkəti - əldə yuxarı qaldırılmış açıq sarı bayraqın (gecə fənər), qatarın geriyə hərəkəti - gecə fənər, gündüz bayraqı əldə aşağı endirməklə işarə verilir. Qatarın dayanması, gecə fənər gündüz isə bayraqla dairəvi hərəkətlə işarə verilir.

Sual: Vaqonun təkər cütlərində buksların qızma səbəbləri?

Cavab: Vaqonlarda buksların (yastıqların) qızması bir neçə səbəbən baş verə bilər:

- sürtgü yağının normadan az olması;
- yastıqların diyircəklərinin yeyilməsi;
- seperatorların qırılması;
- daxili və xarici həlqələrin nasazlığı və s.

Sual: Sərnişin vaqonlarının banı neçə millimetr yana çıxarsa onun qatara qosulması qadağan edilir?

Cavab: Sərnişin vaqonlarının banı 50 millimetrdən çox yana çıxarsa onun qatara qosulması qadağandır.

Sual: Vəqonun tarası nə deməkdir?

Cavab: Vaqonun arabacıqlar və təkər cütləri ilə birlikdə boş halda ümumi çəkisi «tara» adlanır.

Sual: Vaqonlarda yükler necə yerləşdirilməlidir və əks təqdirdə nə hadisə baş verə bilər?

Cavab: Vaqonlara yükler hər tərəfə eyni səviyyədə yerləşdirilməlidir. Əks halda vaqon bir tərəfə yanı üstə əyilə bilər, nəticədə qatarda hərəkətin təhlükəsizliyi təmin olunmaz. Vaqona yiğilan yükler onun yük götürmə qabiliyyətindən artıq olarsa, vaqonun bel sütununun qırılmasına səbəb ola bilər. Vaqonda yükün normadan artıq olmasını (gözlə) vaqonun arabacığında mərkəzi yayların həddindən artıq sıxılmasından və avtoqosqu qurğuları arasında məsafə fərqindən bilmək olar.

ƏMƏYİN MÜHAFİZƏSİ VƏ TEXNİKİ TƏHLÜKSİZLİK YƏ DAİR:

+ Sual: Əməyin mühafizəsi və texniki-təhlükəsizlik sahəsi üzrə necə təlimat növü mövcuddur?

Cavab: Əməyin mühafizəsi və texniki-təhlükəsizlik sahəsi üzrə 5 təlimat növü mövcuddur. Giriş, ilkin, cari, növbədəm kənar, təkrar (3 ayda bir dəfədən az olmayıaraq).

Sual: Pilləli nəzarət sistemi kimlər tərəfindən aparılır?

Cavab: 1-ci pillə-müəssələrdə sex briqadirləri və ustaların tərəfindən, 2-ci pillə-idarə rəhbərliyi tərəfindən ayda 1 dəfə, 3-cü pillə - rəhbərlik tərəfindən 3 ayda 1 dəfə aparılır.

Sual: Təsərrüfatda bədbəxt hadisə baş verərsə ilk növbədə hansı sənəd tərtib olunur?

Cavab: İlkin akt

Sual: Xəsərət alan işçiye hansı sənəd verilir?

Cavab: İZ formlu akt

Sual: İş zamanı tərtibatçı briqada hansı təhlükəsizlik texnikası qaydalarına riayət etməlidir?

Cavab

- hərəkətli vahidin olmamasına əmin olduqdan sonra yolları rels başlığına ayaq qoymadan keçməli;
  - yollar boyu iki yolu ortası ilə qatarların və hərəkətli ma-nevr tərkibinin hərəkətinə diqqət yetirməklə keçməli;

- yolun kənarı ilə 2 metrdən yaxın olmamaqla getməli;
- qatar tərkibi ilə tutulu olan yollardan keçərkən vəqonların əylənc meydançalarından və tamburlardan istifadə etməli;
- yolda hərəkətli heyyətin olmamasına əmin olmalı;

Manevr işini icra edərkən sərbəst hərəkətə mane olmasın deyə tərtibatçı briqadanın geyimləri kip düyməli olmalı, baş papağı isə normal eşitməni təmin etməlidir.

+ Sual: Qatarın hərəkəti zamanı vaqonda yanğın hadisəsi baş verərsə, vəzifə borcunuz?

Cavab: Hərəkəti zamanı vaqonda yanğın hadisəsi baş verərsə, təcili olaraq əyləc kranı vasitəsi ilə qatarı saxlamaq, qatar rəisinə xəbər göndərmək, vaqonun baş elektrik qoruyucusunu («главный предохранитель») çıxarmaq, bütün kapıları açaraq sərnişinləri təhlükəsiz tərəf düşürmək, əgər lazımlı gələrsə alovun başqa vaqonlara keçməməsi məqsədilə (maşinistə xəbər verməklə) vaqonları biri-birindən ayırmak, sonra isə vaqonlarda olan yanğın söndürücü balonlarla alovu söndürmək lazımdır.

+ Sual: Vaqonda yanğın hansı səbəbdən baş verə bilər?

Cavab: Vaqonda yanğın hadisəsi icazə verilməyən əşyaların aparılması, elektrik şitində qoruyucuların standarta uyğun olmaması, vaqonun daxilində nəzərdə tutulmayan yerlərdə sıqaret çəkilməsi zamanı, restoran vaqonlarının mətbəxində sobalarda tezalışan mayelərin saxlanması və s. səbəblərdən baş verə bilər.

Sual: Qatar hər hansı mənzildə məcburi dayanarsa qatarın «çəpərləmə» qaydaları hansılardır?

Cavab: Qatarda «çəpərləmə» əməliyyatı maşinistin verdiyi siqnalda görə sonuncu vəqonların bələdçiləri tərəfindən həyata keçirilir.

Belə ki, sonuncu vəqonun bələdçisi vəqonda olan 3-ədəd petardı və alışqanı (fakel sveça) götürür, vəqondan 800 metr geriyə-mənzilə tərəf gedir, petardların 2 ədədini maşinist tərəfə (hər petard arasında məsafə 20 m olmalıdır), petardin 1 ədədini isə maşinistin köməkçisi tərəfə qoyaraq axırıncı petarddan 20 m vəqona tərəf gəlir və maşinistin komandasını gözləyir. Maşinist tərəfindən «çəpərləmə» əməliyyatının sona çatması bildirilərsə, onda bələdçi öz əşyalarını (petard, fakel sveça, fonar, bayraq və s.) yığışdırıb öz vəqonuna qayıdır.

+ Sual. Elektrik cərəyanından zədə alma hallarının qarşısını almaq üçün hansı qoruyucu vasitələr tətbiq olunur?

Cavab: Elektrik cərəyanından zədə alma hallarının qarşısını almaq üçün tələb olunan qoruyucu vasitələr 4 qrupa bölündür;

- gərgənlik altında olan hissələrdən insan həyatını qorumaq üçün tətbiq edilən əlavə izolyasiyası olan qoruyucu vasitə birinci qrupa aiddir;
- gərginliyi göstərən, yeri dəyişdirilən göstəricilər və axan cərəyanın səviyyəsini ölçən cihazlar insan həyatını qoruyan ikinci qrup qoruyucu vasitələrə aiddir;

- təşkilati və texniki xarakter daşıyan qoruyucu vasitələr 3-cü qrupa aiddir;
- insanları elektrik qövsündən və yanın məhsulların alovundan qoruyan qoruyucu vasitələr 4-cü qrupa aiddir.

+ Sual: Qaldırıcı vasitələrdən kimlərin istifadə etməsinə icazə verilir?

Cavab: Qaldırıcı vasitələrdən istifadə etməyə icazə barədə Təlimata əsasən depo rəhbərliyi tərəfindən verilmiş vəsiqəsi olan işçilərə qaldırıcı vasitələrdən istifadə etmələrinə icazə verilir.

Sual: Qrup halında olan vaqonların müayinə vaxtı, yolu axırıncı vaqondan neçə metr məsafədən keçmək olar?

Cavab: Qrup halında olan vaqonların müayinə vaxtı yolu axırıncı vaqondan 5 metr məsafədən keçmək olar.

+ Sual: 2 vaqon arasından neçə metr məsafədən keçmək olar?

Cavab: 2 vaqon arasından 10 metr məsafədən keçmək olar.

Sual: Qatarların, lokomotivlərin və manevr lokomotivlərinin hərəkəti zamanı yolun kənarından neçə metr məsafədə durmaq lazımdır?

Cavab: Qatarların, lokomotivlərin və manevr lokomotivlərinin hərəkəti zamanı yolun kənarından 2 metr məsafədə durmaq lazımdır.

+ Sual: Neçə volt cərəyan şiddəti insan həyatı üçün təhlükəlidir?

Cavab: 12 volt cərəyan şiddəti insan həyatı üçün təhlükəlidir.

+ Sual: Bələdçilər üçün cari təlimat nə vaxt keçirilir?

Cavab: Bələdçilər üçün cari təlimat briqada heyəti qəbul etdikdən sonra keçirilir.

VƏZİFƏ BORCLARINA DAİR:

Sual: Başmaq post növbətçisinin əsas vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab:

- stansiya yollarında duran vaqonların özbaşına hərəkətə gəlməsinin qarşısını almaq üçün onlar düzgün və etibarlı bərkidilməlidir;
- stansiyaların par yollarında vaqonların bərkidilməsi üçün istifadə olunan əylənc başmaqları xüsusi ayrılmış yerdə saxlanmalı və qıflanmalı;
- postda istifadə olunan bütün başmaqlar nömrələnməli və damğalanmalıdır.

Sual: Vaqonların bərkidilməsi hansı qaydada həyata keçirilir ?

Cavab:

- yolun yararlı uzunluğunda yerləşən tərkiblərin bərkidilməsi;
- stansiya yollarının ayrı-ayrı sahələrində vaqon qruplarının bərkidilməsi.

Sual: Hansı yerlərdə əylənc başmaqlarının qoyulması qadağandır?

Cavab:

- bilavasitə rels calağı qarşısında,

- yoldəyişənin çarpaçı qarşısında;
- tiyənin çərçivə relsinə yanaşlığı yerdə;
- əyrinin xarici relsinə.

Sual: Hansı başmaqlardan istifadə etmək olmaz?

Cavab: Nasaz: (qırılmış başlıqlardan, oturacağı əzilmiş və əyilmiş və s.).

+ Sual: Stansiyada manevr işi necə aparılır?

Cavab: Manevr işi stansiyanın texnoloji iş prosesinə uyğun və plan əsasında aşağıdakıları nəzərə almaqla aparılmalıdır:

- qatarların vaxtında tərtib olunması və göndərilməsi;
- vaqonların minik üçün sərnişin platformalarına vaxtında verilməsi və onların vaxtında yığışdırılması;
- vaqonların hazırlığına az vaxt sərf edilməsi;
- bütün manevr vasitələrindən və texniki gurğulardan səmərəli istifadə edilməsi;
- qatarların stansiyaya fasiləsiz qəbulu;
- hərəkətin təhlükəsizliyi, manevrlə əlaqədar işçilərin təhlükəsizliyi və hərəkət tərkibinin saxlanması.

+ Sual: Manevr işinə rəhbərlik edən işçilər hansılardır?

Cavab: Texniki-istismar qaydalarının 15.13-cü bəndinə uyğun olaraq stansiya yollarında manevr - ancaq bir işçinin - stansiya növbətçisinin, manevr dispetçerinin, çeşidləmə təpəsi və ya park növbətçisinin , dispetçer mərkəzilə təchiz edilmiş

sahələrdə isə qatar dispetçerinin göstərişi ilə aparılmalıdır. Manevr işinə rəhbərlik edən işçilər arasında vəzifə borclarının bölgüsü stansiyanın texniki-sərəncam aktında göstərilir.

Sual: Qatar tərtibatçısı və köməkçisinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Növbəyə başlayarkən tərtibatçılar aşağıdakıları yerinə yetirməyə borcludurlar:

- öz manevr rayonundakı yorllarda olan vəziyyətlə tanış olmaq;
- park yollarında qatarın olmasın və onların düzgün formalasdırılmasını;
- qatarların və vaqonların qoşulmasını və bərkidilməsini;
- növbəni təhfil verən tərtibatçıdan qatarlardan hansının formalaşdırılmış, hansının formalaşdırılmamış olmasını, qatarlara qoşulacaq vaqonların harada olmasını öyrənməli;
- manevr dispetçerindən vaqonların qatara qoşulması və açılması barədə göstəriş almalı;
- maşinisti, tərtibatçı köməkçisini, yerli idarəetmə postunun növbətçisini, sürət tənzimləyicisini növbənin iş planı barədə tanış etməli;
- qatar tərkibinə yanaşarkən vaqonların qoşulu olmasını, vaqonların altında adam və hərəkətə mane olan əşyaların olmasını və vaqonda təmirin aparılmasını;
- qatar tərkibinin formalaşdırılmasından və yerinin dəyişdi-

rilməsindən sonra vaqonların biri-biri ilə qoşulu olmasını; - hüdud diyircəyindən vaqonların kənara çıxmamalarını. Qatar tərkibinin parkdan-parka yerinin dəyişdirilməsi zamanı tərtibatçı hərəkət istiqamətində 1-ci vaqonun tamburunda olmalıdır.

Sual: Vaqon neçə hissədən ibarətdir?

Cavab: Vaqon 5 hissədən ibarətdir: ban, rama, hərəkət edən hissələr, avtoqoşqu qurğuları, əylənc sistemi.

Sual: Avtoqoşqlar neçə hissədən ibarətdir?

Cavab: Avtoqoşqlar 6 hissədən ibarətdir (qıfil, qıfil saxlayıcı, qoruyucu, daldırıcı, qaldırıcıının valiki).

Sual: Hansı nasazlıqlara görə avtoqoşqlar arasında öz-özünə açılma hadisəsi baş verə bilər?

Cavab: Avtoqoşqlar arasında öz-özünə açılma hadisələri bir neçə səbəblərə görə baş verə bilər: avtoqoşqu qıfilinin, qıfil saxlayıcısının, böyük və kiçik dişlərin yeyilməsinin, avtoqoşqları biri-birindən ayıran dirsəyin zəncirinin qısa olması və s.

Sual: Qatarın hərəkəti zamanı avtoqoşqlar arasında öz-özünə açılma hadisəsi baş verərsə vəzifə borcunuz?

Cavab: Qatarın hərəkəti zamanı avtoqoşqlar arasında öz-özünə açılma hadisəsi baş verərsə ilk növbədə (sərnişinlərlə bədbəxt hadisə baş verməməsi məqsədilə) keçid kapılarını bağlamaq, qatar rəisinə xəbər vermək, birlikdə

(maşinistin iştirakı ilə) avtoqoşqları yoxlamaq, yoxlama nəticəsində avtoqoşquda baş vermiş nasaziyi aradan qaldırmaq, mümkün olmadıqda qatar heyəti ilə birlikdə qatarın axırıncı vaqon ilə avtoqoşqların yerini dəyişmək lazımdır.

Sual: Təkər cütü nə üçündür?

Cavab: Təkər cütü vaqondan alınan ağırlığı relsə ötürmək üçündür, təkər cütü 2-ədəd bütöv tökülmüş təkərlərdən və oxdan ibarətdir.

+ Sual: Qatarın hərəkəti zamanı buksda «qızma» hadisəsi baş verərsə bələdçinin vəzifə borcları?

Cavab: Qatarların hərəkəti zamanı vaqonların bukslarında kızma hadisəsi baş verərsə bu zaman vaqon bələdçiləri tərəfindən əylənc kranı vasitəsi ilə qatar saxlanılır, qatar rəisinə məlumat verilir, qatar dayandıqdan sonra vaqonun buksları yoxlanılır. Yoxlama zamanı bukslarda istilik yoxdursa, deməli buksların kızmasını göstərən cihazların (SKNB və PONAB) göstərişi yanlışdır. Əgər həqiqətən vaqonun buksu qızıbsa, ilk növbədə şkifin qayışları çıxarılmalı və bu haqda T.X.M.-nin işçilərinə məlumat verilməlidir.

Sual: Vaqonun əyləc sistemi nə üçündür ?

Cavab: Vaqonun əyləc sistemi hərəkətin sürətindən asılı olmayaraq onu vaxtında saxlamaq üçündür.

Sual: Vaqonlarda əylənc kranlarından hansı hallarda istifadə edilir ?

Cavab: Qatarların hərəkəti zamanı vaqonlarda hər hansı bədbəxt hadisə baş verərsə və yaxud qatarın hərəkətinin təhlükəsizliyi təmin olunmazsa belə hallarda əylənc kranlarından istifadə edilir.

Sual: Vaqonlarda hansı maddələrin və əşyaların aparılması qadağandır?

Cavab: Vaqonda partlayıcı, tez alışan, (benzin, kerosin, spirt, qaz balonu, və s.) üfunət-iy gələn əşyaların aparılması qəti qadağandır.

Sual: Qış mövsümündə vaqonların istismarı zamanı işçilərin əlavə vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Qarlı, çovğunlu, buzlu havalarda qatarların hərəkəti zamanı vaqonların hərəkət edən hissələri, əylənc sistemi, avtoqoşqu qurğuları və s. buz bağlayır, nəticədə qatarlar texniki nasızaqlara görə stansiya və mənzillərdə saxlanılır, onların hərəkət cədvəli pozulur və hərəkətin təhlükəsizliyi qorxu altında qalır. Belə hadisələrin qarşısını vaxtında almaq məqsədilə ilk növbədə vaqonlarda daimi olaraq kömür ehtiyatı, lom, balta, qarmaq kürək, vedrə və başqa əşyaların olmaları vacibdir. Eyni zamanda aşkar edilmiş texniki nasazlıqlar qatarlar yolla salınana qədər aradan qaldırılmalıdır. Göstərilərdən əlavə böyük dayanacaqlarda vaqon işçiləri qatarın vaqonlarının buz bağlamış hissələrini buzdan və qardan təmizləməlidirlər.

**“NƏQLİYYAT VASİTƏLƏRİNİN
TƏMİNATI MÜƏSSİSƏSİ” ÜZRƏ**

HƏRƏKƏT

TƏHLÜKƏSİZLİYİNƏ DAİR:

Sual: Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolunun Texniki İstismar qaydaları nədir?

Cavab: Texniki-İstismar Qaydaları dəmir yolunun və dəmir yol nəqliyyatı işçilərinin əsas mövqeyini və iş qaydalarını, mühüm tikililərin, qurğuların və hərəkət tərkiblərinin əsas ölçülərini, saxlanılma normalarını və onlara qarşı tələbləri qatarların hərəkətinin təşkili sistemini və işarəvermənin prinsiplərini müəyyənləşdirir.

Texniki İstismar Qaydalarına əməl olunması, dəmir yol nəqliyyatının bütün sahələrinin qarşılıqlı fəaliyyətinin, dəmir yolunun dəqiq və fasiləsiz işini və hərəkətin təhlükəsizliyini təmin edir.

Bu qaydalar yalnız Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolu rəisiinin əmri (göstərişi) ilə dəyişdirilə bilər.

Sual: Dəmir yol nəqliyyatı işçilərinin ümumi vəzifələri nədən ibarətdir?

Cavab: Dəmir yol nəqliyyatı işçilərinin əsas vəzifəsi hərəkərin təhlükəsizliyini, daşınan yüklerin saxlanması şərtsiz təmin etməklə sərnişin və yüksəkdaşlıma ehtiyacını ödəmək, texniki vasitələrdən səmərəli istifadə etmək, ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə riayət etmək hesab olunur.

Qatarların hərəkəti ilə əlaqədar hər bir işçi öz vəzifəsi da-

xilində hərəkətin təhlükəsizliyi və texniki-istismar Qaydalarının yerinə yerilməsinə məsuliyyər daşıyır.

Dəmir yolu nəqliyyat işçilərinin texniki-istismar Qaydalarına riayət etmələrinə cavabdehlik müvafiq bölmə rəhbərlərinə həvalə edilir.

Dəmir yol nəqliyyat işçiləri texniki-istismar Qaydalarını pozduqları halda qüvvədə olan qanuna uyğun cavabdehlik daşıyırlar.

Dəmir yol nəqiyyatının hər bir işçisi insanların həyatına və sağlamlığına eləcə də hərəkətin təhlükəsizliyinə qorxu yarananda qatara və ya manevr edən tərkibə dayanma işarəsi verməyə və ya onların dayanması üçün başqa tədbirlər görməyə borcludur.

Sual: Yaşı 18-dən az olan şəxslərin qatarların hərəkəti ilə əlaqədar hansı işlərdə işləməsinə icazə verilmir?

Cavab: Yaşı 18-dən az olan şəxslər qatarların hərəkəti ilə əlaqədar aşağıdakı vəzifələrə buraxılmırlar: lokomotiv motor vaqon qatarları, motovoz və xüsusi avtomatissalar, dəmir yolunda hərəkət edən kran maşinistləri və onların köməkçiləri, paravozların ocaqçıları, dizellərin sürücüləri və köməkçiləri, dispetçer, stansiya növbətçiləri, post, park və təpə növbətçiləri, qatar tərtibatçıları və s.

Sual: İkiyollu mənzillərin düz sahələrində yolların oxalarının arasındaki məsafə nə qədər olmalıdır?

Cavab: İkiyollu mənzillərin düz sahələrində yollarının oxaları arasındaki məsafə 4100 mm-dən az olmamalıdır.

Düz sahələrdə üç və dördyüllü xətlərin ikinci və üçüncü yollarının oxları arasındaki məsafə ən azı 5000 mm olmalıdır.

Stansiyalardaki yanaşı yolların oxları arasındaki məsafə düz sahələrdə ən azı 4800 mm, ikinci dərəcəli yolların və yük rayonlarının yollarında ən azı 4500 mm olmalıdır

Sual: Yolların yanında boşaldılmış, yaxud yüklənmək üçün hazırlanmış yüklər necə yerləşdirilməlidir?

Cavab: Hündürlüyü 1200 mm-ə qədər olan yükler (yol işləri üçün boşaldılan qum və çinqıldan başqa) kənar relsin başlığının yan səthindən 2,0 m-dən, daha çox hündürlükdə olduqda isə 2,5 m-dən yaxın olmamaqla yerləşdirilməlidir.

Sual: Stansiyalar, sovuşma və ötmə məntəqələri hansı sahələrdə yerləşdirilməlidir?

Cavab: Dəmir yolu əyrilərinin radiusu, düz və əyri xətlərin bir-biri ilə birləşməsi, yoluñ mailliklərinin dikliyi təsdiq edilmiş plana və profilə uyğun gəlməlidir. Stansiyalar, sovuşma və ötmə məntəqələri, bir qayda olaraq üfüqi meydançalarda yerləşdirilir: ayrı-ayrı hallarda isə onların 0,0015-dən çox olmayan maillikdə yerləşdirilməsinə icazə verilir, çətin şəraitlərdə mailliyyin, bir qayda olaraq, 0,0025-dən çox olmayaraq artırılmasına icazə verilir. Stansiyalar, sovuşma və

ötmə məntəqələri, eləcə də ayrı-ayrı parklar və dam yolları düz sahələrdə yerləşdirilməlidir. Çətin şəraitlərdə onların ən azı 1500 m əyri radiusda yerləşdirilməsinə icazə verilir. Xüsusi çətin topoqrafik şəraitlərdə əyrilik radiusunu 600 m-ə, dağlıq şəraitlərdə isə 500 m-ə qədər azalmağa yol verilir.

Sual: Dəmir yolu xətlərində torpaq yatağının üstünün eni nə qədər olmalıdır?

Cavab: Biryollu xətlərdə - 5,5 m, ikiyollu xətlərdə - 9,6 m, qayalıq və bataqlıq yerdən keçən xətlərdə isə ən azı: bıryolluda- 5,0 m, ikiyolluda- 9,1 m. torpaq yatağının kənarının üstdən eni yolun hər iki tərəfindən minimum 0,4 m olmalıdır. Radiusu 2000 metrdən az olan əyri sahələrdə torpaq yarağı müəyyən edilən norma üzrə genişləndirilir.

Yeni tikilmiş dəmir yol xətləri və ikinci yollar üçün torpaq yataqlarının eni üst tərəfdən tikinti norma və qaydalarının tələblərinə uyğun olmalıdır.

Sual: Dəmir yolu xətlərində olarkən hansı təhlükəsizlik qaydalarına riayət etmək lazımdır?

Cavab: - Anbarın ərazisində «xidməti keçid» işarəli təhlükəsiz keçidlərdən istifadə etmək, qatarın olub - olmamasına diqqət vermək, kecid meydancalarından keçdikdə əltutanlardan tutmaq, lokomotivlərin və ya vaqonların qosqu hissələrindən 5-m-dən az olmayan bir məsafədən kecmək lazımdır. Vaqonların altından kecmək qəti qadağan edilir.

Sual: Sahədə qatarların hərəkətinə kim nəzarət edir?

Cavab: Sahədə qatarların hərəkətinə ancaq bir işçi- xidmət etdiyi sahədə qatarların hərəkət qrafikinin yerinə yetirilməsinə cavabdeh olan qatar dispetçeri rəhbərlik etməlidir.

Qatar dispetçerinin əmrləri həmin sahədə bilavasitə hərəkətlə əlaqədar işçilər tərəfindən sözsüz yerinə yetirilməlidir.

Sahədə qatar dispetçerinin xəbəri olmadan qatarların hərəkətinə dair operativ göstəriş vermək qadağandır.

Sual: Stansiyaya qatarların qəbulu mexanizmi nədən ibarətdir?

Cavab: Stansiyaya qatarlar, ancaq açıq giriş işarəsi ilə stansiyanın texniki-sərəncam aktında bunun üçün nəzərdə tutulan boş yollara, sərnişin qatarları isə, bundan başqa avtomat lokomotiv işarəverici yol qurğusu ilə təchiz edilmiş yola qəbul edilməlidir.

Sual: Stansiya növbətçisi qatarı stansiyaya qəbul edərəkən hansı amillərə əməl etməlidir?

Cavab: Stansiya növbətçisinə qatarın qəbulu üçün marşrutun hazırlığına, yoldəyişənlərin bağlılığına, qəbul yolunun boşluğununa və qəbul marşrutunun yoldəyişənlərində manevr-lərin dayandırılmasına əmin olmadan giriş svetoforunu açmaq qadağandır.

Sual: Partlayıcı maddələr ilə yüklü vaqonları hansı qatarlara qoşmaq qadağandır?

Cavab:

- sərnişin və poçt-baqaj;
- tərkibində insan olan birləşdirilmiş;
- tərkibində 3-cü üst, üçüncü alt və daha böyük dərəcəli, dördüncü yan və daha böyük əndazəsiz yüklü vaqonları olan.

Sual: Partlayıcı maddələr daşınarkən qəza hallarında nə etmək lazımdır?

Cavab: İlk növbədə qəza vəziyyətində olan vaqon qatar-dan açılmalıdır və uzaqlaşdırılmalıdır, yaranmış vəziyyət barəsində dispetçerə məlumət vermək lazımdır.

Sual: Stansiya yollarında lokomotivsiz dayanan qatar tərkibləri nə cür bərkidilməlidirlər?

Cavab: Stansiya yollarında lokomotivsiz dayanan qatar tərkibləri, vaqonlar və xüsusi hərəkət tərkiblərin özbaşına hə-rəkətə gəlməməsi üçün tormoz başmaqları, əl tormozları ilə etibarlı bərkidilməlidirlər.

Sual: Dəmir Yolunda neçə cür işarələr var və hansılardır?

Cavab: Dəmir Yolunda görünən və səs işarələrindən istifadə olunur.

Sual: Görünən işarələri vermək üçün hansı işarə cihaz-larından istifadə edilir?

Cavab: Svetoforlar, lövhələr, fənərlər, bayraqlar, işarə gö-stəriciləri və sair.

Sual: Səs işarələri hansılardır?

Cavab: Lokomotivlərin, drezinlərin fitləri, əl fitləri, nəfəs şeypurları və digər fitlər.

Sual: Manevr işində əldə yuxarı qaldırılmış sarı bayrağın hərəkəti nə deməkdir?

Cavab: İdarəetməsi qabağa olmaqla lokomotivə hərəkət etməyə icazə verilir.

Sual: Aşağı endirilmiş sarı bayrağın hərəkəti nə deməkdir?

Cavab: Lokomotivə arxaya hərəkət etməyə icazə verilir.

Sual: Dalan növlü stansiya yollarına (təminat məntə-qələrinə) vaqon verilərkən sürət nə qədər olmalıdır.

Cavab: Vagonlarla irəli lokomotivin hərəkət süresi 25 km - saatdan çox olmamalıdır.

Sual: Mənzildə hərəkət edən sərnişin qatarının özbaşına dayanma hallarında nə cür hərəkər edilməlidir?

Cavab: Stop-kranın tətbiqi və ya özbaşına tormozlanma nəticəsində mənzildə dayanan sərnişin qatarının bələdçiləri xidmət etdikləri vaqonları müayinə etməli və lazımlı dərhal lokomotiv tərəfə dayanma işarəsi verməlidir.

Cavab:

- sərnişin və poçt-baqaj;
- tərkibində insan olan birləşdirilmiş;
- tərkibində 3-cü üst, üçüncü alt və daha böyük dərəcəli, dördüncü yan və daha böyük əndazəsiz yüksək yüklü vaqonları olan.

Sual: Partlayıcı maddələr daşınarkən qəza hallarında nə etmək lazımdır?

Cavab: İlk növbədə qəza vəziyyətində olan vaqon qatar-dan açılmalıdır və uzaqlaşdırılmalıdır, yaranmış vəziyyət barəsində dispetçerə məlumat vermək lazımdır.

Sual: Stansiya yollarında lokomotivsiz dayanan qatar tərkibləri nə cür bərkidilməlidirlər?

Cavab: Stansiya yollarında lokomotivsiz dayanan qatar tərkibləri, vaqonlar və xüsusi hərəkət tərkiblərin özbaşına hə-rəkətə gəlməməsi üçün tormoz başmaqları, əl tormozları ilə etibarlı bərkidilməlidirlər.

Sual: Dəmir Yolunda neçə cür işarələr var və hansılardır?

Cavab: Dəmir Yolunda görünən və səs işarələrindən istifadə olunur.

Sual: Görünən işarələri vermək üçün hansı işarə cihazlarından istifadə edilir?

Cavab: Svetoforlar, lövhələr, fənərlər, bayraqlar, işarə göstəriciləri və sair.

Sual: Səs işarələri hansılardır?

Cavab: Lokomotivlərin, drezinlərin fitləri, əl fitləri, nəfəs şeypurları və digər fitlər.

Sual: Manevr işində əldə yuxarı qaldırılmış sarı bayraqın hərəkəti nə deməkdir?

Cavab: İdarəetməsi qabağa olmaqla lokomotivə hərəkət etməyə icazə verilir.

Sual: Aşağı endirilmiş sarı bayraqın hərəkəti nə deməkdir?

Cavab: Lokomotivə arxaya hərəkət etməyə icazə verilir.

Sual: Dalan növlü stansiya yollarına (təminat məntəqələrinə) vaqon verilərkən sürət nə qədər olmalıdır.

Cavab: Vaqonlarla irəli lokomotivin hərəkət süresi 25 km - saatdan çox olmamalıdır.

Sual: Mənzildə hərəkət edən sərnişin qatarının özbaşına dayanma hallarında nə cür hərəkət edilməlidir?

Cavab: Stop-kranın tətbiqi və ya özbaşına tormozlanma nəticəsində mənzildə dayanan sərnişin qatarının bələdçiləri xidmət etdikləri vaqonları müayinə etməli və lazımlı dərhal lokomotiv tərəfə dayanma işarəsi verməlidir.

ƏMƏYİN MÜHAFİZƏSİ VƏ TEKNİKİ TƏHLÜKƏSİZLİYƏ DAİR:

Sual: Daxili nizam-intizam qaydalarının əsas məqsədi nədən ibarətdir?

Cavab: Daxili nizam-intizam qaydalarının əsas məqsədi iş vaxtının istifadəsinin düzgünlüyündən və yüksək keyfiyyətli əmək məhsuldarlığı ilə xidmət etməkdən ibarətdir.

Sual: İş zamanı əməyin mühafizəsi ilə əlaqədar olaraq qadağan olunan amillər hansılardır?

Cavab: Əməyin mühafizəsi ilə əlaqədar olaraq iş vaxtı qadağan olunan amillər: heç bir üzürlü səbəb olmadan bütün iş günü işə gəlməmək, spirtli içkilər və digər zərərli maddələr qəbul edərək sərxoş vəziyyətdə işə gəlmək, təqsirli hərəkətləri nəticəsində əməyin mühafizəsi qaydalarını pozmaq.

Sual: Təminat məntəqələrində işləyən işçilər elektrik təhlükəsizliyindən necə qorunmalıdır?

Cavab: Təminat məntəqələrində işləyən işçilər lokomotivləri və yol texnikasını dizel yanacağı, neft məhsulları ilə təmin etmək üçün nasosları elektrik dövriyyəsinə qoşarkən rezin əlcəklərdən, qaloşlardan və ayaqqabılardan istifadə edərək özlərini qorumalıdır.

Sual: İstehsalatlarda bədbəxt hadisələrdən və zərbəalma hallarından çəkinmə üçün nəyi bilmək lazımdır?

Cavab: Hər gün planlı surətdə əməyin mühafizəsi ilə məşğul olmaq, təhlükəsizlik texnikasının tələblərini yerinə yetirmək, istehsalatda bədbəxt hadisələr və zədəalma hallarının qarşısını almaq lazımdır.

Sual: Yüksəklikdə işləyən işçilər təhlükəsizliklərini qorumaq üçün nədən istifadə etməlidirlər?

Cavab: Təminat məntəqələrində yüksəklikdə işləyən işçilər bellərinə qoruyucu qurşaq bağlamalı və qurşaqın qurtaracağını çənə bərkidməlidirlər.

Sual: Yüksək zərərli və zəhərli maddələr yiğintisi olan sahələrdə nəyi bilmək lazımdır?

Cavab: Yüksək zərərli və zəhərli madələr yiğintisi olan sahələrdə mütləq əleyhiqazdan istsfadə etmək lazımdır.

Sual: Nəfəs yolunu, gözü və üzü xarici mühütin zərərli təsirindən qorumaq üçün hansı vasitədən israfadə etmək lazımdır?

Cavab: Nəfəs yolunu, gözü və üzü xarici mühütün zərərli təsirindən qorumaq üçün separatordan, izoləedici vasitədən israfadə etmək lazımdır.

Sual: İstehsalatda əməyin mühafizəsi üzrə işçinin vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab: İstehsalatda əməyin mühafizəsi üzrə işçinin vəzifəleri aşağıdakılardır:

- əməyin mühafizəsi üzrə müvafiq normativ aktlarda nəzərdə tutulmuş əməyin təhlükəsizliyi, gigiyenası və yanğına

qarşı mühafizə tələblərini öyrənmək, mənimsəmək və onlara əməl etmək;

- əmək funksiyasını yerinə yetirərkən özünü və başqa işçiləri təhlükəyə məruz qoymamaq;
- verilmiş xüsusi geyimdə və ayaqqabıda işləmək texnoloji prosesdə əməyin mühafizəsi üzrə normalarda, qaydalarda və təlimarlarda nəzərdə tutulmuş fərdi və kollektiv mühafizə vasitələrindən istifadə etmək;
- əməyin mühafizəsi qaydalarının bütün pozuntuları haqqında həmçinin baş vermiş qəzalar və bədbəxt hadisələr haqqında işəgötürənin nümayəndələrinə dərhal məlumat vermək;
- müntəzəm olaraq əməyin mühafizəsi normaları və qaydaları barədə bilikləri artırmaq;
- əməyin mühafizəsi məsələləri ilə əlaqədar götürənin iş yeri üzrə rəhbərlərin, mütəxəssislərin tapşırıqlarına, məsləhət və tövsiyələrinə əməl etmək.

Sual: Qış şəraitlərində işləyərkən görülən təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?

Cavab: Qar yağarkən, qarı külək sovurarkən hərəkətin ritmini pozmayıb təhlükəsizliyi təmin etmək məqsədi ilə təcili olaraq qar temizləmə işləri təşkil edilməlidir.

Sual: Təminat məntəqəsində şəxsi gigiyenanın təmin edilməsi barədə nə demək olar?

Cavab: Dizel yanacağına, yağlayıcı materiallara və soyu-

ducu suya toxunarkən dəri xəstəliyinə tutulmanın qarşısını almaq üçün mazdan və pastadan istifadə edilməli, bioloji əlcək geyinilməlidir. İşi qurtardıqdan sonra əllər sabunla yuyulmalıdır.

Sual: Gərginlik altına düşmüş şəxsə kömək etmək üçün nəyi bilmək lazımdır?

Cavab: Gərginlik altına düşmüş şəxs hündürlükdədirse, onun yerə yığılmاسının qarşısını almaq, əgər zərər çəkən ancaq bir naqılə toxunubsa, həmin naqılın torpaqlanması lazımdır və ona ilkin təcili yardım göstərilməlidir.

Sual: Təminat məntəqəsində yaranmaq ehtimalı olan təhlükəli vəziyyətdə işçilər nə etməlidirlər?

Cavab: Yanğın təhlükəsizliyi texnikasının, təhlikəsizlik texnikasının pozulması onunla bərabər avadanlığın, alətlərin və cihazların nasazlığı üzündən yaranmış və ya yarana biləcək təhlükə barəsində bilavasitə cavabdeh olan rəhbəri xəbərdar etmək vacibdir.

Sual: Çənlərin və sisternaların içərisində aparılan işlər zamanı təhlükəsizlik qaydaları?

Cavab: Çən və sisternaların içərisində işləyərkən qığılçım verməyən alətlərdən istifadə etmək lazımdır. Xilasedici ipin vəziyyətinin yoxlanılması, qoruyucu kəmərin saz olması və ona hava ötürmək üçün bərkidilmiş elasrik şlanqın bərkidilməsini yoxlamaq lazımdır.

Y **Sual: Elektrik cərəyanından qoruyucu vasitələr hansılardır?**

Cavab:

- gərginlik altında olan hissələrdən insanın həyatını qorumaq üçün izolyasiyası olan qoruyucu vasitə;
- gərginliyi göstərən, axın cərəyanın səviyyəsini ölçən cihazlar;
- təşkilat və texniki xarakter daşıyan qoruyucu vasitələr;
- insanları elektrik qövsündən və yanın məhsulların alovundan qoruyan qoruyucu vasitələr.

Sual: İsrehsalatda zəhərlənmə zamanı ilk yardım?

Cavab: Xəstəyə ilk tibbi yardım məqsədi ilə dərhal 6-8 dəmci 0,1% atronun, 1-2 tab bellodon, fasiləsiz sünü nəfəs vermək lazımdır.

Qələvilərlə zəhərlənmə zamanı mədəni 6-10/l. su və ya-xud 1% limon və ya sirkə turşusu ilə yumaq lazımdır.

Sual: YKTL-da turşu və qələvi məhlulundan istifadə edərkən işçi necə qorunmalıdır?

Cavab: YKTL-da nefr məhsulların analizi zamanı turşu və qələvi məhlulundan istifadə edərkən işçi qoruyucu eynək, rezin çəkmə, döşlük, xüsusi paltar və rezin əlcəkdən istifadə etməlidir.

Sual: YKTL-da turşulardan və digər aşındırıcı maddələrdən necə istifadə etmək lazımdır?

Cavab: YKTL-da turşunu və diqər aşındırıcı maddələri maye halında şüşə qablarda, bərk bağlanmış halda xüsusi torqəfəslərdə saxlayırlar. Şüşənin sıurma ehtimalını azaltmaq üçün qəfəsin divarları ilə şüşələr arasına taxta yonguları tökürlər.

Sual: Təminat məntəqəsində yanğın təhlükəsizliyinin tam təmin edilməsi üçün nəyi bilmək lazımdır?

Cavab: Təminat məntəqəsində papiroş çəkmək, məşəl yandırmaq, standarta uyğun olmayan qızdırıcılarından istifadə etmək qəti qadağandır, süni işıqlandırma üçün istifadə edilən lampaların partlama qorxusu olmayan ötrükləri olmalıdır, açıq elektrik naqillər izolyasiya edilməlidir. Quru otlar vaxtlı-vaxtında təmizlənməli, neft məhsulları ilə çirkənlərinin qarşısı alınmalıdır.

Y **Sual: Yanğına qarşı ilkin ləvazimatlar hansılardır?**

Cavab: - Su saxlamaq üçün çən, su daşımamaq üçün vedrə, quym saxlamaq üçün qablar, su kranları, alətlər (qarmaq, mişar, qayçı, lom) və yanğınsöndürən balonlar lazımdır.

Y **Sual: Yanğınsöndürmə balonları və onların ərazidə istifadə edilməsi qaydaları?**

Cavab: Gərginlik altında olan elektrik qurğuları istisna olmamla 1 kv.m. ərazidə olan yanğın məşəllərin söndürülməsi üçün OXR-10, OP-M yanğınsöndürənlərindən istifadə olunur. Kiçik yanğın məşəllərinin söndürülməsində OPV-5, OPV-10 markalı hava köpük maye yanğınsöndürənlərdən istifadə olunur.

Maye və bərk maddələrin, gərginlik altında olan cihazların söndürülməsində OU-2, OU-5, OU-8 və s. markalı yanğınsöndürənlərdən istifadə olunur. Balonlardan isrifadə edərkən qırmağı çəkmək, tutacağı sıxıb şlanqı yanğın olan sahəyə yönəltmək lazımdır.

VƏZİFƏ BORCLARINA DAİR:

Sual: Teplovozların dizel yanacağı, dizel yağı və su ilə təmin edilməsi üçün nə qədər vaxt lazımdır?

Cavab: Teplovozları manevra və ya yük daşınmasında işlətmək üçün , onu dizel yanacağı , dizel yağı , su və qumla təmin etmək vacibdir. Teplovozu dizel yanacağı ilə təmin etmək üçün - 15 dəq , dizel yağı ilə təmin etmək üçün - 10 , su ilə təmin etmək üçün - 10 və qum ilə təmin etmək üçün - 12 dəq. lazımdır.

Beləki, teplovozu tam təmin etmək üçün cəmi 47 dəqiqə vaxt lazımdır.

Sual: Dizel yanacağı və ya neft məhsulları ilə dolu sisterna vaqonu təminat məntəqəsinin həyətinə verilərkən növbədə olan işçi hansı təhlükəsizlik qaydalarına əməl etməlidir?

Cavab: Dizel yanacağı və ya neft məhsulları ilə dolu sisterna vaqonu təminat məntəqəsinin həyətinə verilərkən növbədə olan işçi təminat məntəqəsinin həyətyanı darvazasını hərəkət edən vaqona ilişməmək üçün açarla bərkitməlidir. Sonra vaqonun saxlanılacaq sahəsinə nəzarət edərək vaqonun hərəkətinə təhlükə yaradıcı əşyaların olmadığını dəqiqləşdiridikdən sonra 2 m. relsin kənarından aralı olmaq şərti ilə vaqonun boşaldılma yerinə verilməsi barəsində qatar tərtibatçısına məlumat verməlidir.

Maye və bərk maddələrin, gərginlik altında olan cihazların söndürülməsində OU-2, OU-5, OU-8 və s. markalı yanğınsöndürənlərdən istifadə olunur. Balonlardan isrifadə edərkən qırmağı çəkmək, tutacağı sıxıb şlanqı yanğın olan sahəyə yönəltmək lazımdır.

VƏZİFƏ BORCLARINA DAİR:

Sual: Teplovozların dizel yanacağı, dizel yağı və su ilə təmin edilməsi üçün nə qədər vaxt lazımdır?

Cavab: Teplovozları manevra və ya yük daşınmasında işlətmək üçün , onu dizel yanacağı , dizel yağı , su və qumla təmin etmək vacibdir. Teplovozu dizel yanacağı ilə təmin etmək üçün - 15 dəq , dizel yağı ilə təmin etmək üçün - 10 , su ilə təmin etmək üçün - 10 və qum ilə təmin etmək üçün - 12 dəq. lazımdır.

Beləki, teplovozu tam təmin etmək üçün cəmi 47 dəqiqliq vaxt lazımdır.

Sual: Dizel yanacağı və ya neft məhsulları ilə dolu sisterna vaqonu təminat məntəqəsinin həyətinə verilərkən növbədə olan işçi hansı təhlükəsizlik qaydalarına əməl etməlidir?

Cavab: Dizel yanacağı və ya neft məhsulları ilə dolu sisterna vaqonu təminat məntəqəsinin həyətinə verilərkən növbədə olan işçi təminat məntəqəsinin həyətyanı darvazasını hərəkət edən vaqona ilişməmək üçün acharla bərkitməlidir. Sonra vaqonun saxlanılacaq sahəsinə nəzarət edərək vaqonun hərəkətinə təhlükə yaradıcı əşyaların olmadığını dəqiqləşdiridikdən sonra 2 m. relsin kənarından aralı olmaq şərti ilə vaqonun boşaldılma yerinə verilməsi barəsində qatar tərtibatçısına məlumat verməlidir.

Sual: Yük ilə dolu sisterna vaqonunu necə bərkitmək lazımdır?

Cavab: Təhlükənin qarşısını almaq məqsədi ilə neft məhsulun boşaldılan sahəsinə vaqon veriləndən sonra qatar tərtibatçısı ilə birlikdə vaqonu iki tərəfdən başmaqlamaq lazımdır. Vaqonu başmağın üstünə çıxartıldıqdan sonra qatar tərtibatçısı teplovozu vaqondan açmalıdır. Növbədə olan işçi (süzüctütökücü) 5 dəq. müddətinə vaqonu nəzarətdə saxlamalı və içinde olan yükün ətalət qüvvəsi nəticəsində yerindən tərpənməməsinə əmin olmalıdır. Əgər vaqon yerindən tərpənməyə cəhd göstərərsə, başmaqların sayını artırmaq lazımdır.

Sual: Rezervuarların necə cür təmiri ola bilər?

Cavab: Rezervuarlar mütamadi olaraq aşağıda qeyd olunmuş növ üzrə təmir olmalıdır:

Baxış, cari və əsaslı.

Baxış və cari təmirlər rezervuarların istismarından asılı olaraq tərtib edilmiş və Baş mühəndis tərəfindən təsdiq edilmiş qrafikə əsasən aparılmalıdır.

Baxış təmiri qrafikə əsasən 6 ayda bir dəfə, cari təmir isə 2 ildə bir dəfədən az olmamaq şərti ilə aparılmalıdır.

Rezervuarların əsaslı təmiri tələb olunan zaman aparılmalıdır.

Sual: Dizel yanacağı və neft məhsullarını boşaldarkən və təmir edərkən hansı növ nasoslardan istifadə olunur?

Cavab: Dizel yanacağı sisternalardan rezervuarlara və te-

lovozlara verilərkən 6 K-8, 6 K-12, 4 K-18, 4 K-12, 2 K-6 markalı mərkəzdən qaçma konsollu nasoslardan istifadə olunur. Bu cür nasoslar bir saat vaxta 30 kub.m.-dən 200 kub.m.-ə qədər yanacaq çəkmə qabiliyyətinə malikdir.

Bunlardan əlavə olaraq 6 HD vB, 3 BC- 2,7 və s. tipli nasoslardan istifadə olunur.

Neft məhsullarını boşaltmaq və teplovozları dizel yanacağı ilə təmin etmək üçün P3-7,5 rotorlu - dişli, mBH - vintvari, SDP - dişli-çarxlı tipli nasoslardan istifadə olunur.

Sual: Nasosları işlətmək üçün hansı tipli elektrik mühərriklərindən istifadə edilir?

Cavab: Dizel yanacağı və neft məhsullarını boşaltmaq və yaxud teplovozları təmir edən nasosları işlətmək üçün qapalı AO tipli , gücü 2,8 kvt.-dan 20 kvt.-ə qədər, lövbərin dövrlerin sayı 750-dən -3000-ə qədər və KO-tipli partlayışa davamlı, gücü 8 kvt-dan -25 kvt-ə qədər olan elektrik mühərriklərindən istifadə edirlər.

Sual: Buxar qazanları haqqında ümumi anlayış?

Cavab: E-1,0-0,9 m-3 tipli buxar qazanlarının saxlanılması və istismarı 1989-cü il larixlı «Buxar qazanlarının istismarı və saxlanılması qaydalarına» əsasən aparılmalıdır. Buxar qazanı istismara buraxılmamışdan əvvəl inspektor tərəfindən qeydiyyata alınmalıdır. Buxar qazanı işə salınmadan əvvəl və istismar olunmamışdan inspektor tərəfindən müayinə edilməlidir.

Sual: Kömürü təminat məntəqəsində necə saxlamaq lazımdır?

Cavab: Kömür saxlanılan təminat məntəqəsinin sahəsi quru, su sızmayan və bataqlığa uğramayan yerdə olmalıdır. Yay fəslində havanın temperaturu 40 dərəcədən artıq olanda kömürün temperaturu hər gün, 40 dərəcədən aşağı olanda hər dekadada bir dəfə ölçülməlidir. Əgər temp. 60 dərəcəyə qalxmış olarsa, onda bu yanım üçün təhlükəli hal sayılır və həmin kömürü təcili olaraq istifadə etmək lazımdır. Təminat məntəqəsində saxlanılan kömür şabelə vurulmalıdır, çünki bu halda kömürü ölçmək daha əlverişlidir.

Sual: Kömürün temperaturunu nə ilə ölçürlər?

Cavab: Kömürün temperaturunu ölçmək üçün şkalası 0-150 dərəcəyə qədər olan termosupdan və yaxud termometrdən istifadə edilir.

Sual: Kömürün temperaturunu ölçərkən termometr dəmir dirəyin içində necə dəqiqli saxlanılır?

Cavab: 20 dəqiqli.

Sual: Neft məhsullarının ölçüsündə istifadə olunan ci-hazların yararlılıq dərəcəsi kim tərəfindən yoxlanılır?

Cavab: «Dövlət standartlaşdırma və metrologiya komitəsi» tərəfindən yoxlanılıb, müvafiq kleyma və yaxud sənəd ilə əsaslandırılmalıdır.

Sual: Təminat məntəqəsində işləyən süzücü -töküçünün vəzifə borcu və məsuliyyəti?

Cavab: Yanacağı və neft məhsullarını rezervuarlara, çənlərə, sisternalara, konteynerlərə, çəlləklərə və başqa əşyalara boşaldarkən çekilməsini, ölçülməsini, etiketkaların kleylənməsini və süzgəcdən keçirilməsini bacarmalıdır. Doldurulmuş əşyaların saxlanması qaydalarına riayət etməlidir. Yanacaq və başqa neft məhsullarının qəbulunu bacarmalıdır. Boşaldılan sisternaların, dəmir yol estekadalarında yerləşdirilməsini bilməlidir. Təminat məntəqəsində yanacaq və neft məhsulları saxlanılan çənlərin çöküntü qalıqlarından təmizləməyi bacarmalıdır. Yanacaq və neft məhsullarının boşalma və doldurma qeydiyyatını aparmalıdır. Nasosların cari təmiri və yaqlanması, çənlərin birləşmə xətlərini bilməlidir. Növbədə olarkən yanğından və təminat məntəqəsinin təhlükədən qorunmasına məsuliyyət daşıyır.

Sual: Təminat məntəqəsində işləyən süzücü -töküçü nəyi bilməlidir?

Cavab: Boşaldılan və doldurulan neft və neft məhsullarının əsas fiziki və kimyəvi xassələrini, maye halında olan məhsulların qəbul etmə, təhvil vermə və boşalma qaydalarını, zəhərli məhsullardan istifadə qaydalarını, dövlət standartlarına uyğun taraların keyfiyyətlə qorunmasını, əşyalara doldurulan məhsulların qədərini, yanğından qorunma qaydalarını, şəxsi təhlükəsizlik və işdə olarkən texniki sanitər qaydalarını.

HƏRƏKƏTİN

TƏHLÜKƏSİZLİYİNƏ DAİR:

Sual: Texniki İstismar Qaydaları nə deməkdir?

Cavab: Qatarların hərəkətinin və manevr işlərinin təhlükəsizliyinin təmin olunmasında əsas sənədlərdən biridir.

Sual: Yolu çəpərləmə qurğularının təhlükəsizliyi nə deməkdir?

Cavab: Yolu çəpərləmə qurğuları (atıcı başmaqlar və ya yoldəyişmələr) çəpərləmə vəziyyətinə qoyulduğu halda yollardan qatarın və ya hərəkət tərkibinin axmasına imkan verməməlidir.

Sual: İnsanların həyatı, maddi-texniki vasitələrinin və qurğularının saxlanması üçün təhlükə yaradan səbəblər hansılardır?

Cavab: İnsanların həyatı, ADDY nəqliyyatının maddi-texniki vasitələrinin və qurğularının saxlanması üçün təhlükə yaradan ekstrimal vəziyyətin yaranması şəraitində qatarların hərəkəti və manevr işi qaydaları ADDY rəisinin təsdiq etdiyi normativ aktlarla müəyyənləşdirilir.

Sual: Hərəkət tərkiblərinin texniki xidməti zamanı

çəpərləmə qaydası nədən ibarətdir?

Cavab: Hərəkət tərkiblərinin texniki xidməti və təmiri zamanı ADDY-nin müəyyən etdiyi qaydaya uyğun olaraq svetoforla çəpərlənmə üsulu tətbiq edilir.

Sual: Texniki-istismar Qaydaları nə deməkdir?

Cavab: Texniki İstismar Qaydalarına əməl olunması dəmir yol nəqliyyatının bütün sahələrinin qarşılıqlı fəaliyyətini, dəmir yolunun dəqiq və fasiləsiz işini və hərəkətin təhlükəsizliyini təmin etmək deməkdir.

ƏMƏYİN MÜHAFİZƏSİ

VƏ TEXNİKİ TƏHLÜKƏSİZLİYƏ DAİR:

Sual: Tikinti və quraşdırma işləri haqqında nə demək olar?

Cavab: Tikinti və quraşdırma işinin təşkili ilə əlaqədar layihə üzərində işləyərkən, texnoloji qayda və xəritəni, təlimatı, göstəriş və başqa sənədləri hazırlayarkən təhlükəsizlik texnikasının tələbləri nəzərə alınmalıdır.

Sual: Dəmiriyol obyektlərində mülkü müdafiənin təşkili nədən ibarətdir?

Cavab: Tikinti işi gedən yerlər lazımi müdafiə üçün qoruyucu qurğu və avadanlıqlarla təchiz edilməklə yanaşı, etibarlı çəpərlənməlidir.

Sual: Tikinti meydançasının baş planı nədən ibarətdir?

Cavab: Tikinti meydançasının baş planını hazırlayarkən işlək gediş-gəliş yollarının, keçidlərin eni elə götürülməlidir ki, hərəkət vaxtı təhlükəsizlik təmin edilsin. Eyni zamanda nəqliyyatın hərəktəti üçün yollar, elektrik təchizatı, kranlar, mexaniki qurğular nəzərə alınmalıdır.

Sual: Yanan və tez alovlanan materialların saxlanması üçün nə etmək lazımdır?

Cavab: Yanan və tez alovlanan materiallar yanmayan qabda, yaxud da dərinləşdirilmiş torpaqda saxlanılmalıdır və yanğın təhlükəsizliyi tam təmin edilməlidir.

Sual: Qablaşdırılmış şəkildə gətirilmiş kərpicin yiğilma qaydaları nədən ibarətdir?

Cavab: Qablaşdırılmış şəkildə gətirilmiş kərpicin yiğilma qaydası üst-üstə və üfüqü şəkildə iki qalaqdan artıq olmamaq şərti ilə olmalıdır.

Sual: Dairəvi meşə materialların yiğilma qaydası necə olur?

Cavab: Dairəvi meşə materialı üst-üstə yiğılın və hündürlüyü ən çox 1,5 m olur.

Sual: Tikinti meydançası gediş-gəliş çox olan küçəyə çıxırsa nə etmək lazımdır?

Cavab: Tikinti meydançası gediş-gəliş çox olan küçəyə çıxarsa, onda küçə tərəfdən meydança çəpərlənməlidir. Əgər tikilən bina birbaşa xəttə çıxarsa, onda çəpərin başına günlük qoymaq lazımdır.

Sual: Tikinti meydançasında çəpərin qoyulması qaydaları nədən ibarətdir?

Cavab: Çəpərin dirəkləri 1 metr torpağa basdırılmalı və üstünə vurulan çəpərin hündürlüyü 2,5-3 metr olmalıdır.

Sual: Tikinti materiallarının yiğilmasında təhlükəsizlik texnikası barədə nə demək olar?

Sual: Bütün tikinti materialları onlar üçün ayrılmış xüsusi yerlərdə səliqə ilə yiğilmalıdır. Əməkçilərin keçməsi üçün təhlükəli yerlərdə xəbərdarlıq plakatları asılmalıdır və işarələr tətbiq edilməlidir.

Sual: Tikintidə istifadə olunan ayaqaltıların hazırlanması texnologiyası nədən ibarətdir?

Cavab: Taxta və başqa materiallardan hazırlanmış ayaqaltıları hazırlanarkən bu tələbələrə cavab verilməlidir: dəyənətli və möhkəm olmalı, insanların təhlükəsizliyini təmin etməli, materialların yüksəklikdə işləyən işçilərə verilməsi zamanı təhlükəsizliyə xələl gətirməməlidirlər.

Sual: Xüsusi hallarda tələb olunan ayaqaltıların hündürlüyü kim tərəfindən layihə verilir?

Cavab: Xüsusi hallarda tələb olunan ayaqaltıların hündürlüyü 4 metrdən artıq olarsa, onda bu cür ayaqaltılar tikintinin baş mühəndisi tərəfindən təsdiq edilmiş layihə əsasında quraşdırılmalıdır.

Sual: Ayaqaltının birləşdiricisi necə olur?

Cavab: Ayaqaltının dayağı, çərçivəsi, pilləkəni və digər şəqli vəziyyətdə quraşdırılan elementləri əlaqələndirici birləşdiricilərlə bərkidilməlidir.

Sual: İşçi ayaqaltından istifadə etdikdə təhlükəsizlik işi nədən ibarətdir?

Cavab: Təhlükəsizlik işi təmin etmək məqsədilə ayaqaltının döşəməsi vaxtaşırı zibildən təmizlənməlidir, qışda işə qardan təmizlənib, qum səpilməlidir.

Sual: Tikintidə tamamlama işi aparıлarkən təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?

Cavab: Texnoloji prosesin gedişindən asılı olaraq hər bir tikinti işinin öz xüsusiyyəti var. Müxtəlif növ tikinti (daş, suvaq, dam örtüyü, quraşdırma və s.) işində əməkçilərin təhlükəsizlikləri təmin edilməlidir.

Sual: Tikintidə divarın qoyulması işi aparılkən təhlükəsizlik tədbirləri?

Cavab: Divarın qoyulması üçün konteynerlərdə və xüsusi daşaltı gətirilən material elə yerləşdirilməlidir ki, onları iş görülən yerə nəql edərkən materialın düşməsinin qarşısı alın-sın. Divar qoyularkən xüsusi ayaqaltılarından istifadə edilməlidir.

Sual: Tikilən divar hündür olduqda hansı təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidir?

Cavab: Tikilən divarın hündürlüyü iki mərtəbədən artıq olduğu halda divarın tikilməsini davam etdirmək üçün mərtəbələrarası örtük bağlanmalıdır və yaxud da mərtəbələr arasında müvəqqəti döşəmə olmalıdır, bunlar olmasa divarın tikilməsi-ni davam etdirmək qadağandır.

Sual: Dəmir beton işinin aparılma prosesi nədən ibarətdir?

Cavab: Dəmir beton məmulatlarını tökmək üçün xüsusi qəliblər hazırlanır. Qəliblərin etibarlılığını təmin etmək üçün onun hissələri bir-birinə möhkəm bağlanmalıdır.

Sual: İşçi hündürlükdə olan işi görmək üçün nə etməlidir?

Cavab: 2,5 metr hündürlüyündə olan işi görmək üçün ayaqaltı qoyulmalıdır, əgər bu mümkün deyilsə, qoruyucu kəmər geyilməlidir və iş zamanı kəmər çox etibarlı olan konstruksiyaya bağlanmalıdır.

Sual: Binanın xaricində rəngləmə işini aparmaq üçün təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?

Cavab: Binanın xaricində rəngləmə işini aparmaq üçün taxtadan düzəldilmiş ayaqaltılarından və yaxud da nənnidən istifadə edilməlidir. Bu işi aparmaq üçün pilləkəndən istifadə etmək qadağandır.

Sual: Rəngləmə işini binanın daxilində aparmaq üçün hansı təhlükəsizlik tədbirləri görmək lazımdır?

Cavab: Daxili rəngləmə işini aparmaq üçün ayaqaltından, yaxud da xüsusi meydançası olan pilləkəndən istifadə edilməlidir.

Sual: Binanın daxilində hava ilə işləyən cihazla rəngləmə zamanı hansı təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidir?

Cavab: Binanın daxilində hava ilə işləyən cihazla rəngləmə işi apararkən rəngsaz nəfəs yolunu qoruyan cihazla təmin edilməlidir, eyni zamanda qoruyucu eynək geyməlidir.

Sual: Tez buxarlanan rənglərlə işləyərkən nə qadağan edilir?

Cavab: Tez buxarlanan rənglərlə işləyən zaman papiroş çəkmək, alov yandırmaq qəti qadağandır.

Sual: Bağlı binalarda rəngləmə işinin təhlükəsizlik təd-

birləri barədə nə demək olar?

Cavab: Bağlı binalarda rəngləmə işi aparıllarkən, binanın daxilində işləyən işçilərin 4 saatdan artıq binada qalması qadağandır.

Sual: Şüşə kəsilməsinin təhlükəsizlik tədbirləri?

Cavab: Külli miqdarda şüşənin kəsilməsi tələb olunarsa, bu iş ayrıca binada xüsusi stolun üstündə görülməlidir.

Sual: Daş yonulması üçün işçi nə etməlidir ?

Cavab: Tikinti sahəsində izləyici daşların üstündə işləmək tələb olunarsa, bu iş xüsusi çəpərlənmiş sahədə aparılmalıdır və həmin sahəyə kənar şəxslərin girməsi qadağan edilməlidir.

Sual: Daşın üzərində iş apararkən işçinin təhlükəsizlik tədbirləri barədə nə demək olar?

Cavab: Daş üzərində iş apararkən işçi əlcək və qoruyucu eynək geyməlidir. Əgər daş quru vəziyyətdə yonulursa, həmin yer tozsoran qurğu ilə təchiz edilməlidir.

Sual: Binanın damında dəmir işi aparıllarkən hansı təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidirlər?

Cavab: Binanın damında taxta quraşdırma işinin tam yararlığı dəqiqləşdirildikdən sonra işçilərin işə başlamalarına icazə verilməlidir. Damda işləyən işçilər qoruyucu kəmər və sürüşməyən ayaqqabı ilə təmin edilməlidirlər.

Sual: Binanın damında bütün işlərin görülməsi hansı şəraitdə qadağan edilir?

Cavab: Tutqun havada, güclü dumanda, 6 baldan yuxarı olan küləkli havada, selli yağışda və qar yağında damda bütün işlərin görülməsi qadağan edilir.

Sual: Binanın sökülməsində hansı tələbələr yerinə yetirilməlidir ?

Cavab: Sökülməyə başlamamışdan qabaq su, qaz, istilik, elektrik və kanalizasiya xətləri açılmalıdır.

Sual: Binanın sökülməsində uçma qorxusu varsa, təhlükəsizlik qaydaları hansılardır?

Cavab: Əgər söküldən binanın uçma qorxusu varsa, təhlükəsizliyi təmin etmək məqsədi ilə həmin yer çəpərlənməli və uçan binanı mexanikləşdirilmiş üsul ilə sökərkən insanların həmin sahəyə daxil olması əvvəlcədən qadağan edilməlidir.

Sual: Tikintidə palçıqqatanın təhlükəsizlik texnikasının qaydaları barədə nə demək olar?

Cavab: Tikintidə palçıqqatanın bütün fırlanan hissələri qoruyucu örtüklə bağlanmalı və gövdəsi torpaqlanmalıdır.

Sual: Əhəngsöndürən işçi nə ilə təmin edilməlidir?

Cavab: Əhəngsöndürən işçi qoruyucu eynək və respiratorla təmin edilməlidir.

Sual: Əhəngsöndürülən yerin təhlükəsizlik tədbirləri nədən ibarətdir?

Cavab: Əhəngsöndürənin bütün hərəkət edən hissələri cəpərlənməli və gövdəsi torpaqlanmalıdır.

Sual: Əhəng çuxurunun hündürlüyü nə qədər olmalıdır?

Cavab: Əhəng çuxurunun üstü bağlı olmalıdır və yanları çəpərlənməlidir. Çəpərin hündürlüyü 1 metr olmalıdır və çəpərin üstündə xəbərdarlıq işarəsi plakat asılmalıdır.

Sual: Bucuqad yerləşdirilən yerin təhlükəsizliyi necə təmin edilməlidir?

Cavab: Quraşdırılan yer etibarlı çəpərlənməlidir, yaxud da elə yerdə quraşdırılmalıdır ki, orada insanların gediş-gəlişi qadağan edilsin.

Sual: Bucuqad əl ilə idarə edilərkən aşağı düşmə sürəti nə qədər olmalıdır?

Cavab: Əl ilə idarə edilərkən aşağı düşmə sürəti 20 m/dəqiqədən artıq olmamalıdır.

Sual : Nənninin çəpərlənmə hündürlüyü nə qədərdir?

Cavab: Nənninin çəpərlənmə hündürlüyü 1,2 metrdən az olmamalıdır.

Sual: Bucuqad çərçivəsinə bərkitmək üçün lazım olan ballastın çəkisi nə qədərdir?

Cavab: Ballastın çəkisi nənninin yükü ilə birlikdə çəkisindən iki dəfə artıq olmalıdır.

Sual: Bucuqad elektrik idarə sisteminde nəyə bərabərdir?

Cavab: Elektrik idarə sisteminde konstruksiyanın layihəsində göstərilən həddə bərabərdir.

Sual: Elektrik burcuqad necə hərəkətə gətirilir ?

Cavab: Elektrik burcuqadlar nənnidən idarə edilir. Daha doğrusu nənnini hərəkətə gətirmək üçün düymə basılır və basılmış vəziyyətdə saxlanılır, düymə buraxılan kimi nənni dərhal dayanır.

VƏZİFƏ BORCLARINA DAİR:

Sual: Əməyin mühafizəsi üzrə müvafiq normativlərə əməl olunması nədən ibarətdir?

Cavab: Əməyin mühafizəsi üzrə müvafiq normativ aktlarda nəzərdə tutulmuş əməyin təhlükəsizliyi gigiyenası və yanğına qarşı mühafizə tələblərini öyrənmək, mənimsəmək və onlara əməl etməkdən ibarətdir.

Sual: İş yerində işçinin təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?

Cavab: Müəssisənin hər bir işçi onların görəcəyi iş üçün müəyyən edilmiş təhlükəsizlik texnikası, yanğın təhlükəsizliyi və istehsalat sanitariyası üzrə qayda və təlimatlara riayət etməlidir.

Sual: Baş mühasibin vəzifə boruları nədən ibarətdir?

Cavab: Müəssisənin maliyyə üzrə aid məsələlərinin həlli. Müəssisə Maliyyə Təsərrüfat fəaliyyətinin təhlilinin rüblük, 6 aylıq və illik həyata keçirilməsini aparır və aşkar olunmuş maliyyə pozğunluqlarının qarşısını alaraq müəyyən təkliflər hazırlanır. Müəssisənin maliyyə fəaliyyətinə aid arayışlar hazırlanır. Müəssisənin iqtisadçısı ilə birgə maliyyə və iqtisadi göstəricilər planını hazırlayıb və təsdiq üçün vaxtında təqdim olunmasını təmin edir. Müəssisə üzrə ümumi hesabatları

hazırlayır. Müəssisənin maliyyə fəaliyyəti ilə əlaqədar məsələlərin Bank idarələri, müvafiq xidmətlər və birliklərlə müvafiq qayda üzrə həll edir. Müəssisənin gəlir və xərclər üzrə hesabatlarının dəqiqliğinin təmin olunmasının təşkilinə nəzarət və rəhbərlik edir. Müəssisənin mühasibatlıq işçilərinin işinə rəhbərlik edir. Bundan əlavə müəssisə rəisinin digər tapşırıq və göstərişlərini yerinə yetirir.

Sual: İstehsalat şöbəsinin rəisinin vəzifə boruları nədən ibarətdir?

Cavab: İstehsalat şöbəsi təmir-tikinti işlərinin yerinə yetirilməsinə nəzarət etməklə işin təşkilini təmin etməli və istehsalat işlərinin əmək mühafizəsi üzrə qərarlarına riayət etməsinə nəzarəti təmin edir. İstehsalat şöbəsi təmir-tikinti işlərinin yerinə yetirilməsinə nəzarət etməklə işin təşkilini təmin etməli. İşin təşkilində aylıq, həftəlik və gündəlik iş qrafikini reallaşdırır. Obyektin tikintisində təsdiq olunmuş qrafiklərə uyğun olaraq tikinti materialları ilə təmin etməlidir. Kollektiv müqavilənin işlənməsinə və onun tədbirlərinin yerinə yetirilməsinə nəzarət edir. Şöbənin işçilərinə rəhbərlik edir. Sahələrdə metodiki rəhbərliyi həyata keçirir.

Sual: Texniki və Smeta şöbəsinin vəzifə boruları nədən ibarətdir?

Cavab: İstehsalın texniki hazırlığının və texniki səviyyəsinin yüksəldilməsini təşkil edir. Tikinti-quraşdırma işlərində

xərclərin azalmasını təmin edir. Layihə sənədlərinin sifarişçi-dən qəbulunu və yoxlanmasını təşkil edir, onların yerinə yetirilməsinə nəzarət edir. Layihə qərarlarında lazımi dəyişiklikləri layihə təşkilatları ilə razılaşdırır. Avadanlıqların yeniləşdirilməsinə və iş yerlərinin səmərələşdirilməsi üzrə layihə sənədlərinə baxır.

Sual: İqtisadi şöbə rəisinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Dövlət plan tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi, təşki-li, istehsalat-təsərrüfat fəaliyyətinin planlaşdırılması üzrə işləri həyata keçirir. Tikinti maliyyə planının tərtibinə rəhbərlik edir, onun bütün bölmələrini razılaşdırır. Material və əmək xərclərinin texniki-iqtisadi normativlərinin işlənməsini təşkil edir. Əmək və maliyyə ehtiyatlarının səmərəli istifadəsi üzrə tədbirlərin yüksəldilməsi, əmək məhsuldarlığının artmasını təmin edir. Plan-hesablama qiymətlilərinin işlənməsi üzrə smeta-müqavilə işində iştirak edir. Əməkdaşların ştat cədvəlinin tərtibinə rəhbərlik edir və smeta-ştat intizamına nəzarət edir. Kollektiv müqavilənin tətbiqi, təsərrüfat daxili fəaliyyətinin hesablanması üzrə metodik rəhbərliyi həyata keçirir.

Sual: Baş mexanikin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Baş mexanik inşaat maşınlarının, avtomobilərin və avadanlıqların tikintidə texniki cəhətdən fasiləsiz işini təmin edir. Baxışların, sınaqların və normativ texniki cəhətdən təminini təşkil edir. Müəssisənin tikinti sahələrini inşaat material-

ları, avadanlıqlar, ehtiyat hissələri, sürkü-yanacaq tələbatını müəyyən edir. Yeni materialların, avadanlıqların qəbulunu təşkil edir. Digər xidmətlərlə birgə əməyin mühafizəsini, təhlükəsizliyin təşkilinə nəzarət edir. Yük qaldıran maşın və avadanlıqların yoxlama və sınaqlarının aparılmasını təşkil edir. İş yerlərinin atestasiyası üzrə komissiyanın işində iştirak edir. Baş mexanik şöbəsinin işçilərinə başçılıq edir.

Sual: Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası üzrə mühəndisin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Tikinti təşkilatında təhlükəsiz və sağlam əmək şəraitinin yoxlanılmasını, işçilərin təhlükəsizlik texnikası üzrə ilkin təlimatın aparılmasını təmin edir. Tikintidə, iş yerində əmək şəraitinin ödənilməsini və müdafiə qurğularının texniki vəziyyətinə yoxlamani təşkil edir. Xüsusi geyim, qoruyucu ayaqqabı, başlıq və s. müdafiə qurğularına sifarişlərin düzgün tərtib olunmasına nəzarət edir. Təhlükəsizlik üzrə stendlərin, vitrinlərin yaradılması, yanğından mühafizə send və avadanlıqlarının yerləşdirilməsini təmin edir.

Sual: Kadrlar üzrə rəisin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Tikinti təşkilatına fəhlə, mühəndis, texnik və sənətixtisas tələb olunan işçilərin təmini üzrə işə rəhbərlik edir. Zəhmətkeşləri işdüzəltmə, işdən azad etmə və köçürmə üzrə qəbul edir, mütəxəssisələrin yerləşdirilməsinə və düzgün istifadə olunmasına nəzarət edir. Atestasiya komissiyasının töv-

siyyələrinin realizasiyasına nəzarət edir. İşçilərin əmək qanunvericiliyinə əsasnamələr, təlimatlar və rəisin əmrlərinə əsasən vaxtında işə qəbulu və işdən azad edilməsini təşkil edir. Şəxsi heyyətin üçötunu, əmək fəaliyyəti haqqında arayış verilməsini təmin edir.

Həmkarlar komitəsi ilə birlikdə işçilərə, onların ailəsinə təqaüdün kəsilməsi üçün lazımi sənədlərin hazırlanmasını, həmcinin sosial-təminat orqanlarına təqdim olunmasını təşkil edir. İşçilərin xəstəlik vərəqələri üzrə işi təşkil edir. Şöbə rəhbərləri tərəfindən kadrlar məsələlərinə dair qərarların və sərəncamların icrasını həyata keçirir. İşçilərə məzuniyyət vermə məsələləri üzrə qanunvericiliyə riayət olunmasını həyata keçirir. Əmək intizamına riayət olunmasına nəzarəti təşkil edir. Kadrlar şöbəsi üçün qəbul edilmiş hesabatların tərtibini təmin edir. Kollektiv müqavilənin işlənməsində və onun tədbirlərinin yerinə yetirilməsində iştirak edir.

Sual: Sahə rəislərinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Tikinti, tikinti-təmir təşkilatlarının əsasnaməsinə müvafiq sahəyə rəhbərliyi həyata keçirir və istehsal həcmi üzrə plan tapşırıqlarının yerinə yetirilməsini təmin edir. Avadanlıqların tam yüklənməsi və onun texniki imkanlarından istifadəsi əsasında məhsulun əmək sərfinin aşağı salınması. Xammalın, yanacağın, materialın, enerjinin səmərəli sərfinin təmin edilməsi. İşçilərin, briqadanın yerləşməsini təmin edir.

Texnoloji proseslərə riayət olunmasına nəzarət edir, onların pozulma səbəblərini aşkar edir və aradan qaldırır. Yerinə yetirilən işin keyfiyyətini yoxlayır, qüsurların aradan qaldırılmasını həyata keçirir. Sahədə ahəngdar işi təmin edir. İşçilərin istehsal təlimatını, əməyin mühafizəsi, təhlükəsizlik texnifikasi və istehsalat sanitariyası alət və avadanlıqların texnik istismar qaydalarının yerinə yetirilməsi üzrə tədbirləri və onlara riayət olunmasına nəzarəti həyata keçirir. İşçilərin işinin tərikəsiyəsində onlara ixtisas dərəcələri verilməsində iştirak edir.

Sual: İş icraçısının vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: İşçilərin texnoloji proseslərə, avadanlıqların istismarı üzrə təlimatlara, əməyin mühafizəsi normasına riayət etməsini təmin edir. Ritmik iş proseslərini, növbə ərzində iş və istirahət rejiminə əməl olunmasını təmin edir. Texniki cəhətdən əsaslandırılmış əmək sərfi normalarını təmin edən tədbirləri həyata keçirir. Əmək haqqın ödənilməsi şərtlərini onlara izah edir. Həmkarlar təşkilatı ilə birlikdə əmək və istehsalat intizamının möhkəmləndirilməsini, kollektivin üzvlərinin ixtisasını və iqtisadi biliklərinin yüksəldilməsini təmin edir.

Sual: Anbardarın vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Əməyin mühafizəsi, təhlükəsizlik texnifikasi, istehsalat sanitariyası və yanğına qarşı mühafizə qaydalarına riayət etməklə anbara yükləmə-boşaltma işlərinin aparılmasını təşkil edir. Mal-material sərvətlərinin qəbulu, saxlanması və bu-

raxılması üzrə, anbar sahəsindən səmərəli istifadə, lazım olan materialların və s. axtarılmasını asanlaşdırmaq üzrə işlərə rəhbəlik edir. Anbara yığılmış mal-material sərvətlərinin qorunmasını, saxlama rejiminə riayət olunmasını təmin edir. Anbar əməliyyatı uçotunu aparır. Mədaxil-məxaric sənədlərinin tərtibi qaydalarına riayət olunmasını təmin edir. Yanğına qarşı vasitələrin olmasını və onların sazlığına, inventar və avadanlıqların vəziyyətinə nəzarət edir. Mal-material sərvətlərinin inventarizasiyasında iştirak edir.

Sual: Katibə-makinaçının vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Müəssisənin və onun bölmələrini işlərinin təminini və xidməti üzrə fəaliyyətini yerinə yetirməlidir. Bölmələrdə iş icraçılarından rəhbərə lazım olan məlumatları alır, onun göstərişinə əsasən işçiləri çağırır. Rəhbərin telefon danışıcılarını təşkil edir, olmadığı hallarda qəbul edilmiş məlumatları yazır və onların məzmununu rəhbərə çatdırır. Rəhbər tərəfindən keçirilən icaslara və müşavirələrə hazırlıq işini həyata keçirir. Rəhbərin iş yerini kargüzar ləvazimatları ilə təmin edir, onun səmərəli işləməsi üçün şərait yaradır. Rəhbərin göstərişinə əsasən müxtəlif materialları çap edir. Rəhbərin adına daxil olan məktubları qəbul edir və onun sistemləşməsini həyata keçirir və baxıldıqdan sonra onu şöbələrin rəhbərlərinə və ya konkret icraçıya çatdırır. Zəhmətkeşlərin ərizələrini qəbul edir. Diqqət və taktikalıq göstərməklə gələnlərin qəbulunu təşkil et-

məlidir. Təsdiq olunmuş nomenklaturaya uyğun işləri formalasdırır, onların qorunmasını təmin edir və vaxtında arxivə verir.

Sual: Makinaçının vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Müxtəlif növ yazı makinalarında yazı işlərinin-əlyazmalardan və çap olunmuş orijinallardan olan işləri yerinə yetirir.

Bilməlidir: orfoqrafik və punktasiya qaydalarını, sənədlərin unifikasiya standartlarını, müxtəlif materialların yerləşdirilməsi qaydasını, tipik formada istifadə etməklə işgüzar məktubların çap olunması qaydasını və.s

Sual: Briqadirin iş zamanı təhlükəsizlik tədbirləri?

Cavab: Həmkarlar təşkilatı ilə birlikdə əmək və istehsalat intizamının möhkəmləndirilməsi, kollektivin üzvlərinin ixtisasını və iqtisadi biliklərinin yüksəldilməsini təmin edir.

Sual: Rəngsaz tikintidə rəngləmə işini aparmaq üçün nədən istifadə etməlidir?

Cavab: Tikintidə rəngləmə işini aparmaq üçün ayaqaltıdan, yaxud da xüsusi meydançası olan pilləkəndən istifadə edilməlidir.

Sual: Dülğərin işə başlamazdan qabaq onun vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Dülğər işə başlamazdan qabaq, işlətdiyi dəzgahı tam qaydaya salmalı və təhlükəsizlik işi təmin etməlidir.

Sual: Suvaqçının binanın xaricində suvaq işi apararkən vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Binanın xaricində suvaq işi aparmaq üçün taxtadan düzəldilmiş ayaqaltılarından və yaxud da nənnidən istifadə edilməlidir. Nənnidən istifadə edilərsə, suvaq işini aparan an işçiyə qoruyucu kəmər verilməlidir.

Sual: Bənnanın divar qoyularkən təhlükəsizlik tədbirləri nədən ibarətdir?

Cavab: Divar qoyularkən xüsusi ayaqaltılarından istifadə edilməlidir. Bənnanın divarının üstü ilə hərəkət etməsi qadağandır. Divarın tikilməsi binanın daxilində qoyulmuş ayaqaltının köməyi ilə aparılırsa, divarın xarici hissəsində bütün divar boyu qoruyucu günlük quraşdırılmalıdır. Qoruyucu günlüğün eni ən azı 1,5 metr olmalıdır.

Sual: Əhəngsöndürən işçinin qoruyucu və əhəng çuxurunun təhlükəsizlik tədbirləri?

Cavab: Əhəngsöndürən işçi qoruyucu və resperatorla təmin edilməlidir. Əhəng çuxurunun üstü bağlı olmalıdır və yanları etibarlı çəpərlənməlidir. Çəpərin hündürlüyü 1 metr olmalıdır və çəpərin üstündə xəbərdarlıq işarəsi olan plakat asılmalıdır.

TƏHLÜKƏSİZLİK VƏ VƏZİFƏ

BORCLARINA DAİR:

 Sual: Təhlükəsizlik Xidməti işçisinin vəzifəsi nədir?

Cavab: Dəmir yolunda olan obyektləri, daşınan yükləri oğurluqdan və yanğından mühafizə etmək.

 Sual: Dəmir yolunda vaqonlar dayanmış yollardan necə keçmək olar?

Cavab: Vaqonlar dayanmış yollardan keçmək yalnız keçid meydançalarından, vaqonların qabaq və yaxud arxa hissəsindən ən azı 5 metr məsafə saxlamaqla keçmək olar.

 Sual: Təhlükəsizlik Xidməti işçisi stansiya parkında qatar yaxınlaşarkən nə etməlidir?

Cavab: Stansiya parkında qatar yaxınlaşarkən işçi gözləmədən təhlükəsiz yerə, yol kənarı sahəyə, relsdən 2,5 metr, qatar yüksək sürətlə hərəkət etdikdə isə 5 metrdən az olmayaraq kənar məsafəyə çəkilməlidir.

Sual: Dəmir yolunu necə keçmək lazımdır?

Cavab: Əvvəlcədən lokomotivin, qatarın, drezinin və yaxud təpədən büraxılıb öz-özünə hərəkət edən vaqonun olmadığını yəqin etdikdən sonra tez və yalnız relsə ayaq qoymadan düz bucaq altında keçmək olar.

 Sual: Dəmir yolunda şübhəli şəxsləri saxlamağa və əşyaları yoxlamağa necə nəfər olduqda icazə verilir?

Cavab: İki və daha artıq.

 Sual: Dəmir yolunda gəzən kənar şəxslərin sənədlərini yoxlayarkən onları dəmir yolundan neçə metr kənarlaşdırmaq lazımdır?

Cavab: Ən azı 2,5 metr.

 Sual: Yol dəyişdirici postlardan və başqa qurğularдан dəmir yoluna çıxarkən nəyə fikir verilməlidir?

Cavab: Hərəkət heyyətinin olmadığı yəqin edilməlidir.

 Sual: Təhlükəsizlik Xidməti işçisinə qatar tam dayanmış minib-düşməyə icazə verilirmi?

Cavab: Xeyr.

 Sual: Təhlükəsizlik Xidməti xidmətinin tabeçiliyində olan atıcı komandalar hansı növ silahdan istifadə edirlər?

Cavab: 1895-ci il nümunəli Naqan (Revolver) tipli xidməti silahdan.

 Sual: Naqan (revolver) tipli xidməti silah neçə ədəd güllə tutur?

Cavab: 07 ədəd.

 Sual: Naqan (revolver) tipli xidməti silah neçə kalibrlidir?

Cavab: 7,62 mm.

 Sual: Postlarda və başqa işlərdə xidmət növlərinin müddəti hansı nominala əsasən təyin edilir?

Cavab: Təhlükəsizlik Xidməti işçisinin iş və istirahət rejimi tənzimləyən təlimata əsasən təyin edilir.

Sual: Havanın temperaturu -20°C-dən aşağı, kölgədə +30°C və daha artıq olduqda, eləcə də güclü külək əsdikdə kənar stasionar postlarda növbə müddəti neçə saat aqədər azaldıla bilər?

Cavab: 2 saatə qədər azaldıla bilər.

Sual: Dəstə, komanda və qatarlarda əməyin mühafizəsi günü ayın hansı günündə keçirilir?

Cavab: Hər ayın ikinci həftəsinin çərşənbə günü.

Sual: Dünyada, o cümlədən respublikamızda əməyin mühafizəsi günü nə vaxt qeyd edilir?

Cavab: 28 aprel tarixdə.

Sual: Gündəlik təlimat iş yerində kimlər tərəfindən aparılır?

Cavab: Dəstə, komanda (qatar) rəisləri, onların müavinləri və qarovalı rəisləri tərəfindən aparılır.

Sual: Gündəlik təlimat iş yerində nə vaxt aparılır?

Cavab: Gündəlik təlimat hər gün işə başlamazdan əvvəl aparılır.

Sual: Süni qurğulara necə getmək lazımdır?

Cavab: Süni qurğulara qısa yolla getməli, (yollarla, cığırlarla) bunlar olmadıqda isə yol kənarı yataqla getmək lazımdır.

Sual: Qrup halında iki nəfərdən artıq adam getdikdə qrupa kim rəhbərlik edir?

Cavab: Qarovalı rəisi tərəfindən təyin edilmiş naryadın başçısı.

Sual: Süni qurğulara gedərkən nələrə fikir verilməlidir?

Cavab: Hər iki tərəfə, keçən qatarlara və verilən işarələrə fikir verilməlidir.

Sual: Süni qurğulara qrup halında gedərkən işçilər bir-birindən neçə metr məsafədə hərəkət etməlidir?

Cavab: 2-3 metr məsafədə hərəkət etməlidirlər.

Sual: Dəmir yol körpüsündən keçərkən işçilər necə hərəkət etməlidirlər?

Cavab: Bir cərgə ilə bir-birindən 3-5 metr məsafədə körpünün məhəccərinə yaxın hərəkət etməlidirlər.

Sual: Körpüyə qatar yaxınlaşarkən atıcı nə etməlidir?

Cavab: Körpüyə qatar yaxınlaşarkən atıcı körpüdəki meydançalarda dayanmalı və yalnız qatar keçdikdən sonra hərəkəti davam etdirməlidir.

Sual: Tunellərin bir tərəfindən digər tərəfinə tunelin içi ilə keçməyə hansı hallarda icazə verilir?

Cavab: Əgər yerli şəraitə görə tunelin bir tərəfindən digər tərəfinə tunelin üstü ilə keçmək mümkün deyilsə, bu halda tunelin içi ilə keçməyə icazə verilir.

Sual: Tunelin içi ilə hərəkət edərkən işçilər necə hərəkət etməlidirlər?

Cavab: Yolun kənar divarının dibi ilə cərgə ilə bir-birindən 3-5 metr məsafədə hərəkət etməlidirlər.

Sual: Qatar yaxınlaşdıqda atıcı nə etməlidir?

Cavab: Tunelin divar oyuqlarında dayanmalı və yalnız qatar keçdiqdən sonra hərəkəti davam etdirməlidir.

Sual: Tuneldən keçərkən üst paltarının yaxalığını qaldırmağa və papağın qulaqlarını aşağı salmağa icazə verilirmi?

Cavab: Xeyr. İcazə verilmir.

Sual: Komandanın ərazisində olan sahildə kater və qayıqlar necə saxlanmalıdır?

Cavab: Onlar bağlı və qıflananmış halda saxlanmalıdır.

Sual: Üzən vasitələri (kater və mühərrikli qayıqları) idarə etməyə kimlərə icazə verilir?

Cavab: Yalnız müvafiq vəsiqəsi olan işçilərə icazə verilir.

Sual: Üzən vasitələr nələrlə təchiz edilməlidir?

Cavab: Onlar xilas edici dairələrlə və kəmərlərlə təchiz edilməlidir.

Sual: Naryad üçün ayrılmış hər katerə (qayığa) başçı təyin edilirmi?

Cavab: Bəli.

Sual: Şəxsi heyətin üzən vasitələrə körpüdən minməsi və düşməsi kimin nəzarəti altında aparılmalıdır?

Cavab: Naryad başçısının.

Sual: Qadağan zonasında qoyulmuş qaydanı pozarkən saxlanılmış üzən vasitələrin yoxlanılması harada aparılı bilər?

Cavab: Bunun üçün ayrılmış xüsusi yerlərdə həyata keçirilməsinə icazə verilir.

Sual: Saatdarların harada dəyişdirilməsinə icazə verilir?

Cavab: Saatdarlar təhlükəsiz yerdə: stansiyaların parkında yollardan kənardə, bu mümkün olmadıqda hərəkət olmayan yolların arasında: körpülərin, tunellərin və başqa süni qurğuların post meydançalarında dəyişdirilməlidir.

Sual: Qarovul rəisi postu dəyişərkən posta neçə saatdarla gəlməlidir?

Cavab: Qarovul rəisi postu dəyişərkən posta bir saatdar ilə gəlməli, qalanları isə təhlükəsiz yerdə saxlanmalıdır.

Sual: Postu təhvıl-təslim vaxtı qarovul rəisi əsasən nəyə nəzarət etməlidir?

Cavab: Qatarın yaxlaşmasına nəzarət etməlidir.

Sual: Əgər post markası ilə növbə dəyişilərsə bu vaxt qatarların gəlməsinə kimlər nəzarət etməlidir?

Cavab: Saatdarların özləri qatarların gəlməsinə nəzarət etməlidirlər.

Sual: Qatar yaxınlaşarkən saatdar və başqa xidməti naryadda olan şəxslər nə etməlidirlər?

Cavab: Xidməti naryadda olan şəxslər və saatdarlar qatar yaxınlaşarkən post budkasına girməli, stansiyada isə təhlükəsiz yerə keçməli və bu zaman postun təhvıl-təslimi dayandırmalıdır.

Sual: Xidməti naryadda olan şəxslərə nələr qadağan edilir?

Cavab: Relsin üstündə oturmaq, qatar yaxınlaşarkən yolu keçmək, vaqonun altına girmək, vaqona söykənmək, üstünə çıxməq, hərəkət vaxtı minmək və düşmək.

Sual: Stansiya yollarında vaqonların arasındaki məsafə nə qədər olduqda vaqonların arasından keçməyə icazə verilmir?

Cavab: Vaqonlar arası məsafə 10 metrdən az olarsa aradan keçmək qadağan edilir.

Sual: Platformada olan yükü yoxlamaq üçün platformaya hansı tərəfdən və nəyə əmin olduqdan sonra qalxmaq olar?

Cavab: Platformaya yalnız yan tərəfdən, bortların bağlı olduğuna əmin olduqdan sonra qalxmaq olar.

Sual: Platformada olan yükü yoxlayarkən nə etmək lazımdır?

Cavab: Yük bərkidilən məftillərdən tutmaq lazımdır.

Sual: Platformanın hansı hissəsində hərəkət etmək qadağandır?

Cavab: Platformanın bortunun üstü ilə hərəkət etmək qadağandır.

Sual: Elektrikləşdirilmiş yollarda vaqonların, üst lyuklarını, konteynerlərin damlarını, ikinci mərtəbəyə yüklənmiş avtomasınları yoxlayarkən elektrik xəttindən necə metr məsafə saxlanılmalıdır?

Cavab: Elektrikləşdirilmiş yollarda vaqonların, üst lyuklarını konteynerlərin damlarını, ikinci mərtəbəyə yüklənmiş avtomasınları yoxlayarkən elektrik xəttindən iki metrdən az olmayaraq məsafə saxlanılmalıdır.

Sual: Platforma və yarımvagonlarda olan avtotexnikanı nə vaxt yoxlamaq olar?

Cavab: Platforma və yarımvagonlarda olan avtotexnikanı qatar hər iki tərəfdən siqnallarla çəpərləndikdən sonra yoxlamaq olar.

Sual: Platforma yaxud yarımvagonlara yüklənmiş avtomasınları necə yoxlamaq lazımdır?

Cavab: Sıx yüklənmiş avtomasınların kabinəsinin, kuzasının üstünə çıxmadan plalformanın, yaxud yarımvagonun döşəməsində dayanaraq yoxlamaq lazımdır.

Sual: Hansı yollarda vaqonların mühafizəyə qəbul edilməsinə yol verilmir?

Cavab: Çeşidləmə və manevr işi görülən yollarda vaqonların mühafizəyə qəbul edilməsinə yol verilmir.

Sual: Hansı halda stansiyada platformada olan yükə baxış zamanı bir platformadan digərinə keçməyə icazə verilir?

Cavab: Stansiyada platformada olan yükə baxış zamanı bir platformadan digərinə keçməyə yalnız bort açıq, yaxud bağlı olmasından asılı olmayaraq bərkidilmiş halda olduqda icazə verilir.

Sual: Yükü müşayiət edərkən qatarın hərəkəti zamanı nələr qadağan edilir?

Cavab: Platformanın bortundan 1 metrdən az məsafə saxlamaq, bortdan tutmaq, bortun üstündə oturmaq. Keçid meydançalarına qatar tam dayanmamış qalxmaq və düşmək, platformadan platformaya, vaqondan vaqona damın üstü ilə keçmək, keçid meydançalarının pillələrində oturmaq.

Sual: Şəxsi heyətə nə vaxt silah verilə bilər?

Cavab: Silah, onu almağa icazəsi olan, silahın istifadəsi, saxlanması və tədbiqi qaydalarını bilən və xidməti naryadda olan şəxslərə verilir. Şəxsi heyətə yalnız postda və başqa cür naryadda gedərkən silah verilir.

Sual: Atıcı silah alarkən silahın hansı hissələrinə fikir verməlidir?

Cavab: Xidməti naryadda olan şəxs silah alarkən silahın sandığında və gülle yerində gülənin olmadığına əmin olmalı və silahın saz olduğunu yoxlamalıdır.

Sual: Silahı harada doldurulub boşaltmağa icazə verilir?

Cavab: Silahın doldurulub boşaldılmasına qaroval rəisinin və yaxud onun köməkçisinin rəhbərliyi altında bunun üçün müəyyən edilmiş yerde icazə verilir.

Sual: Silah kimin nəzarəti allında doldurulur və boşaltılr?

Cavab: Qaroval silahı qaroval rəisi və yaxud onun köməkçisinin komandası və nəzarəti altında doldurulur və boşaldılır. Silah doldurulduğandan sonra qoruyucu ayağa qoyulur.

Sual: Silahın doldurma və boşaltma yeri əlavə nə ilə təchiz edilməlidir?

Cavab: Silahın doldurma və boşaltma yeri gülə tutucu ilə təchiz edilməlidir.

Sual: Xidmətin naryadda olan şəxs postda olarkən silahı hansı vəziyyətdə saxlamalıdır?

Cavab: Karabin - qayışda, ayağın yanında, ayaq üstə, atəş açmağa hazır vəziyyətdə; avtomat-sinədə, qayışda, ayaq üstə, atəş açmağa hazır vəziyyətdə; revolver (tapança), kaburada, qayışda.

Sual: Xidmətin naryadda olan şəxsə nələr qadağan edilir?

Cavab: Xidmətə nasaz silah götürmək; silahın lüləsinin içərisinə nə isə salmaq; silahı onluq üçün nəzərdə tutulmayan yerdə saxlamaq, yaxud başqa adama vermək, lazımlıqda silahı doldurmaq və boşaltmaq. Postdan dəyişdirildikdən və qaroval otağına gəldikdən sonra silahı özündə saxlamaq.

Sual: Yanğın avtomobilərini idarə etməyə və xüsusi aq-reqatlarla işləməyə hansı işçilər buraxılır?

Cavab: 3 ildən yuxarı, fasiləsiz, uyğun kateqoriyalı nəqliyyat vasitələrində iş stajı olan, xüsusi hazırlıq keçib xidmətin ix-lisəs komissiyasından şəhadətnamə (vəsiqə) almış sürücülər.

Sual: Yanğın avtomobilinin hərəkət etməsinə nə vaxt icazə verilir?

Cavab: Yanğın avtomobilinin hərəkət etməsinə yalnız şəxsi heyət mindikdən və avtomobilin bülün qapıları bağlandıqdan sonra qarovul rəisinin komandası ilə icazə verilir.

Sual: İzolyasiya edici əleyhqazlardan istifadə etməyə kimlərə icazə verilir?

Cavab: İzolyasiya edici əleyhqazlar ciddi fərdi cihazlardır, onlardan yalnız xüsusi tibbi müayinə keçmiş program üzrə öyrədilmiş şəxslərə istifadə etməyə icazə verilir.

Sual: Həyəcan siqnalı çağırışı zamanı Təhlükəsizlik Xidmətinin şəxsi heyətinə nələr qadağan olunur?

Cavab: Həyəcan siqnalı çağırışı zamanı Təhlükəsizlik Xidmətinin şəxsi heyətinə hərəkət yollarına paltar və şəxsi əşyaları atmaq, keçidlərdə, yanğın deposunun qapı aralarında dayanmaq və başqa maneələr yaratmaq qadağan olunur.

Sual: Yanğın söndürməyə gedərkən yanğın avtomobilinin hərəkəti vaxtı şəxsi heyətə nələr qadağan edilir?

Cavab: Yanğın söndürməyə gedərkən yanğın avtomobili-

nin hərəkəti vaxlı şəxsi heyətə siqaret çəkmək, pəncərədən çölə boylanmaq, qapıları açmaq və avtomobilin ayaqaltı pilləsində dayanmaq qadağandır.

Sual: Yanğın qatarının hərəkəti zamanı Təhlükəsizlik Xidmətinin şəxsi heyətinə nələr qadağan edilir?

Cavab: Yanğın qatarının hərəkəti zamanı pillələrdə və vagonlar arası keçidlərdə dayanmaq qadağandır.

Sual: Yanğın avtomobilinin vaqon-qarajdan çıxarılması və salınması kimlərin başçılığı altında aparılmalıdır?

Cavab: Yanğın avtomobilinin vaqon-qarajdan çıxarılması və salınması yalnız yanğın qatarının rəisi, onun müavini, yaxud qarovul rəisinin başçılığı altında aparılmalıdır.

Sual: Döyüş açılışı vaxtı nələr qadağan olunur?

Cavab: Yanğın avtomobili (qatarı) tam dayanmamış işə başlamaq. Yanğın hidrantı quyularının, qaz və istilik kommunikasiyasının açıq alovla işıqlandırılması. Su, qaz, istilik kommunikasiyaları quyusuna izolə edici əleyhqaz geymədən (fərdi nəfəsi müdafiə vasitəsi) karabinə bərkidilmiş xilasedici kəndir olmadan və ikinci şəxsin nəzarəti olmadan düşmək. Yüksəkliyə qalxarkən və yüksəklikdə işləyərkən su şlanqına bərkidilmiş su lüləsinin kəmərini üstünə geymək. Qaldırılan yaxud endirilən yükün altında dayanmaq. Yanğın lüləsini tutan yanğınsöndürən lazımı mövqeyə çatmamış, yaxud lazımı yüksəkliyə qalxıb yanğın şlanqını bərkitməmiş suyun verilməsi.

Sual: Yanğıın söndürülən zaman hansı təhlükəsizlik tədbirlərinə əməl edilməlidir?

Cavab: Yanğıın söndürülən zaman aşağıdakı təhlükəsizlik tədbirlərinə əməl edilməlidir:

- tüstü basmış və yolu bağlanmış tikililərə daxil olarkən təhlükəsizlik postu qoyulmalı, onunla radiorabitə, səs, təhlükəsizlik kəndiri ilə əlaqə saxlanmalıdır;
- çox tüstü basmış tikiliyə daxil olarkən pəncərələri olan yaxud əsaslı divarların yanı ilə hərəkət etməli, qabağında döşəməni, arakəsməni və başqa konstruksiyaları linglə döyəcləyərək salamatlığını yoxlamalı. Bundan başqa pəncərədən və s. özünü xilas etmək üçün xilasedici kəndir olmalıdır;
- yanğıın baş vermiş otaqların, vaqonların, konteynerlərin qapısı ehtiyatla açılmalıdır, qapının tayından oddan və qızmış qazlardan müdafiə üçün istifadə edilməli, yanğınsöndürən ləvazimat hazır vəziyyətdə olmalıdır;
- partlayıcı buxar, qaz və tezalışan maddələrin olması güman edilən otaqlara, vaqonlara açıq alovla girmək qəti qadağandır. Yüklü vaqonlarda və konteynerlərdə yanğıın baş verdikdə əvvəlcə sənədlər üzrə yükün xassəsi və təhlükəliliyi müəyyənləşdirilməlidir. Yanğıın qəza kartoçkasındakı tələblərə əməl edilməklə söndürülməlidir;
- pillələrlə zirzəmiyə düşərkən əyilərək əl və ayaqlar üstə üzü çıxışa tərəf hərəkət etmək lazımdır. Tikilinin çardağı-

na dam pəncərəsi və ya keçid vasitəsi ilə düşərkən ayaqları sallayıb tavan örtüyünə toxunmaq və əllər ilə damın konstruksiyasından tutaraq tavan örtüyünün möhkəmliyini yoxlamaq lazımdır. Əgər ayaqlar tavan örtüyünə çatmırsa nərdivandan istifadə etməli, yaxud bir ucu damın üstündəki yanğınsöndürəndə olan kəndirdən istifadə olunmalıdır;

- tikililərin çardağında yanğıın söndürülən vaxt şəxsi heyət (əsasən qış vaxtı) ehtiyatla hərəkət etməli: asılı dam örtüyü və örtüyün yanmış sahəsi ilə hərəkət etməməlidir;
- nərdivanın yerini dəyişdikdə nərdivanla qalxmış şəxslərə nərdivanın yeni qoyulduğu yer haqda xəbərdarlıq edilməli, yaxud aşağı düşmək üçün başqa yollar göstərilməlidir;
- gərginliyi 220 voltdan çox olmayan tək fazalı elektrik naqilinin söndürülməsi üçün başqa yol olmadıqda onu kəsmək yolu ilə gərginliyi söndürmək olar;
- evin yuxarı mərtəbələrindən və damlarından konstruksiyların (əşyaların) evin ətrafında işləyənləri xəbərdar etmədən və atılacaq yerin mühafizəsi təmin edilmədən atmaq qadağandır. Bu vaxt atılacaq əşyaların elektrik naqillərinin üstünə, eyvanlara, evlərin damına və yanğınsöndürən texnikanın üstünə düşməməsinə nəzarət olunmalıdır;
- sökülmüş konstruksiyaları, təxliyə olunan ləvazimati, materialları və mebeli elə yığmaq lazımdır ki, iti ucları aşağı olsun, iş yerinə keçidləri bağlaması, dam örtüklərinin artıq

yükləməsinə və uçub dağılmışına, həmçinin konstruksiyaların yüksəklikdən düşməsinə yol verilməsin;

- yanğının söndürülməsi zamanı yanğınsöndürən avtomaşının sürücüsü (aqreqatlar ustası) komanda verilməmiş suyu (köpüyü) su xəttinə verməməli və verilməsini dayandırma-malı, su xəttində təzyiqi artırıb, azaltmamalı, avtomaşının yeri-ni dəyişməməli və nasosun işini nəzarətsiz qoymamalıdır;
- evlərin dik damında yüksək hündürlükdə və nərdivanların üstündə işləyərkən yanğınsöndürən yerini etibarlı bərkit-məli, hər yanğın şlanqını bir şlanq saxlayanla bərkitməli, yüksəklikdə işləmək üçün hər lüləyə iki nəfər adam ayrıılır. Lüləyə su verilməsi dayandırıldıqdan sonra belə onu nəza-rətsiz qoymaq olmaz;
- partlayıcı maddələr olan obyektlərdə və hərəkət vasitələ-rində yanğın söndürülən vaxt şəxsi heyəti partlayışdan və onun dalğasından qorumaq üçün ölçü götürülməli, bunun üçün müxtəlif sığmacaqlardan istifadə edilməlidir;
- çənlərdə olan neft və neft məhsulları yanın zaman yanğını söndürməklə məşğul olmayan yanğından mühafizənin şəx-si heyəti, xidməti personal, yanğın texnikası təhlükəli zo-nadan çıxarılmalıdır;
- köpükləndirici maddə ilə işləyən zaman gözün və dəri sət-hinin qorunması təmin edilməlidir. Köpük gözün selikli qi-şasına düşdükdə göz 2%-li borut turşusu ilə yuyulmalıdır;

- təmas cərəyan xətti yaxınlığında yanğın baş verdikdə bu haqda təcili stansiya növbətçisinə, qatar dispetçerinə, enerji dispetçerinə yaxud cərəyan xətti rayonunun işçilərinə xə-bər verilir;
- təmas cərəyan xəttinə 2 metrdən yaxın məsafədə olan əşy-alar yandıqda onu yalnız karbon qazlı və yaxud toz tərkibli odsöndürənlərlə söndürməyə icazə verilir. Yanan əşyaları və köpük tərkibli odsöndürənlərlə yalnız elektrik xəttindən cərəyan kəsildikdən, torpaqlanma aparıldıqdan və cərəy-anın kəsilməsi haqda elektrik təminatı idarəsinin nümayən-dəsindən yazılı bildiriş aliqdən sonra söndürmək olar;
- təmas cərəyan xəttindən 7 metrdən artıq məsafədə yerlə-şən əşyalar yandıqda, eləcə də vaqonların və lokomotivlə-rin kuzalarının içində yanğın xətdə cərəyan kəsilmədən söndürülə bilər. Bu vaxt nəzarət etmək lazımdır ki, su və köpük zolağı cərəyan xəttinə və yaxud cərəyan altda olan digər hissələrə toxunmasın;
- təzyiq altında çən yaxud hər-hansı bir qurğu olan obyektdə, binada və ya vaqonda yanğın söndürərkən həmin qurğunun ya-xud çənin təhlükəli dərəcədə qızmaması üçün ölçü götürülmə-li və lazım olduqda obyekt rəhbərlərindən qurğunun təzyiqinin təhlükəsiz dərəcəyə qədər azaldılmasını tələb etməli, obyek-tin, vaqonun mühafizəsini təşkil etməli, oradan yanğının söndürülməsi ilə məşğul olmayan şəxslər kənar edilməlidir;

- soyuq hava şəraitində yanğın söndürərkən işçilərin soyuqdan donmaması üçün onlara xəbərdarlıq edilməlidir. Hündürlükdə yanğın söndürərkən və donmuş döyüş paltarında pilləkanla qalxarkən (düşərkən) xilasedici kəndirdən istifadə edərək şəxsi heyəti qorumaq lazımdır;
- yanğının yerindən, həcmindən, otaqların tüstülüyündən (çirkılıyindən) asılı olaraq şəxsi heyət nəfəs yollarının mühafizəsi, işıqlandırma, rabitə, xilasedici və özünü xilasetmə ləvazimatları, həmçinin konstruksiyaların sökülməsi üçün alətlərlə təmin edilməlidir;
- güclü istilik şüası olan açıq yanğınlarda lülə ilə işləyənlər istiliyə davamlı kostyumla təmin edilməli, lazım olduqda iş su zolağının mühafizəsi altında aparılmalıdır.

Sual: Şəxsi heyətin maşına minməsinə və düşməsinə nə vaxt icazə verilir?

Cavab: Şəxsi heyətin maşına minməsinə və düşməsinə, yolun səkisi və ya kənar tərəfində avtonəqliyyat tam dayandıqdan sonra icazə verilir.

Sual: Dayanacaqda, eləcə də bir yerdə avtoməşinin etibarlı dayanması üçün nə edilməlidir?

Cavab: Dayanacaqda, eləcə də bir yerdə avlomaşın əl tormozu ilə etibarlı bərkidilməli, enişli-yoxuşlu yerdə isə əlavə olaraq təkərin altına altıq qoyulmalıdır.

Sual: Stansiya yolları ilə gedərkən xidməti it necə aparılmalıdır?

Cavab: Stansiya yolları ilə gedərkən xidməti it buruntaqda və yedək xalta qayışında aparılmalıdır.

Sual: Stansiya yolları ilə gedərkən xidməti it bələdçinin hansı tərəfi ilə hərəkəl etməlidir?

Cavab: Stansiya yolları ilə gedərkən xidməti it bələdçinin sol tərəfi ilə hərəkət etməlidir.

Sual: İtə veterenar baxışı və qulluq vaxtı xaltanın, qayışın açılmasına icazə verilirmi?

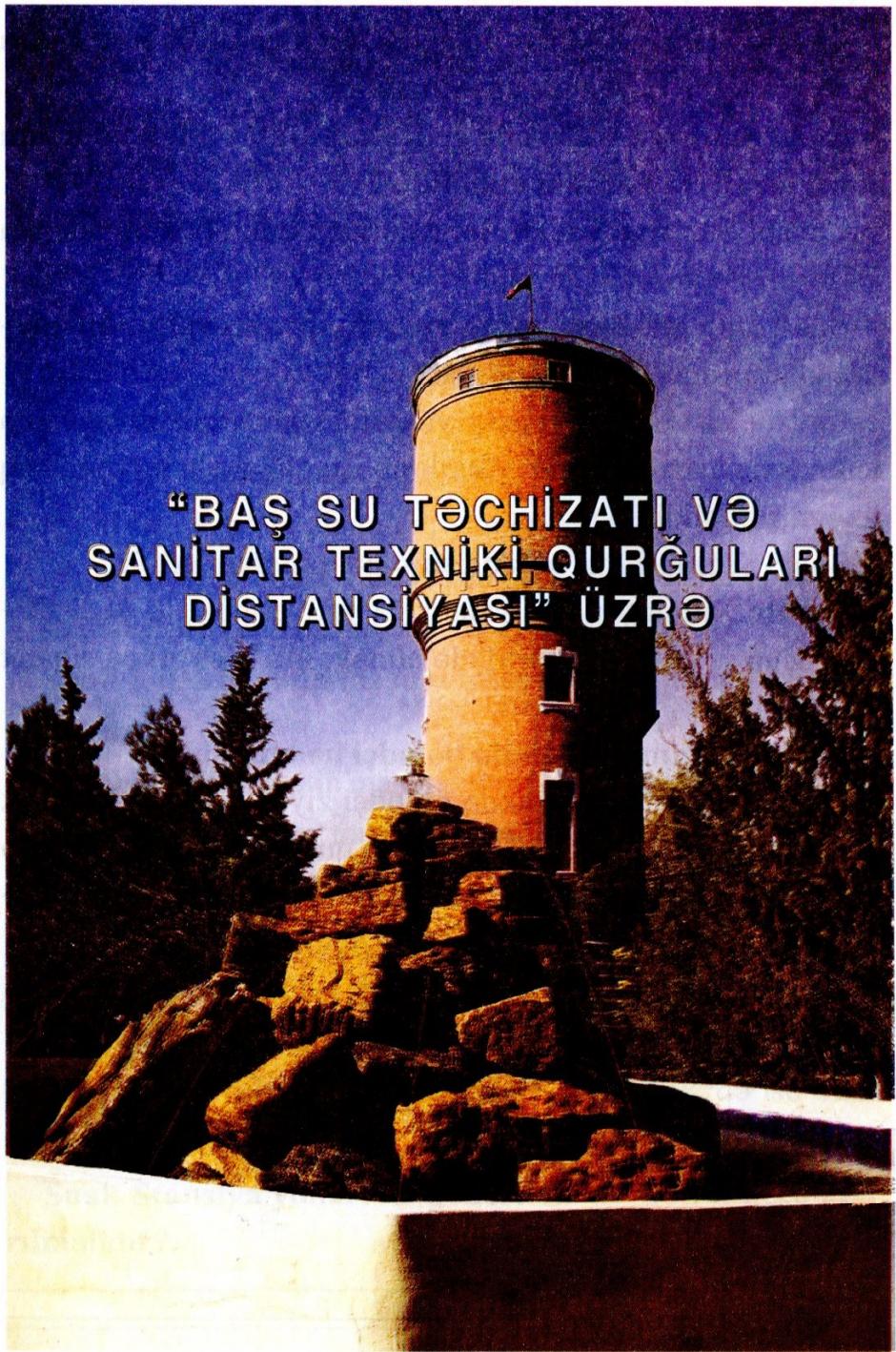
Cavab: İtə veterenar baxışı və qulluq vaxtı xaltanın qayışın açılmasına icazə verilmir. Acıqlı itə isə əlavə olaraq buruntaq geyindirilməlidir.

Sual: Xidməti itin bələdçisinə nə qadağan edilir?

Cavab: Xidməti itə üz yalamağa yol vermək, iti yedizdirmək üçün şəxsi qabdan istifadə etmək, itlə işləyərkən siqaret çəkmək və s.

Sual: İt adam dişlədikdə bələdçi nə etməlidir?

Cavab: İt adam dişlədikdə bələdçi ziyan çəkən adama ilk yardımalar göstərməklə, it haqda (adı, qudurğanlığa qarşı və itə edilən peyvəndlər haqda məlumat almaq üçün olan komandanın yeri haqda) məlumatlandırmalıdır.

HƏRƏKƏTİN

TƏHLÜKƏSİZLİYİNƏ DAİR:

Sual: Dəmir yolu nəqliyyatı işçilərinin ümumi vəzifələri nədən ibarətdir?

Cavab: Hərəkətin təhlükəsizliyini, daşınan yüklərin saxlanılmasını şərtsiz təmin etməklə sərnişin və yukdaşına ehtiyacını ödəmək, texniki vasitələrdən səmərəli istifadə etmək, ətraf mühütin mühafizəsi tələblərinə riayət etmək hesab otunur.

Sual: Dəmiryolu tikililəri və qurğularının ümumi qaydalarına nə daxildir?

Cavab: Dəmir yolu tikililəri və qurğuları saz vəziyyətdə saxlanılmalıdır. Vəzifə təlimatlarına uyğun olaraq məsul şəxslərin hər biri öz sahəsində tikili və qurğuların istismar qaydalarını və vəziyyətini bilməli, müntəzəm surətdə onları yoxlamalı və saxlanmanın, texniki xidmətin və təmirin yüksək keyfiyyətini təmin etməlidir.

Sual: Əndazə nədir?

Cavab: Dəmir yolunun, birləşmə stansiyasından sənaye və nəqliyyat müəssisələrinin, ərazilərinə qədər birləşdirən dəmir yollarının tikililəri və qurğuları dövlət standartları ilə müəyyən edilən "S" yaxınlıq tikinti əndazəsinin tələblərini ödəməlidir.

Sual: Yol təsərrüfatının tikili və qurğularına nə daxildir?

Cavab: Yol təsərrüfatının tikili və qurğularına aşağıdakı elementlər daxildir: torpaq yatağı, üst quruluşu və süni qurğular, dəmir yolunun bütün elementləri öz möhkəmliyi, davamlılığı və vəziyyətinə görə qatarların həmin sahə üçün müəyyən edilən ən yüksək sürətlə təhlükəsiz və səlis hərəkətini təmin etməlidir.

Sual: Yol və işarə nişanları baş yolun hansı tərəfində qoyulur?

Cavab: İşarə nişanları hərəkət istiqamətində sağ tərəfdə, yol işarələri işə-kilometrlər hesabı ilə sağ tərəfdən kənar yolun oxundan ən azı 3100 mm məsafədə qoyulur.

Sual: Su təchizatı, su emalı və kanalizasiya qurğularının dəmir yolu təsərrüfatında fəaliyyəti nədən ibarətdir?

Cavab: Su təchizatı və su emalı qurğuları lokomotivlərin, qatarların, stansiyaların və dəmir yol müəssisələrinin su ilə lazımi miqdarda və keyfiyyətlə fasıləsiz təchizatını təmin etməli, həmçinin digər təsərrüfatların yanğınsöndürməyə və içməli suya olan təlabatını ödəməlidir.

Kanalizasiya qurğuları dəmir yol müəssisələrindən və yaşayış qəsəbələrindən axan çirkab suların sanitər normalara uyğun təmizlənməsini təmin etməlidir.

Sual: Sərnişin və yük platformaları düz sahələrdə hündürlüyüne və yolun oxundan aralı məsafəyə görə hansı normalara uyğun olmalıdır?

Cavab: Hündür platformalar üçün relslərin başlığı səviyyəsin-

dən-1100 mm. alçaq platformalar üçün relslərin başlığı səviyyəsindən -200 mm, hündür platformalar üçün yolun oxundan-1920 mm. alçaq platformalar üçün yolun oxundan-1745 mm.

Sual: Dəmir yolu nəqliyyatında işarəvermə nəyə xidmət edir və hansı işarə rəngləri tətbiq edilir?

Cavab: İşarələr hərəkətin təhlükəsizliyini tə'min etməyə, elecə də qatarların hərəkətinin və manevr işlərinin dəqiqlik təşkilinə xidmət edir.

Qatarların hərəkəti ilə əlaqədar işarəvermədə aşağıdakı əsas işarə rəngləri tətbiq edilir:

Yaşıl - müəyyən edilmiş sürətlə hərəkətə icazə verən.

Sarı - sürəti azaltmağı tələb etməklə hərəkətə icazə verən.

Qırmızı - dayanmağı tələb edən.

Bundan başqa manevr işi zamanı işarəvermədə aşağıda göstərilən işarə rəngləri də tətbiq edirlər:

Ağ - manevrə icazə verən.

Göy - manevr qadağandır.

Sual: Tikili və qurğulara baxış kimlər tərəfindən aparılır?

Cavab: Tikililərə, qurğulara və xidməti-texniki binalara baxış bilavasitə onlara xidmət edən işçilər, elecə də bu tikili və qurğuların tabeçiliyində olduğu stansiya, depo, distansiya və sahə rəisləri tərəfindən aparılır.

Sual: Tikili və qurğulara baxış nə vaxt və hansı şərait və qaydada aparılır?

Cavab: Baxış müvafiq əsasnamə və təlimatlarda müəyyən edilmiş vaxtda və qaydada aparılır.

Sual: Tikili və qurğuların təmiri necə yerinə yetirilməlidir?

Cavab: Tikili və qurğuların təmiri hərəkətin təhlükəsizliyini və təhlükəsizlik texnikasını tə'min etməklə, bir qayda olaraq, hərəkət qrafikini pozmamaq şərtilə yerinə yetirilməlidir.

Sual: Dəmir yolu nəqliyyatında işarələr nəyə xidmət edir?

Cavab: İşarələr hərəkətin təhlükəsizliyinin tə'min edilməsinə, eləcə də qatarların hərəkətinin və manevr işlərinin təşkilinə xidmət edir.

Sual: Qavrama tərzinə görə hansı işarələr var?

Cavab: İşarələr qavrama tərzinə görə görünən və səsli işarələrə bölünür.

Görünən işarələr istifadə olunma vaxtına görə gündüz, gecə və gecə-gündüz işarələrinə bölünürlər.

Sual: Gündüz işarələrinə nələr xidmət edir?

Cavab: Gündüz işarələri günün işıqlı vaxtında verilənlərdir. Onların verilməsinə diskler, lövhələr, bayraqlar və işarə göstəriciləri (yoldəyişənlər və yol çəpərləyənlər, hidravik dayaqlar) xidmət edir.

Sual: Gecə işarələrinə hansı işıqlar xidmət edir?

Cavab: Gecə işarələri qaranlıq vaxtı verilənlərdir.

Belə işarələrin verilməsinə əl və qatar fənərlərinin, dirək

üzərindəki fənərlərin və işarə göstəricilərinin müəyyən edilmiş rəngli işıqları xidmət edir.

Sual: Gecə-gündüz işarələrinə hansı işıq və nişanlar aiddir?

Cavab: Gecə-gündüz işarələri günün qaranlıq və işıqlı vaxtında eyni tərzdə verilən işarələrdir. Belə azaldılmasını tələb edən daimi diskler, sarı rəngli (arxa tərəfi yaşıl rəngli) kvadrat lövhələr,yük qatarlarının sonunu (quyruğunu) bildirən işıq əksetdirici qırmızı diskler və digər nişanlar aiddir.

Sual: Səs işarələri nə ilə ifadə olunur?

Cavab: Səs işarələri səslərin sayının və ahəngdarlığının müxtəlif davamiyəti ilə ifadə olunur. Onların mənaları gecə və gündüz eynidir.

Sual: Səs işarələri nələrlə verilir?

Cavab: Səs işarələri lokomotivlərin, matorvaqonla qatarların və drezinlərin fitləri, əl fitləri, nəfəs şeypurları, digər fitlər və partlayıcılarla (taraqqqa) verilir.

ƏMƏYİN MÜHAFİZƏSİ VƏ TEXNİKİ TƏHLÜKƏSİZLİYƏ DAİR:

Sual: Əməyin mühafizəsi hansı sualları əhatə edir?

Cavab: Əməyin mühafizəsinə aşağıdakı suallar daxildir:

Hüquqi-əmək məcəlləsi, texniki təhlükəsizlik texnikası və yanğın təhlükəsizliyi, sanitariya-əmək gigiyenası və istehsalat sanitariyası, təşkilatı, işin təhlükəsizliyinin öyrədilməsi, əməyin mühafizəsi və s. tədbirlərin yerinə yetirilməsinə nəzarət.

Sual: Əmək qanunvericiliyinə nə daxildir?

Cavab: Əmək qanunvericiliyinə daxildir: hüquq qaydaları, iş və istirahət vaxtının reqlamentləşdirilməsi, qadın və yeniyetmələrin əməyin güzəştərin tə'yin edilməsi, işə qəbul və azad olma qaydalarını reqlamentləşdirir.

Sual: Texniki təhlükəsizlik tədbirlərinə nələr aiddir?

Cavab: Bu tədbirlərə aiddir: texnoloji proseslərin yaxşılaşdırılması, bütün texniki təhlükəsizlik tələblərinə cavab verən yeni maşın-mexanizmin və alətlərin tətbiq edilməsi, hasarla -ma və səndləşdirmə qurğularının quraşdırılması, iş yerlərində təhlükəsizlik şəraitini təmin edən avtomat işarə vermənin tətbiqi, fəhlələrin müxtəlif fərdi mühafizə vasitələrdən və s. istifadə etməsi.

Sual: Yanığın təhlükəsizliyinə nə daxildir?

Cavab: Yanığın təhlükəsizliyinə aşağıdakı kompleks tədbir-

lər daxildir, yanğın və onu törədən səbəblərin aradan qaldırılması, yanğının yayılmasının məhdudlaşdırılması, yanın otaqlardan adamların və mülkiyyətin müvəffəqiyyətlə təlxiyə edilməsi.

Sual: İstehsalatda əməyin gigiyenasının rolü nədən ibarətdir?

Cavab: Əməyin gigiyenası əmək şəraitinin insan orqanizminə tə'sirini öyrənir və sanitariya-gigiyena, müalicə-profilaktika və s. tədbirlər.

Bu tədbirlər iş şəraitinin sağlamlaşdırılmasına, işçilərinin sağlamlığının mühafizəsinə və əmək məhsuldarlığının artırılmasına yönəldilir.

Sual: İstehsalat sanitariyası hansı sualları araşdırır?

Cavab: İnsanların sağlamlığına mənfi təsir edən istehsalat faktorlarının qarşısını almağa və azaltmağa yönəldilmiş sanitar-texniki və gigiyena tədbirlərinin yerinə yetirilməsini araşdırır.

Sual: Təhlükəsizlik texnikasında hansı təlimatlar var?

Cavab: Təhlükəsizlik texnikasında aşağıdakı təlimatlar var: Giriş, ilkin, təkrar, növbədən kənar, cari.

Sual: Yeni işə qəbul olunan işçi ilə hansı təlimat aparılır?

Cavab: Yeni işə qəbul olunan işçi ilə giriş təlimatı aparılır, eləcə də müəssisə və təşkilatdan köçürmə yolu ilə işə götürülən, həmin sahə üzrə ixtisas dərəcəsində və tutduğu və-

zifədən asılı olmayıaraq, fəhlələrlə, mühəndis-texniki işçilərlə, qulluqçularla aparılır.

Sual: İlkin təlimat nə vaxt və nə məqsədlə aparılır?

Cavab: İşçiyyə birinci gün işə başlamazdan qabaq iş yerində ilkin təlimat verilir. Bu təlimatın məqsədi, işçini iş şəraiti ilə tanış etmək və təblükəli iş sahəsini göstərməkdir.

Sual: Təkrar təlimat nə vaxt və nə məqsədlə aparılır?

Cavab: Təkrar təlimat, işçilərlə hər üç ayda bir dəfədən az olmamaq şərti ilə, iş stajı bir ildən az olan işçilərlə isə ən azı üç ayda iki dəfə aparılır.

İşçilərin əməyin mühafizəsi ilə əlaqədar bilik səviyyələrini artırmaq və möhkəmləndirmək məqsədilə təkrar təlimat aparılır.

Sual: Növbədənkənar təlimat nə vaxt aparılır?

Cavab: Təşkilatın daxilində təhlükəsizlik texnikasının tələbləri işçilər tərəfindən pozulan vaxt, qəza baş verərkən, bədbəxt hadisələrlə əlaqədar telegramlar, əmrlər və göstərişlər alarkən üç gün müddətində bütün işçilərlə, o cümlədən hadisənin törənməsi ilə əlaqədar olan, oxşar iş və iş şəraiti olanlarla növbədənkənar təlimat aparılır.

Sual: Cari təlimat nə vaxt aparılır?

Cavab: Cari təlimat iş rəhbəri (cavabdeh şəxs) tərəfindən işçi işə başlamamışdan qabaq bütün təhlükəli iş sahələrində işləyən işçilərlə aparılır. Əgər növbə ərzində işin xarakteri və

şəraiti bir necə dəfə dəyişərsə, o qədər də cari təlimat təkrar olunmalıdır.

Sual: Üç pilləli nəzarət sisteminin birinci pilləsi kim tərəfindən aparılır?

Cavab: Üç pilləli nəzarət sisteminin birinci pilləsini sahə rəisi, sahə ustası, azad briqadir tərəfindən aparılır.

Sual: Birinci pillənin nəzarəti və vaxt aparılır?

Cavab: Birinci pillənin nəzarəti on gündə bir dəfə aparılır.

Sual: Xlor məhlulu hazırlanarkən hansı təhlükəsizlik qaydalarına riayət edilməlidir?

Cavab: Suyu zərərsizləşdirmək üçün tətbiq edilən reagent-xlor güclü zəhərləyici qazdır. Xlor dozalanan otaq 2 qapı ilə təchiz edilib, qapının biri tamburdan keçməli, 2-ci qapı isə bir-başa çölə olmalıdır. Xlor təsərrüfatının xidmət heyyəti anbarra, eləcə də xlorxanaya girməzdən əvvəl əmin olmalıdır ki, ventilator saz vəziyyətdə işləyir, otaqlarda qaz yığılmayıb. Otaqlara hər birində «V» və ya «VKF» qutulu əleyhiqazları olan növbətçilər daxil ola bilərlər.

Sual: Su və kanalizasiya şəbəkələrində iş apararkən hansı təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidir?

Cavab: Su və kanalizasiya şəbəkələrində istismar işləri aparmaq üçün, qəza-tə'mir briqadaları yaradılır, briqada üzvlərinin sayı, şərti istismar işinin həcmindən asılı olaraq, 3 nəfərdən az olmamaq şərti ilə təyin edilir. Fəhlə briqadası yerinə yetiriləcək

işin növündən asılı olaraq saz vəziyyətdə olan vacib avadanlıq, alət, qoruyucu, işarəvermə və qurğularla, mühafizə vasitələri ilə tə'min edilməlidir.

Sual: Qazanda, onun sahələrində və qaz kamerasında hansı elektrik işıqlandırmasından istifadə edilir?

Cavab: İş zamanı qazanda, onun sahələrində və qaz kamerasında elektrik işıqlandırma 12 v-dan çox olmamalıdır.

Sual: Qazanda olan təhlükəsizlik cihazları armaturları (nəzarət-ölçü cihazlar KİP) hansılardır?

Cavab: Əsas cihazlar əks horizontal, qoruyucu klapan, manometr, üç gedişli kran, manometr üçün vintil, səviyyə göstərən çərçivə, səviyyə işarəvericisi, təzyiq deferensial tənzimləyicisi, termometr, üfürücü, boşaldıcı, bağlayıcı vintellər və siyirtmə.

Sual: Hansı qazanlar qeydiyyatdan, texniki müayinədən və hidravlik sinaqdan keçirilmir?

Cavab: Dəmir yolu hərəkət tərtibatlarında, dəniz və çay gəmilərində quraşdırılmış və elektrik qızdırıcı qazanlar keçirilmir.

Sual: Qazanlar nə vaxt vaxtından qabaq texniki müayinədən kecirilir?

Cavab: Əgər qazan bir ildən artıq işləmərsə və ya sökülbə başqa yerdə quraşdırılsara və qazanda tə'mir işləri aparılsara qazan vaxtından qabaq texniki müayinədən kecirilir.

Sual: Yük qaldırıcı kranlar nə vaxt vaxtından qabaq texniki müayinədən kecirilir?

Cavab: Aşağıdakı hallardan sonra, kranların vaxtından qabaq texniki müayinəsi keçirilməlidir:

Yeni yerdə qoyulması ilə əlaqədar quraşdırıldıqda (qollu və tez quraşdırılan qülləli krandan başqa), kranlarda aparılan yenidən qurma işləri ilə əlaqədar; qaynağın tətbiqi ilə elementlərin və qovşaqların dəyişdirilməsi ilə əlaqədar, kranın hesablanmış metal konstruksiyaları təmir edildikdə.

VƏZİFƏ BORCLARINA DAİR:

Sual: Distansiya rəisinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Distansiyaya rəhbərlik edir. Onun siyaset və planını müəyyənləşdirir və formalasdırır. Distansianın ümumi fəaliyyətini istiqamətləndirir və koordinatlaşdırır.

Sual: Baş mühəndisin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Məssisənin texniki siyasetini, inkişaf perspektivlərini və texniki cəhətdən yenidən qurulmasını müəyyən edir.

Sual: Baş mühasibin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Müəssisə tərəfindən həyata keçirilən bütün təsərrüfat əməliyyatlarının mühasibat uçotu hesabında düzgün əks etdirilməsini, mühasibat hesabatlarının müəyyən edilmiş müddətlərdə tərtib və təqdim edilməsini, digər bölmə və xidmət sahələri ilə birləşdə təsərrüfat daxili ehtiyatların aşkarlaşdırılması və səfərbər edilməsi məqsədi ilə mühasibat uçotu və hesabatının məlumatları üzrə müəssisənin maliyyə fəaliyyətinin iqtisadi təhlilinin həyata keçirilməsini tə'min edir.

Sual: Əməyin mühafizəsi üzrə mühəndisin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Əməyin mühafizəsi üzrə işin təşkili, əlaqələndirilməsi və planlaşdırılması, əməyin mühafizəsinin vəziyyətinə, uçotuna və təhlilinə nəzarətin təşkili üzrə tədbirlər hazırlayır.

Sual: Mühəndisin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Layihələşdirmə, tikinti, istehsalat, əməyin və idarəetmənin təşkili, metroloji təminat, texniki nəzarət üzrə elmi-texniki fəaliyyət üzrə işləri yerinə yetirir.

Sual: İqtisadçının vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Müəssisə idarə və təşkilatda təsərrüfat-maliyyə və istehsalat fəaliyyətinin perspektiv illik və operativ plan layihələrinin tərtibi üçün ilkin və operativ plan layihələrinin tərtibi üçün ilkin məlumatlar hazırlayır. Xidmətlərin təhqiqat və layihə işlərinin aparılması üçün material, əmək maliyyə xərcləri, yeni texnikanın mənimsənilməsi və tətbiqi üzrə hesablaşmaları yerinə yetirir.

Sual: Muhasibin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Mühasibat hesabatının müxtəlif sahələri üzrə əməliyyatları (əsas vəsaitlərin, əmtəə-maddi qiymətlərin, istehsala çəkilən xərclərin məhsulun satışının, təsərrüfat-maliyyə fəaliyyətinin nəticələrinin hesabının aparılması, sifarişçi-tədarükçilərin hesabı, eləcə də göstərilən xidmətlərə və s. hesabı) yerinə yetirir.

Sual: Sahə rəisinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Sahə üzrə iş və xidmətlərin yerinə yetirilməsini, məhsulun müəyyən edilmiş texnologiya əsasında yüksək keyfiyyətdə istehsalına nəzarəti tə'min edir.

Sual: Baş mexanikin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Avadanlıqların fasiləsiz, texniki cəhətdən düzgün

istismarını və etibarlı işini, onların saz vəziyyətdə, tələb olunan səviyyədə saxlanılmasını tə'min edir.

Sual: Sahə ustanının vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Rəhbərlik etdiyi işin vaxtında yüksək keyfiyyətlə, müəyyən olunmuş nomenklaturada məhsul istehsalı və xidmətlərin yerinə yetirilməsi, əmək məhsuldarlığının artırılması, avadanlıqların tam gücü ilə işləməsi əsasında az əmək sərf edilməsini, avadanlığın növbəli iş əmsalının artırılmasını, xam malın, materialların, yanacağın, enerjinin səmərəli istifadəsini tə'min edir.

Sual: Kadrlar üzrə mutəxəssisin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Əmək qanunvericiliyinə, əsasnamə və təlimatlara əsasən müəssisə, idarə və təşkilatlarda işçilərin işə qəbulu, işdən çıxarılması, bir iş yerində başqasına keçirilməsi, vəzifəsinin böyüdülməsi, mükafatlandırılması, məzuniyyətlərin verilməsi və s. işləri yerinə yetirir.

Sual: Kətibə-makinaçının vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Müəssisə, idarə və təşkilatda və onun bölmələrində rəhbərliyin işini tə'min edir və xidmət üzrə texniki funksiyaları yerinə yetirir. Bölmələrdən və icraçılardan rəhbərliyə lazım olan məlumatları alır, onun tapşırığı ilə işçiləri çağırır.

Sual: Xəzinədarın vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Pul vəsaitinin və qiymətli kağızların qorunub saxla-

nılmasını tə'min edən qaydalara mütləq riayət etməklə onların qəbulu, hesabı və mühafizəsi üzrə əməliyyatları yerinə yetirir.

Sual: Anbardarın vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Yükləmə, boşaltma və anbar daxilində yüklerin yerləşdirilməsi işinə rəhbərlik, müştərilərin sıfarişinə görə materialları dəstlərə komplektləşdirilməsi, anbara qorunub saxlanılan materialların hərəkəti ilə əlaqədar hesabat sənədlərinin və onların uçotunun aparılması işlərini yerinə yetirir və inventarlaşmanın aparılmasında iştirak edir.

Sual: Rəngsazın vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Yeni boyanın maddələrinin və sintetik materialların tətbiqi zamanı məlumat və səthlərin relyefi, faktural və eksperimental rənglənməsi və aqro-qrafik işləməsi. Bədii divar naxışları və rəsmərin bərpa edilməsi. Otaqların daxili səthlərinin dekorativ ləkələnməsi və pardاقlanması. Qaynar halda havasız təzələndirmə üsulu ilə səthlərə astar vurulduğdan sonra qurğularla rənglənməsi.

Sual: Təmirçi çilingərin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Təmirçi çilingər avadanlıqların, aqreqatların, maşınların tə'miri, sökülməsi və quraşdırılması, onların sıvanması, tənzimlənməsi və tə'mirdən sonra təhvil verilməsi işini yerinə yetirir.

Sual: Elektrik qaz qaynaqcısının vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Dinamik və vibrasiya yüksəkləri altında yüksək təzyiqdə işlədirilən yüksək karbonla legirlənmiş xüsusi korroziyaya davamlı polad, çugun, əvan ərintilərdən hazırlanmış detal, qovşaq, konstruksiya və boru kəmərlərinin əl ilə qövsü, plazma üsulu və ya qazla qaynaq edilməsi işlərini yerinə yetirir.

Sual: Elektrik avadanlığının təmiri üzrə Əilingər-elektrikin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Elektrik maşın, aparat və cihazların xüsusilə mürəkkəb detal və qoşquların oturma şəraitində sökülməsi, təmiri, yiğilması, xüsusən mürəkkəb quraşdırma sxemlərinin tərtib edilməsi, elektrik aparat, elektrik cihazların yiğilmiş qovşaqlarının tənzimlənməsi və sınanması işlərini yerinə yetirir.

Sual: Su vurma nasosxanasında işləyən maşinistin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Maşinist növbə ərzində avadanlıqların vəziyyətinə və normal iş rejiminə cavab verir.

Növbə qəbul edən maşinist nasosxanada olan avadanlıqların işlək vəziyyətini şəxsən yoxlayır və müvafiq jurnalda qeydiyyat aparır. Tərtib edilmiş qrafikə uyğun suyun vurulmasını təmin edir. Növbə ərzində bir dəfədən az olmayaraq nasosxananı təmizləyir. Maşinist nasosxananın sanitər zonasına kənar şəxslərin daxil olmasına icaza verməməlidir.

Sual: Qazanxana maşinistinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Ümumi istilik istehsal gücü 12,6-dan 42 QDJ/d-dək (3-dən -10 Qkal/saat/) olan su qızdırıcı və buxar qazanlarına xidmət, ekonomayzerlərin, havaqızdırıcıların, qidalandırıcı nəsosların işə salınması, dayandırılması və onların işinin tənzimlənməsi, qazanxana avadanlığının fasiləsiz işinin təmin edilməsi, istilik kəmərləri sxemində xidmət edilən aqreqatların işə salınması, dayandırılması işini yerinə yetirir.

Sual: Avtomobil sürücüsünün vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Yük götürmə qabiliyyəti 3-5 ton olan yük maşınlarının, bütün növdən olan minik avtomobillərin və qabarit uzunluğu 7-m-ə qədər olan avtobusların, özüboşaldan, qaldırıcı mexanizmlərin, avtokranın kran qurğusunun, avtoçənlərin nəsos qurğusunun və başqa ixtisaslaşdırılmış və xüsusi avtomobillərin avadanlığının texniki təhlükəsizliyə riayət etməklə idarə olunmasından, avtomobillərin yanacaqla, sürtkü materialları və soyuducu mayelərlə doldurulmasından ibarətdir.

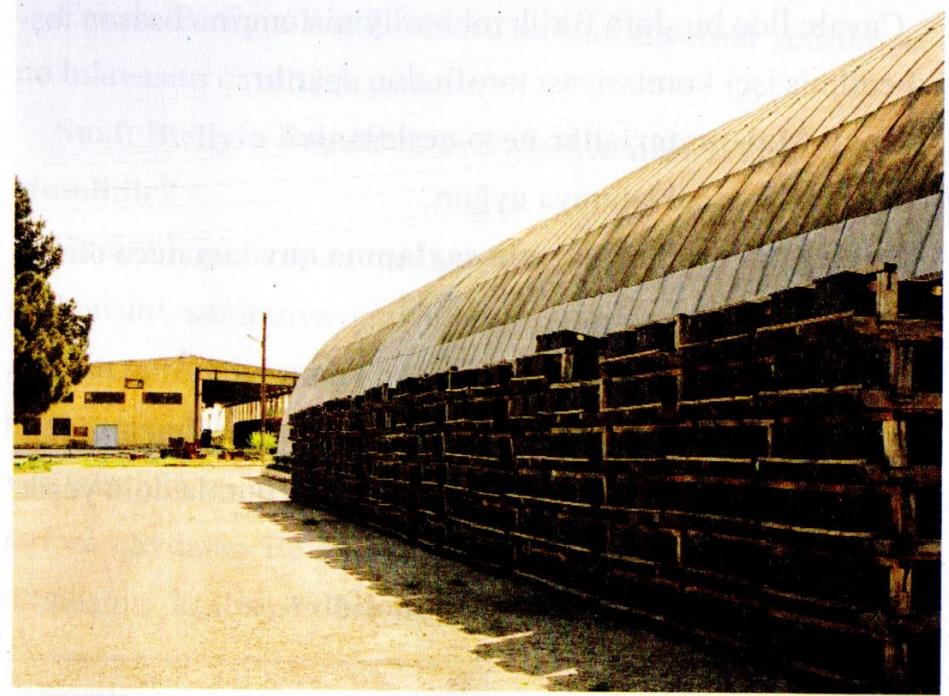
Sual: Traktorcunun vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Mühərrikin gücü 25,5 kvt (35 At gücü)-a qədər olan, maye yanacaqla işləyən traktorların müxtəlif yük, maşın və mexanizm, metal konstruksiya və müxtəlif kütləli qurğuların daşınması zamanı yedəkli vasitələrdən istifadə etməklə idarə olunmasından, daşınan yükün yüklənməsinə, bərkidilməsinə və boşaldılmasına nəzarətdən, traktorun yanacaqla doldurul-

masından, traktörün və yedəkli qurğuların yağılanmasıdan, traktörün işindəki nasazlığın aşkar edilməsi və aradan qaldırılmasından, cari təmirin aparılmasından ibarətdir.

**“MADDİ TEXNİKİ TƏHCİZATI”
BİRLİYİ ÜZRƏ**

ƏMƏYİN MÜHAVİZƏSİ VƏ TEXNİKİ TƏHLÜKƏSİZLİYƏ DAİR:

Sual: Anbar müdürü, böyük anbardar və anbardarlar nəyi bilməlidirlər?

Cavab: Öz vəzifələri ilə bərabər bilavasitə təhlükəsizlik texnikası və istehsalat samtariyası qaydalarını bilməlidirlər.

Sual: Anbarlarda təhlükəsiz texnikası qaydalarına cavabdeh şəxslər kimlərdir?

Cavab: Anbar rəisləri, böyük anbardar, anbardarlar.

✓ **Sual: Anbarlarda inventarlaşma hansı qayda ilə aparılır?**

Cavab: İldə bir dəfə Birlik rəhbərliyinin əmrinə əsasən təşkil edilmiş işçi komissiyası tərəfindən aparılır.

✓ **Sual: Mal-materiallar necə çeşidlənir?**

Cavab: Nomenklaturaya uyğun.

✓ **Sual: Şüşə materiallarının saxlanma qaydası necə olmalıdır?**

Cavab: Xüsusi konteynerlərdə.

Sual: Yanğınsöndürən avadanlıqlar nədən ibarətdir?

Cavab: Yanğınsöndürən balonu, lom, bel, qumla dolu yesik, su ilə dolu çən, kilind və qarmaq.

Sual: Ekspeditor əsas nəyi bilməlidir?

Cavab: Yükün qəbulunu və təhvil qaydasını, tədarükçülərin və anbarların ünvanlarını, hərəkətdə olan heyətin və konteynerlərin yükləmə-boşaltma əməliyyatına verilən boşdayanmaların normativini, əməyin mühavizəsi, texniki təhlükəsizlik, istehsalat sanitariyası və yanğından mühafizənin norma və qaydalarını.

Sual: Avtomobil sürücüsü nəyi bilməlidir?

Cavab: İdarə etdiyi avtomobilin quruluşunu, işləmə prinsipini, yol hərəkəti və texniki istismar qaydalarını, hərəkətin təhlükəsizliyinin əsaslarını, nasazlıqların əlamətlərini, səbələrini, onların aradan qaldırılma üsullarını.

Sual: İş yerində əməyin mühavizəsi normalarının yerinə yetirilməsinə cavabdeh şəxs kimdir?

Cavab: Birliyin Baş direktoru bu işlərin yerinə yetirilməsinə biliavasitə cavabdeh şəxsdir.

Sual: Birliyin Baş direktoru əməyin mühavizəsi üçün nə etməlidir?

Cavab: İş yerlərinin, mexanizmlərin təhlükəsizliyinə riayət edilməsini, sanitariya-gigiyena şəraitinin və əməyin mühafizəsinin normativlərə uyğunlaşdırılmasını, işçilərə xüsusi pulsuz geyim, xüsusi ayaqqabı və digər fərdi mühavizə vasitələrinin verilməsini, işçilərin əməyin mühavizəsi normaları və qaydaları ilə təlimatlandırılmasını, biliklərinin yoxlanılmasını, kollektiv müqaviləyə əməyin mühafizəsi üzrə

qaydaları daxil etməyi və nəzərdə tutulmuş öhdəliklərin yerinə yetirilməsini təmin etməlidir.

Sual: İstehsalatda baş verən bədbəxt hadisə necə təhqiq edilir?

Cavab: Rəhbərlik istehsalatda baş verən bədbəxt hadisənin ağırlıq dərəcəsindən asılı olmayaraq hadisənin təhqiqatının aparılması üçün dərhal həmin gün Dövlət Əmək Mütəttişliyinə məlumat verməli, komissiya yaratmalı və təhqiqat aparmasını təşkil etməlidir.

Sual: Giriş təlimatı kimlərlə keçirilir?

Cavab: Giriş təlimatı Birliyə qəbul edilən hər bir işçi ilə keçirilir.

Sual: Təlimatı kim keçirir?

Cavab: Birliyin Əməyin mühavizəsi və təhlükəsizlik texniki üzrə mühəndisi.

Sual: Giriş təlimatının keçirilməsində məqsəd nədir?

Cavab: İşə yeni qəbul ediləcək işçiyə giriş təlimatının keçirilməsində məqsəd onu əməyin mühavizəsinin əsasları ilə, iş şəraiti, daxili intizam qaydaları ilə tanış etməkdir.

Sual: Təlimatın rəsmiləşdirilməsi qaydası necədir?

Cavab: T-1 formalı əmrin texniki təhlükəsizlik, yanğına qarşı təlimat keçirilməsi haqda bölməsində təlimatı keçən əmrə əməyin mühafizəsi üzrə mühəndis müvafiq qeydiyyat aparır.

Bundan sonra əmr rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənir. Daha sonra xüsusi jurnalda müvafiq qeydiyyatlar aparılır.

Sual: Anbarlarda ilkin təlimatı kimlər keçir?

Cavab: Anbar rəisləri, böyük anbardarlar.

Sual: Anbara kiçik ölçülü materiallar necə yiğilir?

Cavab: Bir sırada 13 cərgə olmaqla yiğilir.

Sual: Yüklərin daşınması üzrə ekspeditorun vəzifələri nədən ibarətdir?

Cavab: Müşayətedici sənədlərə uyğun olaraq anbarlardan yükleri qəbul edir. Yükün təyin olunmuş yerə çatmasını müşayət edir. Yükü təhvil verir, qəbul-təhvil sənədlərini rəsmiləşdirir, çatışmamazlıq, korlanma aktlarının və başqa sənədlərin tərtib edilməsində iştirak edir.

Sual: İşə qəbul haqda əmrin surəti müxtəlif səbəblər üzündən yerlərə vaxtında çatdırılmayıbsa onda ilkin təlimat keçirilə bilərmə?

Cavab: Bəli, belə ki, telefonla anbar rəisi və ya böyük anbardarla əlaqə saxlanılır, əmrin imzalanması onlara bildirilir.

Sual: İlkin təlimatın keçirilməsi anbarlarda rəsmiləşdirilir ya yox?

Cavab: Bəli, təlimat keçirildikdən sonra TNU-19 formalı jurnalda işçi ilə ilkin təlimatın aparılması haqqında qeydiyyat edilir.

Sual: Növbədənkənar təlimat hansı hallarda keçirilir?

Cavab: İstehsalatda işçi zədə aldıqda və ya texniki təhlükəsizlik qaydaları kobud pozulduqda anbarlarda növbədənkənar təlimat keçirilir. Bundan əlavə digər təsərrüfatlarda bədbəxt hadisə baş verilməsi haqqında yol rəhbərliyinin əmr və ya telegraf göstərişi alındıqda.

Sual: Növbədənkənar təlimat hadisə baş verdikdən sonra hansı müddətdə keçirilir?

Cavab: İstehsalatda işçi zədə aldığı vaxtından 3 gündən gec olmayaraq təlimat keçirilməlidir.

Sual: Kran altında işləməyə hansı fəhlələr buraxılır?

Cavab: 18 yaşına çatmış stropalşik vəsiqəsi olan, xüsusi program üzrə öyrədilmiş və attestatsiyadan keçmiş işçilər.

Sual: Stropalşik (ilgəkçi)iş vaxtı kimə tabe olur?

Cavab: Yüklərin kranla yerini təhlükəsiz dəyişdirilməsinə cavabdeh olan şəxsə.

Sual: İş başlamamışdan qabaq ilgəkçi nə etməlidir?

Cavab: Qaldırılan yükün xarakteristikasına uyğun, yüktutan alətləri, asma tərəzini və uzunluğu yüksək uyğun kanat (kanat qoşulanda qoşqu hissəsindəki bucaq 90 dərəcəni keçməməlidir) götürməli və onu yoxlamalıdır.

Sual: İlgəkçi nə vaxt işə başlaya bilər?

Cavab: Təlimat aldıqdan və yüklerin daşınmasına cavabdeh olan şəxslər tapşırıq aldıqdaq sonra.

Sual: İlgəkçi hansı halda yükü qoşmamalıdır?

Cavab: Yükün çəkisi kranın yük götürmə qabiliyyətindən çox olduqda və ya yükün çəkisi məlum olmadıqda.

Sual: İlgəkçi yükün qaldırılması üçün nə vaxt siqnal (işarə) verə bilər?

Cavab: Yükün etibarlı qoşulduğuna və ona ilşən manənin olmadığına əmin olduqdan sonra.

Sual: Yük qaldırma vaxtı ilgəkçi nə etməlidir?

Cavab: Yükü 200-300 mm yuxarı qaldırıb onun qoşqusunun etibarlığını, yükün düzgün dayanmasını və kranın dayanıqlığını yoxlamalıdır.

Sual: Yük qaldırılan vaxt ilgəkçi nə qadağan olunur?

Cavab: Yük qaldırılan vaxt yükün altında dayanmaq.

Sual: Qaldırılan və endirilən yükə ilgəkçi nə vaxt yaxınlaşmalıdır?

Cavab: Yük qoyulacaq yerdən 1 metr hündürlük məsafədə olduğu halda.

Sual: Yük aşağı endirilərkən fəhlə nə etməlidir?

Cavab: Qabaqcadan yükün qoylacaq yerə proklatkalar qymalıdır.

Sual: Yük aşağı endirilərkən fəhlə nəyə əmin olmalıdır?

Cavab: Yükün qoylacaq yerdə qeyri əşyaların olmadığına və ətrafdakı əşyaların ona toxunmayacağına əmin olmalıdır.

Sual: Fəhlə yükü nə vaxt aça bılər?

Cavab: Yükün etibarlı yerə qoyulduğu və keçidə mane olmadığı halda.

VƏZİFƏ BORCLARINA DAİR:**Sual: Anbar rəisinin vəzifələri hansılardır?**

Cavab: Əmtəə-maddi sərvətlərin anbara qəbulu, mühafizəsi və buraxılması, anbar sahəsindən səmərəli istifadə etmək üçün onların düzgün yerləşdirilməsi və axtarılmasının asanlaşdırılması işinə rəhbərlik etmək.

Sual: Anbar müdürü, böyük anbardar və anbardar nəyə cavabdehlik daşıyırlar?

Cavab: Mal-materialların düzgün buraxılmasına, saxlanmasına, oğurlanmamasına, əksikliyinə, maddi sərvətlərin, inventarların xarab olmamasına cavabdehlik daşıyırlar.

Sual: Anbar müdürü, böyük anbardar, anbardar vəzifəsinə qəbul və işdən azad olunma hansı qayda ilə aparılır?

Cavab: Həmin vəzifələrə qəbul və işdən azad olunma müəyyən olunmuş vəzifə nomenklaturasına uyğun olaraq aparılır.

Sual: Yüklərin, mal-materialların daşınmasına, qəbuluna və saxlanması üçün maddi-məsul şəxslər hansılardır?

Cavab: Anbar müdürü, böyük anbardar və anbardar bu işçilərə cavabdeh və məsul şəxslərdirlər.

Sual: Anbarda kimlər yanğına qarşı mühavizə qaydalarına məsuliyyət daşıyır?

Cavab: Anbarda anbar müdürü, böyük anbardar və anbardar-

lar bilavasitə yanğına qarşı qaydaların yerinə yetirilməsinə məsuliyyət daşıyırlar.

Sual: Anbar rəisi öz vəzifəsinə dair nələri bilməlidir?

Cavab: Anbar təsərrüfatının təşkilində əsasnamə, təlimat və digər normativ sənədləri, rəhbər materialları, standart və texniki şərtləri, yükləmə-boşaltma işlərinin təşkilini, materialların yerləşdirilməsi qaydalarını, əməyin təşkilinin əsaslarını, əməyin mühavizəsi, təhlükəsizlik texnikası, istehsalat sanitariyasını və yanğından mühafizənin norma və qaydalarını.

Sual: Anbar rəisi anbarda hansı işlərdə iştirak edir?

Cavab: Anbar rəisi anbarda əməyin mühaaizəsinin, təhlükəsizlik texnikası, yanğından mühavizə və istehsalat sanitariyası qaydalarına əməl edilməklə yükləmə, boşaltma işlərinin aparılmasını, mühafizə olunmasını təşkil edir, inventarlaşmadada iştirak edir.

Sual: Avtomobil sürücüsünün vəzifəsi hansılardır?

Cavab: Avtomobilin yükləmə zamanı yük altına verilməsi, yüklerin yüklənib-boşaldılmasına, yükün yerləşdirilüb kuzovda bağlanmasına nəzarət etmək və iş zamanı meydana çıxan nasazlıqların aradan qaldırılmasını təmin etmək.

Sual: Kran maşinisti hansı işləri görür?

Cavab: Yük götürmə qabiliyyəti 3 tondan 25 tona qədər olan müxtəlif yükutma vəsaitləri ilə təchiz edilmiş özüyeriyən dəmiryolu kranı ilə yüklerin yüklənib-boşaltma və daşınması ilə əlaqədar mürəkkəb işləri yerinə yetirir.

Sual: İlkin təlimatı anbarlarda necə keçirirlər?

Cavab: İşçinin işə başladığı birinci iş günü, yerlərdə anbar rəisləri və ya böyük anbardar bilavasitə iş yerində keçirir.

Sual: Anbar sahəsi üzrə yanğına qarşı ləvazimatın olmasına, onların vəziyyətinə kim məsuliyyət daşıyır?

Cavab: Anbar rəisləri, böyük anbardar anbarın sahəsi, əraziyi üzrə yanğına qarşı ləvazimatlarının olmasına, onların sazlığına, avadanlığın və inventarların vəziyyətinə və vaxtında təmir olunmasına nəzarət edirlər.